מאת הרב הגאון האמיתי נר ישראל מרנא שמואל אליעזר ב"ר יהודה הלוי אידלש זל.

מסכת נדרים

פרק ג מי"א כי כל הגויים עבדים וגו' ואומר והיה הפלאתי הערל וגו'. עי' פירוש הר"ן מאי ואומר והוא דמוק ויש לפרש דבקרא קמא יש ללמוד כשמודר לעבדים בלשון רבים גם המולים בכלל כל הגויים וגו' אבל במודר בלשון יחיד מערל זה אינא דאם הוא מומל אינו נקרא ערל ומייתי והיה הפלאתי הערל וגו' ודוד לא ידע אם הוא מומל וכ"ת לולי עכו"ם בכלל דשייך בהו ערלה אבל במהיכן אינן בכלל וקרמר בעמ הערלים דגם הכנעני מכנו הכי ע"ש לגיסס וע"ז אמר רבי אלעזר מאוסה היא הערלה שבכי גם המולים מהם נהגו בהם זה לגבלי דומיא דכל בני ישראל ערלי לב דהיינו לגבלי כדמפורש בקרא וק"ל: שדרוחה הנעשים וכו' לבלורם מלאה זוערתי היא שדוחה נעשים לגבי שבת דקאמר לעיל מיהא וי"ל לפי שרבי ישמעאל אמר גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות עיקרא במילה בזמנה נאמרו ומסיים בהו את בריתי תקים את יצחק שנימול לח' וכן שדוחה שבת הייגו דוקא מילה בזמנה וקאמר רבי נחמיה דגם מילה שלא בזמנה גדולה מיתת שדוחה נעשים וכן מ"ש גדולה מילה שאברהם לא נקרא שלם עד וכו' נמילה שלא בזמנה הוא וק"ל:

מסכת יבמות

פרק א מ"ד לא נמצאו ב"ש ליבא וכו' לקיים מה שנאמר ומאמת והשלום אהבו. הגם שה"א שיהיו שתי הדעות אמת לאמתו מ"מ מצד השלום ואהבה שביה ביניהם כולם אמת כמ"ש בהגיגה כי כולם דברי אלהים חיים נתנו מרועה אחד וק"ל:

מסכת כתובות

פרק ב מ"ט פי' נשבע שבועה במקדש עכ"ל ועוד נראה לפרש בשבע בשמים בדאיתא פרק אין דורשין גז' רקיעים נקרא משון שבו כתות של מה"ש אומרות שירה בלילה וכו' ע"ש:

לשון הגהות והידושים הזהב

אשר אזן וחקר הרב הגאון האמתי הספורסם מוהר"ר דוד טעבלי כ"ץ שי"ף זלה"ה שהי' אב"ד ור"מ בק"ק לונדן המעטירה ומדינת ענגלאנד עפ"ז הגהות ב"א הרב הגאון מהור"ר גבריאל אדלר הכהן אב"ד דק"ק מירנגן והגליל.

מסכת יבמות

פרק א מ"א לו שמצאו אילונית נרותיהן מותרות. ופי' רש"י יהרע"ב לו שמצאו אילונית שמקמו מקח טעות וכאילו לא היתה אשת איש מעולם נראתה מתייבמת. והקשו בתוס' מהא דאמר ר"מ קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו' קטנה במאן תמצא אילונית ואמאי התייבם ממה נפשך דאם אינה אילונית ספיר מייבם ואם היא אילונית כמי שרי דלא היתה אשת איש ואמ"ת דהסיא בקבלה עילוי. וכה"ג משמי ברים בן סורר כו'. בזה הירץ מר אחי הרב מוהר"א בער אדלר נר"י היטב בכון קושית הוס' לקמן דף ס"ז ע"ב ד"ה אין תוספין שהקשו דהכא חיים ר' יוסי למישוט ובפרק מצות חליצה קאמר דקטנה חולצת. ואמאי הא אין עולה לייבום כיון דהיים למישוט דחיישינן שמא תמצא אילונית וכיון דאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה [כדאמר ר' יוסי נופא לעיל דף מ"א ע"ב]. ותי' תוס' דחשיב עולה לייבום כיון דאם יבוא אליהו ויאמר דאינה אילונית היתה יכולה להתייבם. ולא דמי לחולצת חוץ ג' חדשים כו' ע"ש. ועיין היטיב בסוגי' דף מ"א. אבל לפי הכ"ל מיושב היטב קו' חוס' כיון דבלא קיבלה עילוי' ספיר מתייבמי' ממ"ש ר"ל דף דר' יוסי סבר חוששין למישוט ובקבלה עילוי' דמסתמא כן הוא קטנה חולצת דאים כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קטנה כיון דאז עולה גם לייבום. ודו"ק: אלא לכאורה עדיין אמ אחרתין לסברת תוס' דהיולק איכא בין הכא לחולצת חוץ ג' חדשים דאל"כ קשה מסונית דיבמות דף ק"ה דאמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ דאמר אים כתוב בפרשה ומקשינן אשה נאים אבל חכמים אומרים אים כתוב בפרשה אשה בין גדולה ובין קטנה מאן חכמים ר' יוסי והשתא כיון דלא אשמעינן לר"מ דאינה חולצת אלא מכח דאמר קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין ולפי תירוץ ר"ת אירי זאת בקיבלה עילוי' א"כ קשה מל"ל לרב דר"מ סבר דקטנה לא חולצת דמקשינן אשה נאים. דאמאי מס"ה אמר ר"מ דאינה חולצת כיון דאינה מתייבמת בקיבלה עילוי' וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה אבל בלא קיבלה עלוי' דשולה לייבום ספיר י"ל דר"מ סבר כר' יוסי דחולצת דלא מקשינן אשה נאים. ואי משום מתניתין דהכא דקתני קטנה אינה חולצת המאן תרמוי' הא ספיר מני אחי' כחכמים דר"מ דאמרו לו בפירוש יפה אמרת שאינה חולצת דאים כתוב בפרשה ומקשינן אשה נאים אבל מל"ל לרב דר"מ לא סבר כר' יוסי ודוחק לומר דעשמא דרב הוא משום דסתם מתניתין כר"מ אתיא. אבל אי אמרינן כסברת תוספות דחיליק יש בין הכא לחולצת חוץ ג' חדשים א"כ ספיר מוכח מר"מ דסבר דלא כר' יוסי דאל"כ אמאי אינה חולצת אפילו בקיבלה עילוי' ודוק: אבל הקשה מר אחי הרב הנ"ל דלפי תירוץ דר"ת דר"מ אירי בקיבלה עילוי' קשה קו' אלימתא מסונית דיבמות דף ס"א ע"ב דאמרינן שם דר' אליעזר סבר כר"מ דחיים למישוט ופריך בגמרא וכו' מאיר מי סבר לה והתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין דברי ר"מ אמרו לו לר"מ יפה אמרת סו' והתניא קטנה מתייבמת ואינה חולצת דברי ר' אליעזר. והשתא לתירוץ חוס' הנ"ל מאי פריך סגמ' דאלמא ר"מ אירי בלא קיבלה דמסתמא הכי אירי מס"ה אמר מתייבמת ממה נפשך כקו' תוס' אבל לא לא חולצת דאים כתוב בפרשה ומקשינן אשה נאים דלא כר' יוסי דסבר דלא מקשינן אבל לשולם סבר ר"מ דחיישינן למישוטא ושאיר אמר כהן לא יבא את הקטנה ומאי פריך הגמרא וכ"ש:

פרק ב מ"ד קדמו וכנסו אין מוציאין מידם. בתוי"ט ד"ה קדמו וכנסו כתב הר"ב קודם שנמלכו בב"ד וכפירוש רש"י שאם נמלכו בב"ד ועברו יוציאו כיון שעברו על דברי ב"ד הרא"ש עכ"ל: ועיין ריב"ש סימן רמ"ב דפליג על דינא דהרא"ש ועיין ב"ח וב"ש באה"ע סי' י"א סעיף ח'. ולכאורה מוכח ממכילתין דף כ"ה ע"א כריב"ש דאמרינן תנן התם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר כגון מהו שיוציא ופירש"י ד"ה לא יחזיר וטעמא מפורש בגיטין לפיכך אומרי' לו מתחילה הוי יודע שהמוציא אשתו משום נדר לא יחזיר שלמית עש"ה. אלמא דמזהירין אותו לבל יצוב לכוונה שוב וא"כ אפיר הסיב רבא לדעת הרא"ש מן הנטען על א"א הע"פ שכנס יוצא וא"כ מפ' הש"ס התם הוציאוה בב"ד והכא הוציאה כיון דהוציאה לכתחילה לא יכנס כמו דנרסינן לעיל בברייתא וכמו דכתב הר"ב סוף פרקין. ומכש"כ דמוציא אשתו משום ש"ר אפי' בדיעבד יוציאה כיון דעבר על אזהרת ב"ד כיון דמזהירין אותו כמ"ש רש"י. אלא ע"כ כסברת הריב"ש דהתרתא ב"ד לא הוי כמו הוציאוה בב"ד: ואפשר יש לחלק בין ההתראה גבי מוציא את אשתו משום שם רע והבעל רצה להחזירה נקדמו וכנסו גבי נטען. וכבל הני דתנין בפירקין. דבכלהו יש בהן נדנוד איסור לכן כשלא הסניח על התראת ב"ד ולהיו גופ' א"א לי' לברור אם עבד איסור ולכן קנסוהו. אבל במוציא אשתו משום ש"ר אמרינן קים ביה בקלא ולית' כדאמרינן בש"ס. ומה שעבר על התראת ב"ד לא חמור כ"כ להביאו לכלל דיעבד ועיין מ"ש הב"ח ס"ס י"א ודוק:

פרק ח מ"ה בתוי"ט ד"ה הסריס פירש הר"ב סריס חמה. ולא"ע מ"ש התוי"ט לקמן בסמוך ד"ה מפני לחלק בין שיטת הר"ב והרא"ש לי מפרשינן ברישא הטעם משום איסור אשת אח אז משום דפטור דכא ע"ש כיון דמתניתין מירי מסריס חמה דכשר לבוא בקהל ואין כאן לאו מפטור דכא וא"כ אפילו אי חייבי לאוין עושין זונה כשיאת הר"ב. ע"כ ל"ל ברישא נמי הטעם משום איסור אשת אח וא"ע [ועיין בתוס' חדשים שיצא לאור אחרי כתירת הרא"ש המחבר זצ"ל]:

פרק ט מ"ב בתוי"ט דמה"ג שקידם כאן שנה רבי שדין יבום מן האירוסין. וכן מוכח ממתניתין דרפ"ג דכתובות עכ"ל. מ"ש דכן מוכח ממתניתין לאו דוקא ואדרבא אי יבום אינו מן האירוסין אתיא מתני' שם דתני אשת אחיו בפשוטו. אמנם מהירושלמי שהביא תוס' ותוי"ט ברפ"ג דכתובות מוכח כן מדהוצרך לאוקמי בים לו בנים מאשה אחרת. ואולם בלא"ה לא הבנתי דברי התוי"ט אמאי לא הביא הוכחה מהא דתנן בהדיא משנה ב' פ"א דכתובות בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתים וכ"ש: [הנה"ה לענ"ד הקלובה גם ראיה זו אינו מכיר דו"ל דבפוקי מפסקא ליה אי יבום מן האירוסין ומה"ה הולצת ולא מתייבמת כמו באיסורי לאוין ביבמות דף כ' ובזיקת אמי יבמין שם דף ל"א ובקטן שבא על יבמתו ומת שם דף ל"ו דבטולן חולצות ולא מתייבמות ואין זה בכלל כל באיסו עולה לייבום הב"ג דכותיה וע"ש בתוס' ובתוי"ט דמשמע דהוא עולה לייבום אפס גם זה אינה ראיה מפורשת ע"כ הג"ה]:

פרק י מ"ד בתוי"ט ד"ה ואם מתה ראשונה וכו' וכ"ש דאם מתה אשתו דמותר בראשונה ועיין בש' בית דוד שהמה על דברי תוי"ט. ולע"ד כוונתו כשהיתה הראשונה ארוסה וכמ"ש ברי"ף והרמב"ם בפ"י מה"ג ועיין בתה"ע סי' ע"ו סעיף כ"ו. וממילא נסתלק תמיהתו:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת נדרים

פרק ג מי"א בהרע"ב ד"ה ומותר וכו' ציתהן וכו' ואם נדר מזרע יצחק עיין בירושלמי ועיין במנ"א בל"ח ה' ר"ה ס' תקל"א ס"ק ז':

פרק ז מ"ה בתוי"ט ד"ה מותר וכו' עיין מש"כ הרמ"ז אע"ג דלעניין חומרי מקום שיצא והלך קיי"ל דתוך התחום חשוב כתוך העיר כתב הש"ך בשם מהרש"ל דשאני נדרים דהולכין אחר לשון בני אדם והרמ"ז כתב שאני התם דסטעם שלא יצאה הוא מפני המחלוקת וכיון דיש מסתמא אנשי העיר בתוך התחום לכן מחמירין עכ"ל בקיצור. ובמ"ק דף י"ב ע"א משמע דנם חוץ לתחום שביתו אינשי דאולי מהכא ולא שרינן התם במקבלי קבולת אלא בשבת דאסיר ליצא חוץ לתחום ולא בחש"מ. א"כ ע"כ ליכא למימר כסברת הרמ"ז אלא כסברת מהרש"ל ועיין בא"ח סימן תקמ"ג. ודברי המ"א שם ס"ק ג' שכ' דחיישינן שיבואו אנשים שם ממקומות אחרים אל"ע דא"כ אף בשבת אסור וכמו שכ' סימן רמ"ד. אלא דסבא בחש"מ דמותר ליצא חיישינן שיבואו אנשים ממקומו ולכן אפילו אי ליכא מתא בתוך התחום אסור. כדאיתא בש"ס להדיא. וע"ע על המג"א:

מסכת נזיר

פרק ו מ"ג בתוי"ט בד"ה סותר וכו' הביא דעת הרמב"ם דאפי' בגזירות מרובה סותר ג' יום. וזה לשון הרמב"ם כיצד נדר גזירות מלה יום ואחר עשרים בתגלח רוב ראשו הרי זה סותר ג' יום ואחר ג' מונה פ' יום השלום ימי גזירתו וכל אותן ג' יום כל דקדוקי גזירות עליו אלא שאין עולין לו מן המנין עכ"ל. וע"ע דלפי דבריו קשה למה לא תני לקמן משנה כ' גם חומר תגלחת מנשומאה וכמי הא נוקא שכ' הרמב"ם דבתגלחת מונה יחד אחר שגילח ק"י יום. ובטומאה אינו מונה רק ק"ז יום דהיינו ז' ימי טומאה וק' יום ימי מזרות:

פרק ח מ"ב בתוי"ט ד"ה אוכל וכו' באמצע הדבור ומה שכתב ועולת בהמה משום ספק מיר דאולו חטאת ושלמים לא כמו שכתבתי לעיל עכ"ל. ונראה דאחר מלה ועשרים יום וודאי מביא חטאות בהמה ועולה ושלמים:

מסכת סוטה

פרק ו מ"א בתוי"ט ד"ה אפילו וכו' עיין בפירוש המשנה להרמב"ם שפירש אפילו שמע מעוף הפורח. קאי על הטומאה וכן עד שיפאו ויתאו וכו' פירושו בטומאת האשה הנסתרת. ועיין בשו"ת חוט השני סימן פ"ט שהאריך לפלפל בדברי הרמב"ם האלה:

פרק ז מ"א בתוי"ט ד"ה ותפלה. העתיק דברי התוס' דלהכי לא נקט הלל וקידוש וכו' משום דהני נאמרין בכל לשון אפילו אינו שומע. ואף אנו נאמר אמאי לא נקט פסוקי העומר. ועל כרחך צריך לומר דמי כמו שהיקשו התוספות דאף ספירת העומר נאמר בכל לשון אפילו אינו שומע ואם כן קל וחומר דרשאי לספור בלשון הקדש אפילו אינו מבינו ומזה מוכח דלא כמנן אברהם באורח חיים סימן קפ"ט ס"ק ב' וצריך עיון:

פרק ט מ"ז ממלא ההורג עד שלא וכו' עי' בתוספת יום טוב ד"ה ומצא מה שכתב בשם הכסף משנה ליישב דעת הרמב"ם. אמנם לפי מה שכתבו תוספות בחולין דף פ"ב בד"ה והתנן עיין שם מוכח דלא כהכ"מ. דאם לא כן לא פריך הש"ס מידי. ועיין עוד במסכת כריתות דף כ"ה בתוספות ד"ה והא איתברא: ולולא דברי הכסף משנה אפשר לתרץ דעת הרמב"ם באופן אחר לפי מה שכתב בפירוש המשנה פרק ו' דכריתות אם נודע שהורג אינו כמו דין שור הנסקל. אם נודע שהוא פטור עד כאן לשונו. וזה אינו כמו שכתב רש"י שם במכה שאינו כן קאי על אשם תלוי. והיינו דלרש"י לא אתי שפיר סידורא דמתניתין דהוי ליה למיתני ברישא דעגלה ערופה אינה כאשם תלוי קודם דינא דשור הנסקל אלא דעדיין היה קשה לרבא אמאי לא תני אשם וודאי ועגלה ערופה בהדי הדדי דהא דימסם שוה. לזה קאמר רבא דעגלה ערופה לא מיתסרא כלל מחייס. ואם כן פירוש דמתניתין ע"ש אינה כן שאינה לא כאשם וודאי ולא כשור הנסקל. ועל פי זה דברי הרמב"ם עולים היטב שפירשתי דלא תני אשם וודאי ועגלה ערופה משום דיר' יוחנן אוסרתה מכל מקום אם בהונן אלף על פי שפסק כרב המנונא דירידתה לנחל איתן אוסרתה מכל מקום אם נמצא ההורג אף לאחר ירידתה מותרת משום דאלעתא דהכי לא אפרשה אבל רבא הוכיח ממתניתין דכריתות דאף אם לא נמצא ההורג מותרת קודם עריפה היינו כמו שפירשתי דלא תני אשם וודאי ועגלה ערופה תכופין זה אחר זה. ועל זה מסיק הש"ס בכריתות כחנאי. והרמב"ם כפסק דירידתה לנחל איתן אוסרתה משום דר' יוחנן וחבריו הכי ס"ל כמו שכתב הכסף משנה בעצמו ואם כן מיושב להרמב"ם הסוגיא דכריתות: ולפי זה מתורלת להרמב"ם נם כן הסוגיא דחולין משום דאף על גב דלא הביא הש"ס שם כ"א מתניתין דסומה מכל מקום שייך אמאי דדייק בכריתות ממתניתין דקתני ע"ע אינה כן דמזה מוכח דלא מיתסרא כלל מחייס כמו שפירשתי לעיל בדברי רבא. ואל יחשב זה לו לזוחק. כיון דבלאו הכי צריכין אנו לומר דשמיך אמאי דדייק בכריתות מסיפא דמתניתין כמו שכתבו התוספות ד"ה והתנן ודו"ק:

מסכת גיטין

פרק ו מ"ד תוי"ט ד"ה על שינוי נט וכו' ותמה אני שהרמב"ם וכו'. המעיין בפירוש הרמב"ם ובחיבורו הגדול יראה שאינה לשון המשנה ואזלא תמיהת תוי"ט ע"ש: שם בתוי"ט ד"ה ר' אליעזר אוסר וכו' וברים פ"ח דתרומות וכו' ע"ש רים פ"ח דתרומות בתוי"ט וגם בר"ש שם ממעתיק גירסת הירושלמי ומודה ר"א שאם אמרה הבא לי וכו'. אמנם גירסא זו א"א להולמה דבאמרה הבא לי אינה מתגרשת כלל בקבלת השליח עד שמגיע הנט לידה. והמפרש מהר"א בפירושו על הירושלמי ברפ"ח דתרומות גרס שאם אמרה לא תקבלהו לי אלא במקום פלוני והוא נכון ועיין שם עוד בדברי המפרש הנ"ל מה שכתב דלא כתוי"ט:

פרק ז מ"ג בהרע"ב ד"ה ממולוי זה וכו' משמע דלא גרס זה ניסוך אם מתי מחולי זה ועי' ברים מס' כתובות דף ב' ב' ברש"י ד"ה הרי זה ניסוך וכן בגמ' הגירסא הרי זה ניסוך אם מתי מחולי זה ועיין פירש"י שם: שם מ"ח בתוי"ט ד"ה הרי זה. הביא לשון הר"ן ותמיהני וכו' ע"ש. ואפשר לתרץ תמיהת הר"ן דבסיפא דמתניתין מעכשיו אם לא באתי הרי זה נט קמ"ל כתירוצא דש"ס דלא מטעה בקושית הש"ס בגדרים דף כ"ג אמאי והא מינס איתנס משום דאין בניטין משום גזיות ומשום פרוצות כדאמרינן בכתובות דף ב'. וגם י"ל דרישא אתיא לאשמעינן לאפוקי מר' יוסי כדאמרינן רים מס' כתובות דף ב' ע"ב בד"ה דילמא לאפוקי ודו"ק:

לקוטים מספר שושנים לדוד.

מסכת קדושין

פרק ב מ"ג תוי"ט ד"ה שפחה וכו' ולי משנה כו'. הכ"ל רצה לתרץ דבדקדוק נקטי התוס' מגדלת נשיא ולא וכן הגולת משום דגולת לא דמי כ"כ לגדלת ע"ש. ולא נהירא דהיינו הך. אלא נראה לפע"ד דה"ט דלא נקטו התוס' הביא דמתני' דשבת משום דמכתם מוכח דאיכא אשה שאומנתה בכך לקלוע שער הנשים דהכא הכי פירושא דגדלת. ולכן הוצרכו התוס' למרים מגדלת נשיא. תדע דאל"כ מקרא ממי הו"מ לאתויי גדילים תעשה לך שנקראו כך ע"ש גדילתן בקשרים ובכמה מקומות מדברי רז"ל מלינו גדיל ועוף וכן רבים ומ"ש הך דמרים לנקטי, א"ו שכל כונת התוס' אינה אלא על האומנות ולזה לא מצאו אלא מגדלת נשיא: מ"ח בתוי"ט ד"ה המקדש וכו' ותמיהני וכו'. לע"ד דאי מקרא לא שמעי' אלא ק"ק דהכי כתיב וזה יהי' לך מקדש הקדשים מן האם ואלו תנן בין ק"ק בין קק"ל ובטעמא דמשלחן נצוה לחוד לא סגי דמ"מ מה בכך דמשלחן נצוה זכו הא כיון שזכו הרי הם שלהם ואמאי אין מקדשין בו. משו"ה הוצרך לקרא דמה אם לאכילה וכו' ושוב זכיתי ומצאתי כעין זה להרמ"ז ז"ל. ושוב נ"ל דאי מקרא קשה מאי ראיה למדרש הכי מה אם וכו' ואמאי לא דרשת מיסכא כדדרים ר' יהודה וזה יהי' לך לכל ארכיך משו"ה קא יהיב טעמא דמשלחן נצוה קא זכו ותמה דמלתא כי קא מזכי להו רחמנא פ"ר הקרבת אימורין דומיא דמזבח קמזכי דהיינו אכילה ולא דבר אחר:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חידושים והגהות על משניות סדר נשים מכי"ק זקני הגאון רשבבה"ג מופת דורו רבינו **צבי הירש** זצ"ל אבד"ק ברלין והמדינות.
בן בתו של רבינו החכם צבי ז"ל (בעהמ"ס צבי לצדיק וש"ם).

חעתקתי מכתי"ק נכדו **צבי יחזקאל מיכלזאהן** אברפ"ק פלונסק והגליל בעל המחבר דגן שמים וש"ם.

מסכת יבמות

פרק ג מ"א ר' אליעזר בירושלמי גרס ר' אלעזר, וכן הוא בברייתא (בדף כ"ח ע"א) ואזדא לי' מה שעלה על הדעת לתרץ קושית התוס' שם בד"ה ר"א עיין ברמ"ז:

פרק ד מי"א בתוס' הדשים ד"ה וא"ע. גם בילדותי הקשיתי זה שבאמת הוא תמוה מאוד דמה ענין חומרא דר"ז לענין קניעות הוסת דשוף סוף סתם הוסת מגיע שבילתה אחת לשלשים יום, ואדרבא כיון דלא יבנו ז' נקיים משתמא הי' מגיע שבילתה אחת לג' יום ואי משום דוממן דרוחה ביני ובינו בשתא ממי הכי הוי, וכתבתי דאפשר דלדעת הרמב"ם קאי דלעולם ימי הדם וימי הזוב הולכים והוזרים וא"כ כי ראתה חדא זמנא שים ושלשה ימים טובלת לאחר ז' ונפקא להו שמונה עשר יום בימי נדה וימי זובה וכי הדר חזיא יום ל' שים ושלשה ימים הרי היא צריכה שבעה נקיים ומרחקא לה שבילתה ומכל מקום מאי מעותא דהא כל הפוסקים חולקים ע"ז וא"ע:

פרק מז מ"ג אלא עד ג' ימים, בירושלמי שלפנינו הגוסחא באמת אלא לאחר ג' ימים ואיתא עלה בתלמוד כיני מתניתין אין מעידין אלא עד לאחר שלשה ימים וא"כ הפירוש הוא שמפרש המשנה דכפי הגוסחא דבמתני' הוא היפך מן האמת והיסוף במתני' אלא עד. אמנם בתשובת מהר"י מרלאי ז"ל סי' קל"ט כתב בשם מהר"י אשכנזי ז"ל שהני' נמשנה שלנו אין מעידין לאחר שלשה ימים ושכן מצא הוא ז"ל הגוסח בירושלמי ותמה אני מאי פי' הך דכיני מתניתין דא"כ מכאן רמי' לביפך מסברת ר"ת ודוק. ודוחק לומר שהי' לפניו הגרסא במתניתין כמו שהוא לפנינו וגרס בתלמוד כיני מתניתין אין מעידין לאחר ג' ימים דא"כ הי' זה רמי' גדולה לדברי ר"ת ועיין בחדושי הרשב"א ז"ל שהביא ב' מסחאות במתניתין. ונראה שהחדושים הללו לא היו לפני מהרי"ם ז"ל ע"ש. ומ"מ נראה שאותו הגדול מו"ה יוסף אשכנזי הי' לפניו הגוסחא הך דכיני מתניתין כמו שפתבתי דאל"כ לא הי' שולח יד להגיה: שם מ"ז בתוי"ט ד"ה בת קול כו' לא היינו סומכין כו', לא ידעתי מכין לו זה, ולענ"ד אינו נכון דלמה לא נסמוך על זה יותר ממה שסומכין על אמירת עכו"ם ועד אחד ואילו אתי נביא ואמר ודאי שסומכין עליו, ומה שהביא רמי' מהום' (דף י"ד) תמיהני מאי זה ענין לכאן דהתם לענין פסקי הלכות אתמר כדתני שמעא משום לא בשמים היא, ולדעת הרמב"ם בהל' יסודי התורה פ"ט נבי נביא חייב הנק, משא"כ לענין מעשה שנעשה למה לא נהמני' ובכל מקום אמרינן אילו יבוא אליהו ועי' בס' בני דוד על הרמב"ם שם ועיין במשנה למלך פ"ט מהלכות איסורי מאכלות סוף הלכה ו':

מסכת כתובות

פרק ה מ"ו תוי"ט ד"ה שעונה האמורה בתורה כו', וקלת קשה כו' לענ"ד בפי למימר דהך הוא דמרומז בתורה ומקריא עונה ואי לא מקיים הוי מורד

לקוטים מספר אמתחת בנימין.

מסכת נדרים

פרק י מ"ו בתוי"ט ד"ה ר"י אומר לאחר אבל לא לשנים אי' הר"ב דס"ל יש זיקה וזיקה בכנוסה וכן הוא לשון הרא"ש, ולפי זה אפי' לבדו מלי מיפר. ותימה מגלן לעשות מחלוקת שני' בין ר"א לר"י דלר"א הא פרשינן דמיפר בשותפות ולר"י מלי מיפר לבדו ע"ש מה שתירץ ודחוק הוא. ולי נראה דלק"מ דמאי דמסקינן בגמ' מאי יפר יפר בשותפות הוא אלינא תירוצא דר' אמי דמוקי לה דמיירי שעשה בה מאמר וסיימו דוקא בשני יבמין דאפי' אי אמרינן דר"א סבר יש זיקה אין בירה כדמקבי בגמ' אבל ביבם אחד א"ל דאפ"ל דסבר ר"א יש זיקה וזיקה בכנוסה ולידי' נמי מלי לבדו מיפר ואין כאן מחלוקת שני' כלל, והכי יש ליסב נמי מה שקשה הר"ן למאי דמוסקינן מאי יפר יפר בשותפות אמאי לא פרכינן מי קתני יפרו יפר קתני כדפרכינן ביבמות די"ל דאותה קושיא ס"כ כיון דאי הוי תני יפרו לא אתי שפיר ליבם אחד דלר"א נמי ס"ל זיקה בכנוסה וכמ"ש, ומה שאמרו ביבמות אמר לך ר"א ולרבנ"י מי ניתא מי קתני יפרו יפר קתני היינו לחזק תירוצו דלידי' אתי שפיר בין ביבם אחד ובין בשני יבמין יפר לחודי' ודו"ק:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הגהות תקונים והערות לפי' תפארת ישראל מהג"מ יעקב צבי שפירא ז"ל אבד"ק אסטרין.

מסכת יבמות

פרק א בתפארת אות ז מיהו אפשר. ל"ל המהר"ם:

פרק ב אות יט והשאר לכו"ע כו'. ע"ש ס"ו בהג"ה, וכמש"כ כאן בחות כ"ח: אות נ אם ים ג"כ קול כ"ל: **שם** וי"ל דבנס"ו שם הדר"ג שלא לגרש אשה כ"ל: **שם** סי' ו דהא וכו' מחיכה דאיסורא. ס"ע אם חזרה אח"כ מדבריה ומותרת לחתלה אחרת כן משום שנאה עיני' באחר. אם מותרת להבועל, ועיין ס"ו סי"ג. וי"ל, ויש בזה חריכות דבריה ואכה"ל, ומש"כ עוד בנשען על הפנים, זהו מדברי הרמ"ם והרא"ש, ומשמע מסתימת לשון דגם בגזירת מנה לכומסה, ועי' ס"ח סי' קע"ו סק"ו וס"ע, כעת ראיתי בספר מנחת חינוך הריכא דליכת הטעמי קנס, ליכא מנה דלו תהיה לאשה ע"ש מש"כ בשם הרמב"ם, ועי' הגהת תש"ש יבמות כ"ד, ומדפס סוף מה: ובסבעתה לה שישאה כ"ל כו'. ע' כ"ת סי' קס"ז: **שם** סי' ז אף דמ"ל שבועה. ומהגו כ"ד להסכיעו, כ"כ התחרומים: אות לג דאל"כ פסור. משמע דמ"מ ליסורא ליכא לפי' כאיזו עושה מעשה עמך, ועיי' מתחת הינוך שכשקה מלעטע שקלל לת הילדים בשם, וכבר קדמוהו המהרש"א בחא"ג שם בסוטה, ולעצ"ד דהמבזה ת"ח הוי אפיקורוס דמוחידין ולא מעלין:

פרק ג אות טז ג"ל. מבואר בהו"ע ד"ה וא"ש פומר: **במשנה** מ"ו, עשה יבה מאמר ומפ"ל. עיין במהרש"א, והו"ל לרשות כמו"כ על מאני דרים פ"ב ע"ש וי"ל: **בתפא"י** אות כה לגשמלין. ס"ש וא"ל לגפילה, ומש"כ בשם התוס' דגרסי הכמי', הוא ג"כ ע"ש, ושייך לגבה כ' ע"ש: אות מב ומכלן מכמע כו'. ועי' מ"ע סי' י"ז סנ"ה בהג"ה: **שם** שוגג כו'. ועפ"ת סקע"ח סק"ח בשם הב"מ, ופלא שלא הביא הת"מ סי' כ' מובא בקיצור בבכ"ע ס"ק ג', וס' כ"מ לינו ר"ל בעת: **שם** והכא נמי בתשבה. כל"ל: אות מד לבעלה. בגמרא מוקי לה כשבעלו ושנו, דבלא"ה אין אשה מהעברת מביאה ראשונה. אמנם כל המפרשים לא הביאו זאת, וא"ל דהגמרא לא הוצרך לזה רק למאי דמוקי לה כרש באיסור ר"ש, מבא"כ לר"מ דהכי קיי"ל לא לריכין לזה, וע"ש ברש"ש:

פרק ד אות ה אסורה לחזור לו. ע' אחרונים שם: אות מה מיהו וכו' דהכי כלה כו'. בתחר"ש נעלם ממנו גמרא ערוכה כתובות ז' ע"ב, אמר אביי וביהודה אמר, וע"ש ברש"י ותוס':

פרק ו אות ב שהתכוין לאות עמה. ולף דמלות מריכות כונה, ומכ"ש שהתכוין בפירוש שלא לשם מצוה, ל"ל נהי דלא קיים המצוה, מ"מ הקנין חל. וכמדומה שכן לריתי בספרן של אחרונים ועי' שו"ע סקס"ד דגם בבא עליה כמדתה קנה והבה"ג איין לפסחים דע"ב ובמתי נדה בעל פטור ולעצ"ד הא התם בשוגג מייני ומ"ל דבמזיד קנה, אבל באמת נראה דלא נרע ובמה מלשה דעלמא דקנה כשבא עליה בשאינה נדה עכו"ע סי' מ"ד: אות כב ס"ל, ככתובות פ"ב מ"ע. כל"ל: **שם** סי' ב מותרת לכהן. ע' אה"ע סס"ו ג' בהגה"ה: **שם** עכ"פ הרי. מנחמנס: **שם** ככתובות י"ב ע"ב. שם הוא רב יוסף ואחיל לביטחו דס"ל שם בשהדרין אדם מעיז עצמו רשע ע"ש, וי"ל, ועי' תוס' שם ד"ה הדא. ואמת"ל, ועי' גיטין ל"ד מתוך שאתה נאמן להפסיד בכרך אתה נאמן לפסול ס"ת ה"ג מתוך שאתה נאמן להתחייב לגבי הולך כמ"ש בסמוך, נאמן לומר שבא עליה, מיהו ל"ל, דהיכא דהמעשה ידוע נאמן לומר דהוא עשה זאת, ויש לדחות זה וש"ע. כעת ראיתי בתשובת תכ"ל סי' י"ג שכתב כדברי ע"ש ומהריטי: **שם** ואמאי ע' פ"ת ס"ו ס"ק ט"ו בשם השובת בכרי"ח: **שם** ואי"ל וכו' אמת"ל. לעצ"ד אתין אמת"ל לא בזיך דלא היכא דמעיד לאחר בדוחת עדות. מבא"כ הכא דמעיד לעצמו דמותר לקיימה, אדם נאמן על עצמו, ולגבי הולד הא התורה האמינתו לאב, ואולי קושיתו דא"כ לאחר שמת האמוס לו מגברשה הוא אסורה לכל הכולם, מיהו ג"ש לק"ל וע' תוס' כ"מ ג' ע"ב, ולפמב"כ לק"מ, ואולי זהו כוונת הירושלמי היינו היכא דהבדר מוגע בעצמו לבד נאמנין ג"ש: **שם** ודילמא מעלה. מה בכך ג"מ שאשה עצמו רשע שבעל בשם זנות, ועי' אה"ע ס"ס ג', ובאחור הגר"א שם ותבין: **שם** סי"ס שמא רק מתרום. ובמה נאמנה כו' ע"ש, א"כ הו"ל לאלה דבכהן אין נאמן דגבי ליכא ס"ס: **שם** ה"ע בבעולה לכהן וכו' יפסולה בהנם. לדברי בב"מ מוכל לומר כן בתוספות היינו מהמת ממון, רוצים שלא יוציאו ממון בהנם, ע"פ עדותם, ובני אלוני רבעני לרצוני שלא יסמכו עליו להבטיחו לעדות ובדומה, אלא ע"כ דבוחת הוס' הוא דוקא היכא דהוא בעצמו אינו לעשות מעשה היקר דבריו, כמו גבי חלב דהוא יודע בעצמו שאינו בר קרבן, ואין נכריחהו בע"כ להקריב קרבן להבית תולין לעזרה, וקרבן הא נרוך לרצונו ולזונו אינו מסכים לזה כיון שיודע בעצמו שאינו בר קרבן וזה לא שייך כאן וי"ב: **שם** מ"ל בתרום. ע' ב"ש ס"ק מ"ד: **שם** ומי ליתסי. ע' אה"ע סי' ד' סכ"ז, ובנפ"ש שם: רק בדיעבד שריא. ליתא, דאם אתרום מודה שריא לכתחלה ע"ש ועי' בב"ש סקמ"ד ועי"ש שאבד דאפילו לענין יבום אמרינן דהוא בנו מ"מ הא ליכא ס"ס ודו"ק: **שם** ודלא כב"ש. ע"ש בד"מ: **שם** סי' ב כדלעיל פ"ב מ"ע. כל"ל: **שם** דא"כ בתרום וכו' עיניו נתן בה. נ"י, הא אתם כבר מתקדשה לו, והוי דיעבד: **שם** דבבר הורה הזקן. ועי' תשובה הת"ם אה"ע מ"ח סי' ע': אות כו ובכי קיי"ל. ולענין עבד, ע' הוס' גיטין מ"ח ע"ב, ולכאורה לכתעם שאמר כאן בגמ' משום דכתיב ובכשוה דרכו של איש לבבוק יהא עבד חייב ג"כ כמב"כ הרמב"ם לענין לאו דהקפה והבטחת זקן. מיהו י"ל דאינו דומה דאתם גבי אשה לא משכחת כלל מצות השתחת זקן דאינה מגדלת זקן. מש"כ הכא, הא עיקר מצות פו"ר ע"י, רק דהתורה גילתה לנו ע"י מש"כ וכבשוה דאשה אינה חייבת בזה, א"כ גם עבד פטור, ועוד בלא"ה הא אין לו היים ולא משכחת לה בגיים מצות פו"ר. שוב מצאתי בטו"א בתגיבה המלוחים בהעיר קצת במה"כ ע"ש היטיב, ועי' מה"ר מהרל"ת אס"ל סי' י"א מש"כ לדחות הירון הסולל על קושית המהרש"א על הוס' חגיגה ובמה"כ לא זכר דברי המל"מ פ"י מלכות מלכים הל"ז, ועי' ב"ק פ"ח ע"א, וא"כ הו"ל למיפרך מה לאשה אינה במצות פו"ר אתמר בעבד אלא ע"כ דעבד פטור ב"כ, ועי' יו"ד רס"ז בחיזוקי רעק"א שם:

פרק ז אות טו שמא תאכיל כו'. זהו למשנה ראשונה ומשנה אחרונה מבוס סמפון, ועי' רש"ם מדרש ע"ב ע"ב מש"ם על קושית הגה"ם: אות ל אבל אח"כ אסורה כו'. לא ראה בגמרא מפורש דבזנות לא גזרינן, וכן פסק הרמב"ם: **שם** וקשה מדאמרינן כו'. לא ראה דברי רבינו בפרשת דרכים דרוש דרך מצות ע"ש מש"כ בחוקר מזה: **שם** ואי"ל כו'. דברינו מגומגמים: **שם** ליתא, דהכי כ"ש כו'. ל"י מאי קאמר, דא"כ מכ"ש הוא דבשואה בעת לישראל, ואף אם יאמר הא הנעלם לאמתין ל"ת. ועוד דהא אמן פסקינן בחכמים דאף אם נפבלה מ"מ אינה משלמת ע"ש: **שם** הכי קיי"ל עובר ירך אמו וכו' ומ"ל קרא וכו'. לא הבנתי דיון דבעובר ירך אמו וסוי כאחד מלבריה, וכיון שהיא מותרת גם העובר מותר ואיזהו הוא שהוא בעצמו כ"כ להדיא בפ"ו דתמורה אות ל"ו ע"ש בהשגתו על הגרע"א בתשובתו, ועוד מ"ש מהא דתמיה שם בכריתות בהן בתו ישראל מתעבל בו ואינו מושב ופפקה הרמב"ם, ה"כ כיון שאמו אכלה ולעשה התרומה בכר מותר לעובדה לאכל ג"כ, ועי' לעיל מ"ג מש"כ שם אות מ' ועי', ועי' מש"כ המ"ש בירושלמי:

פרק ח אות י בדאדם או ע"ו קון. ועי' תוי"ט פ"ד דסופה מ"ד: אות יז והא דרע"ב בדאתא היא. ע' פי' המשנה בכתב כארע"ב ועי' תוספ"א: אות ב ולערוך כו' ע"ו חולי. ל"ע הא אמר בסרים חמה לא היה לו שעת הכושר מ"מ משעה דלכ"ע בעינן שיהא מולד ממש אמו, ובאמת לא הבנתי להסברים דע"ש חולי מקרי בידי שמים, ה"כ היה לו לחלק בסרים חמה גופא בין היה לו שעת הכושר בין לא היה לו שעה"כ: **שם** ולולי דמסתפינא ל"ל. ע' תו"ח מ"ס: **שם** דאל"ל וכו' דסרים חמה פסול וכו'. תמוה, ועי' בזה: אות כא אבל לייבמה אסור. בגמרא כאן מבמע דהלימוד הוא מלקיים לאחיו שם. ולא יאמה קאי על אחת סרים' מיהו בלף כ"ד לא משמע כן. שוב מצאתי כן במהרי"ב: אות כב סרים חמה. וע' רש"ש, ולא ראה דברי הר"ן כאן: אות כט מהר"מ הכה. הרע"ב: **שם** מדקיי"ל כו' דסרים אדם חולין, בגמרא נוכח דלר"י הוי סרים חמה: **שם** משא"כ עומעוס. וכן משמע בבכורות מ"ב ע"ב ע"ש ועי' יבמות ע"ב ע"א ע"ש וע"ע:

פרק ט מ"ב, **במשנה** מת ולא היימו בן תאכל בתרומה, פת ולא היימו בן תאכל במעשר ל"ע אם היא מעוברת מלוי, או מישראל, אם אוכלת בשביל בנה מכהן, אולי כח הבן עדיף מכח העובר, ואולי כיון דעיקר הילדותא מבת כהן, ואתה הא מעוברת אינה בבה אל בית אביה כדילף מבבוריים, ולע"ע לא מצאתי דין זה. ודע דבראה פשוט דס"ס אם בת ישראל ניסת לכהן, וילדה היימו בן, ואח"כ נתגרשה ממנו, דאוכלת ג"כ בתרומה בשביל בנה אף דבכ"מ לא מזכר רק בגלמה, נראה דאין חילוק ולא גרע מהא דמ"ס פ"ז באה"ש לה וולד בזמת דאוכלת בגיטו, ומ"מ הידוש הוא בעיני, שלא מצאתי מבואר זאת בכמנ"ם בשום מקום: **שם** מ"ו, מת ולא היימו בן לא תאכל בתרומה כו' מת ולא היימו בן תאכל בתרומה. אף שיש לה בן מזר, מ"מ אוכלת בשביל בנה מכהן, דעדיף מבת ישראל שניסת לכהן בס"מ, ועי' רמב"ם שפסק גם בבת ישראל אם ניסת בתולה לישראל, ויש לה היימו בן, ואח"כ נשאת לכהן ויש לה היימו בן ג"כ אוכלת בשביל בנה מתרומה, ולע"ע לי' מקור לדין זה. ועי' מש"ש עה"ג:

פרק י אות לד וכ"ל כו'. ע' ד' כ"ד ע"א ותכון, וע"ש בגיטוק"ו בסוף סוגיא משמע דמסכים לשיטת הרמב"ם ע"ש וע"ע: אות לה ולא קנסוה ע' תו"ש בשם סמוק"י לכאורה היה נראה דוקא בקדושי כסף ושטר דלא עבדה איסורה ולא בקדושי ביאה ופסוקים סתמו בזה: אות סא וי"ל כו' אה"ע ק"ע. שם לא מזכר דין זה:

פרק יא אות ו אמ"ש אסור לייבם מד"ס. תמוה ועי' בגמרא: אות בג אות כ"ג וכ"ד בתלבו: אות כ"ד דכופין על כך. הכי איתא בגמרא, ולכאורה קשה מזה לשמואל דאמר המקיר עבדו יצא לחירות פ"ל גט שחרור, מ"ב הא הכא כיון שאינו ידוע מי הוא העבד, הוי ילוק והפקר מסתמא, וא"ל גט שחרור כלל, ועי' גיטין מ"ב ע"ב: אות לב אמנם מהני כו'. כן הקשה בק"ע ע"ש, ועי' תורע"ל כאן: **שם** הכרי עבר על ב"ת ביני וביני. ובזה נדחה מה שהליתי בספר חדש לחדן דמיירי כאן בבכור מתו"ל, וכר"ע דס"ל אם בתו לא יקריבו אבל מגמי' תמורה שהביא המחבר כאן מוכח דס"ד דגמרא אם דמיירי בבכור העומד להקריבה וכן מפרש"י כאן, ושפיר הקשה הק"ע:

פרק יב אות כא ובדיעבד אפי' הכא כו'. אבל לא יקרבו אותו ע"י שלותם כמ"ש בגמ' דמ"ד, וד' ק"ל, ועי' הגהות הגאון רע"א ס"ש בל דבינו התוי"ט. אין תירוצו מובן לי ועי' תוי"ט: אות מא דהו"ל ס"ס וכו'. ל"י מאי קאמר, ומאי ס"ס איכא לבני אמינה, דהא אם הוא בן ז' לאחרון, ואיך נאמן עליו, והו"ל לאמר לעניין לעמת לראשון, דאיכא ס"ס, ספק אם ביעל תמא, והוא בן ז' לאחרון, וא"כ אינו כהן, וספק אם הוא בנו של ראשון:

פרק יג אות יא רק לכו"ע וכו'. ומדוע בת כהן תאכל בתרומה, ואולי בתרומה דרבנן, ולגדלין קפני, ודוחק: אות מב דלא אסיק אדעתא כו' ואתאסר ליבם. לכאורה גם נאלון לא יהא אסור, דמתיירא לשון, ועי' רש"י יבמות ק"ג ע"ב ד"ה אלימתא בשרה, ועי' רשב"א שם. ועדיין יוקשה לר"י דס"ל בר"ה מצות לאמות ניתנו, ומה שמעתי להקשות על הרשב"א מדיש דס"ל דגם במצות שיש עמה כונת הנוף אמרינן מלבה"ל מדוע אסור לייבם לק"מ, כמו דאמרינן בתייבי לאוין גזרה ביאה לראשונה אינו ביאה שניה ושו"ל בכמה גווני ואמת"ל, ודע דמלבון רש"י יבמות הא"ל כפי הטעקת הרשב"א שם ע"ש. מוכח דמצות יבום גם עליה רמיא:

פרק טו אות כח דהיינו כי אלף אמה כו' והוא פרסה. כמדומה בשם כאן ע"ש, ועי' הימב מש"כ המחבר ביומא פ"ו, מ"ד אות כ"ח, ומסכת תמיד פ"ג מ"ה אות מ"ע ע"ש, וא"ל כאן כי' פרסאות אבכמות: אות לה הכרה היצאת מן הקול. ועי' הוי"ש מש"כ דאי אפשר לומר בת קול ממש, דהלכה דאין משגיחין בבת קול, ונעצ"ד דבא דאין משגיחין בב"ק, הייני לפסוק הלכה שזה מיתן לנו לבדר ע"פ הטורה אמת"ל כאן שהוא רק תורה עדות, שבלוני מת משגיחין ג"כ על הב"ק, ואמי' לזה מפי"ל דסנהדרין מ"ה ע"ש בתוי"ט שאבד דלהתרתה צריך כ' כביאים ע"ש: אות מט וכי הכיה גרועה מעומדקים וכו'. לכאורה שאני התם שאמרה קבריתיו עדיף, וכן מינו בש"ת במלחמה דלא מהני, ובאומר קבריתי מהני, ואולי דבאני התם, דתיישינן דאמרה בדמי, מש"ה אם אמרה קבריתיו מהימנה, אמת"ל הכא גבי עכו"ם אם נימת דאינו נאמן, הוא מעשה דמשקר, א"כ גם בחומר קבריתי לא יהא נאמן:

מסכת כתובות

פרק א מ"ל כרע"ב, ושמא זיתה אתתיה. ועיתו"ע. ורמיתי בספר עין יאקב סע"ר, שהקשה לפמ"ש התפ"ש סי' ט"ז סק"ק ע"ש. דבכ"מ שמסופקים על אחיה מעשה מתי נעשית, אנו תולין שבדוק הימים נעשה, א"כ ל"ל נימא דודאי זיתה קודם אירוסין. דהא מצ' ימי' ובאמת לא"מ דהא יוכל להיות דזיתה קודם אירוסין וגם אמר אירוסין. מש"כ בגידון הרב"ש, המעשה אינה להיות רק ס"ת. וכ"כ בס' הל"ל בעצמו בתו"ת ס"ב: אות יח שהפסיד וכו'. אבל לאוסרה עליו יש לו טענת בתולים כידוע"מ, אבל בגיורת וכו' אין לו טענת בתולים כלל: אות כז וקמ"ל רבותא. תירוצו אינו מובן לי, וכמאי דפתח לא סיים: **שם** אלא אפילו אמר וכו' קודם שנתארסה. זה נשמע ממשנה הקודמת: **פרק ב** אות יד מתמת קורבה. ועמש"ע ומ"ש בזה דהא מצוי נפשייהו רשעים, ולעצ"ד דהא כותבין שטר לזה תעש"ע שאין מלוה עמו, וא"כ יכול להיות דבשעה שתתמו העדים שהש"ע לא ידעו עדיין מי הוא המלוה, [ובלא"ה אולי בעת שתתמו לא היו יודעים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יודעים אם הוא קרובו דאינו כל אדם צריך לחיות בקי בקרובו, או אולי טעו בדין, וסברו שעפ"י דין הם כשרים) , וערכ"ו שכ' פסולי עדות הייו , משחקים בקוביא . וערשב"א שהקשה ע"ז דהא אין אדם מע"ר , וא"ל דפסולי עדות הייו ועכשיו עשוה תשובה , דא"כ גם נאמנים מחמת ממון יימא הכי , אע"כ דגם אם אומר שעשה תשובה אאמע"ר , וכן פסקינן בשו"ע סי' מ"ו , ודלא כמו שראיתי כמ' אדם שנדפס על ירושלמי שכתב בהיפך : שם באא"ד . אבל בפסולי עדותה אין אדם מכיר בו' : וע' בחו"מ סי' מ"ו והוא מבאור דאפילו אומרים שבכר עשיו תשובה לא מהימני , ועי' לי רש"י בגמ' שכתב פסולי עדות הייו משחקים בקוביא , ובכר תמהו עליו הא אאמע"ר , ולאיתי בספר הדש שכתב לתמוה על המיפחס , דכוונת רש"י הייו שהיו מלו כשחתמו פסולים , ולא עכשיו , שבכר חזרו מזה . והמוה בלא זכר דברי העור הכ"ל : אות כא משא"כ בלא תכ"ד , ו"מ דתמיד מהני אחר אמתלא . כנ"ל : אות כב מדבדיה לשבוע . כדי נאמנת בפסקה מלרחות , אף שהיו בידה , וע"ש בהוש' : שם הרי יש רוב נגד עדותו . וכ"כ הפ"י , וע' הב"ש מ"ב סי' ל"ב ס"ק ל"ב מב"כ בזה דבר נאה ומתקבל : שם אע"ג שעדותו נגד רובא דעלמא . מראה דבל הני הוי מילי דאיסורא ואינו עוגב לדבר בעממון , מבא"כ הכא שרוצה שיהיו לו הרומה וגזל אחיו הכהנים : אות מה דידעו וכו' , ע' הו"ח וס' לס"ז : שם והו קבה כו'. לע"ד דזה הוי כמו רובא, דרוב עכו"ם פרוצים בעריות, ומש"ה ע"א נאמן לבדר דהוו מן המיעוט כמש"כ האחרונים. וגם מעלה עצו ביוחסין, וע' תוס' כ"ז ע"ב ד"ה במסיתה : אות מד ומתוכן קושית התוס' . ל"י הא התוס' עם שביאו מגיטין , ונם מוכח דמדאוריי' אף באין העדים כאן ואינם אומרים כלל מ"מ מדאורייתא מ"ל קיום , ועוד משמע כן בכ"מ :

פרק ג אות ב לי' כסף . ש"ע לפ"מ דמסיק י' ע"א דבכאר אינו נאמן, דאינו בקי, א"כ לא מצכחת לה קנס, דיוכל לטעון אולי היתה בתולה , והוי כמו ל"י אם נתאיבתי, (מיהו ע' לו"ש סי' פ"ח ס"ק י"ח בשם המהרש"ל והלאה ביל קוסי' זאת) , וי"ל , ודע דלע"ג לבוחת הפוסקים , דלא מיחייב קנס אלא על גמר ביאה . א"כ איך מצכחת לה חיוב קנס, הא יכול לומר לא גמרתי ביאתי בכרחות ר"ב : אות ז לו בתפלגמה . לו אמת אחיו שלא היה בעולמו , ואיכא בה מצות יבום, דקאי באיסור אשת אח, וע' רש"ש מ"ב ע"א שכתב להסתפק באם אחות אשתו , ואח"כ מהה אשתו , ובאמת מבואר הוא בירושלמי כאן ע"ש סוף הל"ו , וע' דו"ח להגרע"א מ' ע"ב שנסתפק במוצא ב"ר על אשתו פסולה אחיו יכול לקיים ולו מהיה לאחה, אם חייב בלא קנס כו' באונס ומפתה , ע"ש שכתב שלא מצא גילוי לדין זה , והוא מבואר בירושלמי הכ"ל כאן רוש הל"ו ע"ש היטב , וע' בספר מנחת חינוך דגם הוא לא ראה הירושלמי הכ"ל : אות ט לאפוקי מר"ב בן הקנה . לרבה"ק לכאורה לא מצכחת לה קנס . דשמא היתה מה, ואף דאולי הוי ל"י אם פרעתיך , ומ"מ נדעת לחזה בפוסקים בלא הו"ל למידע פטור , וי"ל בלא הביע זמנה לראות : אות י דודאי נבעלה, לרמב"ם גם מבוחת ופגם פטור. ול"ע אם הוא יודע בעצמו שמאלה בתולה כבעלה, אם חייב לשלם לה בושת ופגם , מיהו קנס פטיעת דפטור , וכ"מ אח"כ בשמחת היעוך : אות יב לפילו בבוגר . מזה משמע קצת . דאם אנס לו פיתה אשה כשבור שהיא אשתו. ומצלא שהיא בתולה אחרת , חייב קנס, מיהו נראה דמבוחת פטור , דבשעו שיטין לבייס , וע' ירושלמי פ' ב"ש הל"ב , ועי' הוס' ל"ה ד"ה המחלת: שם כולהו מינה בת ג' . הוי מוכן : אות יט ורל"ל בבלא ישלמה . אינו מוכן . ול"ל לפילו : אות כ ר"ל בבלא יכנוס. ואם כנסה ואח"כ מיאנה בו דעבור הקידושין לעבדו , בעוד היא בירושלמי ביבמות פ' ב"ש , ע"ש בק"ע , ודע דמסתימת לשון המשנה והטו"ע משמע דגם בקטנה יש חילוק בין אונס לפתה , וכן מוכח בעור סי' קע"ח וע"ש בדו"מ ס"ב , ועי' כתובות ל"ו ע"א , ובחוס' מ"ב ע"א ד"ה לאביה , ודף מ"ד ע"ב בהש"ש ד"ה מלן , ומהרש"א שם , אולם ראיתי להגאון מלבו"ם שכתב דגבי קטנה פיתוי אונס הוא וכן ראיתי להגרע"א בדו"ח , ועי' רש"ש מ"ב שם , ועי' מש"כ עה"ש פ"ב דיבמות מ"ט , ואני מסתפק אם היא פיתה אותו , אם חייב, דהא כי יפתה כתיב , ולפ"ז הו"מ הגמי' לתרץ בדף ל"ב דמתני' במכות חייבי שהיא פיתה אותו . ודע דלכאורה צריך ישוב , מדוע בוגרת פטור מבלום מבוח דמתלה לו , ומ"מ מהא דב"ק ספ"ח , סמא את עיני . קטע את ידי , ע"מ לפטור חייב ע"ש בתפארת , וכ"ל דשמ"ה דדבר הנאה קטנה, מש"ה בודאי מבלה, ודע דבמתפקחי במתפה דאינו נוהן רק אם אינו כונסה , אם הוא חב לאחרים , ואם יצלם לה הקנס לא יהיה לו במה לפרוע הוצאותיו , אולי טפין אותו לכונסה , כדי ביקריים מצות פרעת ב"ח , וכן אם יצטרך לבלם הקנס לא יהיה לו לבלם בושת ופגם , אולי ממויב לכונסה , כדי ביוכל לבלם בושת ופגם , עוד נ"ע בכ"מ דאמרינן בב"ק כל המקדם לדעתא דרבנן מקדם , ואפקעינהו רבנן לקדושין מיניה, לכאורה במאנס את הבתולה וכנסה , ויבא לאמיר סברא זאת . דהא מוכרח הוא לקדשה מבוח המצוה דלו הטיה לאחה , וכן נ"ע בפתה ואח"כ הפקיעו רבנן הקדושין, אם צריך לבלם לה הקנס , ועיין מה שייתה לעיל בסמוך מהירושלמי דיבמות : אות כג ולא דחי העשה לל"ת . ועי' פ"ח סי' קע"ז סק"ד בשם המל"מ אם עבר וכנסה אם פטור מהקנס ע"ש , ועי' יבמות ס' לומר שהיו מבלם קנס בפפתה ע"ש , וספר מל"מ אינו כעת ת"י : אות לב דיש קנס לקטנה . ובבוגרת אין לה קנס וגם פגם לדעת הרמב"ם , ועי' טור סי' קע"ז ועי' פ"ח שם ריש הסי' ד"ה ועי' בתבונת גלוי בתרלי , ודברין תמוהים מאד : אות כא והא דלא קחני כל המבלם כמה שהיק בו, לכאורה הוא ע"ש . וי"ל והא דלא קחני כל שהיו מבלם כמה שהיק בו', ושתו"ס ב"ק דמ"ב ע"ב ד"ה לא בסכ"ד ע"ש , ול"ל הא לא מצי למתני כן , דהא הך מ"ב אינו קנס ומבלם ע"ש עצמו , וכ"ע לרש"י דס"ל דבור המתוק הרבות הכיוק מבלם ר"ם , אם היה מ"מ קנס , דהא מקרן ילוף ל' , ולמרי' דיו , עתו"ס שם דע"ז ע"ב ד"ה ולוי , שוב ראיתי להרש"ש שם דל"ד ע"ב שנסתפק בזה :

פרק ה אות כט הגדר ז' ימים . ל"י מ"ל , ע"ש בשם המ"מ . שוב ראיתי בטו"ע בשם המגיד : אות ל אם מתה ירשנה . הייבו בשדרה, אבל לא בעורה : אות ם נמי קאי. לא משמע כן בש"ס ע"ש .

פרק ו אות לב כפי שיתן אדם . מגומגם , דהיו לרבי

פרק ז ברע"ב מ"ו , ד"ה ולא קונה וכו' ולשמחת שיקרא . לכאורה מ"ש מהא דאיתא בחו"מ סי' ע' ס"ב אמר פרעתיך בפני עדים . אלוי והן מבחשין אותו נאמן , ע"ש הטעם ובי"ל : בתפא"י אות כ דמעה לגרשה וי"ל וכו' . ל"ע בזה אשתו היא קטנה , אם היא מחשבת בעובדת על דת , ולכאורה נראה דבהני שהטעם הוא מבוח שמכשילהו בדבר איסור . אין הילוק בין קטנה לגדולה . לבל בסבר דבוח מבוח דת יהודית , וכן בגודרת ולוגה מקיימת , לא שייך בקטנה , ובלא"ה אם אין לה בנים , ועי' פ"ח בס' קע"ז ס"ק י"ש בשם המהרי"ק : אות כא ומ"ש בהתכילתו אחר איסור . ותרא"ש שכ' דס"ה בהכשילתו בחלב ודם , ולאיתי בכתבות פורת יוסף שהקשה הא חלב ודם מהייבי כריתות הם דזרעו נכרתין , ולא"כ ת"ל מבוח זרעו דאינו בגודרת ואינה מקיימת , ולמה לי מבוח מבכול , ול"י קודייתו דזרעו נכרת אם עושה בחיוב , אבל בכה הא היה שוגג , והיא הא לא חלבה : אות כב לפילו לא סתכילתו עדיין . ל"ב מלי פריך הגמרא אי דידע נפרום , ולעניין קודייתו, אע"ד דהו"א דחלב קילא מעשר , דהא בעי שיעור חמשת רבעיה אע"ב הו"א דאין חבש כ"ב : אות כב אבל המקלקלת אם בעלה . ל"י מ"ל דין חבש

בזה , וכשעמ"ק כאן בשם תר"י מבואר בהיפך וע"ש עוד מש"כ בשם ר"מ , ונפתר בזה מה שבגית בפ"ת סי' קע"ו סק"י בשם הגאון מבריסק ע"ש :

פרק ח אות בז כדי שיפונן . ליתא , ועי' רא"ש כאן : אות כט ואם איתא כו' . אין ראייתו כלום ועיין .

פרק ט אות ג לפי' לכתהלה וכו' . ע' ב"ש שלא כ"כ : אות ו מיהו בתנה הבעל כו' . סיגנון לשונו מגומגם , דהא הכא אירגין באחת קודם הנישואין, כמש"כ לעיל בסמוך : אות לד קמ"ל . ע' ש"ך חו"מ סי' פ"ד סק"ז : אות מה אמנם קשה לי כו' ואח"ל כו' . לק"מ דבתם שתי התנאות אין סותרות זא"ז דהא יכול להיות דחייב חמיש ושבועה . מש"ה צריכין לעשות דמלה הבעו שניהם בפ"ע , ע"כ מחל לו אחד מהם , מש"כ הכא דהן סותרות זא"ז , דלדבריה שניהם כיון בעצמה מודית שלין מגיע לה אחר וכסות , וא"כ שפיר תילנו הטוס, ועי' מהר"ם ש"ף כלן , ומ"ש המחבר בסלי הכלה דתבע תנאים שהן שקר מחל תבעה שבועה , א"כ לדברין בתבעו תנאים ומודה בתנאים ושבועה חייב ממי בשבועה , ולא נראה כן ע"ש היטב: שם א"כ ר"ל . ע' לס"ז : שם עכ"פ קבה לי לרמ"ה כו' ומבעה בו . קשה"ה , אח"ז מצאתי שכן הקשה במהר"ם ש"ף , ובסגלה , ולעכ"ד לק"מ דהתם נבי חנוים ושבועה לא ניתא לרמ"ה לומר מעשה מחילה , דלאו מבוח דלא קתבע ליה בהדי הדדי ממא דמחיל לו , משא"כ הכא כיון דאומנת בתבעו הנוים ומודה בתנאים הוא להדיא שאר לחדיא ובכסות , ומודע לא יועיל מחילתה וא"כ : אות נד דקטן אינו בר שבועה , לכאורה לפ"ז אין יכול לכביה אבה לקטן ולדעת קצת פוסקים אפשר שמי ליכא , ע' אה"ע סי' מ' , הא הפותח בתפולה ממאתים כ"ז ב"ז . וקטן הא אינו יכול לשעבד עצמו , וי"ל , ודו"ק :

פרק י אות יג אבל בלא תפסו . יכול לחזיה דבתב מטלטלין וקרקע , דגוכס ממטלטלין מדינא דגמי , ומ"מ אין בכסף דין קדימה , כיון בלא כתב לגי"ק ועי' מהע"ז סי' ק"כ בחמ"ת סק"ב :

פרק יב בשיקר תו"ש אות ו דאין לבם אלא מבני חורין . כנ"ל .

פרק יג אות טו ודקא בהוכיר . ע"ש היטב בחו"מ : אות כז ומהבני כו' . ע' חו"ש בשם הגרא"מ . אמרתי לרבוס פה מה אתמרתי בסומה דמסכת כתובות בתבנה ס"ש דפה אסורין יע"ש . הדרן על כתובות , איתא בסומא עתידין חיני סרק שיעבו פירות כו' , לכאורה הא איתא במסכת בלהים פ"ח דמוחר לתרבה אין סרק בחיבן סרק , הא לעתיד לבא יעבו פירות , ודוחק לומר דכולן מין אחד הם , דהא עברה מיני אילנות הם , כדאיתא בש"ס , והנה בנים מכילהין בחולה בשאת כו' שהם הי' לו ע"ב היה מבנים לב"ד , והקנו המתרגמים דהו"ל לאומר שאם יהיו לו טע"ב יבנים לב"ד, ותירנו דהנה איתא שם ר"ג, אמר ר"ש ב"י ר"ש אלא כו' שאין ב"ד קבועין אלא בב' וה' , אבל כו' שב"ד קבועים בכל יום אבה בשאת בכ"י , וקשה הא אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול חבמה בחכמה ובמנין, א"כ איך יכול ר"ש לבטל דברי הבבלונים , אמנם הירון מבואר בתחי' , דלהכי אמר שאם הי' לו טע"ב הי' מבנים לב"ד , לגלות דהתקנה לא היתה רק בשעה שבים דין יושבים בב' וה' והותנה בפירוש שאם יעבו קביעת ב"ד בב' וה' , לו יעבו התקנה דבתולה בשאת וכו' , אמנם לכאורה לתלי הוצרכו לזה לפמ"ש הפוסקים דתקנה אלא בהפשטה בכ"מ ובכ"ז , לא אמריק אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו , א"כ הא לע"ל לא שייך התקנה דבתולה בשאת , דיעקר בינה"ר , וגם לפמ"ש דיהוקן הטולה כמו שהיתה קודם תעת הדרון , דעלו לשאת שיש וירח לרבעה , א"כ לא שייך התנאי דעשנת בתולים , א"כ הא לא הפשטה התקנה בכ"ז , ויכול ב"ד קבון ב"כ לבטל , לע"כ דלא מבניהון כמה שיהיה לע"ל , ומש"ה ניחא מי הא דאין סרק . זה אמרתי קודם לכ"ד שנה בעת שהתקבלתי לכ"ב בפה אסטרין , קלת דברים מזה במעתי מש"כ הגאון רבבה"ב מבריס"ל דיסקין מבריסק ז"ל בעת שלמדתי בישיבתו בק"ק לאמזה כד הוצא עליה כבן י"ד שנה :

מסכת נדרים

פרק א אות יב וזה כוונה רש"י . תמוה . עיין ספר דברי אמת : אות מז ר"ל כו', אם אוכל ככר זה. ליכמה יתירה הוא. שוב ראיתי בחורע"א שהרגיש בזה : אות יח ומ"ש וכו' מלא"ק . לכאורה סותר ממ"ש באות ע"ו , ועי' רא"ש וכ"ן : אות בג ולולי דמסתפינא ר"ל שאמר מנדר מלא אסור . ע"ש בגמ' , אימא סיפא כו' . ולדבריו הא חד בבא הוא , וגם הא הכא מיירי בידות , כמש"כ לעיל בסמוך. ואסור כא הוא עיקר הנדר , ועי' פי' הרמ"ש כאן : אות ל הרי קוי"ל בעיקרן מהפיס . כמדומה שעלה ממנו דברי הרן יא ע"ב , ד"ה ליתא ע"ש היטב. ואראה שכ"מ שכתב כאן אין בהם ממש במתק"ת : שם ומ"ל דס"ש כו' וכ"ל קודם כו' . ע"ש

ואראה שפירושו המנה מאד , ועי' ר"ל שבועות שם ודו"ק :

פרק ב אות ד ובגילות אחרת טפי מכל הך וכו' . לבוש מגומגם , דאינו חזר אינו מעמא בכנוים : אות ט אבל בשמתהה גם גופו וכו' . הכא בלא"ה ניחא הא מתעסק בתלבים ועריות הייב שכן הנהם שניהם בפ"ע , ועי' מש"כ הרשב"א כאן וש"ע ב"ש . ועי' הגהת מהרלא"ח מש"כ בשם סעו"ת , ועי' ספר א"מ סי' כ"ח : אות יא אלא ייבן ג' ימים . וכן אלא ייבן שהם : אות יב ודברי התוי"ט תמוהים . כ"כ בתוי"ט ע"ש , ולעכ"ד הא מבכתה לא בתמר שבועה אלא אמנה מתמשיך, והאלה הא איכה מצוה, וכ"ל דמ"מ כיון דאי"ה להמים אלא הנאה, הוי כבשבע לבטל את המצוה , ולכאורה י"ל נמה לא החול כבולא , מגו דחל אלא בשעת עונה , אל נמי על שעת עונה. שוב ראיתי בס' שלמי נדרים שבבר העירו כן בתמהים : אות מז ולא כו' כי פעמים הוי שבועה. ע' מוס' שבועות ד"ה והוא : אות יח וקשה לי כו' בשבועות ל"ו ע"א . ל"ע הא מסקינן הכם לאיסור דברי ר"מ ע"ש וחבין , וגם דברי הרן שם לא שייתי לבבין , ועי"ש במהרש"א מה שהקשה ודבריו ל"ע, וכ"ל דהרן לא נרס בגירסת רש"י רק בגירסא אחרת הכ"י , וכן בלאה מדבריו שם : שם ליתא , דברי בעדות נמי כו' . ליתא ע"ש היטב ובבין , ועי"ש בחידושי הרשב"א, ובשבה"מ פ"ו מהלי אישות : אות יט ישיבת סוכה עלי . ולשון המשנה סוכה שלוי עושה, לכאורה אינו מדוקדק קצת , דהא עשייה אינו מצוה רק הישיבה . שוב ראיתי בס' שלמי נדרים , ועי' בהגהות פ"ו , וחולין קל"ב ע"ב : אות כ הל ע"ד מצוה. ועי' עכ"י מהרלי"ח אות סי' קי"ז ד"ה ומה שהקשה, ולפלא שלא ראה שבבר הרגיש בזה . ע' פ"ב דבבועות ד' ר"ה דפוס ווילנא: אות כה ולוי"ק כו' הרי בכל דוכתא סר"ל לחומרא . הרי בגירות אמרינן ספק מירות לחקל. (ועתו"ש פ"ח דגיר מ"ה ד"ה ולוקן) ובלבו"ש מ"ל גם בנדרים לקל , ובעיקר הקושיא כיון דאמרינן כל המדר בלילו בגם בגמ' , הו"א בהיפך דודאי לא היה בוונתו לנדור , וקמ"ל מתני' דמ"מ אמרינן סתם נדרים לחמור , ושוב הא דהר חל עד"ר , והוי חומרא דאתי לידי קולא . ושוב הא גם נגד רוב אמרינן סתם נדרים לחמיר בלבל' בס"ו , ועי' מה"ל הל' נדרים ס"ג , ומה שחיבן דהוי ודאי , ל"י מ"ל , ועי' גמרא דף י"ט משמע להדיא דהוא מעשה ספיקא : אות כו והא דקאמר וכו' . לא מצאתי עוד בקושיא זאת : שם ולכאורה ר"ל כו' מדבאלכ לבי ימים. ומשמע דמפרש נה על הבבר האכל לבעלה . ותמוה מ"ש פשיטא דאין כאן איסור , והוי כמו

דמעריגו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דלמרינן לעיל הרי עלי כבשר שלמים לאחר זריקת דמים, דבהיתירא מתפיס, ועי' פ"א אות לי ועי' כאן פי' הכל"ם ותוס', ומה שעשה מחלוקת בין רש"י ותוס' עם הרמב"ם, לענין מליחת הקרבנות, ע"פ שיטו הגרסאות, ל"י מלי קאמר, ולא נחלקו אלא הי אלי בעי מליחה, ע"ש: שם ואפי' לרמב"ם פ"ג מה' מ"מ. ל"ל פ"ה: שם אמנם קל"ו. ולמה נער להקשות עד כאן. ולא הקשה לעיל פ"א מ"ד. ע"ש, תע"כ דלק"מ ועי"ל דל"ש ע"כ ד"ה לימא כתנאי: אות לג בסה"ד נפשע מהכא דבעיקרא מתפיס. ל"ל דבהיתירא מתפיס: שם וי"ל. דהוי כאומר הרי עלי כבשר כלשים לאחר זריקת דמים:

פרק ג אות י בזכר לתנאי כו'. ע' פירוש הרמ"ם כאן: אות **סד** עכ"פ מילה מצוה שבגופו. לכאורה זה במילת עצמו משה"כ הרב הא לריבי במילת בנו, והוי מצוה משהגיע לגופו, ומש"כ ומה"ע ל"א בכה"ג העוסק במצוה פטור מן המצוה, ע' מ"ו פ"ג דפסחים, ובמג"א סי' תמ"ד ודו"ק, ועי' ברכות כ':

פרק ד אות ח דמצות נלו לבנות מיצוה ואינ"ב. דמהתם מבכר בביאור דברי רש"י בתוספות דק"ח ע"א, ד"ה מצוה קעביד וד"ש על העתיד לגבות ע"ש, דמסיק "ממלא בכר המצוה על המוקן" ולכאורה שפת יתר הוא ברש"י, דמלבד דבמה דפתח לא סיים, דהו"ל לסיים ממלא דלא מהכינו מידי, מלבד זה הא אף אם היה המצוה על המקבל, הא מצות נלו ליבנות מיתנו, ומלאה דק"ל ברש"י בס"ד דגמי דפריך אלא פורע את הזוגו הא קמשתבי לי', ומ"ש לין ניחא לי' הא דבוקל לו את שלו, הא זה נמי פריעת חוב גמור, ובס"ד הי' מבכרין לוהו, כדאיתא בבקלים, ומ"ש במלי עדיף זה מפריעת חוב, ע"ז סביל רש"י במה שסיים ממלא בכר המצוה על המוקן, דבשלמא אם המצוה היה נכאר על המקבל את הבקל, לא בודאי היה קשה הא קמשתבי לי', מחמת המצוה דאמרינן דהמצוה על המוקן מ"מ לא פרע את חובו כלל, הא המוב היה עליו מש"ב עכשיו דאמרינן דהמצוה על המוקן לקיום המצוה, ובעכשו שהוא שקל עבודו הוא ונעל המצוה נמלא דלא קמשתבי מידי, הא לאה זה דומה, כאם המוכר לזה לקנות לאיזה חבן, ולא היה לו מעות לבלם עבו ו, ובא המוכר ואמר אני אבלם בעד החבן, ואקח את החבן, פשיטא דבריו דאינו עושה בזה טובה לבמוכר, דלא הוא כי' מבלם כי' עיכל החבן עכשיו שהוא בולם עבודו, לקח את החבן, וזה ברור בכוונת רש': שם דהתם וכו' בחמת אסור. מילתא דפשיטא לי' מיבעי לי' לאמ"מ ש"ב מה' מלוה הל"ד, ד"ה כתב מכן ע"ש ועי' רדב"ז סי' תקס"ז דפשיטא ליה דאין חילוק. וכעת ראיתי לבה"ם סי' רכ"א סק"ה שביאר לרבב"ז הנ"ל, מיהו אם מימה בדברי כאן, הוה ל"ש הא דאיתא פ"ב דשקלים מ"ב, הנוהן שקלו לחבירו לשקול ע"י, ושקלו ע"ב כו' מעל, והקשו שם המפרשים מ"ע מעל, הא מלבל"ש ומה שיעיין שם המחבר מדברי המחבר כאן, הוה ל"ש הא דאיתא פ"ב דשקלים מ"ב, הנוהן שקלו לחבירו לשקול ע"י, ושקלו ע"ב כו' מעל, ולכאורה תמוה, דהא קי"ל דפורע את חובו אפילו ב"מ דוקא, כיון שלמי שביאלו החוב, בכתובות שם, אמנם לפ"ז ל"ש, דדוקא לפרוע חובו שהוא חייב לאחר מותר לפרוע עצורו, אבל לא לשהול לו את חובו אשר הוא עשה בו, מש"ה מעל ביון דהוא בעצמו פורע את חובו שחייב שפיר מקרי כה"ג הלאה, ולא הוי כמבריח לרי, ואפשר דבכה"ג גם הרדב"ז מודה ודוק: שם והע"ב כו' עכ"פ נריך ליתן. לבון הר"ן שהי' רגילין ליתן: שם רק מגיעת הצער. ל"י לאה הוצרך לזה והו"ל לומר משום דמלבה"ג, גם מה שהבה מחוס' ל"ה לי' כוונתו, ובלאמת הא בארה עכוכה שם: אות י הל"ז ליתן לעני בשפה שמחיר. מבוס דשוקר במצה פטור מן המצוה. ולאיתי בתחרומים שהקשו דהא עוסק במצה אינו פטור רק מעשה ולא מלוה, ושכלה בצדקה הא אינה אמי ל"ה, לא תאמר, ולא הקשו, ולק"מ דהל"מ דלא תאמר ולא הקשו הוא רק במקום שמחויב עפ"י דין לתן, ואז אם אינו נותן מלבד שעובר על העשה דמן תתן, עובר גם על הל"ה, אבל במקום שאין עליו חיוב ליתן וליבה עליו העשה דצדקה לדקה אינו עובר אמי בל"ה: ולא מקרי הלאה. לכאורה יש לעיין המשנה בהסמוך, ומלמדו מדרש ע"ש, הא קמהני בפרוטה דל"י דנשאה שהוא עוסק פטור ליתן לעני, ע' גמרא מו"ק דף ט' ע"ב, מיהו אינו מוכרח: אות יב אסור לקבל שכר כו'. לכאורה מ"ש מפרקין דלעיל מי"א, נוקח ביותר וכו' ויש לחלק: שם ומלה"ק כ' ותפל הלאה להקדש. מ"ש אין זה שאלה, אלא שבירות, וז"פ, ומה שהיקן הוא, אינו מובן: שם קשה דלהבדר כו'. לא תאמר דברי הרמב"ם שם: אות בז ובש"ם מוכיח וכו', ופגולם פגול, וקדמי שאני התם דכתיב לא יהיבר לו מ"מ. כ"ל: שם ואיל הל"ה כו'. ל"י מאי קשיא ליה, כיון דיש כאן ב' דברים לכאן ולכאן, א"כ לא מוכל למילף מידי, דאל הכא קמדחי ליה, וזיל הכא כו', ובלא"ה לק"מ: שם ש"מ וכו' מילתא דלא מסתבר וכו'. ע"ש היטב ותראה דלק"מ: שם עכ"פ וכו' המהני מפסחים וכו' ובאיתר ליטנא כו'. אינו יודע מאי קאמר, ע"ש היטב ותבין ופשוט: שם לו מימה דחולין מקדשים לא נמריבן כו'. ליתא, ע' גיטין לד ע"ב ע"ש: שם עכ"פ קשה לי מגיטין כו'. לא ראה דברי הרמ"ם מ"ד פ"ז הלכות, ועי' מש"כ בבאר הלכות סי' ל"ה: שם דאין הדם לוסר דשמ"ם. ע' חוס' שם ד"ה סעודה מלאכה, וחוס' ב"ק נ"ח ע"א הא קמ"ל: שם דשומר הוא כו"ל כבעלים. מ"ש מאי מקשה הגמ' הוזין דף מ' על רב הונא מהא דהכוהבא בשבת כו', ועי' ר"ש פ"ז דפרה מ"ו, ופ"ש ותבין: שם אפ"ש מני לפוסלו. הייבו במיד, וגבי פגול מני יכול לפוסלו במיד כמש"כ הרן. מ"כ לאיי יודע מה קבה לו: שם וקבה לי מ"ם מוכיע בלאים כו'. ע' היטב בדברי התוס' ובמות הנ"ל ותבין דלק"מ, ושיין ובמות שם אמר ר"ש אין הלכה כר"י, ואולי לשיטתו בחולין שם, וע"ש בהמדרש דברנו מבוארים שם שכתב לחיפך מדעת אביו הרא"ש ע"ב, ועי' פ"מ בירושלמי שם בכלאים שכתב בטעם הרמבים שפסק כר"י דלעעורי קמבון, ותמוה דהא בים לו שותפות ומל לאסור, כדאיתא התם, וכבה במסכת נפנו ע"ב הבואהו ש"ת הא ים לו שותפות, ושוב בארב בשבועות דלאיתא התם דאינו יכול לאסור מ"ל. ובאמת טעם הרמב"ם שם משום דכתיב הרמן בתנ"ך בירושלמי שם. שם ומה שהביא ראיה מפ"ב דחולין. ע"ש ברן שכתב דמסקינן בחולין דאדם אוסר דשמ"ם ע"י מעשה רבה, ותמהני הא ליתא נופיה מסיק שם דאין אדם אוסר דשמ"ם ונ"ש, גם מה שהקשה המחבר לעיל בסמוך מבלאים, באמת להמ"ד אחיא מתני' דבכורים שפגלו בר"מ, דיוסר גבי בלאים, ועי' פירוש הרמ"ם שם. ובאמת יש לעיין עוד בזה דהא אין מסקינן שם דיש"ל לעורי מבון, ואין פשבחת לה פגול, ואולי הבאים מקרו שותפים דהא יש להם חלק בו, ואפילו בקרבנות שבולן בליל, מ"מ הא יש לבן עורות, מיהו מע"ב מא"ל, ובמק"א כתבתי מזה, ואמרי לא הבנתי דברי הרן כאן, כיון דבמיד מתא ליה, דאף דאינו שלוחו יכול לאסור, א"כ מאי קשה ליה מבוגב דיכול לומר לתקוני אדרתיך, מה בכך דאינו שלוחו הא מיהו יכול לאסור דשמ"ם ע"י מעשה, וזה אין חילוק בין שוגב לומר לתקוני אדרתיך, ובמק"א הארכתי בענין זה יותר, וכאן אמ"ל, גם לא הבנתי ל"ל לסגמ' לומר לתקוני אדרתיך, הא גם אם היה עושהו שלוח לזה, הא אשל"ש, ויש לפלפל בזה בדברי הנוב"י והמל"מ ואכמ"ל: אות כא מלבה"ר. מבואר דמלבה"ר גם לכתחלה הרי בתרה, ועי"ל אות מ', ועי' ר"ה דף ה"ה הנודר הנאה מחבירו נוטל בימות הגשמים וכחולין דף פ"ט מבכרין בעפר עיר המדחת ועוד בכ"מ מבואר דברי לכתחלה, אם לא היכא דמתים לחלוה, ע' חוס' יבמות ק"ד, וחולין וסוכה מש"כ מזה. ול"י למה נסתפק בזה המגיה במל"מ פ"ה מהלי אישות הובא בנוב"י מהדו"ת אה"ע סי' קל"ד, דהא גמלות ערוכות ומפורשות הן: אות כב דבמש"ת דאורייתא. הא מ"מ מתפשטות ע"י, והוי הלאה: אות כו וי"ל כו' ואין לו מה לאכל. ליתא, ונעלם ממנו דברי הרן כאן ד"ה אם מת לא ירבשנו, ע"ש בסה"ד ותבין: אות נב ואם הוא ביוקר כו'. ע' פירוש הרא"ש: **בסה"ד**. כן מ"ל. כ"כ הרן כאן ועי' חוי"מ שם בשם הרמב"ם: אות נח מוהר לומר כל הון כו'. הוא"ל רבותא עפי, דאפילו כל הרוצה ליתן יתן שרי ועי' מ"ש פע"ז דבמה מ"ו ומש"כ שם עה"ר, ועי' שמש"ק בחוכות פרק המדיר, מיהו מדברי התוס' כאן דף ל"ו משמע דבשה"ב אסור, ועי' תוס' ביומין ס"ו ע"א ד"ה כל: שם מידו בכה"ג הייב לשלם. ועי' ר"ן ל"ו ע"ב ד"ה ס"ו בשה"ד, ועי' בתחרומים ביו"ד:

פרק ה אות ד וכן מוכח וכו' יהיה אסור וכו'. כמדומה שנעלם ממנו דברי הר"ן מ"ו ע"ב ד"ה אבל: שם ובמש"כ המרדכי. המרדכי לא כתב אלא היכא שלא היה בהיתר מבורר מעיקרא, מש"כ היכא שלא היה באיסור מבורר אדרבא עפי עדיף, ועי' בתחרומים. כעת ראיתי בס' עין יצחק סכ"ו שהאריך בזה, ע"ש בדברי המחבר. ומש"ש במשנה ה' בסמוך מ"ש אחרים בדבר **שלא** אותה העיר. אמתי לא בעל אלקו בדוב אלקים המחרים ע"ש, ועמ"ד דהכא לא שייך ביטול דהכא לא שייך לאפיר אלא מ' מתבירו דבכל מבהו ומבהו בולם משהפיס בו, וכל האלקים מקוברים יחד ולא שייך לומר זה איסור זה היתר ודו"ק: שם גם קושיא קמא מתוכן. כוונת התו"ם, דאיל הב"ם לאלקן לאלקן לזה בדיה, ע"ש בתוס' והבין: שם ולא סמכינן אהבירה מדאפשר לתקן. ועי' ר"ן מש"ב בשם הרמב"ם, והרמב"ם, ולהיתי בגליון רש"ל במסכת חולין מ"א ע"א, שהקשה על הרן כאן שכתב שע"מ כן בשתתפו שלא יוכל לאסור על תבירו בענין שהוא בלסרת עליו לאחר אלקה, ומ"ש אמתי אמרינן התם בלוים לה בותפות בגוה יכול לאסור אלק תבירו ביה ע"ש מש"ב ולק"מ דשה הר"ן סיים כאן דאי הכי אסר עליו נכס דידיה, ואינו בדין, ואם מ"ש הכא לענין נדרים דאיסור הלוי בדעת בעדר אחרי דדעתיה היה לאסור רק עד אחלוקה ולא אחר שיחלוקו, מבואר"ש התם בחולין גבי בשותפו בשם אחד מבל אלו, ולגבי אחמתא ואחמדתא ואמנסך, דהא כיון דאסור פעם אחת קודם אלקה מהמת אחמתא, אז מתמת הנסוך, ל"ש מאי מבכי דלא כוון שיאסור לה"מ, כיון דבבר אחר פעם אחת. שוב אינו חוזר ואיתר: אות ו לת"ק וכו'. ע' חוי"מ בשם הרן: שם בהדיבו בגיסר. בהדיבו בלה"ה אין כופין, והו"ל לומר בנדבו: אות טז לכבילה מבכוחו כפ"ד וכו'. כמדומה שלא זכר דברי הגמ' שם מ"ב ע"ב, ועי' חוי"מ בשם הרן דמבכרו לו לאסור. ונראה פשוט, דלא היה נוחיבו ומת ונפל לו בירושה דברי, ומ"ע אם ל"ה נבה ממנו בחוכו, דקי"ל שומא הדמה, אם יכול לבטום בו, דאולי כיון דיכול עדיין לפדותה ממנו, לא הוי מבירה עדיין, מיהו נראה דאם הוא בעצמו היה ב"מ שלו, וב"ד הבבו לו בחוכו, לאסור לבטום בו וי"ע, ועי' לעיל ספ"ד לענין הבקר: אות כ נקט לה. ע' חוי"מ בשם הרן: אות כח שבבל אלו לגבית. לכאורה לרמב"ם דאינו יכול להקנות דבר שאינו מסוים, אין יכול להקנות והיה נראה דע"כ ל"ק הרמב"ם דאינו יכול להקנות דבר שאינו מסוים, אלא אם אח"כ נריך לסיים, מש"ה לא סמכה דעתיה, אבל אם מקנה לו בלופן שלא יסיים לו לשולם, קונה בכ"מ שהוא, מיהו ע' ר"ן חו"מ סי' רמ"ח, והוא מדברי המ"מ שם מש"כ לענין הקלאה אג"ק, גם מבמע כן, ולכאורה י"ל לבפוסקים דבכל איסורים יש הקנה ע"י הלבת הלאה ליה המלת א"כ ל"ל יכול לחלוק הלאה ליה המלת ולהבות אח"כ וי"ע כי יש לחלק: אות לא מותר. תע"ב דהוי בענין הערמה אפ"ס שרי. שוב ראיתי בס"ב החוי"ט: שם פ"ד ס' ע"ו. ע"ש מש"כ עה"ר: אות לב לדבר זו"ל בחלו. אינו מובן לי, וכי הבשיל לשולם יהיה, והרי אח"כ יוכו בשם בגיו וכמי בגיו, ודור אחר דור, והם לא יהיו בגיאים. ושוב יאבהו זע"ו, וגם וכי בחיבה הספרים ישמדו לעולם, ואולי בימים הבאים יבנו בהכ"נ חדש, וכן ספרים, ומחקן, ותיבה, ואולי בכוונה הלקח לגבית, והבגיה זכה בזה עבור כל יבהלו, והוי במו דברים של עולי בבל דהוי הפקר לכל יש"ל, ובלאורה למה להו ליכתוב לגבית יפקידו חלקם לגמרי וי"ל: אות לה בחנוני אמר. הרי האמוני נותן מבלו, ומה שבלבל לו אח"כ מהבה בעלמא הוא:

פרקו אות א קרא של תורה. וכן הוא באמת במכילתא פרשה בא פ"ו ע"ש, ועי' דברי תמודות פ' כל הכסר אות ל"ו, ועי' רש"ש שכתב לישב בדבר מובבל ונמצא: שם אחנינת י"ד. נעלם ממנו דברי התוס' בפסחים ע' ע"א, ד"ה לאו, ע"ש היטב ותבין: אות מ בין חי. לכאורה מוכח מזה דבמדיים אסור בלא כהה"ע, ועי' יו"ד סי' רכ"א, ובחידושי רע"א שם ואולי אמורה שאני טושם שאני, ועי' חוי"ע, ועי' ס"ם ונ"ע, ועי' כ"ן בשם הירושלמי הנודר מבכר אם מותר לאחמם בו ידיו: אות יא לאחר שנדר אסור. דוקא באמר דגיס אלו, אז שאני טושם: אות מ לאילו נגד רוב. לכאורה י"ל מה לאמר שהקנו בחחרומים ביו"ד סי' ק"ב לי אמרינן גבי דשיל"מ כל דברים מרובא פרים, ועי' תשובת חת"ם אה"ע ח"ב ס"ס ד"ה ומש"כ בגמוק"י:

פרק ז אות טו מלבוש וכסות. כיון לאחרן בזה קושיא רע"א. וכן הוא לגדיא בשמ"ק: אות דגדולי הקדש הולין וכ"ל. שוב אח"ז מלאתי לרש"ש שעמד בזה, וכן בפ"מ בירושלמי פ"ד דפאה הל"ז ד"ה המקדיש, מיהו לפמ"ש הר"ש פ"ב דבכורים מ"ב, דבאינו רוצה לעדות באמת אסור שם הגידולים, ע"ש, ניחא: אות כז ודוקא בהחליפה הטדר. לבה"ן גם בהחליפה אחר אסור: שם ומ"ת כו'. עי' בהגמת הרמב"ד ס"ס מה' מדרים ובכס"מ ובלח"מ ובלח"מ שם אחרינו בזה, ועי' הו"ש כאן ברמז לשם, ועי' ש"ך רע"ו: שם הגידולין מותרין כו'. באמת התוס' הולקים על דין זה, ע' ע"ז מ"ע ע"א ד"ה אלא, וע"ש בחידושי רע"א שב"ב: שם מהרו"ל מדר דשיל"מ. לפ"ז דוקא באסר ע"ע, אבל לא באסר על פלוני, וכן כתב בלח"מ, ועי' פ"ת רע"ו בין"ד בשם הרש"ל בתשובת רעק"א, ותידוש אלא בגידולי דברי הלחמ: שם ואע"ג דגידולי טבל מותרים. נעלם ממנו דברי תוס' שם דף הע"ל ד"ה אלא בטל הבי, ע"ש והו"ק: שם התם מדבדוב הבטל הבי. וכן הוא לגדיא בירושלמי, ואחידוש על התוס' המ"ל אלא זכרו אותו: שם דבל"ז קשה וכו'. ע' בשמ"ק כאן שהרגיש בזה: שם ומלי קושיא כו' דשיל"מ. וכן הקשה בגה"ש שם, ועי' הוי"ע מ"ו מפ"ע דתרומות, ועי' מי"ק פ"ו דמדרים הל"ד שהקשה כן, ועי' פסחים ל"ד, ועי' ר"ש פ"ט דתרומות בשם הירושלמי דגם תרומה ג"ב אסורין בדבר שאין נרעו בלה, ופרכת הש"ס הוא באמת מתרומה, רק ריש"ל דמתני' נקט, וכ"כ בפ"מ שם: שם לאכול ממנו תרמי. ע' ב"מ נ"ג ע"א גבי מע"ש ע"ש היטב, ועי' פ"מ שם בירושלמי שהבה ג"כ דטבל שהוא לא הוי דשיל"מ, ועי' מש"ש שב"ע פ"ט דתרומות: אות לא ולכאורה וכו' דכל הקדש וכו' בטל. לפוסקים דכל דבר שביאתו לשולם ע"י הערבות לא בטל מ"ם בפשיטות, ועי' רפ"ש מש"כ שם המחבר, ועי' ביאור הגר"א יו"ד סי' ל"ו ס"ק ט"ו ע"ש בתוך שהאריך בענינים אלו: אות לב מוחר לה. תמוה וגם סותר לומ"ש בסמוך אות ל"ט, ואות מ': אות לד מדרבנן. לי מנ"ל, ואולי כוונתו משום התלת ספק, ע' שבועות ח"ח ע"ב: אות מ שלאסורה ליה. אבל אחרים לאסור אמת תלי לפני הפסח:

פרק ח אות כז ומחוכרן קושיא הש"ך. דברי פהומים, ול"י במה תירץ קושיא הש"ך ע"ש ותראה:

פרק ט ברע"ב מ"ד, והאריכו ועי' לתחיר נדרו. ל"י מי התיר לו נדרו שם, ובפשוטו נראה דשגגת ליטנא הוא, דבאמת בה"ש ח"ל אתרה, רק שיחרו יתן לו רשות לנעם מאתו ע' פ"ח מ"ו. שוב ראיתי בהגהת הגאון יעב"ץ שפ"ש. מיהו בגמרא לא משמע כן, דאם הגמרא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ליף מכאן דפותחין במלך, ש"מ דסתיר את מדלו, ועי' ר"ן שם ורש"י משמע דסקב"ס סתיר לו מדלו רק שאינו להודיע ליתרו:

פרק י אות ט כשנכנסה לחופה. זהו לענין דינא, ולא בדרך פירוש על המשנה: אות יא כשמסרה כבר. תמוה מאד, ע' פ"ט ע"א וע' תו"ש כאן, ועי' ר"ן שם משמע קצת מדברין דבמשלותי אתה לשלומי אתה בשלומי יכול הבעל לבר לפר, וכ"כ התרוצים להדיא, דכן הוא שיטת הר"ן, ותמהני אלא מאי דברי הר"ן בכתובות מ"ט ע"ב, שכתב להדיא דאינו מיפר עד שתכנס לחופה: אות כב אחד מהן מתמר. דבלא"ה אין בריחה ולא דר"א לבארה אית ליה בריחה ע' סס"ד דמילה וע"ל דשם בדרבנן: אות כא משא"כ להתיר כו'. ל"ע אם יו"ט אחר שבת אם מותר לספר בשבת עם תשכה משום סכנה:

פרק יא אות ג אז אם לא כו'. מגומגם, ועי' רע"ב: שם ולא אמרינן לא אמרמן. משום דרחילה יום אחד ממי הוו עיטו, וא"כ אי הוה נקט קונס רחילת יום אחד אלי מיפר, קשיא. ועי' ר"ן דמייתי נקישות הפנים, ולא נקישות של מפה, ועי' גמרא פ"ח ע"ב לא משמע כן ול"ע: אות ט לא יפר. לולא דמסתפינא הו"א דבמדינה זו לא הוי עיטי נפש לר"י, אבל מ"מ הוי דברים שבינו לבינה, דהא עריתה ליה מילתא מש"ה קאמר יגיע לה ממדינה אחרת אם רוצה לעבור, משא"כ בני המדי קהני אינו יכול לפר כלל בעל"ד, ועי' שעמ"ק בזה. שוב ראיתי בגמרא פ"כ לא משמע כדברי ע"ש: אות טז כך נ"ל. עתו"ע: אות כב ולא בלונם כו'. דבריו סתומים וסותרים זא"ז, וע"ע בכהן דהא אסור להחזיר. שוב מצאתי אח"ז בפ"ת שם שכעיר בזה ע"ש: אות כה דהפרה לו קיום בעונה לא מהני. ועי' כ"ב דע"ד ע"א כי אתאי לקמי דרבנן אמרו לי כו' הו"ל לאימר מופר לך, ואיהו קסבר דלמא שבועתא דמבול קאמר, ולכאורה קשה, כיון דהפרה בעונה לא הוי הפרה, הו"ל לאיפר ע"ד דשבועת הגלות, ואם אולי יתברר אח"כ דהב"ק היה על שבועת המבול, א"כ לא הוי הפרתו הפרה. אמנם עוד קשה דהא קי"ל דאריך לפרע את הנדר, וא"כ איך יוכל לפר, ומראה דחלא קובעת מתורן ביכך חברתה, והכי פירושא, דרבנן קאמרי ליה הוא מופר לך, ואיהו קסבר דלמא שבועתא דמבול הוא, וא"כ עדיין לא נפרע הנדר דלא ידענא על איזה שבועה רוצים להתחרט, וא"כ לא יכולתי לפר, ורבנן, א"כ מאי אוי לי דקאמר, וא"כ ע"כ, שבועתא דגלות היא, וא"כ הרי פרע הנדר, ולכאורה ל"ע מהברכין דל"ח ע"א, דדנים אם שאלהי אל שבועתו אל ועי"ש ברש"י שפמליא של מעלה התירו לו, וא"כ הכא אמי מאי קאמר ומי מיפר לי, ובחי' האריכתי בזה שהמלאכים נקראים מוגעין בדבר לענין חורבן בהמ"ק. כמ"ש בתגיגה, אמאי חורבן בהמ"ק ט', משא"כ רבנית דהוא בבחינת בעל ומשו"ה קאמר מי מיפר לי ולא מי מחיר לי כמ"ש המפרשים, ולכאורה יל מזה לב"ש דס"ל אין שאלה בשבועה, ועי' כתובות במעשה דריב"ל שקפץ נ"ע, והאריכתי בזה הרבה בדרוש ואכמ"ל: אות נו ולאיתי מש"ן י"ד כ"ח סקנ"ל. מיגני רוחה שוב לאיה מעם. וע"ש ותראה דמשם לאיה לאיסוד: אות נח ואילה"ק כו' ע' תוס' ב"מ ד"ה ד"ה ומה כו' ע"ש. כעת מצאתי בפ"ת סי' קע"ו ס"ק כ"ט שכ"כ בשם התרוצים. ועי' ביטון ל"ד ב' מתון שאתה נאמן להפסיד שכרך כו' ס"ג מתון שנאמנת להפסיד כתובה נאמנת ליאסר: שם לפמש"כ הר"ן שבועות. ע"ש בר"ן ותראה שאינו ענין לזה כלל ע"ש היטב, ועי' ר"ן כתובות בסוגיא דשובבת על דת, ולולי דמסתפינא הו"א דהא דאין אמש"כ לא נאמר רק היכא דלפי דברי הלאיסור כבר עבר, משא"כ לא מהימנין ליה, משא"כ הכא דלפי דבריה הא כל ימיה באיסור עליו, ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו כל"ל בעזר"ה. שוב מצאתי בתשובת תכ"ל סי' י"ג שכתב להדיא דברי, והעלמי מאד: שם ש"מ דגם בכה"ג וכו'. וכ"כ בתשובות רעק"א סי' ק"ד, הובא בפ"ת סי' קע"ת סק"ט, ובזה גם קושייתו הראשונה מתורצת, דבכה"ג ליכא משום אלמע"ר, יכול לאוקמי מתני' בראון כה"ג: אות ס אימ בכלל בריות וכו'. תמוה, ע' תוי"ט בשם הגמ': אות סא ואילה"ק כו' אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו כו'. (ונ"ע דלפ"ז יצטרך לקדשה פעם שנית. שוב ראיתי בס"ת שהעיר כן בשם ספר ידות נדרים), וכ"כ הר"ן, ולכאורה א"כ מה הועילו חכמים בתקנתן, כיון דנשארה פנויה, הרי שריא ליבא לאי אתנה עוינה בו, וא"ל דס"ס כיון דאינו אם האמת כדבריה ליבא לאיסור בזה, מתמת הפקעת הקדושין. ושוב אין לנו מאמינים לה, דהרי לא יצא מכשול מזה, דאף אם אמת היא מותרת לו. (כעת ראיתי שכ"כ בשם הידות נדרים), ועוד כיון דבדעתייהו דרבנן חלא, כשהלה ליבא לאחר יאמרו רבנן דהם הפקיעו בקדושין, והפקעה היה ע"מ שלא יצא לאחר: שם וכ"ל ראיה כו'. לא ראה דברי השע"מ פ"ט מה' אישות הלט"ו. ע"ש מש"כ בענין זה באורך: שם באמר הנאת תשמישי עליך כ"ל. שם הרי הבעל אמי משועבד לאשתו. הא יכול לעכבה, ועי' פ"ת סי' קע"ח סק כ"א בשם תשובת רעק"א מש"כ בשם רש"ל, ועוד אחש הרי לפי דבריו הא היא בעצמה גרמה להפקיע שעבודה, וא"כ לפי דבריו פקע שעבודו, משא"כ הכא היא רוצה להפקיע שעבודה ממנו, לא כל כמינה, ומה שבבית ראיה מקדושין י"ב ע"ב אינו ראיה, דהא היא בעצמה לא ידעה מלומה מזה, רק שפרה שאמה בבידה לה, וכיון שאמה אינה נאמנת, ליכא משום שיאה לעשה מתיכה דאיסורא, וכ"מ לה"כ בספר כסף נבחר שכתב סברא זאת בשם המפרשים: אות סד כיון שאחר שהתגרש כו'. דבריו סתומים, דלאחר שהתגרש הא אין כאן איסור א"א, עיין תו"ש כאן ותורע"א:

חידושים מכבוד אדמו"ר הגאון הגדול רשכבה"ג מרן דבולא תלמודא בקש"ת מוה' יוסף שאול הלוי נאטהאנזאהן זצ"ל אב"ד דעיר לבוב והגליל.

[בהקדמת התי"ט ליבמות ע"ם מ"ם בשם התוס' דמ"ק היא סוף סדר מועד. וכ"כ בגמוק"י במו"ק שם ובברס"י ורי"ף דמ"ק הוא סוף הסדר ודו"ק:

מסכת יבמות

פרק א מ"א חמותו. עי' בתוס' ר"ע מ"ם דלכך לא נקט שנשא בת אחיו משום דחמותו לאחר מיתת בתו אינו רק באיסור תורה ואינה פוסדת לרתה והנה המהר"ם מלובלין במשנה כתב שיכול לפרש כן ובהגהות מוהרש"ם על האלפסי כתב לדחות כמ"ש בתוס' רע"ק ע"ם ועי' במהרש"א בדף ג' אבל אין הדברים מוסכמים ולהרמב"ם פ"ב מה' א"ב ה"ח לא נתמעט רק משריפה אבל מלאו וכרת לא נתמעט וכ"ש שיטת התוס' ביבמות דף נ"ד וא"כ פוסדת לרתה ועי' שו"ת נוב"י מהד"ק חלק אהע"ז סי' כ"ו ובכנה"ג אהע"ז סי' קע"ג ובדגמ"ר אהע"ז סי' ט"ו. אמנם שיטת רש"י בסנהדרין פרק הנשרפין דאינו רק איסור בעלמא וא"כ דברי רש"י לשיטתו נכונים וכמ"ש מוהרש"ם ותוס' רע"ק:

פרק ב מ"ה מי שים לו אח מ"מ. ע' תוי"ט מה שפשיט על הסמ"ע ועי' בערוך ערך אין ובערך אין ובערך עיין משמע כמ"ש הסמ"ע והו"ק]:

פרק ה מ"ב הרי זו כמלוותו. עי' רש"י שכתב בגמ' מפרש לף זו כמלוותו וא"ע דבש"ם רק דוגיא דהי דאין ראיה לר"ה אבל באמת קי"ל כר"ה והמשנה כפשוטה תתפרש: [מ"ג אין אחר חלילה כלום. עי' בפי' המשנה לרבינו דפירש דלר"ע חזרה ערוה כמו שהיתה והרשב"א בחידושיו תמה דאינו רק מייבי לאוין. וראיתי להמתחכמים בזמנינו שפלגו בזה די"ל דכוונת הרמב"ם שבשם לחיות איסור עליה כמו שהיתה קודם מיתת אחיו אבל לא שיהא חייב מיתה. ואחד הביב שכוונת הרמב"ם דהדרה לאיסורה קמא ויפה כתב ועי' רמב"ם פ"א מה' יו"ט דס"ל דהדרה לאיסורה קמא וכמ"ש הלא"מ דלא כמ"ש התוס' בבילה דף י"ב ד"ה השוחט שולה ועי' במגיה בל"מ שם שלא הביא הסבדל בין תוס' לרמב"ם ועי' פר"ד חלק דרך מלותיך מ"ם בענין זה אי הדרה לאיסורה קמא. ועי' מלמ"ל פ"א ממעילה מ"ם בזה ובדרוש לשבת תשובה הארכתי בענין זה]:

פרק ט מ"א חלב שנשא בשרה. ובמשנה ירושלמי גרס בשר שנשא בשרה וכן הי' גירסת הרמב"ם כמ"ש התי"ע והשעה"מ פרק י"ח מה' א"ב הלכה כ"ד הקשה על הרב המגיד ובאמת לפי גירסת הרמב"ם א"ש:

פרק י [מ"ג מותרת לחזור לו. עי' תי"ט ועי' גמוק"י כאן ועי' ניסין דף פ"ט ע"ב והוא תימה מהש"ם ביבמות כאן ולע"ג ובחידושי הארכתי:

פרק יב מ"ד הרים שנתלן. עי' תוי"ט כאן מ"ם בשם הגמוק"י על מה דנקט כמה פעמים התולן והוא רק נתלן ומצאתי ברשב"א במשמרת הבית בית ראשון שער שני בני תגירת לפורן שכתב שהם לא יאמנו בדבר שזה פועל וזה נפעל מלשביר הנפעל בלשון פועל כמו התולן ליבמתו אף שהוא נתלן והיא תולנת. אמנם לפעל"ד רש"י הרגיש בזה וע"כ פי' במה שאמרו אינו לה רגלא דימיך אינו הולד ברגל הימין. ובשו"ת מוב"י מהד"ק עשה פלילות עם רש"י דאינו אינו לשון לדול בלשון תרגום. ולפמ"ש בכוון פירש"י כאן אינו הולד דבזה עושה היום מעשה שמלדד להיבמה רגל ימינו ולכך נקרא תולן ליבמתו שמלדד לה רגל הימין ולכך שכל רש"י לפרש אינו הולד לא כמו שמתרגם התרגום בכ"מ ודוק היטב. וזה שכתוב כאן הרים שנתלן שהרים אין בו דעת לכוונן זה רק שהב"ד צוו לו להגדיל רגל הימין ולכך נקרא נתלן ודו"ק:

פרק יג מ"ה הממאת באים כו'. משמע דהוא אגיבא דרבי דבתרי זימני הוי חזקה ושולא מוקי כרשב"ג בשלשה ועיין שו"ת ב"ה החדשות סי' י"ג בתשובה בזה]: מ"ז אי לו על אשתו. עי' גמוק"י שכתב דהוא מלשון אי לך ארץ ועי' תי"ט שכתב שהיה לו להביא המוקדם ואי לו באחד שיטל ע"ם ואף ששם כתיב ואולי וכאן כתיב אי אבל רש"י בקבלת ואי לו באחד שיטל אוי לו וכן בקונקורדאנציא חיבר אי לו באחד ואי לך ארץ בחבור אחד בלשון אוי:

פרק טז [מ"ג אין מעידין אלא עד ג' ימים בירושלמי במשנה הגירסא אין מעידין לאחר ג' ימים. ועי' שו"ת מוהרי"ש בראשונות סי' קל"ם ועי' מ"ר בראשית פ' ע"ג שהעתיק לשון המשנה כמות שהיא לפניו וא"ע דמדרש רבה הוא אגדת ירושלמי כמובן. שוב ראיתי בויקרא רבה פ' י"ח הגירסא כמות שהיא בירושלמי: מ"ד שנשלוטו לים. ע' תוי"ט מ"ם שוב דקדקתי ואין מקומו פה ושייך למ"ם התי"ע בדבור שאח"ז בד"ה מן ועי' בברה"ז ובאלן קדשים בזבחים דף קי"ז ובפר"ח יו"ד סי' כ"ט ובב"ם סי' י"ז ומ"ם בגליון שם: מ"ו בת קול. עי' תו"ש מ"ם על התוס' ועי' מ"ר שמות פ' כ"ח סי' ו' ופ' כ"ט סי' ז' ומשם באה כמ"ש התוס' ולא כדברי התי"ע]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת כתובות

פרק א מ"ה האוכל אצל חמיו ביהודה. בראשית ההשקפה המהתי למה נחשוד אותו שבא עליה והרי אסור לבוא על ארוסתו בלא חופה. - והפשתי בשטמ"ק ומצאתי ספירש שפש ביהודה היה הנזירה שתבעל להגמון ולכך רצו שתאסור אותו ותבעל באונס וגם שפש ימצא אותה ההגמון בעולה לא יבוא עליה ודו"ק: [מ"ז ר"ג ור"א אומרים נאמנת עי' תוי"ט מה שדחה דברי הרע"ב ועי' תוס' ישנים דף ט' שכתבו דהוי ס"ס שאינו מתכוף וא"ש דברי הרע"ב. ועי' שטמ"ק ועי' בעל התרומות שער כ"ו שהביא בשם הרמב"ן דמ"ש מאשרסתני נאמנת היינו בשבועה בנק"ח. ועי' רי"ף פרק הכותב בני הושיבם מצוונית שהוכיח דנאמן היינו בשבועה כדאמרו בב"ב דף ע' ועי' רי"ף ר"פ שני דיינו נזירות דנאמן פי' בשבועה ושם היינו שבועת היסת ועי' ר"ן שם. ועי' רש"י כתובות דף י"ח ע"א ד"ה נאמן שכתב נאמן מדאורייתא בלא שבועה ורבים קמו ע"ז מאי בעי רש"י בזה. אמנם רש"י לשיטתו דשייך שבועת היסת בימי המשנה וע"כ פירש דמדאורייתא נאמן בלא שבועה. ועי' בהגהותי לחו"מ סי' פ"ז סעיף י"א ועי' בהגהות הח"ל ז"ל על חו"מ סי' ל"א ובקצה"ח שם. וח"ל הרמיתי כאן כמה פעמים שיש לפרש נאמן בשבועה ודו"ק: שם נאמנת. עי' תוי"ט ד"ה נאמנת שהקשה על הרע"ב ז"ל ועי' כנה"ג סי' ו' בהגהות ב"י אות כ"ח מ"ש בזה: ס"ח לנתין. עי' מרכש"א ניעין דף פ"ט תוס' ד"ה בעולה ועי' תוי"ט פ"ו דיבמות מ"ה ובמלמ"ל פח"י מה' א"ב ה"א ויתישב קושיתו. אבל הא קשיא לי להרמב"ם פכ"ב מה' א"ב ה"ב דנתין אינו רק מדרבנן א"כ הוי רק ספק דרבנן וצ"ע]:

פרק ב מ"ב מודה ר"י. עי' ברע"ב מ"ש בזה ומקורו מדברי הרמב"ם בפי' המשנה והתי"ט תמה בזה ועי' בהגהות מוהר"ע איגר ז"ל. ולפענ"ד כוונה עמוקה בדבריו להגה בהא דאמרו בכתובות דף ע"ב מנא ידע הקשה הראב"ד לוקי במודית וכתב דאין אדם מצוים עצמו רשע ותמה הר"ן דלעניין ממון אדם מצוים עצמו רשע. אך היטב אבר דיבר בזה הפ"י דאלמו היא מודית בכתובה. היא מודית שעשתה איסור ורק כל שעשתה איסור והכשילה לבעלה היא מפסדת הכתובה וכל שאינה נאמנת לעניין איסור ממילא אינה מפסדת הכתובה. ודפח"ח. ומעתה זה כ"ל כוונת הרמב"ם דר"י ס"ל דבמשארסתני נאמנתי ל"ש המיגו לעניין ממון דהממון מסתעף ע"י שזינתה וכל שלא הוי מיגו בהממון עצמו ס"ל לר' יהושע דל"ש מיגו ושאני התם דמוגן בממון עצמו ויש לו מיגו ספיר נאמן ויש להמתיק הדברים דמיגו אינו רק מכח סברא דאם רצה לבקר היה מוגן מעצמו יותר טובה וזה רק אומדנא וס"ל לר"י דאומדנא דמצי הוא בממון ולא באיסור ולכך כל שאינו המיגו בממון עצמו ל"ש מיגו ודו"ק: מ"ט המעון הזה לא זזה ידי כו' עי' ברע"ב שפירש שהוא שבועה והתוי"ט כתב באין זה שבועה. ולאמורה מוכח כהתוי"ט דקשה איך נשבע הא אין אפוטרופוס לערירות ובפרט באומה ל"ש חזקת ארצה. ועי' חולין דף י"א ובתוס' ומהרש"א שם א"כ היאך נשבע לבקר ח"ו. אמנם י"ל דמזה ראיה למ"ש בשו"ת מימוני הל' אישות דמה שנשבע ר"ל הנלהים אליה כורח לחסא לדבר שעפ"י הדוב הוא כן מותר לשבע ע"ז ועי' שו"ת תה"ד סי' ר"מ ושו"ת מוהרי"מ חאה"ע סי' ל"ו ובשו"ת בית יעקב סי' קמ"ה ולכך גם כאן עפ"י רוב לא נגעו בה הבוטים ספיר מותר לשבע. ובתשובה הנאתי ראיה לזה מהא דנשבע דוד הי ד' וגו' אם אשאיר לנבל משתין בקיר ומהיכן ידע שיהיה מלא וכן בהא דאמר דוד חי ד' כי אם יומו יבוא והרי לא היה שום אחד מהם שהרי אבד עצמו לדעת וע"כ כיון שאעפ"י הדוב הוא כן מותר לשבע ע"ז. ושאול נשבע חי ד' אם יקרע שון בדבר הזה אפשר כיון שהיה לו פ"ל בזה והיה בארה גדולה מותר היה להעלות ושאול נשבע דהיה לו לבעות בשם ד' לו שבועתו שמלך המלך לא יהיה לה עונש ודו"ק:

פרק ג [מ"ט המית שורי את פלוני. עי' ברע"ב בתחב קסבר כופרא ממונא עי' בהגהות הגאון מוהר"ע איגר ז"ל שהקשה בכמה מקומות ס"ל כופרא כפרה ואפ"ה משלם עפ"י עצמו. וכבר נשאלתי בזה. וכתבתי בזה וכתבתי באורך וכעת ראיתי שגם רש"י פירש כרע"ב ובהפלאה מתשורר בזה ע"ש:

פרק ד מ"ב ובבהמת שנים יקיים. עי' שו"ת הרי"ף סי' ס"ח שהשואל חשב שהגאונים הלשון כן וגם הרי"ף לא הביאם שהוא משמתינו וגם דאין הלכה כר"י וצע"ג]: מ"ד שלשה יוצא. בירושלמי הגירסא במשנה שנים וכ"כ הגירסא ברי"ף ולדינא גם לגבני הדין כן דאנן לא קי"ל כר"י ע"כ נקט הרי"ף גירסא הירושלמי ומצאתי בב"י אה"ע סי' ע"ד שהרגיש בזה והביאתי והתוי"ט לא הרגיש בכ"ז: מ"ו מאכילתו שאינו מעושר. לאו דוקא הני אלא כל האיסורים כמבואר באה"ע סי' ס"ו ומה דנקט הני לפע"ד משום דהיא מצות הנשים הלה ונדה ומעשר בכלל חלה הוא ודו"ק:

פרק יא מ"ד לזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר. כן ראיתי בכמה מפניות בש"ס בבלי שחסר כאן עוד פעם אחת ולזה במנה לכיון שמיירי בד' מאות ע"כ ג"ל שהכרח ג' פעמים במנה ולרביעית במנה ודינר. ומצאתי במפניות שירושלמי כתוב כהונן. ובעור אה"ע סי' ק"ג חסר ובש"ע שם נעתק כהונן וגם בעור דפוס שפד"מ שם הב"ח ראיתי שכתוב כהונן. אחר שנים רבות מצאתי בספר קצן על ל"ב מדות של הר"ם מקינון בכלל דבר שנאמר במקצתו הביא בשם הגאון מהרא"ו ז"ל שכתב בביאור המשנה דמדות פ"ז מ"ו שדרך התנא בכ"מ שחושב ד' דברים שמדע הג' והביא ראיה מהמשנה הלז ע"ש:

מסכת נדרים

פרק א [מ"ב חרש. עי' תוי"ט ועי' לשון הר"ן אף דסיפא אתיא כראב"ע ולדידן אף בשתים אסור רצה לפרש המשנה שיהי' כמו שהתם המשנה שם בדף י"ח ולא בא כאן לפסוק הלכה רק לפרש וברש"י יש קצת נמנוס שבכל חרש עם מיק וז"ל חרש כיצד לחרש ונזיק לנזירות ודו"ק]:

פרק ד מ"ג אבל מלמד הוא את בניו ואת בתיהו מקרא. עי' בהרע"ב שכתב אף דמצוה על האב ללמדו וזה מוציאו ידי חובתו לא מקרי הצאה דמצות לאו להנות נתנו. והבריו תמוהין דמלבד דהיכא דיש הנאת הגוף בהדי מצותו דאסור כמ"ש הר"ן הובא בתוי"ט וכאן הרי מהנהו שצריך לתת שכר וזה מסתו אף גם דא"כ למה אסור ללמדו מקרא ומשנה דמהנהו דלמדו בש"ס שם דמותר ליטול שכר ומ"ש הוא מבניו ועיקר הוא הטעם אחר שכתב הרע"ב דאפשר היה מוצא אחר שהיה מלמדם חנם והוא בעצמו לא מצא אחר. אבל בניו כיון דלא אמר לו הו"ל כפורע חובו של אחר. ודברי התוי"ט תמוהין יותר שכתב דמה שאמרו מצות לאו להנות נתנו זה כלל לכל מקום שאמרו מצוה קבעד והיינו אעפ"י שזה הנה בשיוצא בזה ידי מצותו לא מקרי הצאה דלאו להנות נתנו. והוא המיה דמה ענינו למצות לאו להנות נתנו דזה שייך לענין אם עושה מצוה ע"י איסורי הצאה אמרינן דלעולם נתנה ולא אכפת ליה בהצאה אבל מה שצריך לעשות מצוה ואחר מוציאהו ומפקיעו מחיובו ובפרט במקום שצריך לתת שכר ל"ש בזה מצות לאו להנות נתנו והרי מקרא אסור ללמדו בשביל זה. וצ"ע ועי' בר"ן דף ל"ז ובחבורי יד שאול סי' רכ"א]:

פרק ו [מ"א הנודר מן המבושל מותר בצלי. בש"ס אמרו ר"י אסור אעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ויבשלו את הפסח. בהגהות מהרע"א ז"ל הקשה למה הביא ראיה מקרא זה להוא בדברי הימים ולא הביא מקרא דפ' ראה ובשלת ואכלת. וכבר קדמו בספר פרי תואר סי' פ"ז ס"ק ב' ע"ש באורך ועי' בס' בית הלל ביו"ד]:

פרק ח מ"ז יכול להפר. עי' תוי"ט. ולפענ"ד לשון התרה הוא תלוי במי שרוצה להתיר לעצמו שאין החכם יכול להתיר אם זה אינו רוצה אבל לשון הפרה למי שמיפר וא"ל רצון הנודר מלבטן מיפר מהשבות ערומים מ"כ כאן שעיקר הנדר היה בשביל כבוד של זה וכל שזה אינו רוצה אין לו מקום לחול נדרו שלא נדר רק משום כבודו של זה א"כ מנודר בשם הפרה ודו"ק: [שם ואומר לו הרי אני כאילו התקבלתי. לכאן בטעם שנתלקו ר"מ והחכמים ולמה לא מחלק ר"מ ברישא נ"כ עי' בתוס' והר"ן. ובתוי"ט שם. ולפענ"ד נראה דהנה צריך להבין איך שייך לומר הריני כאלו התקבלתי הרי הפני יהושע בב"ק דף ק"י בתוס' ד"ה כסף מכפר כתב דלכך לא מהני מחילה אף דבכל גזלן מוציל מחילה משום דשאני גזלן שכבר היה הדבר שלו ועכשיו מוחל לו הגזל להגזל הוי כאלו קבלו הגזל וחוזר ונתנו לו אבל כאן שהכהן לא זכה בו כלל א"כ לא שייך לומר דהוי כאלו נתן לו וחוזר ונתנו לו דהא הוא לא זכה בו כלל ואיך שייך שנתנו לו לכך לא מהני מחילה ע"ש. וא"כ כאן דלא קיבל עדיין ממנו הדבר ולא זכה בו עוד איך שייך שחוזר ונתנו לו וזה נראה שהוא דעת ר"מ דאמר שאסור עד שיתן דאם יתנו לו יכול לחזור ולמחלו. אמנם טעמן של החכמים נראה דכאן לא צריך לומר דהוי כאלו קבלו ממנו וחוזר ומחלו לו רק דה"ל כאלו קבלו דהרי בנדרים אולינן בתר כונה וכאן דלא נדר רק בשביל הרוחה והא לא אינטריך א"כ הוי כאלו קבלו חה כונת הריני כאלו התקבלתי. וזה א"ש מה דאמר ברישא כלום נדרתי אלא מפני כבודו וזהו כבודו הוי אמר הריני כאלו התקבלתי כדלעיל בסיפא ולפמ"ש א"ש דשם א"ל לומר הרי אני כאלו התקבלתי שהרי לא הגיע לידו מעולם א"כ איך שייך לומר כאלו התקבלתי שבדבר שלא היה לו זכייה מעולם לא שייך התקבלתי ולכך אמר דכיון דכל הנדר היה מפני כבודו וזהו כבודו הוי כאלו נתקיים התנאי ועי' בחידושי הרשב"א נדרים כ"ד מ"ש הרשב"ל שנין רישא לסיפא ולפמ"ש א"ש ובאמת ר"מ אינו חולק על הרישא וכמ"ש דלא כהירושלמי ועי' נתין דף ע"ד מה דאמרו התם לעשורי קמכוין והרי לא נעריה הבא להרוחה קמכוין והא לא אינטריך ולא מתברר החילוק היטב ולפמ"ש החילוק מורווח דלא שייך שם הריני כאלו התקבלתי ומחולים לך דהרי לא הגיע עדיין לידו ולא מהני מחילה ושאני התם דלהרוחה קמכוין והא לא אינטריך וכמ"ש אבל בנתין לא שייך לומר דלהרוחה קמכוין שהרי מתכוין לעשורים והא לא נערי ולכך לא מהני מחילה ודו"ק. ובנוף דברי הפני יהושע תמהתי בתשובה מכמה מקומות ואכ"מ להאריך]:

פרק ט מ"ב ושוד אמר ר"א. עי' תוי"ט וגם בגמוק"י על הרמב"ן ה' נדרים כתב ג"כ כה דהיתרא עדיף אבל בתוס' מגילה דף כ"ח ד"ה ושוד מבואר דאף בחומרא שייך ושוד כל שמחמיר בביתם ובתוי"ט פ"ד דביצה מ"ז לא הרגיש בזה וגם בלא"ה דבריו ל"ע ומ"ש בהך דנדרים לא אפסקי' אחר. ל"ע דהא אפסקי' רבנן כמ"ש כאן בעצמו:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חגהות על סדר נשים מכבוד הרב הגאון האמתי רשכבה"ג המפורסם מו"ה ברוך תאומים פרענקיל זצ"ל מלייפניק.

מסכת יבמות

פרק ב מ"ט תי"ט ד"ה מת שיודעת שמת ודאי. כ"ב ליתא כן בגמרא ופירש"י ישו"ש:

פרק ב מ"י תי"ע ד"ה וכולן מותרות. ובע"א שאמר מת כו'. כ"ב דבריו תמוהין דבתרי ותרי צריכין לאוקמא באומרת ברי לי:

פרק ז מ"ד תי"ע ד"ה ספק הבית. ושמע שורה. כ"ב גם צריכין למחוק מדברי הרע"ב תיבת אשתו. אמנם י"ל בגוונא אחריכא כגון שקידש בת אחיו וכדומה והי' ספק אם הבית ב' שערות ואח"כ כשהי' גדול בודאי קידש אשה אחרת ומת אסורה לאחיו ליבם משום ספק ערוה ולכך חולצת ישוין פ"ג מ"ח:

פרק י מ"א. תי"ט ד"ה תצא מזה ומזה. וכ' הר"ב ולא מעשה דאפקעינהו רבנן. כ"ב במ' שבת דף קמ"ה על הא דתני דבי מנשה אין עמפ"ע כשר אלא לעדות אשה מפורש ברש"י דהטעם משום הפקעת קידושין ודע בכ"מ שאמרו אפקעינהו היינו כ"ז שלא מתברר הפכו כמו באומרת טמאה אני לך דאינה נאמנת למשנה אחרונה ולשיטת הפוסקים דהטעם משום אפקעינהו כו' אם באו עדים ואומרים שזינתה בודאי אסורה לבעל ולא אמרינן הא כבר אפקעינהו רבנן לקידושין וה"ה הכא וכדומה לזה וזה בעלה הוכחת התי"ע. ומצאתי בש"מ לכתובות דף ג' שכ' בשם הרשב"א בזה"ל בעד אחד מעיד שמת בעלה כו' ושיקר שעמא דכל המקדש כו' ואפקעינהו כו' וכן פירש"י בשבת ואע"ג דכי אתא בעל תלא מזה ומזה והולד מן האחרון ממזר גמור כו' היינו טעמא משום דלא אפקעינהו רבנן לקידושין לגמרי אלא משום דסמכינן אדייקא דאיתתא וכיון דאתי בעל אינלאי מלתא דלא דייקא שפיר. ישוין בו"ת רשב"א סי' אל"ף קס"ב ובו"ת מהרי"ק כו' למ"ל ובו"ת פנים מאירות סי' פ"ט:

פרק יג מ"ב תי"ע ד"ה שהשיאוה. דוקא כשקבלה. כ"ב ישוין ברש"י ניטין דף ס"ה ע"א ד"ה וכגנבו שכ' בזה"ל ומתקדשת בקדושי אמה או אחי' לדעתה או בקבלת עצמה:

מסכת כתובות

פרק ב מ"ב תי"ע ד"ה ומודה. כך כ' הרמב"ם. כ"ב המעיין בדברי הרמב"ם בפי' המשניות יראה דכוונתו כעין פי' התוס' בד"ה התם שור שהוא לפניך ור"ל דאף שיש לה מנו בעניין האיסור דאם היתה אומרת מ"ע אני תחתיך לא היתה פוסלת א"ע מכהונה מ"מ לא היתה מרוותה בזה ממון דלר"י מ"ע אני תחתיך אינה נאמנת וכ"כ בתוס' דף י"ג ע"א ד"ה רב אבי. ועיין בחידושי הרש"ה: שם ולענין איסור והיתר לא. כ"ב תמוה מאוד דהא כשאומרת משארסתני נאמנתי אוסרת א"ע והתחלת המנו אינו רק דמהראוי לשאמינה לעניין שכתובה שאומרת אמת מדאסרה נפשה ובידה הי' לומר מ"ע אני שלא היתה אוסרת א"ע מן הכהונה: מ"ג תי"ע ד"ה אנוסים וכו' ובר"ן מחדש. כ"ב אכתי צריך ביאור דומיא דאינו לא אמרו רק אנוסים היינו ולא סיו מפרשים האונס היינו פוסלים הטבר דהיינו אומרים דבוודאי היו אנוסים מהמת נפשות וכן מבואר בריטב"א והרא"ה א"כ לא נאמין להם עוד במה שמוסיפין עוד לומר שהאונס הי' מחמת ממון ומתה פלגינן דבורא ואם נימא דהוי כמו חזרה מעדותן תכ"ד אין כאן התחלת הקולא דומיא ס"ד. ונ"ל כיון דמחמת ממון הוא פירוש דאנוסים היינו הוי כחד דיבור ולא פלגינן דבורא וכמבואר באריכות בהרא"ה וריטב"א ולדעתי זה ג"כ כוונת התוס' בתירוץ הבני ולזה כיון גם הר"ן כיון דהוא פירוש אינו נכנס בגדר פלגינן רק מעקר דבורא:

פרק ז מ"א ברע"ב ד"ה שהרי שלוחו של אדם כמותו. כ"ב נ"ע ישוין במל"מ הל' מלוה ולוה:

פרק ט מ"ט תי"ע ד"ה כתובתה קיימת דליכא לאוקמא מתני'. כ"ב בחש"ז מביא להדיא בשם הריב"ש דלמ"ד שאין לה תוספת מיירי מתני' בגר שנשאה קטנה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד:

פרק י"א מ"ה תי"ט ד"ה שזה מנה. בטור ח"מ סי' רפ"ז. כ"ב נ"ל רכ"ז: שם אי אמרינן במחלפה הוי אונאה. כ"ב ישוין ב"ב דף ס"א ע"ב תוס' ד"ה ש"מ:

פרק יג מ"ט תי"ע ד"ה שיש. כדי שיוכל למשכנו. כ"ב רנ"ל שיטי' מוחזק במשות:

מסכת נדרים

פרק א מ"א תי"ע ד"ה כנדבותם. אבל הנודר נד' דרך קדושה. כ"ב הכ"מ כתב ע"ז בפ"ב דנדרים (נ"ל פ"ק דף ט ע"ב) במעשה דשיר שבא לפני שמעון הצדיק ע"כ ויעו"ש בר"ן ד"ה כשמעון הצדיק שכ' בזה"ל וה"פ שכל שנדר מתוך עניו זה כ"כ כוונתו רצויה לליכא למיהום לתקלה עכ"ל. והר"ן לשיטתי' שמחלק בין סיכא שכוונתו רצויה לגמרי לאין רצוי' לגמרי: מ"ד תי"ע ד"ה נקרבן. לשון הרא"ש שם בגמ' אע"ג דברים וכו'. כ"ב ישוין הסגות מל"מ בפ"א מנדרים דף י"ח בד"ה ולע שהחכם בעל תי"ע כו' יע"ש שמדחה בדברים פשוטים מ"ש התי"ט בדבור זה:

פרק ב מ"א תי"ע ד"ה שבטה כו' ל"ע דלא תנן. כ"ב במשנת חכמים כתב שדברים אלו תמוהים דהא איתא בפרק הל"ל מ"ב בשבועות מותר שאין משבעין לעבור על המצות יעו"ש בתי"ע ד"ה בשבועות וכמו כן ממילא גם באינו משמשך דאף אם אמר שבועה בשוף כגון תשמישך עלי שבועה הוי כאומר שבועה שאינו משמשך דהוי נשבע לבטל מצות שונה שאינו חל (אם לא שישבע ע"ז בכולל עם דבר רשות) אמנם ל"ע לאמורה כיון דגם שלא כדרכה מיקרי תשמיש והסברא נותנת דמצות שונה אינה רק על שימוש כדרכה וא"כ אפשר לאיחשב שבועה שאינו משמשך לכולל ושאינו נדרים היכא שאומר הנאת תשמישי עליך או קונם שאינו משמשך דאף בגוונא דמיקרי כולל א"א לחול דהוי כאוסר פירות חבירו על חבירו יעוין חידושי רשב"א דף ע"ו ע"ב ד"ה ואמר רב כהנא. ובש"ו יו"ד סי' רל"ד ס"ק נ"ט ובשו"ת ריב"ש סי' קי"ח ובירושלמי ריש פרק המדיר וחו"מ סי' ע"ג ס"ה ובפל"י לכתובות ר"פ המדיר ד"ה וכיון דמשועבד לה ויעוין עוד בריב"ש סי' נ"ח וסי' של"ה וסל"ה. אמנם בשו"ת מהרי"ל סי' ק"ו איתא בזה"ל על אחד שנשבע שלא יבא לזונתו לשלם לעשות כך וכך ועכ"ל אין השבועה חלה כלל חדא דמשועבד לה וה"ז משבע לבטל את המצוה גם ל"ע ע"פ דעת הר"ן בשו"ת סי' ע"ד (המובא ברמ"א יו"ד סי' רל"ה ס"ו) שנראה מדבריו דלהפקיע זכות אחרים לא חל שבועה אף בכולל וכעין זה בריב"ש סי' קי"ט: מ"ב תי"ע ד"ה בנדרים ומיהו הטעם. כ"ב ישוין בתוס' סי' כ"ו ס"ק ה:

פרק ג מי"א תי"ע ד"ה שלא נתלה. וזו מצוה שבגופו הוא. כ"ב נ"ע דמה שמחייב האב למול בנו אפשר דלאו מצוה שבגופו הוא דעיקר המצוה שיהי' בנו מהול ויכול למולו ע"י אחר ויעוין בענין זה בדברי הש"ך יו"ד סי' שפ"ג סק"ג והשגות הת"ש והפליתי סי' פ"ח ואי הוי מצוה שבגופו לא היה האב יכול לעשות שליח כמו שאין יכולין לעשות שליח על מצות תפילין וכדומה שאר מצות שהן נקראים מצות שבגופו ובנו של משה נימול ע"י צפורה והרף המלאך ממשה. ועוד דכיון דגם על עבירות שבגופו כמו זנות דא"א זכות תולה מכ"ש על מצוה שבגופו. אמנם מחמת שגדולה מצות מילה לא נתלה למשה מלא שעה באמת לא הגיע כלל לענוש מיתה אלא שביקש המלאך לטרפו ועי"ז נימול הבן והאיום על מיתה היה לענוש על שנתרשל משה ולא הקדים א"ע שיהי' בנו נימול: ד"ה שדוחה את הנגעים ק"ל מאי קמ"ל. כ"ב י"ל דר' נחמיה בא להוסיף דגדולה מצות מילה אף שלא בזמנה שדוחה את הנגעים ואינו דוחה את השבת. ולפי פירש"י בפסחים דף פ"ל ע"א לת"ד דלרעת המורה משבת הוי מלינן למילף מק"ו דאף מילה שלא בזמנה דוחה שבת לכך אמר רבא דלגבו ממעט שלא תדחה מילה שלא בזמנה לא שבת ולא י"ט עכ"פ לפי האמת אין מילה שלא בזמנה דוחה אלא ערבה ולא שבת ולא י"ט:

פרק ד מ"ד רע"ב ד"ה אבל אוכל הוא עמו מן התמחוי. כ"ב לפי' הרע"ב שהוא מפירוש הרמב"ם למשניות לא שייך תיבת עמו אבל לפי' ר"ן ורא"ש מייירי שאוכלין יחד מן התמחוי יעו"ש:

פרק ז [מ"ו תי"ע ד"ה בדבר שזרעו כו' במשנה ד' פ"ט דתרומות דגדולי טבל וכו'. כ"ב ישוין דברי הר"ן במבית המחבר הזה בעצמו בתרומות פ"ט מ"ו:

פרק יא מי"ב תוי"ט ד"ה שלא הבא. הר"ן. כ"ב כן פירש"י ביבמות דף ק"ב: תוי"ט ד"ה טמאה וכך נשון רש"י. כ"ב דבריו תמוהין דהא ביבמות איתא להדיא דהטעם בסדין בגלית הוא משום דשוא"ת שאני וכך הם דברי רש"י במנחות שכח ביד ב"ד לעקור בשוא"ת והכיא לראיה מדברי הגמ' ביבמות. והר"ן שפיר כאן מקשה דהכא הוי עקירה בקום ועשה אבל דעת התוס' דהיכא דיש סברא גדולה ביד חכמים לעקור אפי' בקום ועשה וכ"כ ביבמות דף פ"ח ע"א ד"ה מתוך. ולזה דייקו הכא בתוס' לעקור הדבר מכל וכל. לומר לעקור איסורא דידה דשו"ת אנפשה הד"א שהוא שוא"ת וגם לעקור איסורא דידי' אף לדנבים הוי עקירה בקום ועשה ויעוין בתוס' יבמות דף כ"ה סד"ה אמר רבי כו' מפוזמת דבריהם שם אין הכרע שסוברים דנסברא כזו יש כח לעקור אף בקום ועשה די"ל שנתתו למ"ש הר"ן בשם אחרים דמצד הדין א"צ הבעל להאמין לה וליכא לאקשויי רק היאך מאמינין לה דבר האסור הא שויתה אנפשה תחיכה דאיסורא וכיון דלגבי דידה ליכא קום ועשה א"ש תירוץ התוס' שם דמצד הסברא עקרו רבנן. אמנם הרא"ש שם מביא ג"כ דברי התוס' ומוסיף לחזק דבריהם בזה"ל וכה"ג אמרו התם בבלהי נדרים אמר רב ששת אוכלת בתרומה כו' ע"כ והרי אכילת תרומה קום ועשה היא א"ו שדעת הרא"ש כדברי התוס' בדף פ"ט דהיכא שיש סברא גדולה יש כח ביד חכמים לעקור אף בקום ועשה ולשיטת זו אין לאי' כלל מדברי רש"י במנחות שמבית המחבר: תוי"ט ד"ה והבא. וה"ל דכוותה. כ"ב דבריו מופלאים דהא מיירי שאסרה הנאת תשמיש של כל ישראל עני' א"כ היא אינה כחפץ של איסור רק ששו' כל ישראל כחפצי איסור לגבי עצמה מצי להנות מתשמישה א"כ אין זה מוסיף אלא כולל דמוסיף אינו אלא כשנתוסף איסור על חפץ האיסור שוב מצאתי כדברי בשער המלך פי"ז מה' איסורי ביאה]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהרב הגאון הגדול וכו' מוה"ר ירוחם יהודא ליב פערלמאן הנודע בשם „הגדול דסינסק"

מסכת יבמות

פרק י מ"א ואין לה כתובה. עי' תי' הרשב"א שכוכיח דלף מדומיא אין לה ישו"ש. ול"ל הכי"ל הכיטב"ל. כוכה בתו"ש. ולדבריהם תמוהין עי' מוסן ישועות ובית מאיר (סי' קפ"ו). ובמ"ל קשה דלפ מסמע לי' דאין יורשין כלל אלא מבלתות הקיימין וע"כ דמפסדה הש"ס דבנין הכרין ואין רלי'. ואי דבמאמ יורשין הבלתות וכן שאין קיימין מאין יורשין מ"ש ר"ל דגם מדומיא יורשין רק מנה ומתנים ואין קיימין מפסדי. ולכאורה מוכח מסבמ' דמה שיש נוטלת גם היורשין מטלין דאלינ ל"ל למימר מהו דתימה ליהי דעבדה לישראל קנסוה רבנן כו'. ואי משום דפשיטא דתנאי כתובה ככתובה. ז"ל דהא ולא פירוש כו' מפרש טעמא משום תנאי כתובה ואח"ה תני לה. ולפסר חלוק בהיבטי דכתובות (נ"ב ב') דבר שני. עכ"פ רלייש הרשבא תמוה. ולכאורה הי' לפסר לישב הא דפירש"י ולא בלות דהיינו בלות הקיימין דהיינו כר"מ בר"י הקיימתא בכתובות (ס"פ אלמנה מיוחסת). וכ"כ בערוך לנר. אמנם הא גופי' קשיא דלמה פירש אליבי'. ולפי הנ"ל לפסר משום דאין יורשין מסמע כלל ובכוכתא הרשב"א ותקני מקיימין וע"כ בר"ש סתימתא. ולפסר לישב נמה הא דתמה בכ"פ הא דהשמיט הרמב"ם דאין יורשין כתובת בנין דיכרין. ולפי הנ"ל לפסר דמתני' ר"מ בר"י סתימתא אבל לרבנן יתרי הבלתות הקיימין עכ"פ ויון דלא הי' לפסר למסתם דאין כאן כתובת בנין דיכרין ולבתר ג"כ אין דרכו להניח מה שאינו מפורש בגמ' ובפרט דלפסר דלא בליבני' דבת שני' לבן הסמיכון ולא הביאו כלל. עכ"פ דברי הרשב"א תמוהין. ולתומר הקושיא נראה לישב קצת דמדקדוק לשון הרשב"א בסוף ובתחלה נראה דמחלק דזוקא בכלים שהכניסה ממש אבל דבר אחר לא וכיינו משום שהכניסה לתוך הכלים הויינו כולא ואין בנין ממש הן שלה. משא"כ כשהן בנין ממש דהן שלה ואם הזה אינו כשלמכור לתוך המבור בלבה"ע (סי' כ') ואם נוטלתן ממש בדליתא ר"פ אלמנה לכ"ג. וא"כ נראה דזה הינו שייך רק לגבה. משא"כ לגבי היורשין אין מילוק דהא סם לא הכניסו לתוך ואם אין מטלין בנין ממש דהא כתובת בנין דיכרין הינו אלא מן הקרקע ואם הא לאחר מיתתה שוב כי' כשלי לסמוכי לתוך וא"כ הוי תמיד כאין קיימין. משא"כ אם מימא דלף ייחד לף דאין בנין ממש שוב אין נאלק בין בדיקה לירושים משא"כ בהכניסה ממש שפיר יש נאלק כנ"ל. ועדיין צ"ע: שם הולד ממזר מזה ומזה. עיין בר"ש. ובתוס' ד"ה הולד ממזר כתבו לומר ר"י דאפילו לאחר שכבר הלחשון גם הוי ממזר מן הכמי מידי דהוה מן הרלחשון שהולד ממזר ממנו עכ"ל. וביאור דבריהם ישויין בלבה"ע (סי' ד' סעי' ט"ו) בר"ם ובמ"מ ובב"מ יעובמ"ש ובביאורי הגר"א (סי' ס"ק קע"ח). ונראה לפרש לפי"ד כל מ' ואי'. הנה לפי' הב"ש דהא דכתבו הוס' מידי דהוה מן הרלחשון קודם שנרשם הכני הנה לפ"ז דבריהם תמוהין דהיכי יצאי לאחר גירושי הרלחשון דליכא שום עשם מקודם גירושי הכני דליכא עשמא מבוש מ"ש. והנה הגר"א (סי' ד' ס"ק מ') ובב"מ כתבו דמגמ' (פ"ש ב') דקאמר בבלמא מבני סוי ממזר כו' מבמע כסרמב"ם דזוקא קודם גירושי הראשון. אמנם בלמת ליכא קו' מזה על סתום דבס"ד דזוה בכוכיח דב"ד מתנין לעקור דבר מן הרלחשון קאמר שפיר דבבלמא מבני ממזר אפ"ל דהוא מדלווייתא ואין לכוכיח מזה משא"כ מהרלחשון יש לכוכיח שפיר דהוא דרבנן ובע"כ דב"ד מתנין ובלמת לאחר שמוכח דמרלחשון דרבנן שוב אני דומיא דרלחשון דהוא ג"כ רק דרבנן רק בס"ד דלא ידעינן דמייני בדרבנן כי' אפ"ל דמבני דאורייתא. ובזה ניתא לי דברי הידו' דקאמר ניתא מן הבני כו' אלמא דיתא דזוקא קודם גירושי הראשון ורק מהרלחשון וא"כ בתי' ר"ג בשם ר"י דמוקי לה בר"ע דס"ל הבא על סוטה ומחזיר גרושתו הוא ממזר. דלכאורה תמוה דיכון דקני לה לאחר גירושי שני מחזיר גרושתו ל"כ שייך לקרות קודם גירושי הבני אי"ל וא"כ יש לומקמי נמי כרבנן וכדאוקי לא בלמת כי' הילא שם. ואי דמבמע דלעולם ממזר אף לאחר גירושין. הא מזין דבקבייתו ניתא לי' לאוקמי דזוקא קודם גירושין וכל"ל ורק דק"ל מרלחשון וא"כ ליתרן בפשוט משום א"ל מדרבנן הא הבמת דקאמר משום מחזיר גרושתו נמי אינו רק מדרבנן. ותא"ל לפי מה שנידד המל"מ (פ"ו מהלי גירושין) דלהפוסקים דכל הטעם שלאסורה לרלחשון הוא משום שמא יאמרו א"כ בנמת שני מוחרת לרלחשון וא"כ קודם גירושי שני לא הוי אדיין ורק לאחר גירושין מקרי מחזיר גרושתו. ואף לפה שסוכיח המל"מ מהירושלמי דקאמר דאריבה נמ עשני כדי לבבר איסורו של רלחשון לגמרא לאיסורו של רלחשון מוקדם לגירושי שני מ"מ לענין דלחשיב ל"א של שני שפיר אפ"ל כן. ול"ל דמלבד דהמל"מ בעצמו סתר זה אף גם בירושלמי א"ל לומר כן דסוף סוף לאחר שיגרש אבלי מילבה מעיקרא א"ל וממזר. דאלכ"ל תקשי גם עתה דקאמר משום מחזיר גרושתו תימה אחר גירושי הבני קודם גירושי שני מא"ל. וא"ל דבלמת לא הוי ממזר דל"ב כי קאמר מה נפק מן בינהון לימא קודם גירושי ב' דהוי ל"מ בלמת דבל"מ שקאמר אינו אלא בלוקמתא דמתני' דלהלבה כרבנן לכ"ע לא הוי ממזר. וע"כ דלכ"ע קודם גירושי ב' ממזר משום א"ל ותקשי כנ"ל. אמנם לפי הנ"ל אינ דבבלמת בסוגיא קאמר מבני ניתא דמייני קודם גירושי הא' ומייני מדאורייתא אבל לבתר דמסקינן דע"כ מרלחשון דרבנן ואסור בממזרת וא"כ דומיא דבני מבני לייני מדרבנן. [וכזה אפ"ל קצת בדוחה יותר בגמ' (פ"ש ב') דלנ"ת דלקי דרבנן דיש כדאורייתא להתירו בממזרת אין לדייק דומיא דהא בלמת דומיא אינ לא משא"כ לדידן דאסור בממזרת וא"כ יש לדייק דומיא] לבני הוכרח לומר דלתנא ר"ש וגם משני ממזר מדרבנן לאחר גירושי הא' והא דקאמר משום מחזיר גרושתו אף דגם קודם גירושין דרבנן. לו דקושטא דמלתא נקט כיון דבבר מוקי לה בר"ע ולא"כ קושטא דמלתא דלף לאחר גירושי הבני ממזר אז דגם זה דומיא דשני דמה מבני לעולם ממזר אף לאחר גירושין ס"א ולא אינ דלא מסיע לי' דומיא ומוקי לה ברבנן וקודם גירושין. [ולפמ"ש למעלה בחומבר אפ"ל דר' הילא סבר בר"ש ולזכא לדידן דומיא]. ול"ב א"ש דזהו כוונת הוס' מידי דהוי אלרלחשון כו' ואין כוונתם לדמות בסברה זה לזה דאין שום דמיון ושיוך בינהם כנ"ל רק דכוונתם לענין סדין דמרלחשון אינו אלא מדרבנן ה"נ משני אינו אלא מדרבנן ומ"מלאחר גירושין וכנ"ל. ובזה אפ"ל קצת דברי התוס' אלא יהיו סתורין מהירו'. דהנה הגר"א שם כ' דהרמב"ם פסק כר' הילא דמוקי ברבנן וכן מוכח בגמ' (פ"ש ב') ישו"ש דלא וכיתי לסבון ד"ק. דאיך מוכח בגמ' כתי' כ' הילא הא"נ לאי' ר"ז אינ אלא דרבנן. ולפסר דכוונתו דמני' הולד ממזר דזוקא קודם גירושי מ' אמנם לשונו לא משמע כן. אמנם בגוף דברינ לא הבנתי למלי איערעיך לזוכיח דפסק כר' הילא הא שפיר פסק כר"ע דלף לנ"ז דמוקי בר"ע ולא"כ דזוקא לר"ע סדין כן משא"כ אלרבנן א"כ אין הולד ממזר מ"מ. כלל אף ממזר לאחר גירושי הבני וכן לאחר גירושי הא'. ואיל דלרבנן אין הולד ממזר מ"מ. כלל אף קודם גירושי הבני וכ"ש מדקדוק לשונו הנזכר וכן בגמ' מפרש דלף לרבנן הולד ממזר מטעם דלא עוקי כר"ע לרבנן אין הולד ממזר כלל. וזה תמוה דכיון דלר"ע גזרו גם אחר גירושין משום אחו"ג כ"ש דלרבנן יש לגזור קודם גירושין משום א"ל. אמנם עכ"פ מבואר מהירושלמי דזוקא

לר"ע הולד ממזר לאחר גירושין משא"כ לרבנן וכן לר' הילא דזוקא קודם גירושין וכ"ע מודו דלרבנן לאחר גירושין אין הולד ממזר. וא"כ פלא על התוס' שלא הזכירו הירושלמי וכתבו בהיפך. אמנם לפי' הב"ש א"ש דהנה כבר כתבתי דדברי הירושלמי התוהין דכיון דיתא לי' שהולד ממזר מן הבי' והיינו קודם גירושי הא' א"כ לוקמי כרבנן וכנ"ל. ונראה דיש לפרש הירושלמי בדרך אחר. דהנה הירושלמי פריך מתחלה ויקנסו בה אלא הבי' ולא יקנסו אלא הא' כו' שמואל אמר וכו' התיב ר' תגיי קמי ר"י כו' רבנן דקיסרין בשם ר' הילא כו' אלמא דתרוויהו ר"ז ור"ש ס"ל כשמואל. ועי' במל"מ (פ"י מגירושין ה"ד) דדעת הב"מ דעיקר האיסור לא הוא משום מחו"ג ולולא זה לא קנסוה לבני הא' ולא שהוכיח הירושלמי מדאמר כדי לעבר דבלא"ה אסור אינו תוכיח כמובן להמעיין. ואחרבא מהירו' שאנו עוסקין פה נ"ל לתוכיח כהר"מ דלמלי' לאמר מחו"ג הול"מ הא בסוגיא לבד די לבעל ולבוגל. אמנם לדעת הר"מ הדבר נכון דבשלמא לבני שייך סוגיא דלאני' הבי' אינו ס"ל כשמואל. ועי' במל"מ (פ"ד) דדעת הב"מ דעיקר האיסור לא הוא משום מחו"ג ולולא זה לא קנסוה לבני הא' ולא שהוכיח הירושלמי מדאמר כדי לעבר דבלא"ה אסור אינו תוכיח כמובן להמעיין. אמנם יש לדחות לפמ"ש התוס' (מ"ש ב') ד"ה סוטה א"כ נ"ל דגם ר"ז סובר כגמ' דיון ומבואל ממזר משא"כ מבואל מבא"כ לאיבך הי' אמנם לי' ממזר לעולם בין קודם גירושין בין אח"כ אף מן הא' ור"ה מוקי לה דזוקא קודם גירושין וא"ש ברוחתא. ומאוד תמוה לי על הגר"א שכ' על הב"ש שלא עיין הירושלמי דאדרבא מהירושלמי נראה דאי' דבריו בביאור הא' קשה ומתרן לה ר"ז כר"ע. כ"ז לפי הב"ש. (יותר לא ממה): מ"ב והלכה וקלקלה חייבת בקרבן. ובגמ' (נ"ב א') מאי קלקלה כו' רבי יוחנן אמר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. אבל זונה לא מ"ש אהון הוא דבויתון פטור ואינו מוכן הטעם לחלק דהא גם זונה אסור ולהרמב"ם הוא איסור דאורייתא. והנה הכ"ר שם והר"ן גיטין (פ' המגרש) והריטב"א יבמות וגיטין שם בביאור בשם הטעור דהוכיח דבכלל ואינסובי הוי ממי זונה והם דחו דב"ד שחי יש"ש. והא דוקא' בשם בעי דמאי דאמר הגמ' כאן דאמרה לבב"ד אתון הוא דבויתון פטור שייך ממי לבאורה לענין אלמנה לכ"ג ואינ. ואי משום דלאותו פרט לא שייוהו אלא דמ"ל דהיתור בין לים לאים מ"ל דהיתור בלים אחד בין אופן זה לאופן זה דכמו דמתלקין בגברי ה"ל ים לחלק אחד נבדל בין פרט לפרט לענין אופן הסובב. ומלאחי לתגא פטור דבמי (כמי' קכ"ו ס"ק ל') שהרגיש קצת בזה ומה שפי' הסובב הר"ן דהיו בזה איסור תורה אבל אף אם יעמה להרמב"ם דאיכא בזה איסור תורה. ונם הא בבריתא דאלמנה לכ"ג הני ממי מלוגה אף דאינו אלא דרבנן. ונעתרך לומר דאבב גרבא הני כמו בריש אלו הן הלוקין ומש"ל. ונם גוף הסברא דאוקה דמה בכך דהיינו אלא איסורא דרבנן עכ"פ כיון דאיכא איסורא לא שייוה כמו איכא דאיסור דאורייתא בעלמא אף דליכא כלל עכ"ז חייבת בקרבן משום דלא שייוה אבב"ג. וא"כ ה"ג איכא דאיכא איסורא דרבנן. וכן הקרן אורה (ריש בוריות) כתב משום דזיתה אחר אינו אלא דרבנן. ובבר נתבאר דהוא דוחק: **ע"ב** הי' נראה דהמילוק הוא דבזיתה אחר הקלקול ג"כ עדיין איכא היתר הב"ד וא"כ עדיין מוהרת לבעלה מחמת היתר הב"ד לכך א"א לחייבה על הזנות דאין האיסור לאחר מיתה. ומש"כ בהלמנה לכ"ג מיירי דמתקדשה לו וכדקתני בברייתא שם בשלח לחמנה וא"כ מיקף בשמתקדשה אלין נסתר אחר דלו אסורה ונם לכו"ע אסורה משום דחלו הקידושין. וא"כ הוי כמתקדשה לכ"ד לגבי אחרינו דלזה הענין מעולם לא סותרה משא"כ בזיתה דעדיין איכא שוב ליכא היתר ב"ד לגבי אחרינו אבל אחר גרושתו ל"כ שייך לקרות קודם גירושי הבני אי"ל וא"כ ליתרן בפשוט משום דחלו הקידושין. וא"כ הוי"ל לפי מה שנידד המל"מ (פ"ו מהלי גירושין) דלהפוסקים הכל הטעם שלאסורה לרלחשון הוא משום שמא יאמרו א"כ בתמת שני מוחרת לרלחשון וא"כ קודם גירושי שני לא הוי אדיין ורק לאחר גירושין מקרי מחזיר גרושתו. ואף לפה שסוכיח המל"מ מהירושלמי דקאמר דאריבה נמ עשני כדי לבבר איסורו של רלחשון לגמרא לאיסורו של רלחשון מוקדם לגירושי שני מ"מ לענין דלחשיב ל"א של שני שפיר אפ"ל כן. ול"ל דמלבד דהמל"מ בעצמו סתר זה אף גם בירושלמי א"ל לומר כן דסוף סוף לאחר שיגרש אבלי מילבה מעיקרא א"ל וממזר. דאלכ"ל תקשי גם עתה דקאמר משום מחזיר גרושתו תימה אחר גירושי הבני קודם גירושי שני מא"ל. וא"ל דבתמת לא הוי ממזר דל"ב כי קאמר מה נפק מן בינהון לימא קודם גירושי ב' דהוי ל"מ בתמת דבל"מ שקאמר אינו אלא בלוקמתא דמתני' דלהלבה כרבנן לכ"ע לא הוי ממזר. וע"כ דלכ"ע קודם גירושי ב' ממזר משום א"ל ותקשי כנ"ל. אמנם לפי הנ"ל אינ דבשלמא בסוגיא קאמר מבני ניתא דמייני קודם גירושי הא' ומייני מדאורייתא אבל לבתר דמסקינן דע"כ מרלחשון דרבנן ואסור בממזרת וא"כ דומיא דבני מבני לייני מדרבנן. [וכזה אפ"ל קצת בדוחה יותר בגמ' (פ"ש ב') דלנ"ת דלקי דרבנן דיש כדאורייתא להתירו בממזרת אין לדייק דומיא דהא בלמת דומיא אינ לא משא"כ לדידן דאסור בממזרת וא"כ יש לדייק דומיא] לבני הוכרח לומר דלתנא ר"ש וגם משני ממזר מדרבנן לאחר גירושי הא' והא דקאמר משום מחזיר גרושתו אף דגם קודם גירושין דרבנן. לו דקושטא דמלתא נקט כיון דבבר מוקי לה בר"ע ולא"כ קושטא דמלתא דלף לאחר גירושי הבני ממזר אז דגם זה דומיא דשני דמה מבני לעולם ממזר אף לאחר גירושין ס"א ולא אינ דלא מסיע לי' דומיא ומוקי לה ברבנן וקודם גירושין. [ולפמ"ש למעלה בחומבר אפ"ל דר' הילא סבר בר"ש ולזכא לדידן דומיא]. ול"ב א"ש דזהו כוונת הוס' מידי דהוי אלרלחשון כו' ואין כוונתם לדמות בסברה זה לזה דאין שום דמיון ושיוך בינהם כנ"ל רק דכוונתם לענין סדין דמרלחשון אינו אלא מדרבנן ה"נ משני אינו אלא מדרבנן ומ"מלאחר גירושין וכנ"ל. ובזה אפ"ל קצת דברי התוס' אלא יהיו סתורין מהירו'. דהנה הגר"א שם כ' דהרמב"ם פסק כר' הילא דמוקי ברבנן וכן מוכח בגמ' (פ"ש ב') ישו"ש דלא וכיתי לסבון ד"ק. דאיך מוכח בגמ' כתי' כ' הילא הא"נ לאי' ר"ז אינ אלא דרבנן. ולפסר דכוונתו דמני' הולד ממזר דזוקא קודם גירושי מ' אמנם לשונו לא משמע כן. אמנם בגוף דברינ לא הבנתי למלי איערעיך לזוכיח דפסק כר' הילא הא שפיר פסק כר"ע דלף לנ"ז דמוקי בר"ע ולא"כ דזוקא לר"ע סדין כן משא"כ אלרבנן א"כ אין הולד ממזר מ"מ. כלל אף ממזר לאחר גירושי הבני וכן לאחר גירושי הא'. ואיל דלרבנן אין הולד ממזר מ"מ. כלל אף קודם גירושי הבני וכ"ש מדקדוק לשונו הנזכר וכן בגמ' מפרש דלף לרבנן הולד ממזר משום דלא עוקי כר"ע לרבנן אין הולד ממזר כלל. וזה תמוה דכיון דלר"ע גזרו גם אחר גירושין משום אחו"ג כ"ש דלרבנן יש לגזור קודם גירושין משום א"ל. אמנם עכ"פ מבואר מהירושלמי דזוקא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

היתר לעצמה ואיסור לאחין וכבל חד בבא ליכא רבותא נגד לידך בבא ל"ש לאיפוי דלעניין איסור לעצמה בסיפא מסתבר יותר והוי ריעא לאיפוי. ולכמי ל"ש לאחמת בסיפא לאיפוי. ולכך הוצרך לומר דגם לענין איסור שייך לאיפוי. וה"ב מתילא ל"ק מוב דליתני אפי' אחיו ולידתו של אחיכון שלא בקדושה מצוה דבבה"ג הוי דלעניין איסור אי רבותא מ"מ לענין היתר לעצמה לא הוי רבותא. ואתא רוצה למעקר רבותא בתרוייהו בין לענין התירא בין לענין איסורא ולכך מוכרח לאקוקי בבה"ג ל"ש. אמנם נראה לר"ז מוכרח בגמ' לביעת רש"י. אבל לביקה הוצ' לאסר דמאן דמתיר לאחין מתיר נמי בבבא דסיפא וה"ב קאי הכל לענין אחין ולא לעצמה. אלא דאיכ לאיתלופי קאי נמי לענין היתר לא. ומפיר מקבו הוצ': מ"ז ואמ"ל אחון עליהם. עיין בתוי"ט ד"ה הוא אחון עליהם כו' ולא מוקים לה שבאו עליה שניהם בזנות הוא מפיקס"י בגמ' על הא דקאמר אלא לא בזנות פירש"י משניהם בהו עליה בזנות. ויעויין במהרש"א דכתב על זה דהוא לאו דוקא דאף אם הבני נשאה לאחר שבא עליה הראשון בזנות נמי כהן כשר הוא. ויעויין בתו"ש ובש"ש אבה"ע (סי' ג'). והכם לאמרתי בזה לישב עפ"י הירושלמי בפירקין ומצאתיו ביבשעת יעקב. אלא שבאתיהי יותר בזה ע"כ אמרתי לכתוב. והנה בגמ' (ל"ב מ') באתוסה ומפותה איפלגו ר' יהודא ור' יוסי אי לביאות לרמתין ג' הדשים. והנה רש"י פוסק כר' יהודא דאריכה לרמתין ג' הדשים. דלדברי שמואל פסק הכי בדפי' סוף פ"ג שם. והפוסקים דפסקו כר' יוסי ע"כ דסוברים דגם שמואל סובר כן. יעו"ש ברשב"א ובראשונים. וה"כ לרש"י שם באתוסה בוודאי לריכין לרמתין. ולזה כהיבשות יעקב דכתב דרש"י פוסק כר' יוסי. [וגם דברי הישועת יעקב (סי' י"ג) דהביא סמך לרש"י מראין שם ע"ש הביא ראיה לפיפון יעו"ש]. אמנם אף דהלכה כר' יהודא עכ"ז הא אמרינן אמר מזנה מתפקת אלא מתעבר רק הבעיבם מבוא גזילה ומבואר לרש"ז סוף פ"ג יעו"ש. וה"כ בוודאי שהוא מבעלה. לכך סוכרת לפרש שבעיבם בזנות לפסק הלכה הר"ל. ומיותר לפשר דלשמואל ע"כ טעמא דר' יהודא ג"כ מבוא גזילה בעלמא אבל מודה דמתפקת. דאל"כ יקשה לשמואל באתוסה דגזר במאן סובר דהא חיין דר' יוסי לא גזר וה"כ אין פליג עלי' כיון דלא מלינו מאן דפליג ור' יהודא הא אינו סובר מתפקת וע"כ דסובר דגם ר' יהודא סובר מתפקת רק דעבינו מבוא גזילה לא בגזרת. וסובר שמואל כר' יוסי בגזרת וכר' יהודא באתוסה. וסא דמפרש לעיל אינר לא נתפקת יפה לר' יהודא ע"כ דלא דקאי אלינא דשמואל ל"ע מתפקת. [ומעתה לפי"ז ר' אפשר לא לרש"י הלכה כר' יוסי באתוסה כיון דאינו כתוס פ"ג דמפרש עעמא דר' יהודא דאינר לא מתפקת יפה דלא כשמואל]. אמנם נראה דאינו הכרח דא"ל דר' יוסי לעעמי' דלא גזר (מ"ב ב') בקטנה ג"כ ועיין. אמנם מ"ש לעיל כהן דלפסק הלכה לרש"י עכ"פ אמרינן מתפקת וה"ש:

מסכת כתובות

פרק א מ"ן היא אומרת מקדשתני ואינסתי. הגאון רעק"א ז"ל בחידושיו נסתפק במשנה זו בחשת כהן שזינתה תחתיו אם מפסידה כתובתה משום דהכשילתו בעבירת איסור והוי כמו משמשתו נדה. ולא אבין ספיקו דעיין בתוס' (ט' ב') בד"ה לא לאיתב לה כתובה ממאן משורש דים לה כתובה. והעעם נראה לי דלא הוי כמו משמשתו נדה דהא בנאסה אפילו אם היתה אומרת קודם הבעולין טמאה אני לך לא מהימנא לפי משנה אחרונה בכוף נדרים. והנה בתוספה נהלקו הגאונים מהר"ת ובעל עמנות יוסף אם אתוסה נאמנת לאוסרה את עצמה מבעלה בלומרה טמאה אני לך. ועיין בבית אברהם בחלק יו"ד בהבית פלוגתא הר"ל בין מהר"ת והעמנות יוסף והבעלה דאינה נאמנת. ועי"ד יש לפקוח לא מהוס הר"ל דאינה נאמנת דבבכי ה"ש בהאלוק בין משמשתו נדה ובין אבת כהן בנאסה בתרוסין דבמשמשתו נדה היתה נאמנת לומר נדה אני והיא לא אמרה ומכאילתו בעיבת איסור לכך הפסידה כתובתה אבל בבת כהן בנאסה בתירוסין אפילו אם אומרת טמאה אני לך אינה נאמנת ולכך לא הפסידה כתובתה. עוד נסתפק הגרע"א ז"ל במשרבה דהוי לא מומים. לדעת הפוסקים דאתוסה אין לה כתובה אם אינתה תחתיו בתוכם אם יש לה כתובה מתיבה הגם דבתחתיו נסתפק בדבו מ"מ בבמתחיל החיוב היא בעולה ישו"ש. ונראה דיה נמי יש לפשוט מהתוס' הר"ל דהתוס' הביאו ראי' דהיכא דאיכא ספק ספיקא לא מפסדה כתובה ממבה זו לא"ל דהא דקאני במתני' וכי' מקחי מקח עשוה הייבו ממתיים אבל מנה לית לה וע"כ משום דהוי ספק ספיקא יעו"ש. ועיין בהפלאה דקבה דמאי דאי' היא זו דלמא הכא הטעם משום דהוי אינו ידוע לא פרעתי דהא התוס' ס"ל דאתוסה יש לה כתובה. ואינן משום דבשאר הבעולין אחולי אחלה לביעבודה קמא והוי אינו יודע אם מתחייבתי. וה"כ יש לפשוט אספק הר"ל דבנאסה אתיבו יש לה מתחיים אע"ג דבשאר הבעולין אחולי אחלי לשעבודה דקמא ומשמע הבעולין מתחיל הוב מהם ואם הא בעולה היא ואמתי יש לה מתחיים מ"ו משום דהיתה אתיבו נסתפק שהבו ואינו לה מתחיים. אף דיש לחלק קצת מ"מ נראה דאותה הוא לחלק ונפשט הספק הר"ל:

מסכת נדרים

פרק א מ"א ובבועות בבבועות. בלומר דבינוי שבועה הרי הוא בבבועה ואילא ומשא בבבועה תיפוק לי' משום הזכרת השם דאפילו בלא שבועה ובלא בינוי נמי שבועה הוי. ר"ן. פי' ואין בבבה לומר דזה מגרע גרע מלא הזכיר כלל. וכעין שבתב הר"ן בסוף דבריו לענין בשמים ובמלך. ד"ה דהתם בפיר מגרע דאין נבבעין בשמים ובאלך דאינן כלום לגיות בשבעין בכן. הבל הכא הם אינו מועיל עכ"פ בבינוי שלא יגרע דמאיזה בבבה יגרע דהא דיבורה לאו כלום הוא. אמנם עכ"ז נראה דיש לדחות ראייתו עפ"י מ"ש המל"מ (פ"א מנדרים ה"ו) דיד הוא היכא דאינו אומר דבריו גומרין אותו אחר. אבל היכא דהוא אומר בעצמו שלא בהאנו אין אחר מתקנין אותו יעו"ש. וה"כ י"ל דהא דאיתא דבהזכרת השם אף בלא שבועה מהני אינו אלא מדין יד דאחר גומרין ומוכיפין על דבריו תיבת שבועה. [וכעין דבתב הר"ן בגמ' (ד' ב') דבאחיי לובל הוי יד לבבועה]. וה"כ אינו אלא היכא דלא אמר בעצמו. משא"כ אם אמר בעצמו ואמר בבינוי אלו בינוי לא מהני א"כ אמר בעצמו שלא בהוגן דבוה אין אחר מתקנין את דבריו וכמ"ש המל"מ הנ"ל. א"כ שפיר הבינוי מגרע דבל"ז אחר מדין יד דאחר גומרין את דבריו בהוגן משא"כ היכא דאמר בעצמו בלבון שאינו מועיל דאין אחר מתקנין וכנ"ל. ושפיר הוצרך לומר בינוי שבועה בשבועה אף בהזכיר את השם: ובעיקר סברת המל"מ יש לעיין לבאורה מדברי הר"ן בגמ' (ב' ב') בשם הרמב"ן דאדר בלשון שבועה ובשבועה בלשון אדר מהני מדין יד. דאלמא דאף דאמר דבריו שלא בהוגן בתוקן אחר אינו מועיל עכ"ז בינוי דאמר בלבון לישבע ולידר אין מתקנין דבריו בתוקן המועיל. ולדבריו נ"ל הא דאמרר בתלאו בדבר אחר אסר אינו אלא מהני מדין יד ונתקן דיבורו בתוקן המועיל ובדבר אחר. בינוי אינו אלא דהתם יש שייכות לדיבורו דשפיר קאמר דאוסר אחסר רק דגזיה"כ הוא דלא מהני א"כ לא שייך לתקן דבריו דבריו הם מתוקנים שפיר רק דאינם מועילים מגזיה"כ. משא"כ בהא דהרמב"ן

נאדר בלשון שבועה ובשבועה בלשון אדר דהבינוי בעצמם אינם דלא שייך אדר כלל באיסור נדרים ובשבועה באיסור חפצא ואין מקום לדבריו כלל. ולכך שפיר מתקיים לדיבורו שיהא להם שייכות ומקום לחול. עוד י"ל דבשלמא בהוא דהרמב"ן אין אנו מוסיפין על דבריו כלל דהאיסור שוה בשניהן דאסור לאכול מהכבר ובינוא בזה במה שנדר ובשבע רק דאמן מהפכין הדיבור דהוא סתם האיסור על הכבר בשבועה לו על עצמו בהנדר ואמן מהפכין לאחו בלי שום הוספה. משא"כ בהנ"ו בדבר האסור דאמן מריכין לגרוע ולהוסיף דבר הנדור לו איסור וכל שגמר בעצמו אין אין מוסיפין על דבריו והוא כעין בבבה המל"מ הנ"ל. עכ"פ אין שייכי' בזה שפיר בהיות הבלי"ל דאם כי' ימת דלשון שבועה ובינוא מהבינויין לא מהני אף בבינוא בשבועה משום דבעינן לבבועה. לו משום דהוא משומם. לכך לא מהני הלשון אף בבינוא מובן ויש שייכות לדבריו עכ"ז לא מהני. שפיר הוי בתלאו בדבר האסור דאף מדין יד לא מהני דאמן אין מתקנים בזה ביבא דגמר בעצמו בלבון אין מוסיפין ובינוא אמן מהני. ועי"כ נ"ל הכי דאמרי' דאמן מתקנים בזה אמן אמן מהני מעשה יד ג"כ. ומ"ל מיובב בזה מאי דבקבו הרא"ש והתוס' (ג' ה') דמסיק מגזיר לבזיר בינויין ודוחת דאמאי הזכיר בינויין. ועוד דאיך מסיק הבינויין מחד קרא. ובוד הקבה הר"ן דאמ"ד לשון שבבו אין אינו מקרא. ועוד דאמאי בהיקבא דנדרים לגזירת אינו מזכיר בינויין ישובב"ע. ולפי הנ"ל אבבו"ע בשום טעם דהא בלבון בינויין מהני ג"כ מעשה ידות לכך הזכיר ובפיר יאפיק הבינויין בהופן הבינויין מחד קרא דבסוכן אתי לידות לחוד וממילא מהני בינויין ג"כ מעשה יד ומ"ש נמי דלא הזכירה בסיפא דאכלל בכלל ידות ובריעא לא נקט לה רק לאמנוינן דגם זה הי מעשה יד. וכי' מקום לישב בזה הא דתקבו כל הראבונים לגמ"ד לשון שבבו אין אינו מלקות וקבבו. ולפי הנ"ל הי' אפ"ל דקושבא הוא לאתי מ"ד דמהני מדין יד כיון דהכמים תקנו זה הלשון לעבבע ולגזור אינו מ"כ בלשון מוכח דבוונתו לישבע ולגזור וכיון דבוונתו מוכן לישבע ולגזור אמן מתקנין דבריו בהופן המועיל. ויתיישב בזה נמי הא דקאמר בגמ' לגמ"ד בשון שבבו אקדיש ואתי ידות בריעא דהבינו הבוס דהא מתחלה לא ניחא לי' להבי' בתחלת הסמ' ועתה מגיה. ובאמת הדברים מהמיהין דאי הבינוי עתה לדוחק בזה כיון דבבר הי' ברוחתא דמוכרת מבוה הוכחה דיומין פתח נמלי דסיים ומ"כ כיון דזה מוכרח הוא נ"ז א"כ לאתי הוצרך לדחוק לשנוי לא בתוקן אחר בדוחק ולהבי' בריעא. אמנם לפי הנ"ל לשה"ע בשוב עעם דלמ"ד לשון שבבו אסור אתי' הנ"ל דיכון דהא דמהני בינויין אינו אלא מעשה ידות א"כ ל"ש לאתי כלל בינויין קודם ידות כמובן ושפיר מוכרח לאלי מ"ד להבי' בריעא לאתי ידות קודם בינויין ולשה"ע. ואין בישם על כל פנים נסתר לאיתי הר"ן. ולאי' ב' ג"כ דלמ"ד לשון שבבו הקיבו מש"ש אלא יכיר בשם. ולאה ג"כ דים לדחות עפ"י מה שהלה מהרמב"ם (פוף הל' שבועות) דבבינויים ליכא איסורא דש"ש לבבועה. ויעויין בזה בת' רע"א ז"ל (סי' כ"ה) [ומה שמתקשה בלשון הרמב"ם דשם המיוחד אינו רק שם המיוחד לבדעה. ובכם המבבר סני בכל שמות שאינן נמתקין ויעויין רמב"ם בפיה"מ שבועות (ל"ה ה') על מאבה המקבל בכולן יעוש"ש. ויעויין בס' פרבת הכסף על הרמב"ם הל' עבו"ם. ויעויין ג"כ ברמב"ם (פ"ה מממרים ה"כ). מכ"ז מבואר דל' שמות ג"כ נקראו מיוחדין]. א"כ ל"ש דאם הי' מוכיר קרבן לו שבועה אי' אמר בלבון הבהוא קרבן לד' שבועה לד' דהוא משמות המיוחדין דאיכא לאיסורא במוצא נבעלה. משא"כ בלשון שבבו יזכיר בינויין בענין מאחי כולה דליכא לאיסורא דמוצא נבעלה ובן בכל הלשונות בל לשו וכמ"ש שם בת' רע"א ז"ל בשם הש"ך וכ"כ בשם התבב"ן שהביא רבי' מרמצ"ם (פ"ב דבבועות) דבינם בבינויים. ויותר סו"ל להביא מרמב"ם (פס"ן מסנהדרין ה"ג) דמבואר בן לבדיה ישובב"ע. ויתיישב בזה קו' התוס' נבי הרמים ג"כ דלמ"ד סתם חרמים לבהאים ה"כ אף בלשון שבבו ע"כ יעבוד לתבינ ס"ם. ולפי הנ"ל מ"ש דיוכיר מהבינויין דליכא בהו ש"ם לבעלה וה"ש. בוב אחר בהבי בל הנ"ל מאחי לבהשב"ת בת' (ח"ה סי' תתמ"ב) שבתב לבדיה דבלא הזכיר לשון שבועה הא דמסני הייבו מעשה יד. ואן בבינויים מבואר שם דמהני מעשה יד. והוא במ"ש יעוש"ש. ובן סוא אותה הבבונה בת' מהר"ם מרוטנבורג (סי' ו') ובמה הש"ך (יו"ד סי' רל"ו ס"ק ב') יעו"ש. ומהני מאחו ובש"ם שבינותי לדעת גדול בראשונים ובמה והאלה לבו"ש: **מ"ב** הרי אלו כמויין לשבועה. עיין בם שבתבתי לעיל מבבה לי' בשם הרשב"א ומהר"ם מרוטנבורג דבויין מהני מעשה יד. והנה זה יש מקום לישב מה בקשה לי לבאורה שיעם הר"י מיגש שבועות (ל"ש מ') דפירש אף היא בלשונם נאמרה בשבועות הדיינים בלשון הקודם דוקא. והבאה הרשב"א שם בחידושיו. ודבו שהביא הרמב"ם (פי"ח מבבועות ה"ד) בשם רבותיו. והכ"מ הביא בע"ש דלמה דתו הא דבלשונה נאמרה ולא רלה דברי הר"י מיגש והרשב"א ושאר הראשונים שהביאו לדבריו דפי' בחמת בלשונה בלבון הקודם. והרשב"א שם סייע לדבריו מהא דבשועה (ל"ג מ') ילפינן לבבועת העדות דבכל לשון משמעה בכל אלה ובאקדון מתחתה תחתה ה"כ בשבועת הדיינים דלית לן לימוד בעינן לשון הקודם דוקא. וקשה לי דה"כ בשבועה בינוי נמי מיבעי לשון הקודם דוקא. דהא לית לן לימוד על כל לשון. [ויעויין בתוי"ט סוטה פ"ז מ"ח ד"ה ובשבועת הפקדון דייסב קו' הבוס' על הא דלא מני בסוטה שבועת בינוי ובשבועת הדיינים דלפי דבריו לא בעינן לזה קבא. אמנם ז"ל אלא לפי' תוס' סוטה שם דהוי ס"ד דילפינן קול קול. אבל לפי"ל דהוי ילפינן מבבועת הר בדיינים דמש"ש בחמת בלשון הקודם דוקא בלשון הקודם משום דבינן דליכא לימוד ילפינן מהר בדיינים. ל"כ קשה גם מבבועת בינוי. ומוך לדבריו יש לי"ש עפ"י מה שבתבתי לבתרץ קו' הר"ן על ר"ת ברים מבילהין דבא שוה אמן כמוניא שבועה מפיו ה"כ גם סוטה הוי מני עצמו דלין בוונת הר"ת מובבע מני לחרים בלא עבייהו רק דלחרים בופין לוחו ליבבע ואינו נשבע מדלוו. ולאי' לזה מהרלב"ם דבתב בתי' ר"ם מובבע מני מחרים בבון בבועת הדיינים והיינו ע"כ כנ"ל. וה"כ יש לומר בבי נמי לר"י מיגש דלא שייך לגילף מהר בדיים רק מובבע מני לחרים כמו בשבועת הדיינים דלא שייך לגילף מהר בדיים רק מובבע מני לחרים בבי לשון בקודם. משא"כ שבועה בינוי לא בעי קבא דבלא"ה ליכא לגילף מהתם. אלו אפשר עפ"י מה שראיתי לבשה מקובלת בשביא יהונתן דיליף כמויין מקבא הבשבע שבועה לא בבתב דאסמכתא בעלמא הוא אמנם לבר"י מיגש הפ"ל דדרשא גמורה היא. אמנם ז"ל דה"כ אחתי תקשה לא"ד דבבר מהר"ם בלשון בני אדם. דלדידי' מ"ל דשבועת בינוי מהני ג"כ מעשה יד. הנ"ל לפי מאי דחדיש לן ת' הרשב"א והר"מ מרוטנבורג הנ"ל דבויין מהני ג"כ מעשה יד. יתיישב הינוא דידות לשבועה בתב הר"ן (ז' מ') ד"ש הפקר דלאיתרני מסיקפא דשבע שבועה לדדיים יעו"ש. ולפ"ז נראה דלא מסני ידות בשבועה רק בשבועה דלבבע לשון על ל"ל דמו בשבועה מיירי בהאי פרשה דשבע שבועה הנ"ל אבל לענין לעבור על הלאו דלא תשבעו בשמי

לשקר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לשקר דהיינו שבועה דלשעבר לא מהני ידות. [ולפ"ז נימא דשבועת ביטוי לשעבר יליפיק משבועת ביטוי דלהבא דאיתקש בפ' קרבן עולה ויורד לכל אשר יבטא מהבטא. ביטוי לשעבר ואיתקש לביטוי להבא. אף דג"ז אינו מוכרח דאפשר דאינו אלא מהיבויא ל"ש בזה הקישא וכשין שכתב הרי"ן גבי הא דבעי בפילה ונדקה ידות (ו' ב'). אמנם אף אם נימא דגם מה מהני ידות. עכ"ז לענין הלוה דלא תשבנו לאשר דלא מהני ידות. וכשין שכתב הרי"ן בשם הרלב"ד דאף דלקרבן מהני בלא שם עכ"ז לענין מלקות דלא השבנו בעינן שם. אלמא דלא יליפינן מהדדי. וא"כ אפשר דה"ג לענין זה. וכ"ש בלאינו שבועת ביטוי כגון שבועת העדות ושבועת הדיינין דלא יליפינן משבועת ביטוי וכמו שחלוקין לענין כמה דברים. ויעויין מ"ש הרלב"ד דלשבועת העדות ושבועת הפקדון הא גופי' לי בעינן שם לחלק בין עדות לביטוי]. וא"כ אשה"ר דלשבועת העדות ושבועת הפקדון דליכא ידות בעינן ריבויא לכל לשון. ושבועת הדיינין דליכא ריבויא בעינן לשון הקודש. ומ"מ הרשב"א סמ"ל לשיטת הרי"ו מיגש. משמ"ש לביטוי דליכא ידות לא בעינן ריבויא לכל לשון דאמרי מעשה יד וכ"ל וא"ש. עוד אפשר לומר כיון דידענין דבעינן מעשה יד שוב לא אינטריך לן לעשה יד דמעיקר הדין שוב מסיני בכל לשון והאי מעשה דיד אינו אלא לגלויי לן דלא גילף ביטוי מהר גריזים. דכיון דע"כ אף אם מעיקר בעי לה"ק עכ"ז ע"כ מהני כעיין בכל לשון מעשה יד וא"כ ע"כ לא יליפינן מהתם ומהני ומהילא מהני ג"כ שוב מעיקר הדין אף בלא מעשה דיד. עוד אפ"ל ביטוב הקו' סמ"ל לבי' הרי"ו מיגש. דהנה לכאורה כיון דגלי בשבו"ע ושבו"ש דלא בעינן לה"ק א"כ שוב בכל שבועות ג"כ לא נילף מהר גריזים דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן ולהדיגלף מהר גריזים דבעינן לה"ק דוקא אדרבא מילף מעדות ופקדון דבכל לשון. אמנם נראה דלענין הלוה לגלות ל"ש לחומרא. וכמ"ש בספרי הכללים דלענין עובדים ל"ל לחומרא דאדרבא ושפיר והיינו. וא"כ ה"ש דלענין ביטוי לענין קרבן שוב אמרינן לחומרא מקשינן ושפיר מהני בכל לשון:

פרק ג מ"א ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר. בגמ' פריך אי זכור עקרי לתנאי וקיים מ"ל דלרבי' אמר אבי חני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר דבא לאמר לעולם דמתני' אבל לא פליג אלאבי. ולפי"ז לכ"ע אם זכור סתנאי בשעת הנדר סתנאי בטל והנדר קיים ואם היו זכור סתנאי בשעת הנדר הנאי קיים והנדר בטל. אמנם הרוש' בשם הרי"ש פירשו דבאה פליג אתנאי וסובר דזוקא בזכור התנאי בשעת הנדר התנאי קיים והנדר בטל אבל אם היו זכור סתנאי בשעת הנדר הנדר קיים. והלכה כרבא. והנה הרמב"ם הל' נדרים (פ"ב ה"ד) כתב אם הי' זכור סתנאי בשעה שנדר הרי נדרו קיים כו' ואם לא זכר התנאי אלא אחר שנדר כו' וקיימו הרי הנדר בטל כו' ויש מורה להחמיר ואומר והוא שיזכור ההנאי אחר שנדר כתוך כדי דיבור. עכ"ל. ויעו"ש בראב"ד שהגיג וכיים וכו' ל"ל והוא שקבל התנאי תכ"ד אחר שזכר אותו. ולינו מובן דלדעת הרמב"ם בלאשונה כיון דבעינן שקבל התנאי וקיימו בודאי בעינן זה תכ"ד לזכירה. דאל"כ מאי מהני סקיום לתנאי אח"כ אם לא קיימו מקודם. והלא כבר נתקיים הנדר בטרם שקיים סתנאי. וא"כ ע"כ מוכרח דדעת הרמב"ם הכי אף אלא ביאר בפירוש. רק כוונת הראב"ד לפי שלא ביאר בפירוש הרמב"ם לכך ביאר הראב"ד והשיג על הרמב"ם מ"ש ויש מורה להחמיר דעשה בכוונתם דהם לא אמרו רק תכ"ד לזכירה יש הקיום בלבו. והרמב"ם הסיג כוונתם דהזכירה הוי' תכ"ד להנדר. ונאמת אין זה הסגה דאפשר דאתה עיינו של הרמב"ם לו שמע מה שלא ראה לו בעם הוא. ולא ראינו ולא שמענו אינו ראוי'. ומטילא מובן מזה דמ"ש הכ"מ שם לדסק גם כוונת הרמב"ם בשי' הים מי שהורה לכוונת הראב"ד וכ"כ הט"ז (יו"ד סי' רי"ח סעי' כ'). ולהא"ל זי"ל דמ"כ היינו שי' הרמב"ם עצמה וכמ"ל: ובשי' הים מי שהורה יעו' לה"מ דביאר דפסק כרבא ובביאת הנוסי' בשם רי"ו וכ"כ הגר"א ביו"ד (סי' רי"ח) ודבריהם תמוהים בבמה אנפי. א'. דא"כ איכא נמי קולא גזור בשעת הנדר. ועוד דלרבא בעי אמירה ולא קיום בלב ובדאיתא שם בהלי ה'. ועוד דאם נקט לרבותא תכ"ד אמאי לא נקט לאתה הרבותא בהלי ה'. ועוד יש לתמוה הרבה. ע"ב ל"ל ברור דגם הים מי שהורה פוסק כאביי: דאביי ורבא לא פליגי. רק דסובר דהאי דאמר אביי ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר כיינו בשעת אמירתו לסנדר דוקא. אבל הגיע אח"ז תכ"ד מזכר. ולבן בהלי ד' כתב לדברי אביי והבינא כ' שיעות

בדבריו ובהלי ה' הבינא לדברי רבא דלא פליגי וכמ"ש הר"ן ועוד לתשובים. והי' מלתא בשיע הים מי שהורה בפ' מ"ש הנוסי' ב"ק (מ"ע ג') ד"ה ואני דאינו מגי' רק מפרש. וכ"ה בתוס' יומא (מ' א') ד"ה הא דאמר. ולא"כ ל"ל דה"ל הלי אביי הי אין כוונתו לאבי' המשנה רק לבאר. (וכ"ל מפי' הרא"ש שם גבי תנא מסתיים לה סתומי דאינו מגי' יעו"ש). והיינו דבשעת אמירת הנדר לא יהא זכור והא דקתני במשנה ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר לאמירה אמירת הנדר דלא בעינן שלא יהא זכור רק בשעה שנגמר הנדר דהיינו בתכ"ד לאמירה. והוא פי' נכון מאוד. וכעין דאיתא בתוס' ב"ק ויומא הנ"ל. וסייג לדברי הראה מדברי הרמב"ם בפי' המשנה כאן דהבינא דעת הים מי שהורה יעו"ש ולא הבי' המשנה רק שיהא זכור. והיינו כמ"ש וכנ"ל. ועפ"מ"ש יובן למעיין איך שבולם ידחו מהדרך הפשוט והנכון בביאור הרמב"ם וכמו שנתבאר מהלח"מ והגר"א וכן הרש"ב כאן שנמשך אחר הרמב"ם בפי' המשנה אך שנמתיק קלקל כוונתו ותפס ב"כ דבשעת הנדר ב"כ מהני זכירה ובדעת הלח"מ וכן בהוספת תדשים כאן והדברים מתמיהים. ולדעתי הדברים ברורים כמ"ש בעזר הש"ת. שוב אחר פתבי כ"ז מלאתי בפרישה ובגי"מ (סי' רי"ח) כמ"ש יעו"ש:

פרק יא מ"ב הלומרת שמלה אני לך. בגמ' אמר רב פפא בדיש לן רבא אשה כבן שלשים יש לה כתובה או אין לה כתובה כיון דאונס לגבי כהן כרגון לגבי ישראל דמי אין לה כתובה או דלמא מי אמרה לי' אנא הא חזינא ובגרא הוא דנסתתפה שדהו ואמרינן לי' מהיתיתן היא הלומרת שמלה אני לך יש לה כתובה כו'. מלבון הגמ' דקאמר מי אמרה לי' אנא הא חזינא נראה דהטעם דאמרינן בחשת כהן שנאנסה דנסתתפה שדהו ולא הפסידה כתובתה הוא משום הקדושת כתובתו גרמא לי'. וכן הוא בר"ן. וכ"כ הב"י בתבה"ש (סי' קע"ו). וגם בתוי"ט כתן כתב כן. אמנם באמת לעי"ק דל"ל לאחי עשמת הא לף בעולדו בה מוגיין ונסתעיה ויכולא לפ"ה אמרינן בכל הי דנסתתפה שדהו. וכדאיתא בתוכות (דף ע"ה) גבי מוגין. ויעו' בראשונים (ריש כתוכות) דמלינו בדידי' ולא בדידה. וא"כ ס"ל בלא האי טעמא הקדושת כתובתו גרמא לי' הי' לעולם דנסתתפה שדהו. ויש לעיין. שוב מצאתי אח"ז רב בנים יעקב מהגאון מלוסא על הלי כתובות (סי' ע' סעי' ד') הסכים בזה. אך מה תתיכן ע"ז משום שאינה לאו' כלל. תמוה דהא מבואר באבה"ע (ריש סי' קי"ז) על רואה מתחת תשמיש דמגיע לה כתובה יעו"ש. ועי' בבית יעקב (סי' ע"ז סעי' ב'). עוד מצאתי במאמר אפרים (הלי שביעית סי' ז') שעמד ג"כ על קו' הנ"ל. ויעו"ש מה שתירץ. אמנם תירוצו ג"כ לא יעלה תרוכה רק לפי דמפרשי דנסתתפה שדהו היינו דאלינן בחזקו. אבל לפי דמפרשי דאף אם מולה גרם עכ"ז כיון דשיה לעשה לינה מפסדת. ויעו' בשמ"ק (ריש כתובות) בשם הרמב"ן והרשב"א ורא"ה (ושם ע"ז א') בשם ר' יעקב מעלאנ. לא יתיישב זה יעו"ש. וגם דא"כ מאי פשיט בגמ' מתתיתין דלמא מהני' לא בחכת מדינה ואי משום דסתמא קתני הא לא מייתי רק בחשת כהן ובאונס א"כ ע"כ לא אלמא דפסיקא קתני. שוב אח"ז ראיתי הרש"ש בגמ' (סי' קכ"ע) הבאיה ראי' בחשת מהך גמ' הל"ל לאשה שאין לה וסת לר"מ בנדה (י"ב ב') דאין לה כתובה אף אם אינה לה זה תחת בעלה ולא אמרינן בכה"ג נסתתפה שדהו כיון שאינה ראויה כלל. והוא כעשה בנית יעקב הנ"ל. והאחרונים לא הלאנו ולכך לא בביאורו וצ"ע. ועכ"ז נראה סתירה מדינא (דריש סי' קי"ז) הנ"ל דבאמי אתם דתיתא לאחר מעשה"כ באשה שאין לה וסת לר"מ דלא הוא לכ"ע. אמנם מלבון הרי"ף בכתובות וכן הרא"ש בנדה (שם) דמפרשי דברי חכמים הן עיוותיה אם נמצא אחר הימים דאה אין לה כתובה וכן מלאה מהרמב"ם (פכ"ד מאישות) דמסכים כן. א"כ מבמע דלא מפרשי כהרי' מיגש דקאי על לאחר נשואין רק דהי' כן מקודם דהא **רב**:ן קאי על ר"מ בנוגעת הדא ובדברי חכמים ע"כ דוקא בתחלת נשואין כמבואר ברמב"ם ושו"ע (ריש סי' קי"ז) הנ"ל. ועפ"י דברי הרי' מיגש הנ"ל נראה לייבש קו' תוס' כאן דהקשו על הא דבעי בחשת כהן שנאנסה אי יש לה כתובה מכתובות (דף מ"א) בחשת כהן שכבית דפשיעתא דתייב בכתובה. ולכו"י מיגש יתישב דהתם אם תבוא לפני ב"ד שאינם יודעין בשביתה ואמרו נשביתי ובתולה אני הבא נאמנת וכשרה לכהן ל"ל שוב אינם אסורה לכל הכהנים ופשיעתא דשייך נסתתפה שדהו מגא"כ בנאנסה. גם לדברי המגא"ש הנ"ל ב"כ יתישב קו' התוס' כמובן דאה"נ הלי שדהו לא מייני במכת מדינה:

מהרב הגאון וכו' מוהר"ר **אברהם אבלי** ז"ל אבד"ק ווערזאן

מסכת יבמות

פרק א מ"א חו"ש ד"ה פוטרות וד"ה מן המלינה. הבינא דברי הגמ' בשמיהם והקשה הרמ"ן אלא הי' לו להבינא תחילת דברי הגמ' משום גזירה אחרי דלמסקנא אסור מדאוריתא כו'. לפי"ד יש לייבש דבי קיימי' בסקושיא דליתני לאסרות מוכרח מתו"ש להבינא מה דאיתמר עלה בגמ' דלא תיקבי מה איסורא איכא בחלינה לזה אמר דאיסור חלינה דלמא אתי לינוגני אבל בתר דמסיק דתני פוטרות לגלויי כך דמשנה ג' דאית ערוה שלא בתקוה ייבום שריא ל"ש לא מיירי מהני' בחיסורא כלל רק ממילא אסורא משום אחת אם ובהלינה ג"כ הכי הוא דממילא פטורה מחלינה מטעם כל שאין עולה לייבום לא מייבי' לאפקעת מצות ייבום לגמרי לגזירה חלינה כדהוי ס"ד דגמ' כדפירש"י שם ע"ש ובהכי ל"ש סדר הקושיות בגמ' ד' ג' א' דמקשה מעיקרא ליתני לאסרות והדר מקשה ליתני מן הייבום ומן החלינה לו מן ייבום לחודי' כי' כיון דאמרת דתני פוטרות רק לגלויי דשם ערוה כו' ואיסורא דייבום ממילא גם לאמרי' דלא הייבי' לייבום למצות לגמרי אלא כיון שלא"ע לייבום ח"ע לחלינה. הרי כבל תלוי בפטור ייבום. כו"ל למיתני ייבום לחודי'. וממילא מתמע אינ' ולכה"ש הו"ל למיתני בריש לא' כדקיימי' דליתני לאסרות ולאמרי' אפי' חלינה אסורא משום גזירה דייבום והוי מילתא דמיוחדת בחלינה לאיסורא דרבנן ובייבום אי דאורייי' יש לומר דאקדמי' לחלינה משום חביבותא כי' דה"ש ע"ד דאחרי' בגמ' בתו תיידי דאתיא מדרשא חביבא לי' לאקדמה ומשני הגמ' דאמרי' דאמרי' כתבא שאול דמצות חלינה קודמת כדורות אחרונים שאין מכוונים לשם מצוה כו': **שם** הוי"ש ד"ה ומן ייבום הקשה הא מבנס שלימה היא בסס"ק דבכורות כו' ע"ש ומ"ש רמ"ז דהי' מהבא ה"א אפי' בדורות לאחרונים חלינה קודמת כו' ע"ש. תמוה דמקרא מלא הוא אם לא יחפוץ וחלצה. משמע אם לא"ש ייבום קודם ולי עוד קושיא מ"ש דאמרי' הלי דינא הכא. הא מייני' הכא בפטורה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ולא מוכח דר"ח לא סבר כר"מ דר"מ מיירי בקנלי עני כמ"ש תוס' ד"ה לו ור"ת מיירי בסתמת כו' ע"ש. ויש לתקשות עוד דלמא מיירי ר"ת בקנמה וקנין דמודה ר"מ דשרי כדאמרי' לקמן ק"א כ' כי אמר ר"מ גדולה לקנין כו' ע"ש אלא ע"כ דהוכחת הגמ' מדתני בברי' קנמה מתיבמת ואינה תולת דברי ר"ת כו' מדתני דברי ר"ת משמע דמיירי בכה"ג דפליג ר"מ: ב"ד תוס' רע"ק אומ' י"ב חמט על הרע"ב שכתב דב"ש ליח לזו דרשת דאמרוד דשא גמ' ד' י"ג כ' אמרי' בגיטין דף ל"ב דאמר אר"מ מלא תפי' לשם שמים אמרינן כו'. לפע"ד יש לומר משום דאיכא לשם לא לא מיירי והוי ל"ש שלא במקום מצוה ושריא כו' ואסור לשם מלגרוד דשא גמ' כתבו למען דמפרש טעמא דר"ש מלא תפי' אסור מ"מ כו' ואסור ל"ש שלא במקומ"ל ל"ש מלגרוד ושרינו מדכתיב לגלות ערותם דחדא ולמקמ"ל ל"ל דמסתמא נפקא כו' עיי"ש. ובזה מ"ש סידורא דמפני' זו אמ"ז דמ"ג מני מ"ש עריות כו' לרותיהן מותרות והדר תני מתלוקת ב"ש וכ"ה. דאי הוי תני היפוך ה"א דאיתר דשם עריות אליבא דר"ה דסמיך לי' הוא דוקא אבל ב"ש אסרי שלא במקומ"ל דאיכא טעמא דרבא אין איסור הע"ל וגם טעמא דר"ש ב"ש ליתי דקרא דלא תהי' מיירי במקומ"ל לחכי אקדמי' לדב"ש לגוירת דב"ש ומי מודו בה ולא עוד אלא שמוסיפין אפי' ל"ש במקומ"ל ומי שריא. לפ"ז יפה עשה הרע"ב בשעו שכתב בקיצור דליח לזו דרשת דלגרוד הוינו כמ"ש תוס' דסברי לגרוד לדר"ש ל"ג מ"ד ע"ש רק אי לאו קרא דר"ש ב"ש ואי לאו טעמא דרבא יותר מסתבר לדרוש לגרוד לאסור ל"ש במקומ"ל כתירוץ תוס' ודברי הרע"ב סובבי' בין ל"ש במקומ"ל בין ל"ש שלא במקומ"ל דמיירי סליק במ"ג. מש"ה לא הוסיר קרא דר"ש ב"ש דהא איכא עוד טעמא דרבא ומי יודע איזה יסבר כו' רק זה מוכרח דלמני המעמיס לים לזו לב"ש דרשת דלגרוד לאסור ל"ש בין במקומ"ל בין שלא במקומ"ל:

פרק ג מ"ח תי"ט ד"ה ספק קרוב לו. בסוה"ד כתב למלי דפי' הרע"ב בפיאה פ"ד מ"ב דוקא כי נפל דגלי דעתי' דבנפילה ניחא לי' כו' משמע כי לא נפל קונות ד"ח אפי' בהר"ר ע"כ. המעיי' שם בפ"ק דב"מ ד' י"ח ירלה דליתא הכי אלא דהא איכא בין שיטוא קמא לשיטוא דר"ש ור"ש לשיטוא קמא כי נפל גרע כתו אפי' במקום שד"ח קונות לו כמו שדה בעה"ב דזכי לי' רחמנא לחזוקי בה ולוקטוי פיאה והוי ג"כ כתירוא לחיזקי במציאה רק משום דנפל לא זכי אבל ל"ש נפילה לא מגרע כתו רק משום דשדה בעה"ב לא כזי כתירוא ולא תקונו לי' רבנן שם ד"ח וכן לרב ששת בהר"ר לא תקונו ד"ח אפי' אי לא נפל ושיטוא קמא דרלה אם המציאה דמשני משום נפילה לאו משום דסבר אפי' בר"ש תקונו ד"ח אלא משום דמשמע לי' לפרש רלה את המציאה אפי' בשיטוא לאו לידי ר"ש מש"ה משום דנפל גרע עיי' רמב"ם ה' גזילה בפ' י"ז במ"מ וב"מ ולא"ה שם ובש"ע הו"מ סי' רס"ח ס"ח ס"ב מוכח ג"כ הכי ופסקו בשיטוי בחרלי דר"ש ור"ש. וביותר כ הרע"ב בפיאה שם כתב בפי' דהקנת ד"ח ליתא רק בשמעת לידי ר"ש ולא בבדה תנינו ת"ל משום דנפל עני' גלי דעתי כו' ע"ש הכי מפורש דברה"ר ודלי ליתא לתקנת ד"ח רק בהוסיף דאפי' בשיטוא איכא דנפל גרע. מש"ה הביא ב' שיטוי דגמ' בהיפוך הסדר ע"ש. ולא"ה כתב הפוי"ש משמי' דרע"ב דאי לא נפל קני אפי' בהר"ר ונ"ע:

פרק ד מי"ג תוס' רע"ק אות כ"ז הקשה למה לי קרא דלא יחלל חילולים הוא עושה כו' דקידושין תופסין כו' תופסין בחלמה לכה"ג דהוי לאו שלין שום בכל כמו בעולה לכה"ג לר' יסבב כהונות ד' לי אמרי' ת"ב בעולה לכ"ג כו'. עיי' תמורה ד"ה ע"ב מקשה למה קידושין תופסין בחלמה לכ"ג לרבא דאמר אי עביד ל"מ ומשני ת"ק לא יחלל ע"ש בתוס' ד"ה בהני התם כתבו דילפי' מייתור למ"ד דמי לאיכא לא יחל אם ת"ע לממזרות ת"ע לחפיסת קידושין כו' ע"ש. ולזה לא מהני לין שביב דכל מלתא דת"ל מהני אי עביד ל"מ. ולתביי שם אמרי' לא יחלל אחד לו ואחד לה ע"ש. וכרבא קי"ל מש"ה מריך קרא דלא יחלל משל"ל בעולה לכה"ג שהיא רק בעשה. מיהו רש"י פי' שם אי"ש בכל שלא"ש רק בכה"ג וזהו דלא כתו' רע"ק שפי' אם"ב שעשה רק בו ולא בה ע"ש גם מ"ש לדייק מלשון לא יקחו דהוזהרו בשיורות על הכפולים כו' מדכתיב ל"ר. עיי' לקמן ד' פ"ד ב' פירש"י מדכתיב תרי זימני לא יקחו כו' ע"ש ומדוייק דברי ר' שמלאי שם שהרי אמרה תורה לא יקח ולא יחלל כו' דשלי לא יקח יתירא הוא ולמ"ש מ"ש המעמיס לא יקח מריך לא יחלל:

פרק ז מ"ד תו"ש ד"ה ספק הביא כו' וכפ"ד כתב שיש כאן המעמיס הרע"ב שורה לו ב' שורות כו' לפע"ד יותר טוב לומר שיש כאן ייתור הני ד' תיבות אשתו תולות ולא מהיבמה. יפי' רע"ב הרש"י לענין לפסול ב"כ מהרומה. לו שיש לפרש מ"ש רע"ב אשתו ביאתו לרחה דחל"ל מהו זה שכתב אשתו הלא פי' תחילה קנין שקידש לה אשה. ותי' אשתו מיותר לגמרי הלא דמיירי בקידש אשה שהיא ערוה על אחיו כמו הני דרשי פ"ק ותנן לעיל פ"ג מ"ח וכולן שכיו בהן קידושין לו גירושין כפ' לרותיהן תולות כו'. ויגיד עלה ריעו. דסמיך לי' נפל הבית עליו ועל בת אחיו כו' ה"ל ריעה בהני מיירי מש"ה לא פי' רע"ב אפי' דמיירי בבית ערוה דעלו' סמיך מהקרוב לו: מ"ה תו' רע"ק אות ש"ח הקשה ע"ד תוס' לעיל ע"ז ב' ד"ה אמורלה בהכריחו דמתני' דקידושין סברה גוי ועבד הבא עכ"ל הולך כפר שהוא נגד הגמ' לקמן ד' מ"ד ב' מ"ה לי' ע' ע"ח ע"ש. יותר יש לתמוה על תוס' שם ד"ה קסבר שכתבו על הך מתני' דיבמות דרע"ק היא כו' ע"ש וגמ' ד' ע' ע"ח לי' בפי' דגם רבנן מודו בכותי ועבד דהוי ממזר וא"ל כמ"ש מהרש"א שם ו"ל לתירוצם דהכא ליכא לאקשויי דהא ר' יוחנן גופי' מוקי בכ"ם הלמה הנא מתני' כרבנן דיש לומר דהך מימרא אזלא ממי אליבא דמאן דאית לי' אליבא דר"י דגוי ועבד הבעל"ל הולך ממזר אבל מאן דאית לי' אליבא דר"י הו"ל כו' אוקי הנא מתני' אלא כרע"ק ע"כ. לפ"ז יש לומר דע"כ הך גמ' שבדף מ"ה ושבד' ע' ע"ח אזלא אליבא דמ"ד אליבא דר"י הולך ממזר. אבל ר' יוחנן גופי' דסבר הלכה כמ"ש וס"מ דקידושין תפיבה מס"מ דיבמות דאיתמרת גבי הלכתא פסיקתא כמ"ש תוד"ה קסבר כו"ל שפיר הוכיחו תוס' דס"מ דקידושין סברה הו"ל דאלא בתפיסת קידושין וס"מ דקידושין סברה קידושין בח"ל מסתמא סברה ג"כ דכו"ש דאלא בתפיסת קידושין וס"מ דקידושין תופסין בח"ל מסתמא לא מהני סימני גופו ועיי' פ"ת שם סק"ה ע"ש.

מסכת כתובות

פרק א מ"ה הא כל אלו חמיו כו' וכגמ' י"ב מ' מפלגי דאיכא דוכתא כו' אמר אביי ש"מ מקומות מקומות יש כדתניא כו' עיי' רמ"ז קשה מה תודם אביי על הגמ' ועיי' בית יעקב ולפע"ד יש לומר דהוי כדאמרי' בעלמא הנינו לא"ת כו' זהו שאניא אביי הכרייתא לסיוע לה מתתי' ומשום דבריי' ר' יהודה אמרה ויתיאלה היא מש"ה אמר אביי דמתני' היא. ולפע"ד יש לדקדק בייחוד ליאמר דמתני' מפני שמתייחד עמה בהרי כבר תני בפי' הא"ל אל תניו ביאודה ולא במיעוטא שלא בעדים כו' ויש לייעב דמתני' תני בדמ' מושב מם לאי' בבריי' מנא שני דיהודה ולא במיעוטא שלא בעדים דם מכמון ומחתן לא יאבד המפה ס"ב ואמר רב אחי שם כל שלא מיעטם ח"ו לטעון ט"ב כו' ע"ש וזהו שחידש אביי מקומות מקומות יש. פי' יש מקום שהמנהג שם תו"ש ד"ה ותלוה הטיג על רע"ב שכתב דמוכח דמ"ב דחלוה לכ"ג דאחרי. גם הקשה עמ"ש רע"ב דחלוה לכ"ה הגם שהיא דרבנן עשאוה כשל תורה לדין זה. למה זה עשאוה כמ"ח יותר מעניי. אילו רחה מ"ש רשב"ל בתי' יבמות לא הי' מקשה כלום וז"ל כיון דחלוה מדבי לה מייחורא דבני גרושה ואלמה ו' יתירא הכי משמע לה לאיבאי חלוה כגרושה ומ"ל מיזוק דבדילי מיזה כו' ע"כ. ולפי' תו"ש קשה על הגמ' דפ"ה ע"ב למה לא אמר חלוה מ"ש אי. וב"ה שמאתי קושיא זו בק"ל אות ב' ע"ש ועיי' ש"ש כאן ולעיל ב' המולן דעתו נוטה דהוי דאוריי' כהרע"ב משום דאיכא למ"ד חלוה דאריי' הגם דלית הלכתא הכי אהני לן דמש"ה עשאוה כמ"ה ולא"ה מ"ש משניות. עוד יש להקשות לשיטת תו"ש דתפס לעיקר טעמא דהיא מרגילתו חמאי ממזרת לישראל יש לה כמוהה הא היא מרגילתו לפ"מ דקיי"ל כמבנן דרע"ק שלין ממזר מתייבי לאוין. וב"ה כי מלאתי קושיא זו בק"ב ועיי"ל מ"ש הש"ש [והק"ל לא ראה שבבר קדמו הש"ש בזה] דהעיקר כאיכא דאמרי הטמי דרבי אמר לאלי ד"א ותרוויהו מיכי ובהכי א"ש דברי רע"ב שהביא הכא טעמא דר"ש ד"ש וכתובות פ"ח הביא טעמא דמרגילה ומרגילתו. לפי דאיכי תרוויהו ומש"ה אחלוה שעשאוה כש"ה מפני שהוא מרגילה ולא"ש הכל כש"ד:

פרק י"א מ"ה תוס' רע"ק אות י' הקשה על רש"י שהביא התו"ש ד"ה יהא רוצה שהרי בתמורה ד' ח' ע"ב מוקי לה בכבור בזה"ז כו' ע"ש. יש לישב דדרכו של רש"י ז"ל לפרש המשנה לפי הסי"ד כמ"ש תו"ש בכ"מ מאוד. ולהס"ד הוי בכור ממון בעלים לפי' בא"י בזמן הבית קודם הקרבה כדאי' בפ"ק דב"ק ל"ב ב' ע"ש תוד"ה ומחייב וד"ה ולא איתא. ומ"ש סת"ש אות ל"ב דלא מני מיירי בבכור בח"ל דבכל דוכתא אמרי' תנא בא"י קאי כו' ע"ש תמוה. בפרי בפ"ק דב"ק מוקמי' שם בריי' דריב"ג לרבות קדשי' קליס כו' דמיירי בבכור בח"ל כו' ע"ש. ומה שהקשה ה"י הא עבר על בח"ל וכי משום הפסד ממונו כו' ע"ש כבר קדמו בקושיא זו הקרבן עדה ביכורים הובא בתוס' רע"ק הנ"ל ע"ש. ומה שנלפע"ד עפ"מ דהי' בגמ' ל"ה ד' ו' ע"ש מוצא כו' ובשיטת אחרה לכ"ד שיעבוד ופריך מהתם דפקא יקריב אותו מלמד שכופין אותו כו' ומשני הר דאמר ולא אקריב ואר' לאפרים ולא אקריב ולכן כתב רש"י ד' ל"ע ע"ש ד"ה ובכורו. דפא לא מלי לכייפיהו למיתן לכהנים לאקרובי כו' ע"ש. וכיון שכן יש לומר דגם בל תאחר ליכא היכא דליכא אזהרה לכ"ד שיעבוד. ולפמ"ש רעק"א בחי' ר"ה שם להקשות כי היכי דאמרי' דקה מיחויב לאלתר היכא דקיימי עניים ה"נ ימא בלמני ירושלים הא מקדש והא כהנים. ולאלתר יעבדו בכל אחתר. ותיכן דגזיה"כ הוא ג"כ לכ"ת מדה שוה לכל כו' ע"ש. ה"נ ימא כיון שכל כהן יכול לעבוד בקרבן אלו אפי' במאמר אחיו אלו ועבודתה ושורה אלו כדאי' בכ"ק ק"ע כ' ע"ש. בכה"ג ליכא ב"ת כלל דלא שייך כאן לא תאחר לשלמו:

פרק י"ג מי"ב הורע"ק אות ק"ז כתב ע"ד תו"ש ד"ה יכם אלא העתיק כל הערך מגמ' ד' קי"ח ע"ב שיש לומר אם לא הי' בעולמו ליכא ייבום כלל ובכן יום אחד לריכה להמתין כו' ע"ש. לפע"ד יש לומר שיש לפרנו כ' עניינים. אם לומר דקמן אינו זוקק כלל לייבום ומותרת לשוק כמו אם לא הי' בשלמו והיינו מה דאמרי' נמה ד' מ"ד אי זוקק לייבום דכתיב כי ישבו אחים יחדו שהי' להם ישיבה אי בעולם. דלא נימא מדכתיב והי' הבכור דילפי' מיני' מצוה בגדול. אבשר דמלמדינו דלא רמיא לייבום רק לפני בכור שביאורו במקום הזה גדול. קמ"ל יהדיו. עניין שני דלא נימא הכי דרמיא קמי' אבל בקבוטתו אסור לבוא עליה ולריכה להמתין עד שיגדיל הקטן וכמ"ש מהרש"ל הבא ושיהיו דאמר אביי מיבמה כל דהו ורבא דייק מכח מי איכא מידי כו' ע"ש דאמרי' שם כל ביאה דאיסורא הוא כו' ועיי' הוס' ד"ה א"ק כתבו דבלימוד הוא מדליכא ייבום אלא הי' בעולמו מבלל אלא הי' אפי' יום אחד מייבם דליכא לאימר דדרשם מיהדיו דת"ל אפי' סרים ומי כו' ע"ש. וזהו כונת תו"ש שהביא הדברי התוס' וגמ' ליתא הכי. כי היכי דלא נימא דילפי' מיהדיו ועיי' לעיל ד"כ ע"א הוס' ד"ה יבא עשה ולפמ"ש הוס' שם לא קשיא מסרים שמנו מתוי וכתיב לא יאמה כו' וביאה לאסורה תוכיח שאין מתעברת כו':

פרק טו מ"ז ת"י אות כ"ז אות כ"ט כתב ב' לריכותות ובגיסה נגד הגמ' ד' קי"ח ע"א ע"ב אות כ"ז בגריכותא דגרה ומתותה כתב סיפון מגריכותא שבגמ' הובאה בתו"ש ד"ה ואמר ע"ש ומי' רמ"ז כתב על הגמ' דפ"מ לאלרוכי בכסבלא שכתב הת"ש דבני גרה ממ"ל חד מיניהו עבדה לו המעידה שיטת לאחר לו הגרה שאוכלת תרומה והוי אמינא בפא אמר רע"ק כו' ע"ש. אבל לא הי' לו לתפ"י לאיסבת גריכותא דגמ' אלא הוכיחה כלל. ובאות כ"ט כתב דקידש לא עביד איסורא ובגל עביד איסורא כו' ע"ש ולוקח הכי בגמ' אלא דמיירי בקידש בביאה ולוקח לי' דבבנן ובגזל יש לי' דאוריי' כו' ע"ש:

פרק טז מ"ג הע"ש אות שימנוי גופו ובכלין כו' עיי' הוס' רע"ק אות קכ"ט בשם ה' עבה"ג דאחר ג"ר סומכין על שימני גופו ובכלין כו' ע"ש דמש"ה שוב הלי אע"פ קודם אין מעידין אלא עד ג"י כו' הבאתון הזה בתשובותיו תמה על דין זה מבו"ת הרש"ש שבטוח אחבע"ז סוס"ר קי"ח. ולכן הביאו בסמס ועיי' אהבע"ז פי' י"ז סעי' כ"ו ובפ"ה שם ס"ק קכ"ב. ומ"ש רמ"ז ראי' מסכת לשיטת מהריב"ל דאמי' שימני גופו ובכלין ביחד לא מהני מהקדים גופו לכלין שהם חיצונים ביותר לאחת שימניהם כו' לפע"ד יש להוכיח היפכא מדהכי ובכלין ולא חני בגופו ובכלין אלא ב' שימוש. מהמע דפל חד לחודי' קאי. ושוד דשימני גופו היינו לחוך וגון חיוור וסומק שזה מראה מחילה מסימני כלין לבל סימני' מוכרחים בגופו מהני כמ"ש תו"ש ד"ה אע"פ ובכלין אפי' ס"מ ל"מ דחיישי' לשלמה ע"ש. ומה"ש יש לומר דמקדים גופו לכלין בדרך ל"ז ח"ז ל"מ סי' שהי"מ דגופו ל"מ אלא אפי' ס"מ בכלין ל"מ ושוד שיש לסמיך גופו לפ"ש וחוגים לומר דלא מהני סימני דבאלה בגוף רק דפ"ש וחוגים ובלהע"ז סי' י"ז סעי' כ"ה הובא מחלוקת ר"מ והחולקים עליו דלר"ת אם כל גופו שלם אפי' אין שם ס"פ ופחתם וחוגים מעידין עליו כו' עיי"ש וזה מדוייק מה שמקדים גופו לכלין לחודות דמהני לא מיירי בשאין שם אלא הראש כשיעת ר"מ. אלא אפי' בשכל הגוף קיים מחוגר לראש ג"כ בעי' הכרה דפחתם וחוגים וגשיעת ר"מ יש לומר ליפכא דמש"ה מקדים גופו לחודות דמיירי בהוסר הראש מהגוף ומש"ה לא מהני סימני גופו ועיי' פ"ת שם סק"ה ע"ש.

מסכת כתובות

פרק א מ"ה הא כל אלו חמיו כו' וכגמ' י"ב מ' מפלגי דאיכא דוכתא כו' אמר אביי ש"מ מקומות מקומות יש כדתניא כו' עיי' רמ"ז קשה מה תודם אביי על הגמ' ועיי' בית יעקב ולפע"ד יש לומר דהוי כדאמרי' בעלמא הנינו לא"ת כו' זהו שאניא אביי הכרייתא לסיוע לה מתתי' ומשום דבריי' ר' יהודה אמרה ויתיאלה היא מש"ה אמר אביי דמתני' היא. ולפע"ד יש לדקדק בייחוד ליאמר דמתני' מפני שמתייחד עמה בהרי כבר תני בפי' הא"ל אל תניו ביאודה ולא במיעוטא שלא בעדים כו' ויש לייעב דמתני' תני בדמ' מושב מם לאי' בבריי' מנא שני דיהודה ולא במיעוטא שלא בעדים דם מכמון וחתן לא יאבד המפה ס"ב ואמר רב אחי שם כל שלא מיעטם ח"ו לטעון ט"ב כו' ע"ש וזהו שחידש אביי מקומות מקומות יש. פי' יש מקום שהמנהג

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

נדרים שלא יוכל לעשות ע"ב מי שהיה כמנהגם והוא היחוד בעבדים לרוסה ויש מקומות שנוהגים המנהג שיוכל לעשות ע"ב מי שהיה כמנהגם ומי שלא הרב ח"ר לעשות והוא המשמוש ולשמוש"ל עוד לרמז זה בתי' כאומר כו' ע"ד אכלה ומתחה כו' וכמ"ש כ"ל בלתם אחר הוא אוכל כו' : מ"ד ה"י לוח כ"ו כתב דתני דרוסת הים לאסוקי קטן דהויא מוכ"ע כו' . לפע"ד יש לומר ע"פ הגמ' דלעיל י"ח כי רבנן מדמי לה לבעילה דאיתעביד בה מעשה וכ' מאיר מדמי לה לבוגרת ולא לבעילה משום דבעילה איתעביד בה מעשה בידי אדם משל"ב מ"ע ואינו דאמר לה דרוסת הים אם . פי' מעשי ידי אדם . הגם דרמי ב"ח אמר זה שם ע"פ דבעי לאיתר דבלא הכיר בה ל"ה אין לה כלום ולא קאי הכי בסקנא . אבל עכ"פ התלוק שביניהם בנוגע דעובדא לא נדחה בגמ' ומה דתני דרוסת הים ולא תני בעולת הים. עיי' ת"י מ"ש שם. ולפע"ד משום דמיירי הכא שלא מצא לה בתולים דאמתני' לעיל קאי ע"ש ואמרי' לעיל דף ו' ע"ב רוב בקולי' בהעוי' כדם ואל דאמר יכולני לבטל כמה בעולות בלא דם ע"ש בתוס"ה רוב שבקבו מהגיבה ט"ו ל' ע"ש ויבול לבוא בעילה בלא הבית בתולים מש"ה אמר דרוסת כו' שלא הבה לנדרים אלא כמו הדוסה ברגלו שמעבידה על המקום שדורס בשוה . עוד יש לומר עפמ"ש תוס' לעיל ד' ד' מ' ד"ה בעי"מ דבעילה דאמתנה קרי בעמ"ש שמ"ב כי בוגלייך עושיין כו' אין לאסה כורתת ברית אלא לבי שנוסה אותה כלי שעי"ז הוא מודבק בה ואלין לידי סו"ב כו' עיי"ש . אבל המאיר פרשלים בזות שבית ג"ב בעילה דאמתנה אמר ע"ז כמאמר הגמ' על המשיא בת לע"ה כלילו כוסתה לפני אבי אבי כו' ע"ש . ה"ג אבי דורס ואוכל לשובע ופבו דבמאבי ס"ק ט"ז כי דמבע אבי שלא לחרוג אלא לאכול מהיים רק אם עורף בשביל ילדיו להבית להם הוכג תחלה כמ"ש אבי עורף בדי גורותיו ומתקן כו' ע"ש . אבי כי הבעילה דאמתנה אל בעל הוא לאמתו בשביל ילדיה שיבוא ע"ז לידי פו"ב. אבל הגולף אין קומו לזה אדרבה אמרו אשה מזנה מהבפקה שלא תתעבר. וזהו כדרוסת אבי לזרוק עצמו שאוכלה מחיים . ומה שבתחלת הודא לי' מ"ש הת"י אות לי דתני מדברת לבון מקוי' מבוס דתני תחילה דרוסת הים ולא הזכיר בעילה דאל"ב מ"ש דלא קפיד בכ"מ לזכיר בעילה כו' ע"ש. אמינא אלא דמ"ה תני מדברת לבולל חוכרה דמתא ומוכרה דדברת בהלי' בגמ' י"ג ב' ע"ש דאפי' בדברת. דרוב פסולי' אלא מכשיר ר"ג . ומדברת הוא לשון נופל ע"ל . ומיושב מה שדיקדק רמ"ז על הגרמא בשוק ליתא במשב"ג ע"ש . ולדידי מ"ש דתני מדברת לרבותא דר"ג ואני בשוק לרבותא דר"י . דבשוק אינו מוכרה דמתא . עוד י"ל דבכל דתני לאוה לא יתכן לאיתני נבעלה מש"ה אני לאוה מדברת ויש להמתיק ע"פ שיטת הרמ"ה הובא בב"ש אבע"ז סי' ו' סעי"ז ס"ק ג"ז דלא מהימנא לר"ג רק אם אינה בלון דבודקת ומוכה אבל לא בגלאסה כו' ע"ש . לפ"ז שפיר תני מדברת ע"ד אמרם ש"ל בברכות ד' ג' ע"א מבמרם שלשת כו' ואמה מסברת ע"ב ע"ש ברש"י ברכ"ש דרך השוכרים יחד כו' ע"ש . ואמרי' בהגיבה ד' ה' כ' ומגיד לאדם כו' אפי' ש"ק שבין אל"א מגידי' לאדם בשעה"ד כו' ע"ש . ה"ל שייך מדברת במזנה ברגון ולא הני שמעום מדברת מעום דמייני בראוה שבעלה ועיי' רע"ב ורמב"ם בפיה"מ שפירשו מדברת מחיימת והיינו כועיר אבל הלמת הוא כרב אפי דמפרש נבעלה. וכיוצלמי איתא טעמא דר"י דלא מהימנא לפי שהוזנה לה אחר פסולים ואחקת כשרות דידה איתבע אפי' לעיר דגם לדידי' מיירי בנבעלה ממ"ש תוס' ר"ג לא' ר"ה ואין וכהדיא לי' בריש פ"ב מיגו דל"ג אמרה לא נבעלתי ואמרה לבשר נבעלתי מהימנא . פי' לר"ג וגם יחוד מרע מ"ב שהרי מלקין עהי"ח . מש"ה סבר ר"י שא"ל בלא ראוי' ועיי' תוס' רע"ק אות י"ד הקשה מה מסני לאוי' שהרי יש לומר מדאפקרה נפשה לגבי אלי אפקרה נפשה גם גבי אחריני כדאי' בגמות דכ"ס ע"ב ע"ש ועוד שהרי יש כאן ב' דברים לי' הבשר בה . ב' הבשר בחה והבת לית לה מ"ב ומה"ו איכא מ"ד בגמ' י"ב ב' דגם ר"ג פוסל בבתה . ובייך גם בכלה לומר כמו איכא בים ב"מ לאיסור ולממון ב"מ תו"ש פ"ב מ"ב ד"ה ומודה ר"ג אמרי' הכא הכי כי היכי דלא מהני אלי מיגו לגבי בתה ל"מ ג"ב גבי דיהה ומיושב מה שהקשה רמ"ז על הגמ' ע"ז לי דאמר הניחא לעיר דאחר מדברת נפתרה כו' מאי ניחותא הא הכא ליכא ממון רק איסורא ואמה לא מהימנא לר"י כו' ע"ב ולפמ"ש לי"ש . קושיא רמ"ז ביה לקמן פ"ב אות מ"ו מ"ב . גם מה שהקשה תוס' רע"ק לקמן פ"ב אות מ"ו ע"ד בתוס' דהכא ר"ג לי' ר"ה רב אפי שבתבו דלר"ח לא אמר ר"י דלא מהימנא רק בנבעלה אבל לא בנפתרה מכח מיגו אבל נבעלתי והקשו הא ר"י לית לי' מיגו ממאיר אמרתי לאחם והיינו דהתם לא הוי מיגו גמור דאפי' אמרה מ"ע אני לא מהימנא ל"י כדהבן ממתני' כו' ע"ש . והקשה הא הוא מיכבת ומיכון הש"ש דע"ז לי' הם שור שחוט לפניך לפי' פי' תוס' שם ד"ה הם ע"ש . יש לומר שהתוס' תירצו כמ"ש לעיל דאיתבע מ"ב גם ממבבת שהרי מלקי' על היחוד ועוד דהיא בעצמה אמרה נבעלתי רק שאומרת לבשר נבעלתי ואמ"ש מיקרי אין שור שחוט כמו גבי שדה זו כו' . ומיהדו בפסח הגמ' דאפי' אמרה מ"ע אני לא מהימנא דלכאורה יש לפרש דאי הוי אמרה מוכ"ע אני מהימנא רק כיון דלא ממון אינו בתולה אני שהרי שו"ש לפניך מש"ה לא מהימנא לאיתר מבלריסתני נאמנתי בגיגו דמ"ע לאיתר בתולה אני שהרי שו"ש לפניך מש"ה לא מהימנא לאיתר מבלריסתני נאמנתי בגיגו דמ"ע מבל"ב בשה מי יאמה בידו לי הוי אמר שלי היא מעולם והוא עתה מוחזק בה לא הוי מיגו ל ולא לבל הם לא מהימנא מכח מיגו דהוי מיגו לחולה . לזה כתבו שאין הפי' כן : ת"ר הוי"ר ד"ה אם. הקשה לפמ"ש לא הכיר הרע"ב לעיל מ"ע דבעי' תרי רובי והקשה רמ"ז דלמא לעיל מיירי ר"ג בבתה לא בעי' תרי רובי כו' כמ"ש תו"ש לעיל ד"ה נאמנת כו' ע"ש . הא ליתא בהרי הרע"ב בפסק הלכה בפ"ע אחר שהזכיר חד רובא כתב ואו מבשה לבהוה בין היא בין בתה ע"ש . ושוד דר"ג ודאי מיירי בה לד"ה ובבתה יש פלוגתא דאמוראי בגמ' אי מבשיר בבתה אי לא. ומ"ש התו"ש דמש"ה לא פי' רע"ב במתני' דלעיל דבעי' תרי רובי משום דיוקא דתיזוק הא בדעבד אפי' הר ל"ג . והקשה רמ"ז איך סברא לומר שיכשוב מפנים שלא כהוגן בשביל הדיוק כו' ע"ש . אין זו קושיא לפ"מ דקיימינ הבהא דמ"ע ומ"ר בחד שיטה שיטי בעוונת ומה בפי' רע"ב בגמ' איתה בגמ' ודיוקי' מדלא הקדים רע"ב לכתוב בגמ"ע ש"מ דמבשה הדיוק של דעבד דלא בעי' הר רובא כתב רע"ב בגמ"ע בבעי' רק חד רובא ומה שייך כאן שכתב שלא הכוגן הרי מיד בגמ' ר"ד פי' דבריו וכותבו שבגמ"ע. רק שיש להקשות אחרי שסתר בגמ"ע על מ"ש בגמ"ש לומה הזכיר כלל בגמ"ע בוס פסק הלכה והזכיר רק חד רובא . ע"ז כתב תו"ש שעשה הרע"ב כן משום הדיוק של דעבד :

פרק ב מ"ב תו"ש ד"ה ומדה. כבר הקשה עליו תוס' רע"ק אות י"ז ובאמת אין הכרח לעיל דברי ר"ב כמו שפי' התו"ש רק ה"ם שאפי' אם יועיל המיגו לענין אר"ה אינו מועיל לממון אפי' לי אמרי' מיגו ממון לממון עיין תו"ש סי' כ"ב בדיני מיגו להש"ך אות י"ב ובהה"מ אות ל"ד דאמרי' מיגו ממ"ל אבל לא מאיסור לממון . שהרי לגבי ממון אין פעמה זו עוקה יותר מזו רק לגבי איסור יותר עוקה טענת מ"ע אני דלא פסלה נפשה מכבוה ועיי' תוס' די"ג לי ד"ה רב אפי ור' ע"ז לי' ד"ה הם . ומה שהקשה תורע"ק כאן אות ה"י ל"ד התוס' שבד' י"ג הל"ל ד"ה ר"ל . כבר תי' זה המהרש"ל בקונר ע"ש . או"ל והתוס' כתבו לעיל כן בפ"ק לפי הירוקה דהכא ע"כ ע"ש : מ"ה מאמר שאמרה לשם אין מיגו ובדומה אני נאמנת שבפה אסור כו' ואם יש עדים שבאבית ה"ל ע"ש ל"ר ל"ר ואם משבעת שלא לפגמה כו' ע"ש . מ"ב מסיעי' אליבא דק"ק דמשלם בו"פ ע"ש עמוד דזה נופל הדיוק הוא ולא יאמר אבל בו"פ ישלם קנס אדרבה יש לנו בלא לחתוק הלשון בכל מה שמבל הוא כו' לעז מדמי בו"פ הדיוט

אפי' אין עדים אי"ל אחר כ"ד . וכתב תו"ש לישב דתני כבי שמעון פשיטא דפשיטא ואם משבעת כלו כו' ע"ש ומקשה ס"ת הא גמ' ל"ב מ' מסקי' כמ"ד אפשיטא דבשבועי' הקילו אבל בריש לא מהני אפי' ניסת וכ"ש הטיבה ליישב ע"ש . ממכ"ת לא הבינת בחיבת ודו"ק שבתו"ש . כי בחמת זהי כונתו ליישב לתרוייהו ליישב . דלי רק לפשיטא קאי מ"ב בריש לא מיכא עדים אפי' כלו בשמעת הגם דלא ידעו רק שהיתה מ"ל ולא ידעי בבירור דלא נרושה היא. כבי אין לך חידוש גדול מזה יותר חידוש ממה שאין מחמיעים אותה לכתחלה להבשא בלומרת ג"ל מק"ד . ואי קאי גם אבשיטא הכי מוכרת לפתני דינא דעדים דאמ"ל כי היכי דליתני בתר הכי אם משבעת ב"ע ה"ו ל"ש שם בזה חידוש גדול באומר מ"ל ומכ"ש אם נכנס אפי' רק התיכוה ליבשא. ואני אומר לישב בדרך אחר . לפ"מ דמסקי' דוקא אפשיטא . קשה קושיית הרבה"ו הובא בס"ת אחרון' סי' ק"ב ס"ק ל"ב אין מתקני רבנן מילתא דאתי בה תורבא שהרי אם היום ומחר יבואו עדים שבתה מ"ל תלא ובולד ממזר ולהה מחמיעים לה באומרת מ"ל הייתי וגרושה אני כו' ותיכן ע"ד דאמרי' בעדות לשה מהון תומר כו' ל"ב הכי הוא אי לאו דידעה בבירור שהאמת אתה דגרושה היא היתה יכולה להעיד ולהבשא אן יבואו עדים שבתה מ"ל אלא בשוה דסומכת אם יבואו עדים שבתה מ"ל יבואו ג"כ עדים שהיא גרושה כו' ע"ש . לפ"ז מוכרח למתני' דינא דעדים לפ"ד רק לאפשא קאי פשיטא דאתי בה תורבא קאי . שהרי הוא גמ"ש בפשיטא על ריש . דמש"ה נאמנת לפי שאם כלו עדים כו'. ובזה מיושב מה שהקשה תוס' רע"ק הוא ל"ל על מתני' דתני ואם יש עדים מה' הוא אמרה ג"ל הא אפי' מה שאמרה מתחילה מ"ל הייתי וג"ל והתמעה מתקלקלת ע"י עדים שתמ"ב ואפי' ניסת תלא ולא צריך למתני' אמירת ג"ל אחר ביאת עדים וכן קשה בפשיטא גבי שבוע' הא אפי' אם שאמרה תחלה נשביתי ומ"ל מתקלקלת ע"י עדים אם עדיין לא הבינה לישבא כו' ע"ש . ולאמאור מ"ש שהרי עדים מעדיפים כח נאמנותה . מ"ב הוי ס"ד לומר ומה לא עדיין לא כלו עדים אמרי' דלישבא מפהל שמא יבואו עדים כ"ש וק"ו לי' איכא עדים ואומרת בפניהם ג"ל ודלא נאמין לה לזה לשמעי' דלישבא . עוד הקשה עם תוס' רע"ק מה שייך כאן הפה שלאסר כו' הא אמיתה מ"ל הייתי הינו כמו עדות רק מבא שוויי' לאכפי' הד"ל מ"ב כיון שאומרת מיד ג"ל הרי לא שוויי' הד"ל כו' . לפ"ד יש לישב עמ"ש תוס' ב"ק ע"ב ב' אם לין לך בו . דמיגו גרע מהפה שלאסר . ומש"ה עדים שאמרו כתב ידינו ה"ל אבל לומרים היינו כו' . מעטה מיגו לא מהניתי דהוי מיגו במ"ע רק מעטה הפה שלאסר מהניתי דמהני לפי' במ"ע כי אין הבעל מתקיים אלא על פיסה כו' ע"ש . הובא כאן בס' בית יעקב ע"ש . ויתיבב ג"כ קושיית הרבה"ו ליתני רבותא אחר כ"ד ל"מ כו' דאמתה רבותא לשאני' הגם שם כאן הפשא"ם כו' דמהני לפי' במ"ע אם אם יש עדים שבתה מ"ל אי ונרושה אני במ"ש הבי"ש סי' קנ"ב סקי"ד וכמו בהתא"ן סי' מ"ו ס"ד דבעי' אמתלא וזהו דתני דהשבא"ם כו' פי' דלא מהימנא היכא שיש הכחשה בדברי' רק בבה"ג דהכא ומה דשבועה לי' לתורע"ק דשויא חדל"ל אינו מועשה ומוסכם עיי' נו"ב מהר"ת מ' אהע"ז סי"ב ועיי' פ"ת יו"ד פי' קב"ז סק"ז בשם בכ"ש . לי הוי מעטה מדר תו לית לי' ביתר אבל לי מעטה אדם נאמן על עצמו יותר מק"ש יש לה תקנה אחר שבאו עדים אלך למקום ואמר מ"ל הייתי וג"ל אז נשביתי ומ"ל כו' ע"ש סי' קנ"ב סק"ח שחקר בזה . ולי נימא הכי מיושבים ג"כ ב' הקושיות הכ"ל דתני הפשא"ם והני הם בלו כו' לאמעי' שיש לה היתר מעטה זה אפי' אחר בילת עדים בב"ר אחר . עיי"ש פ"ת סי' קנ"ב סק"ב מקר גבי שיר דיהן שיש היכר במלבושים בין בתולה לנשואה שאלו הולכות פרועות ראש ואלו מכוסות ראש ה"כ מה לנו לאמיתה והוי כמו יש עדים שבתה מ"ל כו' ע"ש מחלוקת בשו"ת אחרונים בזה ואם נאסר שזה אינו מועת דלעמיים גם פנוי' מבשה ראשה בשביל מעטין אז שבאה בת שנים הרבה כו' ע"ש . מ"ש מה דתני מתני' אם יש עדים כו' להורות דוקא עדים מגרעי הגאמנות שלה אבל לא כיסוי ראש ובה"ע ע"ש פ"ת סקי"ח אם העדים אומרים שבתה מ"ל מה שמעו מפי שאמרה שבתה מ"ל ולא אמרה ג"ל ג"כ הו לא מהימנא. לומר גרושה אני ע"ש שבתה בלי ע"ע . ולי נימא הכי מיושב קושית תורע"ק לפה מני והיא אומרת כו' אחר שבאו עדים כו' דיש לומר דתשמעי' אפי' אם אמרת אמתלא הוא רק מבא אמתלא . ולאי והיא אומרת נמשך לקמי' ולבתרי' . עוד יש לומר דתשמעי' רק נאמנות אין לה אם יש עדים אבל מיישבים לדברי' אפי' אם לומרת גרושה אני אחר בילת עדים ופסולה לכהונה ואם מת אמורה ליבם כדאי' שם סי' קנ"ב ע"ש . ומה דמשמע מדברי הורע"ק דבשביתי קיל מאמירת ל"ל בייתי כו' ע"ש עיי' בזה בבמ"ס ס' גירושי' פ"ב בהרמ"ם ולת"מ שם כתבו דבשביתי המור מל"ל הייתי שהרי מאמר הייתי אפי' בלא ג"ל מוהה דעכשיו איכה ל"ל מ"ל משב"ב נשביתי שהם שבוי' אינה עהורה שאין אפוטרופוס כו' ע"ש . ועיי' ש"מ כאן בשם לשב"ל הקשה ב"ב לומה לי הפשא"ם כו' לא יהא אלא חזקה וכי אינה יכולה לחזור כו' ע"ש בתירוצו שהוא כדברי הרמ"ם שבובא בתו"ש . מיהו מ"ש תורע"ק הני אם יש עדים שבבה יותר חידוש דאפי' אם ניתא לי' בזה שאין זה חידוש ב"ב כ"ז אלא הוראה ולא ניסת וכבר ידעו' לה ממה דתני במ"ב ואם יש עדים שבתה אל אבין ל"ל . הגם שהוא עתה שחוק בקרקע מש"ה כתב התו"ש משום שפא דסיפא :

פרק ג מ"ב תו"ש ד"ה וקשה כתב דהגמ' לעיל ד' כ"ב נסיב לה לאיבא דריב"ל אע"ג דלא הלכתא כותי' רק לרוחא דמילתא דאפי' לדידי' איכא קולי יתיבי כו' . אין דבריו מוכרחים דהא רע"ק דמתני' ב"ב סבר בהן מילתא כריב"ל אחבר לא אורסה לאו לגרשה הוא אלא למיעוטא דהא אורסה לעצמה ולריב"ל הוי מיעוטא דאין לה כלל ובר מן דין הלי כמותר הבתולות לד"ה דרשי' מיני' שיהא זה כמ"ש כו' דמיי דבבי לוקם ומפתה יפרי' מ"ש ולאחר לא אורסה אבל כתובת בתולה שהיא מאתים למ"ד כתובה דאוריי' מבבא יפרי' כדמייתי הגמ' לעיל ד' י' ע"א ומכרחה לומר כן דלאו אליבא דריב"ל היא שהרי מתני' רע"ק היא כמ"ש רש"י שכבה ד' ל"ח א' בשבתתו גם לעיל כ"ע א' בשבתתו ע"ש ועיי' גמ' כ"ע ב' ע"ש . ועיי' שיטמ"ק שם וכלא תרלה שבבר הלכו בו מימושות: מ"ש תו"ש ד"ה כמים . כתב דלשמעי' גבתי דלא מימא אבל דמיב בקרן ע"ש עצמו ישלם ג"כ קנס כו' ע"ש עיי' תוס' רע"ק אות מ"ח . לפעמ"ש דלשמעי' מתני' דבהדיה דגיבה לתוד מיפטר אפי' מד' וכ' אי"ש שלא הודה בשומ"ב לרב ג' דל"ג בשתני' שבתתי ומכרתי משום דהבלומי גו"ד לא אמר רחמנא וכיון דליבא כפל ליבא דו"ב ולא גרסי' בשתני' שבתתי ומכרתי יש לומר דלשמעי' דלא מיפטר מדו"ה רק אם אמר גנבתי אבל אם אמר לא גנבתי ובלו עדים על הגיבה אע"פ שאמר אח"כ שבתתי ומכרתי חייב דו"ה כדאי' בב"ק ד' ע"ב א' ע"ש דמייתי בבלו עדים על הבעיבה לא הוי מודה בקנס ואח"כ כלו עדים דפטור דשתתת דעדות הוה: ומ"ש תוס' רע"ק דאי מרישא ה"ל דבו' ונקנס ב' עניינים סם לבל קרן וכפל חד שמא הוא כו' לפע"ד אינ"ל לזה כי רבריי' בגמי' ד' מ"א ע' פליג ואמר דגם כו"פ חיבו מבלם ע"פ עצמו אלא לפגמה כו' ע"ש . א"כ מסקינ' אליבא דק"ק דמשלם בו"פ ע"פ עצמו דזה נופל הדיוק הוא ולא יאמר אבל בו"פ ישלם קנס אדרבה יש לנו בלא לחתוק הלשון בכל מה שמבל הוא כו' לעז מדמי בו"פ הדיוט

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מק לא מתקיים הלעז דשייכי בכל תובל בתכיכו . אבל קנס מחייב הלעז מאד. אבל קרן וכפל ודלי כוי לאיסת אבב קרן יצלם ג"כ כפל: עי"ל עפ"מ דאמרי' לקמן ד' מ"ג א' דלרבנן סתמא דמילתא כי הבע לאיכם כו"פ הבע דכי מודי לא מיפטר ולא תבע קנס דכי מודי כי מיפטר א"כ מתני' דאמר פתיחו כתו ס"פ מלי מייכי בהודה ע"י הבישה וליכא עדים ולא שייך לומר אבב כו"פ יצלם גם קנס . כו"פ דתבע יצלם אבל לא קנס דלא הבע . מכ"ב הלמעי' גנבתי כו' .[אח"כ מלאתי בשומ"ק שכתב ג"כ מכ"ל הני דתני גנבתי לזיוקא דלי אמר לא גנבתי הו לא ומה שהקשה הרע"ק לות מ"ע ע"ד הרע"ב שכתב דמבלם כופר אפ"ע מטוס דכופרא ממונא מהני פודאה דטומ"ב כו' עי"ש] . והא לי הוי כופרא כפרה ממי מבלם ע"פ עלמו כו' גם רש"י ד' מ"א לי במשנה כתב כהרע"ב וכתב עליו הש"מ דכופר הוי קנס ומטוס דתני מתני' זה"כ כל המבלם יותר ע"מ שהוא אי"מ עפ"ע ל"כ למ"ד בב"ק ד' מ' ע"א כופר דמי מזיק מבכתם לא מבלם יותר ע"מ שהזיק ומה מבלם עפ"ע לזה כתב רש"י דסבר הא תנא כופרא ממונא ואמרי' שם בסוגיא הל"ל דמ"ד דמי מזיק סבר כופרא ממונא ומ"ש רש"י דסבר ה"ה כופרא ממונא כוותה דסבר ר"ת כופר דמי מזיק הגם דשם מסק' דלב"ע כופרא כפרה ופליגי לי בדמיק לי בדמיק שיטיכן כו' מ"מ נקט רש"י היותר פשוט ושיי' ד' מ"א לי הוס' ד"ה ס הכלל מ"ש בזה . ומה שהקשה הוי"מ ד"ה לאומר ע"ד הרע"ב שכתב דיתא לה לדידה להחזיק הלעז כדי להשתבר הממון כו' ע"כ הקשה הא תיתא לי הוי לעצמה אבל כי הוי לאבי מאי ניתא ליכא לא כו' ע"ש שהוכיח דמתני' מייכי ליכא דהוי לאבי' מדתני בהו אל פלוני. לפי"ד לא הוכחה היא דיש לומר דאמתני' לאבי' אית לה אב ופניה לה ולאבי' נמי מבלם כו"פ עפ"ע ולא כרבני' מטוס ר"ש בברייתא הע"ל. עוד י"ל עפמ"ש הוס"ת לי' ד"ה רשב"ו . דבר דר"פ דלקמן מייכי בכת בנים דיתא לה ולאבי' ולא שייך דילמא ליכא חד במדה"ל דלא ניתא לי' כו' ע"ש . מש"ה אמתני' מתני' בתו של פלוני פי' שאינה ב"ג אפ"ה מבלם כו"פ עפ"ע ולא אי"ש להחזקת לעז. עוד יש לומר עפמ"ש תוס' שם בתי' ראשון דהך דר"פ דלקמן מייכי שהאב תובעו הרי שאינו תובע להחזקת לעז ובכה מודו ר"ש כו' וכתב שם הש"מ דכיון דאב גופי' תובעו הו לא מייכי דילמא לא ניתא להו לבני מבפתה כו' דגם לאינו מסכימים להאב כו' ע"ש. ס"ג יש לומר לרבנן אפי' אם אין האב תובעו דבבטול ריות האב ניתא גם לדידה לשאת הלעז כו' . ובפשוטו יש לומר מטוס דעיקר דינא דמודה בקנס פטור אפי' מאחר ישיטעון כו' פרע למרשיע ס"ע כו' וזה כתוב גבי כפל דגנב או טוען ע"ג . מש"ה לא שבקי' תנא מלעשותו במשנה רק שהקדים דיני קנס דשייכי למכילתין

והדר תני מקור הדין דמוצ"ק פטור :

פרק ד מ"א

תוס' רע"ק לות מ"ע הקשה ע"ד התוס' ד' מ"ב א' ד"ה לאבי' . דלא מני מייכי מתני' בקנסה דהא קרי לאמתני' דפ"ג מ"ד וכמ"ש תוס' בחירושם ושם קתני והמפתה לבשיוטא ולא בקנסה לא שרי להוציא אלא שותה בעציו דפ"ק לאנס הוא כו' ע"ש שהביא ב"ש . אין זה פשוט כ"כ עיין רמב"ם ה' מ"ב פ"ג ה"ב וה' סוטה פ"ב ה"ד פליגי בזה רמב"ם ורלמ"ד ע"ש בסה"מ הבאת לאו' לרמב"ם דסבר שדינה כגדולה לענין זה ועיי' מב"מ פ' לאיסות פי"א ה"ח ד"ה הן אמת כתב בתחלה שגם התוס' סברי כרמב"ם עיי' תוס' לעיל ד' ט' ע"א ד"ה ולכ"ז וד' מ' ע"ב ד"ה הא לא"ה ולשיטת הפוסקים דגם מפתה בשם לאיסות מבלם קנס וכדעותא מהתוס' ד' נ"ע ב' ד"ה לבשיוטא שהתנו אפי' פיתה בשם לאיסות כו' ע"ש ובמ"מ שם דיבור מפתה דאיסי ל"מ מעכב כו' יש לומר דבבה"ג מייכי אמתני' דמזה ודאי אין סברת שיטי' פותה בעציו ובל"ז לא שכח כלל שם לפרש בבשיוטא היינו במ"ש בתוס"ק אם מאן יאמר אבי' כו' ומי מכריחנו לפרש שהוא אינו רוצה מיהו הא ניתא כדפריך גמא' שם על הבריי' דחמי בשיוטא הוא כו' מי מי מפיק לה כו' אלמא דהאי לישנא אמתני דבדידי' הוא ועיי' רמב"ם פי' ו"ב ה"ב ובמגל"מ שם . עוד יש לומר בזה ע"פ דעת רש"י בתוס' פסוק מהר יתברכה כו' שיכתוב לה כתובת בתולה וכ"ה דעת רמב"ם ה' לאיסות פ"ו ה"ז ע"ש במגל"מ הארוך לישב עצמת רמב"ן עה"ת שם על רש"י וגם הרמ"ם הלין בעד רש"י וישב גם הגאון רלמ"ש על רמב"ן. ובגמ' ל"ש ב' פריך לבשיוטא אשמו הוא פיקס"ש בתמי' וכי אשמו הוא . כי לשיטתו זו מוכרח לפרש הכי אבל בשיטת פירש בטיהות . הא אשמו היא ולא אמרי' לבשיוטא בגב אחר שנאנה יתן לה מאתים כגון הסך שמוהן לוקס מיד . והא אשמו הוא ובעולה היא וכתובתה מנה . ומשני אימא לבשלא יכנס כו' ע"ש אבל לרש"י ורמב"ם שם לה מאתים שפיר יש לפרש לבשיוטא היינו בגנב אחר שנאנה . ועיי' שו"ת מ"ם אבע"ז מ"ב ח' קע"ב מ"ש בענין פ"ק לאנס הוא ודעתו ג"כ שלא לבוא שאלה שלא אמרו רק פ"ק דין לאנס על בעלה לראב"ד . והרמב"ם סובר שאסרה ע"ב רק דין שמים שלה הוי רק כלוקס ולכי גדלה מריבה כפרה כו' עי"ש ועיי' קידושין ד' מ"ו א' מוקי הא קרא בפיתוי לשם לאיסות ולשמעי' דאפ"ס לריבה קידושי' אחרים כו' ע"ש לפי שהי' שלא לדעת אבי' : מ"ד הוי"ע ד"ה ובביאה הקשה על המפרש ניבולמי שהביא פירש"י ולא מיקן כלום וגם ליתא ברש"י מ"ש בשמו ואני אומר שדברי המפרש מודקים בשתים. מ"ש הוי"ע דרש"י לא נתכוין אלא לפרש מה שייך ביאה בבי אבי' לזה כתב לאוסרה לביאה לשם קידושין כו' ע"כ המפרש לא כיון לפירש"י דסבא ד' מ"ו ע"ב בשתי' רק כיון לפירש"י קידושין ד"ג ב' וז"ל. ד"ה בלא בעמו . שהכסף יהי' שלו והוא מקבל השטר והוא מוסרה לביאה ע"כ כו' עי"ש . הרי בפי' דבמדא מתתא פירש"י על כל הנ' דברים שייך הא בלא זכלי. ומ"ש המפרש זהו שכותו הגם שזה הלשון ממש אינו בפירש"י . אבל המפרש כתב זה הלשון כפי מה שיש לכיון מפירש"י סי"ל. והיינו דמתני' מי מתא דלית בה תרתי ומיוסב קושיית רמ"ז שהקשה דה"ל למתני בקושר הא זכלי בקידושי בתו כו' עי"ש והיינו לאוסרה ומומנת. לאוסרה כולא מש"כ הרוא"ק לא בתי נתני לאיש . אסרה אפ"ע כדאי' לעיל ד' כ"ב א' עי"ש . וזה אפי' מהפרת דרים. לאוסרה מלאוסרה וכתיב בה"ע בעבודי כ"ת . ממונה לא יאפי' מהפרש בדלאי הכא ובגמ' ובקידושי' שם ממונה מלאוסרה לא יאפי'. ויאפי' מוישאה חנם . אי"כ לאחדון זה אבל יש כו' ע"ש . וזהו הא זכלי בבתו היינו לאוסרה לאוסרה הי"ע . ועוד זכלי בקידושי". בכסף בשטר ובביאה ע"ז פירן ביבולמי מה זכות ממונה שייך בביאה ומשני שאמר לו לבשתקנה לי בכך יהי' לך כו' ע"ז הגיל המפרש פירש"י דבאמת גבי ביאה אינא רק חד זכלי היינו דאיסורא שיכול לאוסרה בע"כ לשם קידושין . והיינו דמסיים זהו זכותו . פי' זה ולא אחר כמו כסף ושטר . אבל כאן רק זהו זכותו . רק ממילא נמצן מזה זכות ממון לבאב בשידי אחרינא היינו בזוגה ופנס כדאי' לעיל ד' מ' ע"ב עיי"ש אלא מסתברא דלאחרי הוי דלא בעי מסר לה כו' ע"ש ברש"י שפי' כיון לבידו לשונמה ולביאה בזשה זו כו' ע"ש : מ"ה הוי"ע ד"ה עד שתיכנס תמה על הרע"ב שפי' לגיבא דרב אסי ואין בלבה בהגמ' כו'. בהורע"ק אות ג"ז תמה על הפו"ש שהי' לו להקשות מכת דרב אסי לאיתוב בגמ' ד' מ"ח ע"ב עי' קושיית הוי"ע מהוכן במש"כ הש"מ דמתני' מסתבר עפי כ"ל דלב קשה ריבה לבשפא ומיך לדתוק ד"ה לעולם היא בדשות הא בלל הדברים לרבינ מפר הא לרבינ מקת הא ליכא בשיטת הרע"ב ובש"כ הוס' מ"ת ב' ד"ה מתני' דמקתו לפרוש הכי דמסיתה זו היא כיסתה לתופס כו' וקושית הרע"ק מתורץ דגמ' ליתא תיובתא דבולהו הגם דרש"י מפרש כל הני דפליגי על רב כו' ע"ש אבל הש"מ מפרש דגם רב בכלל דברי' כשמואל דהיא ברש"ב ובשם ר"ת ד"ל הבית דאסי' לשמואל תיובתא כו' עי"ש מש"ה הקשה הוי"ע רק מכת אין הלכה כתלמיד

במה"ר ודברי רע"ב יש לפרש ע"פ בגמ' שם דמשני שם דמשני רב אבי סתם אבר דידה לגין סתם מא דידי' לבשוטין ופירש"י דלא בעי מיאמר בפי' לשם בשוטין כו' ע"ש ויש לישב שהוי כותם רע"ב במ"ש בזה"ל עד שיוכנס לתופה לשם בשוטין שתהא מסורה להה"ב ע"ב פירושי קמפרש דלא בעי' בפי' מסירה לבשוטין רק שיהא הרשות של הבעל. ויש לומר דמיירי במסירה לתופה רק שהרע"ב הוסיף דלא בעי' בפי' מסירה לבשוטין :

פרק ו מ"ז

תו"ש ר"ה בפו"ש דמיירי בזיכה לה מיד רק שהתה ליקח בהן הבדה כו' . והגאון מלבישה בס בית יעקב סק' עלבה מהתוס' ב"ב ד' קמ"ט ד"ה דקא וכו' בבי ליסוד בזיכה דהיכא דפסק כה כמתן מהממון הו לא אמרי' מנה לקיים דב"מ כו' ופי' דהכא כיון שאמר לבדוייתא לוקה אוכה בו עד שתיגשה אפי' אם אמר מעכשיו כדאי' בתו"מ סי' רכ"ג ס"א ע"ש סמ"ע סק"ה עוד כתב בס הל"ל דר"מ ור"י דמתני' ודברי' בתרבי פליגי . בברי' פליגי באם יכול הבעל ליתן לבעל על פי ובזה גם ר"מ מן המשנה שומע' לה ליתן לבעל דבעי למיכל פירי דמרעה ובמתני' פליגי אם הרשות ביד הבעלים ליתן המעות לו שאינך ליקח בהם שדה דוקא ובזה ר"מ אפי' מן המשנה לין שומע' לה משום מנה לקדה"מ הגם שאין מ"מ בזה רק לבעה שהרי כל עיקר קפידת האב בקיימת שדה הוא רק בשביל שיהי' לה לגמ"ב ולא יוכל התן לעבב המעות וברי אם יקנה שדה וכיון המעות ותתן המעות לבעל מ"כ מה לי שיתן המעות תומ"י או אמ"כ אפ"ה סבר ר"מ דיתא לי' לאב שיהי' שדה דוקא בשעת משנה דאולי תהי' חס עלי' לזמכרה כו' ע"ש שהביא בשם שימ"ק ליישב בזה קושית תוס' דס"ע ב' ד"ה המבלים שהקשו על רש"י אפי' במתני' דר"מ מיירי אפי' מה"ב שהוא נגד הגמ' שם ע"ש ובתוס' ד"ה הא מי שכתבו דרי לדבריו דר"מ קאמר דר"ש לא סבר מנה לקיים דס"מ ע"ש וזהו שאמר ר"ש לר"מ הא לא פסק כת האב ממממון מעכשיו מנה שאמר לבדוייתא . אבל עכ"פ בקפידת הקנייה שדה הרי לא שייך מנה לקדה"מ אפי' לדבריך כי מה הפרש להאב בין מעות לו שדה ובדרי עכ"פ עתה מן המשנה ודאי זכתה כי אמר לבדוייתא ואין אתה מפיה עכ"מ אלא לשמוש לה אפי' עכשיו מה"ע שהומ"ש המכור בשדה ותתן לו המעות מ"ה אין הא"מ רק לשעה וכיון שכן אפי' מלרוסי' לא פסק כה האב ע"ש זיכוי מעכשיו אפ"ה כיון דלא ל"מ מידי לאב בזה מה שייך מנה לקדה"מ בזה : ומה שהקשה רמ"ז על הרע"ב למה לא פי' דהלי במ"ל בגדולה כו' ר"מ קאמר לה כדר' בגמ' ס"ע ב' ע"ש . יש לומר כי מפורש הוא ברע"ב שכתב ובקטנה ומי מודה ר"י דאין מעשה קטנה כלום כו' ע"ש ולא ר"י קאמר לה לא הי' לרע"ב לכתוב זה :

פרק ז מ"ד

ה"ש ד"ה הר"ב כו' כתב דה"מ והתו"ס סתם דאתי ל במתני' מידושא"ברגלים דהוי זמן מרובה ואפ"ה אמרי' בכהן יקיים ובכה"ג לא הוי מהלוקת ואתו"ס סתם כמ"ש רפ"ב דפסחים. לפע"ד ליתא דיומין דרגל אחד הוי זמן מרובה יותר מב' רגלים שלא הדירה ע"פ יש עד אחר עצרת פתות מב' חדשים ובהדירה הומי' אחר שבוע יש עד אחר פסח יותר מ' חדשים ובכנה מעוברת יותר מת' חדשים וכמ"ש בחמת השימ"ק על הגמ' דמקשי הא גופה קשיא כו' כתב מה קושיא דילמא דיוקא דסיפא שיש יקיים מייכי ברגלים דאקרבי להדדי כגון פסח ועצרת ודיוקא דרישא מייכי במרחקי מהדדי כו' ע"ש אלא עיקר עשמא הוא משום דלא מוקמת אנפשה מלגו לג"ח יותר מרגל אחד כמ"ש רש"י ד' ע"א ע"ב ולא תלי מידי בלורך הזמן . וקושית ה"מ יש לתרץ דלא הוי סתמא כר"י משום לוקיתה דרבה ע"ש דמתרץ כאן ברדופה כאן בשאינה רדופה ותרוויהו כרבנן עיי"ש וכ"ה לרבה בעוי"ד סי' רלה סונא בש"ך שם סק"ב עיי"ש. גם יש להביא ע"ד ת"ת ממ"ש שימ"ק לחוכיח מפירש"י שם ד"ה סיפא דלאו ברגלים לחוד מייכי אלא בחדשים משום דלא הזכיר רש"י רגלים ע"ש . מ"כ לא שייך לומר דלא הוי סתמא משום חידושא דרגלים דהא ע"פ בחדשים הוי סתמא ולא דמי למ"ש מ"ת בריש פ"ב דפסחים עי"ש. ולענין מה שהקשה תוס' רע"ק לות ע"א על המ"ת דע"כ מייכי בפירשה שיעור רגלי דלא לא"ה לא הממתין כולל משום דאמרה מיסמי סמי לי ליכה דמדרה היא ושתיק לה כו' יש לומר דמייכי באדרה איכו ולא מדרו בתמיים לו בנכסים עיי' שימ"ק בזה ועיי' יו"ד סי' רל"ה ס"ג ובאהע"ז סי' ע"ד ס"ד מזה: מ"ז ה"ת ד"ה לבל כו' סק' על הרמ"ם והכ"מ אהע"ז סי' ל"ט שהכלו"מקור לרמב"ם בקידשה שתם דבעיא גע מכך דכתובות ע"ג ב' כו' חדא דשם קאי אלוגה דשמואל ועוד דשם מייכי בקידשה שתם וכנסה שתם אבל קידשה שתם לחוד מוכח לישאל לעיל כו' ע"כ. עיי' רי"ם ושומ"ק בשם מפרשים דלא כרש"י אלא לאמתני' קאי מה דאמר מ"ש בתובה אלא בעיא כו' ולא אדשמואל שהרי ברי"ם איתא סוגיא זו לאמתני' שאחיב הביא פלוגתא דרב ושמו"ל עיי"ש . וקושית הסמי' שלו ג"כ מתוכן במ"ש הר"ן שם וז"ל קידש סתם ונכנס ולא בעל לא אמכחן בגמ' מידי אלא שהרמב"ם כתב מקודשת מספק ול"ל שתם הרב דילמא כי לאמרי' קידשה סתם ונכנסה סתם דבעיא גיטא דה"ה לקידש סתם בלתוד דכי מקטי' לה בכנסה סתם לרבותא דאין לה בתובה כו' אבל אפ"ל דקידש סתם לחוד בעי גע ע"כ. ומאוד תמוה מ"ש התו"ת דהיינו לשמואל כו' וכי בזה פליגי רו"ש הא פליגי רק בקידשה ע"ת וכ"ש אבל קידשה סתם וכ"ש לריכה גע לפי' לשמואל וכ"ש לרב וכמ"ש שם בשימ"ק בפי' ד"ה הא דאקשי' כו' שם ריעב"ש ובד"ה ספוקי מס"ל ע"ש ומ"ש תוס' ד' ע"ב ע"ב ד"ה ע"מ דמ"ג מדבריהם או מדאורייתא מספק כו' הוא מובא מב' תירוצי הגמ' ע"ג ב' גבי קידשה סתם וכ"ש ע"ש . והרי הת"ת הביא דבריהם כמורכת דאיתיה מו"ק וכ"כ שימ"ק שם ד"ה ל"ג מדבריהם דמש"ה נקט ק"ש וכ"ש לאמתני' דאמ"ש אינ גע אלא מדבריהם אבל ה"ה ק"ש לחוד בעי גע . ולפי' רש"י דמפרש הסוגיא לשמו"ל היינו משום דלבב דסבר קידש ע"מ וכ"ש ל"ג לא שייך לאיפרך מ"ש כתובה דלא בעיא כו' לפי שיש לומר לענין ממון דעבו על התנאי וכיון שאין אדם עו"ב ב"ו ל"ג מש"ה פירש"י פרק ק"ש וכ"ש דגם לשמו"ל ל"ג אבל ודאי דכ"ש לרב . ובזה ה"מ מה דלא עריב בתמי' דינא דגדיים ומומין בתר בנא עיי' רמ"ז הקשה זה ולרמב"ם ה"ש דמומי' אפי' ק"ש נמי אימ"ל משמ"ל בגדיים:

פרק ט מ"ב

תוס' רע"ק לות ס"ו פ"ז . תמלה הקשה ע"ד רש"י ורע"ב שלא היה להם להביר בה ליפרע מנכסי יהומים הלא אי' להם לכתוב שלא נפרע אבל אם אינו דיון לי מיקרי נכסי' שהוא ביד אחריב כו'. ובאות פ"ו הקשה ע"ד הר"ן שבחוי"ש ד"ה לכולל שהוא סותר ל"ע למ"ש בגדיים ס"ה כ' דלר"מ מעלעלי משתעבדי לבתובה דמ"כ לף אם אינ ביד אחרים תבנה לר"ש דסבר כר"מ כו' ע"ש שהביא בס"ע . עיי' שימ"ק בשם מר"ק לרש"י וז"ל שכולן אשה וב"ח אפי' בלין ליפרע מן הנכסים ל"ש כו' דמנו טעני יהמי אינו הוה לבא קיים הוי שעון מרעיבין ביד אחרים אלא שבועה הילכך הוו מותקים יותר מאחר ע"כ . עוד כתב בשם ריעב"ש בזה"ל שכולן ל"ש וכ"ז אלא שבעו אין להם רשות בהן ואין אנו יודעי' אם יש להם עליו כלום הילכך כשמת הלוה זכו בהם יורשים ובכתובה הם כו' ע"כ. והקשה הירושלמי הגם עמוך שפטרה משבועה ואיכן דאשה"ם בלין ליפרע מן הנכסים ל"ש כו' דמנו טעני יהמי אלא הוה לבא קיים הוי פטרן אם לא פטרה כו' ע"כ ע"ש. והקשה רע"ק חייבי דילמא סבר רע"ק כתנא כר"ש דלקמן מ"ח דלא מסני פטורא לגבי יורשי' ומזה הוכיח דהכא אתיין עלה מכח נפרע שלא בפני כו' ע"ש. ולפמ"ש ניחא שהפטור מועיל לענין דלא מני טעני יהמי אינו אינו כאי הבא קיים הוי פטרן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לפתיך שכרי אלו יודעי שים לסם עליו כלום. ומה דאמר רע"ק שכולן מ"ש הדעלמא קאי היכא דבא ליעבר מיתומים שזה מועיל לנו הכא לאמיתו מיקרו יורשי יותר מומחקים מב"ח וכתובה וכרי אתה רואה שגם הירושלמי מפרש הכי שכיון שאילו לא שטרם היו נרשים שבועה כו' כדלעיל. ה"ג מפרש שהרי אילו לא היו ביד אחרים היו נרשים שבועה כו' ע"ש. וזכו גופי' מהני לדון הכא שיהי מיקרי יותר ככסי יתומים משל ב"ח וכתובה. וקושייתו אות פ"ו יש לישב דבאמת נגי בע"ח הוי ביד אחרים דוקא דבשביל זה לאו מעלעלי דיתמי ניהו אבל נגי כתובה הוי ביד אחרים רבותא דלא מימא דהוי רלוי דלא נגי מיני כתובה הגם דנגי פי שנים תשיב מלוה רלוי גמי כתובה לא תשיב רלוי. וכמ"ש תוס' ד' פ"ד מ' ד"ה לכתובת אשה בגמ"ש. עוד אשמעי' הגם דאמרי לעיל ד' פ"ב מ' לא אשכחן תנא דמתמיר תרי הומרי בכתובה דהיינו הומרא ד"מ והומרא דר"ב דמוציאו מזה כו' אפ"ה יתנו לכתובה וכמ"ש תוס' שם ד"ה לא אשכחן תירצו כי' תי' אתמורה דר"ב לא אמר רק למזונה לו דדינא הכי ומשום שהם ביד אחרים ל"ל לדר"ב כו' עיי"ש. ועיי' הוס' דף פ"ו מ' ד"ה לאשה כתבו אפי' לר"ש לא קדים מפקד לו לוס ויהיב יתומים מה שעשה עשו כו'. ונזה ג"כ מיושב קושית תוס' רע"ק לות פ"ו דשייך למיקרי' ככסי יתומים והכי מיני' דיני' ודלא בע"ח גבי מעלעלי וכי משום זה אפי' אינם נרשותו לא נקרלון על שמו ה"ג הכא גבי יתמי כי מנמי נרשות אחרים. ונזה מיושב מ"ש מ"ר אות י"ב לריבותא דמ"ב ומ"ג וכתב דתני מ"ב לריבותא דלע"ק ותני מ"ג לריבותא דר"ע כו' עיי"ש. ולדידי א"ל לזה מלא דעובדא אשמעי' במ"ב דלא כוי מנזה לאוי לגבי כתובת אשה וגם דלא הייני' לתני תומרי בכתובה דר"מ ודר"ב ופהפוך הוא מדברי מ"ר אלא דמ"ב הוי רבותא לר"ע ולא הוקשי לן לזה לי מ"ג יש לעמר לביעת הרי"ם דמפרש עעמא דר"ע משום שיעבודא דר"ב דלא עדיפי יורשי מאבותן שמי שחייב לו משעבד לחבלה אלו מש"ה סבר ר"ע דלא זכו בו יורשים אבל בספיפא דמייני בשירות המומחים ברה"ר לו בסימנא דלא שייך שיעבודא דר"ב הוי ס"ד לאמר דמודה ר"ע דזכו בהו יורשים קמ"ל. וכמו שבאמת הקשה הפ"י על הרי"ף מהן סיפא עיי"ש: מ"ד תוס' רע"ק לות פ"ח בהב אלא מ"ל דמ"ש תוי"ע בשם ר"ן רק דוקא אשה מכוס אין אדם דר ע"ב בספיפא מש"ה דוקא הוביבה תנונית מבביעה ע"י גלגול על פילבה ויסהה כו' ע"ש. לפע"ד יש לאוי לחר"ן מסגמ' ד' פ"ו ע"ב דאיבעי לי לר"א אי רק ע"י גלגול משבעה על פוע"ש לו אפי' לכתחילה. והקשו המפרשים למה לא איבעי לי לרבנן ומדיהה נשמע לר"א דאי לרבנן יכול להשביעה בגלגול על פוע"ש ממילא לר"א משביעה לכתחילה ואי לרבנן אפי' ע"י גלגול אין מבביעה ממילא לר"א רק ע"י גלגול משבעה מה אכיתו דרבנן דמהני לא איירו בבנועה דפוע"ש כלל רק רבנן דבריי' אייבו בזה ובלמת גם למסקנא דר"א לכתחילה קאמר אכתי לא ידעי' דמודו לי' רבנן בגלגול רק מכח שאין לעשות פוגות לחוקה בימים וכמ"ש הר"ן אבל אי יימא דר"א ע"י גלגול קאמר ע"כ לרבנן אפי' בגלגול אין מבביעה ע"כ אין הטעם משום אין אדם דע"ע בבסיפה. והר"ן שכתב דבריו על המשנה עשה יפה בטעמו שיבי' ניחא לכל צדדי האיבעיא ולמה לאמר דנקט לשמו משום פוע"ש דלא אייבי כי' כלל:

פרק י מ"ב תוס' רע"ק לות מ"ד תוי"ע ד"ה הקשה ע"ד עד. אין אמ"ל דה"ק ומי סבר דבעי' מקרקעי הא בעי' ד' ל"א אי אמרי' אלא לא יהי אמרי קמלי ואיפוך דלה"ק סבי ממעלעלי וה"ש בעי מקרקעי כו'. לפע"ד יש לישב עפמ"ש שמ"ק דאפי' אי אמרי' אין כתובה עשה מוחר לחברתה וכסברת רע"ק ד"ל ע"ב לאוקימתא דרבה אפ"ה מהני כתובה בלרוף מוחר דיבר מעלעלי אפי' לגמ"ד דבעי' מ"ד מקרקעי וזה פי' קושיית הגמ' ל"א אי ומי מלית אמרת הכי והתנן רש"א כו' עד שיהי' מו"ד קרקע כו' ולא פריך והא איסכא שמעי' לבו ותהיה הכומית בין לת"ק בין לר"ש משום שיש לישב הכמה לר"ש סבי ממעלעלי בלרוף לתובה שני' אלא אין סברת שיהי' סברות של ת"ק ור"ש הפוכות בבריי' מבמתני' מש"ה פריך בדר"ש לרבותא דאפי' בדר"ש לא אלי' לגמר הכי וכ"ש בדת"ק הקושיא הזקה מאוד דבמתני' מיקל בעעלעלי ובכא דאיכא כתובה שני' מחמיר דבעי' קרקע [ולאוקומה מבכא דאי' לתוי"ע דגם לת"ק בעי' קרקע משום"ש פריך רק דר"ש אדר"ש] כו' ע"ש. לפ"ז אפי' לפ"מ דאמרי' כי הכי מרי ל"ק ואיפוך. דיינו דבריי' דוקא סבי ממעלעלי משום כתובה שני'. וע"ש בשיטמ"ק שכתב דלמר זוטרא מבמי' דר"ש דפסק כתובה בע"מ לתברתה כבן נגם דבריי' אם יש לומר דגם ת"ק ור"ש דבריי' פליגי בהכי כו' ע"ש לפ"ז אזיל לי' תרי ליתי קמאי ולא פליגי אלא במו"ד אי מעלעלי אי קרקע. ומה שהקשה רמ"ז על תוי"ע מדאמר ת"ק הוי אם בכסיס בלבוי כו' ואי בעי' מו"ד קרקע לת"ק מאי איריא משום דהוי רלוי דיפוק לי' דהוי מעלעלי כו' לא קשיא וכי לא שייכא הלותה בקרקע עיי' ב"מ ד' מ"ע אלי מאן דאמר לתבריי' הוצאן בלבותבי כו' עיי"ש. ומה שהקשו רמ"ז וה"מ אות ב' למה פליג להו בתרתי דס"ל לאיתני לתשובה ויורשי' קודמים לבעי' ויורשי' כדתני בסיפא שני' ויורשי' קודמים ליו"ל כו' ע"ש שהאריך בזה. לפע"ד בסיפא לפי אלמת כפסק מ"ז משמי' דר"ש לחת בחיין ולחת במותו יש לבני לתשובה כב"ד. מ"כ הא קודמים היינו לאו לגמלה אלא בדאיכא הא איכא שקלי כדאי' בגמ' ובסיר קרי להו בסיפא יורשי לתשובה ול"ל לדהוקי משום לאיי דבעי' ויורשי' מש"ה בסיר אני בכאי לשמא לרבותא הגם דלא דמיא שני' לרתשובה דבעי' בע"ח ובני לתשובה מכח אביהם אפ"ה טעמא דאיכא הא איכא שקלי מש"ה אני שני' ויורשי' לארות דמכח אמם באו ולא מאביהם וכ"ש לפי הדיחוי מאי קודמים לגמלה ומאי יורשים לתשובה בני לתשובה דלא יהבי מידי כב"ד לי לחת בחיין ואכ"מ. ודאי מ"ש שפי דפליג להו. שני' ויורשי' פי' יורשי ממש קודמי' ביורשה ליו"ר. פי' בני בתשובה. אבל בריבא לאומות בחייהן כתובה מוב גמור אי דרבנן ויורשי ממשעבדי אבל יורשיהן כב"ד לא טרפי ממשעבדי כדאי' בגמ' שם מש"ה פליג להו בתרתי. ובסבי מ"ש דתני בסיפא שני' ויורשי' לארות דמני לחדדי כי היכי דלא מלו בני לתשובה לעיבוף משני' בוסי' כתובה דאוריי'. ושיעבוד כב"ד דרבנן. ס"ל לא מלו לעיבוף מיורשי השני' כדאי' בגמ' משום דמשעבדי ביהו. אמלא דלפי האמת הני סיפא כי האי ליבא משום דיוקא טעמא אלא הא איכא שקלי אע"ג אלא מו"ד דכתובה מוב גמור לא לתברתה. מש"ה הני שני' ויורשי' לארות דבל כח של יו"ר הוא משום כתובה דשני'. ולפי הדיחוי הני הוי ליבא לאמעי' דשני' עיקר לתשובה ממלן דליבא בגי כב"ד ומאי קודמים לגמלה כו' ע"ש. עוד יש לישב לפמ"ש הרמ"ש שיליקן פי' כ' בשם גאונים דבי לתשובה שקלי כב"ד אפי' בני' השני' מדתני בני' ויורשי' וכי האי דדייקי' לפי האמת בני יורשי' הא אוכא שקלי ר"ל דאי' הכי בני בני' כו' דזה מרווח מאוד לישבא דשיפא מה דלא שייך זה בריש:

פרק יא מ"א תוס' רע"ק לות ל"ח הקשה על התוס' ל"ה כ' ד"ה ואי"ת שכתבו בזה"ל ה"כ מאי אילטריך למידק לעיל מדקתני יורשי' יורשי כתובתה איזהי לאמנה שיש לה כ' יורשי' תיפוק לי' מדאילטריך הך בבא כלל כו' לאמר לא הקשו על הבעיין מאי מיבעי לי' הא מתני' היא כו'. לפע"ד יש לישב שיטמ"ק שיטמ"ק לעיל ד' פ"ח אי דאי יורשי ל"מ בכרי לה סוא רק בדאיכא ל"מ ליכם אבל אי יורשי ל"ב קבלי לה קיימי במקום בעל המיחייב אפי' לא סכנישה כלום. והקשה שם ה"ב מאי פשיט מיורשי' יורשי כתובתה כו' דילמא אמעי' דאינא מיחייבי לעולם אפי' אי ליבא ל"ב כיון דליבא ל"מ ויורשי אב לא מיחייבי ולעולם אי איבא ל"מ יורשי אב קבלי לה. ותירץ דלעבא דיורשי' יו"ב שמיטה לי' שמיטה יורשים ממש כו' ע"ש. לפ"ז לא קשה על בעל המיבעי' שיש לומר בקשיית הטימ"ק דאיבעי ליה בדאיכא ל"מ ומתניתין יש לפרש דמייני בדאיכא ל"מ ולא ל"ב מש"ה הקשו רק מהפשטן דמשמע ליה כמ"ש לעיל:

מסכת נדרים

פרק ג מ"א תוי"ע ד"ה שדותה את הנעשים כתב דר"ג סבר דילפי' מילה דדחיה שבת מדחיה גרעת שיאת המולה מעבת דעבודה דוחה שבת ולגעת דוחה עבודה ולא סבר דחיית בגמ' שבת ק"ל כ' מכוס דגברא לא חזי כו' ע"ש. כבר כתבתי מה דקשה עליו למה לא אמר ר"ע מי' אתמורה כדאמר ר' יוסי לפי' התוי"ע לעיל שם ד"ה שדותה גם מ"ש תוי"ס דלפ"ז מדחה מ"ש תוס' שם ד"ה הדר אמר. דרב ספרא בדרך דחיי' בעלמא אמר הכי כו' ע"ש. שהרי ר' נחמי' הכי סבר דגרעת המילה ושפיר אמר לקושטא דמילתא כו' ע"ש ג"כ המוה שהרי התוס' שם כתבו זה מבא הכרת אמר דרבא גופי' סותר ל"ע דמעיקרא אמר ממלי דגרעת המילה דילמא משום גברא לא חזי והדר אמר ממלי דשבת ממילה דילמא גרעת ממילה כו' וא"ל דזיל הכא כו' דאיכא למימר הכי ובכי כו' ע"ש. עוד הכרת שהקשו מע"ל לר"ס דגרעת דוחה עבודה דילמא עבודה דוחה גרעת מק"ו דשבת שבעבודה דוחהו ובני תוס' למימר בים לו ל"ס לפותה מקרא אחר"ב כתבו דלית לי' קרא ולא אמר ר"ס בהא הטעם ודאי משום מומרא דגרעת אלא איכא למימר הכי והכי כו' ע"ש. גם מ"ש הוי"ע לעיל בדר' יוסי דסבר דגרעת דוחה עבודה משום דגברא ל"ח כו' ע"ש ג"ז אינו מוכרח לפמ"ש מהרש"א שם לקיים מסתא היבנה בגמ' דגרסי' אי נמי מאלי משום דממילה גרעת דילמא משום גברא ל"ח כו' פי' כ' קבילת הם מדא אפי' אי נימא דמאלי דגרעת דוחה עבודה הוא משום מומרא דגרעת. אכתי יש לומר שבת ממילה שכן יש בה עונשים ואזהרות הרבה ועוד מאלי משום דממילה גרעת כו' ע"ש לפ"ז יש לישב מה דאמר ר' יוסי אתמורה. פי' משום עונשים ואזהרות הרבה הגם דקילא בני עבודה. וה"ק לא מיבעי ל"ש שדחה מפני מילה אלא אפי' שבת ש"ב עונשים ואזהרות הרבה ג"כ מהה. ובעיקר קושיית הוי"ע על ר"ל מאי רבותי' שדוחה בעשה הכי אפי' שבת אתמורה דוחה. יש לישב ע"פ מחלוקת ר"י ור"ש במקלקל בהבורה שבת ק"ג א' ב"ק ל"ד ב' דמילה קלקול הוא רק שהמלוה היא התיקון והוא רק תיקון קצת כמ"ש תוס' שם דק"ו א' ד"ה מון ע"ש ורק ר"י סבר דמילה תשיב תיקון כדרב אבי מה לי לתקן מילה מל"ל כלי כו' ע"ש ובמילה א"ל דם לבלבו וע"ש בסוס"ד ד"ה ובריי' שכתב דאפי' אינו בעבר עשה לקדירתו מקלקל הוא אבל עשה ומה שמתקן אבל אחרים לא תשיב הא מלאכה שא"ל לגופה היא כו' ע"ש. והא"ל דכוותה מצות מילה מוטל על אב אי על הב"ד אם אין לו אב. והתבלה היא בתיקון ומזה יפלי' לר"ש דמקלקל בהבורה חייב כו' ע"ש. ובפיר מוסיף ר"ע על ר"י דגבי גרעת אינא עשה ל"ת שוה לד תיבר משא"כ בשבת שיש בו קלקול הו מלאכה שא"ל לגופה. עוד יש לישב ע"פ הירושלמי שבבית הר"ש תלה פ"ב מ"ה דסבר ר' יוסי שאין עשה דוחה ל"ת רק אם כתובה בגידה ופי' ר"ש לאפוקי עשה דמלה שאין דוחה ל"ת דחדש. דמלה מיחייבי בסיהו עדיין במצרים וחדש לא הגע עד ביאתן לארץ. ומסו מה דבעי' כתובה בגידה והקשה שם ר"ש ממילה בגרעת דמילה דוחה כו' ע"ש והיינו דמוסיף ר"ג על ר"י הגם דקדמה מילה גם לשבת הלות שויס בזה דגם שבת בגרה מיקוד. קודם מ"ת כדאי' שבת ד' פ"ו ב' סהדרין ק"ו ב' ע"ש אבל גרעת אחר מ"ת והוי אחר הדיבור ומילה קודם הדיבור עיי' קידושין ד' ל"ד. עוד יש לישב עפ"מ שהקשה רשב"ם הובא בס' מה"ר דשא"מ אות ל"ח למה לי קרא בשר ערלתו אפי' בהבא הא אמרי' בשבת ד' כ"ע ב' דהיכא דלא אפשר גם ר"י מתיר דשא"מ וכ"ש שרי דשא"מ אפי' היכא דאפשר כו' ע"ש. ואין לך לי מיפשר גדול מזה. עוד הקשה שם לפ"מ דאמרי' שבת ק"ל ב' השמר בנגע כו' לעשות אסור אבל עושה אתה בשיב שע"ג רגלו כו' ואם עברה עברה אבי בפי' שאותר היכא דאין מתכוין ממילא גם מילה שיב והם קושיות עצומות מאוד ומכ"ש לי נימא דדשא"מ לר"י ופ"ר לר"ש רק מדרבנן אסור גדלה מדורת הקושיות ובתב שם מה"ר עפמ"ש בס"ר ביו"ד סי' קי"ח סק"ל ובחו"מ סי' ב' שאין כח ביד חכמים לאסור דבר המפורש בתורה לבתר. לפ"ז א"ש דגבי שיב שע"ג רגלו הגם דבריי מה"ת אסור מדרבנן לי איכא פ"ר ואפ' לי איכא פ"ר שזה לא מיקרי מפורש לביתר מה דדייק' מהי' לעשות. א"כ הוי ס"ד כיון שיש כח להחמיר לעקור דבר מה"ת בשב ואל"ת בדאי' ביבמות ד' ל' ורלוי' משופר ולוב בשבת שבתי' משום גזירה דרבנן א"כ יהיה אסור מדרבנן לגול במקום בהרת לבבי' בתובה הוהה בפי' בשר אפי' בסרת יקון בכלי שלא יסי' כח לחמיר עוד לאסור כו' ע"ש בתורן ובתיבן דאמר ר"ג גדולה מילה שדוחה עבעים. פי' שחשבה תורה לבלא יאסרו זה החמיר כמו שיב שע"ג רגלו ובתבה בפי' בהיתר ומר אי"ת ומר אי"ת ר"י מיירי בהתירא דאורי' גבי שבת ור"ג מיירי מדרבנן בני בעעים. ומה שהקשה הגלון דלא תיות הא עשה דוחה ל"ת בכל התורה ומאי גדולה מילה תמוה אין לא ראה הגמ' שבת ק"ל ב' דבעעים הוי עשה ל"ת. ובתבו תוס' שם דמה דאמרי' כגון מילה בגרעת וסדין באיות הוי לסומה בעלמא כו' ע"ש. גם תירוצו תמוה דהא בתמת הוי פסיק ריש' ואפי' לר"ש אסור אי לא קרא רק דהבנמי' אמרה אלינא דאמרי' דהוי סבר דלא מודה ר"ש בפסיק ריש' לאמר להתיר ומאי בלומר נשון מטין:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חדושים מהרב הגאון הגדול וכו' מ"ר ר' שלמה הכהן זצ"ל, בעה"מ בנין שלמה ועצי ברושים וחשק שלמה.

מסכת כתובות

פרק ג מ"א ברע"ב ד"ה שאעפ"י כו' וס"מ שלא היתה שם אחראה. וא"כ הא דלא פירש כן הרע"ב גם על רישא דמתניתין בגא על הממזרת. כ"ל פשוט דאזיל בשטת הרמב"ם דס"ל דבכל חייבי לאוין ביאה בלא קדושין אינו אלא מדרבנן ובלא"ה ניחא. והא דמקשה גמרא שם בממזרת כבר עמד ע"ז הראב"ד ז"ל בהשגות בפס"ו מה' אסורי ביאה הלכה ב' וע"ש בה"ה ז"ל במה שהי' שם דקושייתא הראב"ד אינו קושיא כלל ע"ש: שם בתוי"ט ד"ה הכותית. והיינא דא"כ נכרית נמי. וא"כ לכאורה תמוה דבנכרית ליכא קנס מגד דוולמי היא בחזקת בעולה כל זמן שלא נתגיירה פחותה מבת ג' שנים ואולי דמיירי דסוי מני למתני דמודה המאנס שביאתה בתולה, מיהו יש להסתפק דאפשר דמקרי מודה בקנס דהא יכול לפטור עצמו ולהכחיש דמגאה בעולה. ובשלמא בכל בתולות דעלמא אם טוען ברי דמצאה בעולה בוודאי נשבע היסת ונפטר מ"מ במודה לא מקרי מודה בקנס משום דמן הסתם היא בתולה ולא מקרי מודה מטא"כ בנכרית דמן הסתם הוא לגיסך וא"ש בזה:

פרק ד מ"ז מפני שהוא תנאי בי"ד. נ"ב עי' בנמ' דבל"ק מוקי לה הש"ס כר"מ דלא בכתבה ליה התקבלתי מ"מ נובה מתחים ולכאורה אין מוקים כר"מ הא ר"מ ס"ל דכתובה דאורייתא ואיך אמר מפני שהוא תנאי בי"ד. אבל באמת נראה דמזה נופא הוכיח הגמ' דמיירי בדכתבה ליה התקבלתי ור"מ היא דאל"כ היכי אמר בפשיטות שהוא תנאי בי"ד הא כמה תנאי ליכא דס"ל דכתובה בתולה מדאורייתא. ועוד דאף לפ"ד שהוא מדרבנן מ"מ היא תקנה קדומה מחכמים הראשונים ולא שייך לומר ע"ז הנאי בי"ד ולכן מפרש הגמ' דמיירי בדכתבה ליה התקבלתי דמעיקר התקנה פטור מכתובה דהא מחלה לי. מ"מ אם רוצה לקיימה צריך ליתן לה כתובה ואסור לקיימה בלא כתובה וע"ז היה תנאי בי"ד דאסור לו לחיות עם אשתו בלא כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו לגרשה:

פרק ו מ"ה בתוי"ט ד"ה אם. וכב"י טוי"ד כו' ולא אזיר שים בה מחלוקת. וא"כ כל זה כתב שלא ראה נוף הספר של אאור ארוע הגדול אבל בעת בזכמו לאורו בעז"ה מבואר שם היטב המחלוקת של ר"מ ור"י בזה: מ"ז בתוי"ט ד"ה ר' יהודה ומ"ש עוד הר"ב כו' תמיהה מילתא דמאי מחילה שייך בקטנה. נ"ב במח"כ לק"מ דהא דלא מהני מחילה בקטן היינו משום דבמקרקע לא מהני מחילתו כמו דאינו יכול למכור אבל הרע"ב מיירי לאחר חקנת הגאונים דגובין ממטלטלי וגזה שפיר מהני מחילה בקטן בהפטופות מקחן ומכרן ממכר במטלטלין וכ"כ כעין זה בהפלאה ז"ל דגר"י דחליה באומדן אב ונובין אף ממטלטלי שפיר מהני מחילה והובא בד' הגרע"א ז"ל כאן:

מסכת נדרים

פרק ג מי"א בתוי"ט ד"ה שאינו הנה כו' דוקא נקיט אומה שלמה כו' כ"כ דבריו המוהרן דהרמב"ם לא כ"כ רק דבאוסר עצמו ליחיד אסור גם בזבינא חריפא למכור ונקנות או בזבינא דרמי' על אפיה ואף דבזבינא חריפא ליכא רק הנאת לוקח וכן בזבינא דרמי' על אפי' ליכא רק הנאת מוכר מ"מ באוסר עצמו ליחיד נאמר מכירה אמו לקיחה ונקיחה אמו מכירה. אבל למכור בפחות וליקח בפחות לא מצינו דנאמר כלל וגם לא שייך נאמר כלל כיון דלא אתרת ע רק למכור בפחות אסור הוא וכ"כ הרא"ש להדיא בפירושו כאן דגם ביחיד מותר ליקח ביותר ולמכור בפחות ולפי זה ד' הרמב"ם שהביא אינו ענין לד' המשנה כלל דהרי המשנה מיירי בזבינא מצינא ובזבינא מצינא אין חילוק כלל בין אומה שלמה לישראל יחיד ודברי התוס' יו"ש בכאן לע"נ:

פרק ו מ"א בתוס' רשב"א אות מ"ד ד"ה מותר בגלי כו' וק"ל כו' ולא מביא המקרא בפ' ראה לכתיב גבי פסח ובשלח ואכלת. וא"ב ואולי דמשם אין ראי' כ"כ משום דהוזכר גם בתגינה בפסוק דכתיב בריסי' דקרא וזבחת פסח לד' אלקיך צאן ובקר ודרשינן אאן לפסח ובקר לתגיגה בפסחים ד' ע' ע"ב וכן פי' באמת בם' אור החיים על המומס שם בפ' ראה דאם דבר ובשלת קאי על שלמי הפסח. ובחדושי על התורה באריתי בזה בוגת בכתוב בדרך אחרן נאות משום דקרא מיירי בבר ביום ט"ז בבקר דכתיב מועד לאתר ממצרים ודרשינן מועד לאתר ממצרים אתה שורף וא"כ קשה דהאיך שייך אח"כ לומר ובשלת ואכלת אבל לפי הא"ל מיהא דפו"א דגם התגיגה צריך לשרוף קמ"ל דאינו כן ומה דאיתא במכילתא באמת גם מקרא דבשלת כ"ל דאתיא כבן תימא דתגיגה נמי אינה נאכלת אלא לני ודו"ק:

לקוטים מספר שושנים לדוד.

מסכת יבמות

פרק א מ"ג בהר"ב ד"ה שם וכו' ורמב"ם פי' וכו' הק' נה"ע ז"ל דבירוש' מפורש בהדיא כפי' הר"ב דהכי אי' התם תני ר' חייא אין צרה אלא מאח א"ר יוסי מתניתין אמרה כן מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות וכו' ולכן יש לתמוה על הרמב"ם שפי' פי' אחר ע"כ. ולעד"ל דאע"ג דמפשטות דברי הירוש' משמע כפירוש הר"ב מ"מ הרמב"ם הוציא פירושו מהגמ' דידן דהכי אמרינן דף ג' מנה"מ דערוה וצרתה וכו' לשון פטורות דת"ר אשה אל אחותה לא תקח לצרור וכו' מה ת"ל לפי שנא' ובמה יבא עליה שומע אני אפילו בא' מכל ערוות האמורות בתורה כאמר כאן עליה וגא' להלן עליה מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור וכו' מכאן אמרו ט"ו נשים וכו' ובתר הכי בעי יכול שאני מרבה אף שם ערוות חמורות מאנו שיהו צרותיהם אסורות אמרת מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ואשה ליבמה לאחים ואסורה ליבם צרתה אסורה יצאו שם ערוות הוא"ל דא"א ליבמה לאחים צרותיהם מותרות ע"כ. ואיברא דלכאורה משמע דכי בעי יכול שאני מרבה אף שם וכו' ס"ם יכול שאני מרבה אף שם ערוות הנשואות לזרים וכן פירש"י אמנם להרמב"ם ז"ל לא ניחא ליה בהך פירושא דהא כבר הוכחנו מעיקרא מג"ש דעליה עליה דקרא דלצרור מיירי במקום מצוה דהיינו יבום אם כן מהיכא תיתי לרבות מכך קרא שם ערוות דליתנהו ביבום א"ו דהכי קא בעי יכול שאני מרבה שם ערוות חמורות שאם נשאו בעבירה לאחיו ונפלו לפניו ליבום שיהו צרותיהן אסורות ומשני אמרת מה אחות אשתו שמותרת לאחין יצאו אלו דא"א ליבמה לאחין ואפילו כי נשאו לא מיקרי נשואין ולא הויא הך צרת ערוה וכך פי' הרמב"ם למשנתנו. ובר' שזוכי כוונת התוס' דכתבו שם וז"ל יכול שאני מרבה אף שם ערוות וכו' הוה מצי לאימר יכול שאני מרבה אף אלא במקום מצוה ע"כ. ולכאורה נראה דברים שפלים בלי טעם ורית דמה נכך מי הוה מצי לאימר כך ומאי בעו הם ז"ל בהני אדרבא ק' לפי דבריהם למה באמת לא אמר כן ומאי אריא שם ערוות דמקנו ליבלא וליתני בדידה בע"ז ערוות גופייהו א"ז שאין כוונת המקשן כפי הגר' הא ודאי לא הוה אפשר לאיסק אדעתין לרבוי דהא קרא במקום מצוה מיירי א"ז דה"ק יכול שאני מרבה וכו' וכו' אשה בעבירה ופל"א דהא נמי מיקרי במקום מצוה קמ"ל דלא כיון שאין קדושין תופסין ואל תתמה דמשמי קמ"ל דינא להיתא דעבר דהא ע"כ באיסור קדושה דלקמן פ"ב מ"ב נרושה לכהן הדיוט לא משכחת לה אלא בנשאת בעבירה כמ"ש הר"ב שם:

מסכת נדרים

פרק יא מי"ב תי"מ ד"ה שלא וכו' דשמא וכו' בל' הזה כתב רש"י בפי"ל דיבמות דף קי"ב והוצרכו לזה משום דבשלמא בהכיא דשמאה אני לך וכן בהכיא דשמים וכו' יש לחוש שמא נתנה עיניה באחר ולפשתחנרת היינא לו אבל בסיפא דקא נדרה בטולה אני מן היסודים שאסרה עלי' תשמים של כל ישראל א"כ אמאי ניחוש שמא נתנה עיניה באחר והא כלהו ידעי דקלא אית לאילתא שיורשה בעלה בשביל הנדר שאסרה עלמה מכל ישראל ומאן שביק לה לעבור על נדרה. ולכך פי' דיש לחוש שמא תלך למקום שאין מכירים בה ובנדרה ושם תינשא. ודברים ברורים שם לא הוצרכתי לפרש אלא לפי שראיתי להר"ד שכתב וז"ל היינא לי נדר מאן דכר שמיה ותו שמא תלך למקום שאין מכירין בה הא הכא נמי מצוי ליבא אלו הג' כשיש ע"כ. ובני בוש עיון כתבה להך מילתא: שם ד"ה שמאה וכו' לאו דינא וכו' וע"ל דס"ל להר"ן ז"ל בדעת הר"ר אליעזר שכתבו התוס' דלא מצינו זונה שאסורה ליבמה לכהן דודאי הוא מוחזר עליה אבל היא אינה מוחזרת עליו. דאע"כ ס"ם ק' דהא אינה אפשר חתיכה דאיסור' אבל הוא' הקשו עליו דקי"ל כל היכא דאינו מוחזר אינו נמי מוחזרת ופי' כמ"ש המי"מ וגם הרמ"ז כתב המסתבר הי' הוא' עפי ע"ש ודע דמסיימי התו' דאף למנ' אחרונה אם אומר הבעל שמאמינה דאסורה לו דשוא אנפשיה ח"ד וי"א דמשמתי' ליה על שנדר שתיאסר אשתו עליו ושובר על חרם דר"נ ע"כ ועיין בהפ"ע סי' קע"ח ס"ש בהגהה חילוקי דעות ע"ז. וא"מ נלע"ד דכיון שידוע ש"ש מוהרי"ק והביאו מרן הב"י בהה"ע סי' א' דלא תיקן ר"נ אלא עד סוף אלף החמישי ואע"נ דכתב שם מו"ש ז"ל דמ"מ התקנה עומדת ע"ש מ"מ כיון דאינו אלא חומרא בעלמא בזמן הזה דהתקנה כבר עברה והבטרף לזה סברת אותם הפוס' דכתב שם מו"ש דלא תיקן ר"נ כל היכא דשייך סרך מצוה א"כ לכ"ע השתא נר' ודאי דלא משמתינ' לי' ואדרבא הע"ב שבא לאתא ידי שמים:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהנ"מ נחמיה בהר"ר ישראל ירושלימסקי רב בעיר ליובאן.

מסכת יבמות

פרק יד מ"ד בגרע"ב דלא אמי גם דיליה ומפקע זיקת יבומי אחוי הראשון ובתוי"ע כ' ס"ז וכן לשון רש"י וכ"ל דלא מפקע נשואיו שהיו מכת זיקת כו'. הוסיף דבריה בתוי"ע בדבריהם וא"מ דבתי לדינא כנון בג' אחים אחד חרש ושנים פקחים נשואים ג' נשים פקחות ומת פקח אחד בלא בנים ובכם החרש ולו בנים מראשונה וראה"כ מת החרש דלפי המשנות לשון הרש"ב וכש"י ז"ל שעדיין זיקת אחיו הראשון עליה אסורה גם אחרי מיתת החרש בלי הלינת הפקח דמ"ש מיתה וגם הרי זיקת הפקח לא נפקעה בנישואיו דחרש והוי כתו ביאת בן ט' המבואר בהאשה לבם דביאתו הוי כמו מאתר בגדול דלא מפקע זיקה. ולתוי"ם דמקון לשונם דלא מפקע נשואיו הייו בלא מפקע אבל מיתתו ודאי מפקע בנישואין הבאין מכח זיקה אלימי דהזיקה פקע בנישואיו ונישואיו פקע במיתתו ומכי לפלמה בלא הלינה דלחרש בעצמו יש בנים. ומוכח כ"מ דבמי אי מקרי מ"מ בגמורה בחיי החרש לחייב מיתה הבא עליה דלתוי"ע משמע דהוי נישואין גמורין ולדינא דהרש"ב ובש"י משמע דהזיקה עדיין לא נפקעה ולא מתקרי מ"מ כ"מ זקוקה לנישואיו אי ביאתו לא הוי גמורין. והרש"ם מתה פל הרוי"ע מכין לי' לחדש זה אבל לדעתי הדין מה התוי"ם כתבתי בפ' הבע"י דף כ"ו ע"א ובירושלמי שם וכן בירושלמי קוף פרקין דאשת חרש לא אכלה בתרומה והרש"ב אשת אחיו אוכלת בתרומה והכי הלכתא. ובביאת בן ט' מבואר בגמרא דף ס"מ ע"ב דלא אכלה בתרומה. מבואר דנשואי חרש שהיו מכת זיקת יבומין הוי נישואין גמורין מן התורה וכן הוא לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' יבו"מ ובמהר לדקדק בלשונו האמר בין נישואי חרש לנישואי בן ט' וא"כ דברי התוי"ע שהיקן לשון רש"י וכש"ב שהיקין ולינה ודברי הרש"ש לל"ע:

פרק טז מ"א בהוי"ע היא לעתה ובפ"ג מה' יבום כתב הר"מ הו' לא תיהום להלה הואיל ולא הי' בעלה כו' דמלתא דפשיטא בעמי' הוא עכ"ל התוי"ע. ולכאי נער ולא אבן המילוק ביניה ובין לעתה למה לא אחוש הלה שמא נשבבה היא קודם לאחי לדרך ועליין לא הוכר עוברה אז ובפה כבר יש לו ממנה וולד. והרש"ם ז"ל הקשה מאי פשיטותא דהתוי"ם דלריכה ולריכה ואחא עמתא לא ידענא דמ"ש ובדברי התוי"ע כתב הב"י בתוה"ש כי' קכ"ו בסופו דדבר פשוט הוא ובש"ע לא הסמיכו המחבר לרוב פשיטותו. ולכאורה הייתי אומר דהר"מ מייני היכא דידוע לנו בבירור שנשא בעלה לא היה מעוברת כגון שידענו שהפילה אח"כ וכדומה אז לא חיישינן שמא נתעברה אח"כ אחרי שנבעלה לא הי' עתה במדינה ולא כדין המתנת ל' יום דאין שום ל"מ אף אם לא הי' במדינה ולפ"ז דבר פשוט הוא לספוקים אבל אי כפשטות לשונם לא אבין באמת מ"ש אינה מושבת וכל כה"ב הוי לנו לפוקמי:

מסכת כתובות

פרק ב מ"ב בגרע"ב ד"ה ומודה ר"י כתב לחלק בין איסורא לתמיהא דבמתנה מודה ר"י לתמיהין מנו ובאיסורא פליג אדר"ג והוא נופל מפי הר"מ. ומתיהי דלשון המשנה מודה ר"י שהפה שאסר הוא הפה שהחיר ולא אחר אמר הפה שחייב הוא שפשר משמע דאין שום ל"מ לר"י בין איסורא לתמיהא. ובאמת הי' ל"ל דלהכי נקיט ר"י ליישנא דאיסור והיתר בדיני ממונות משום דמקור דינו הוא מהכתוב את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אחרה הזה התירה ואף כי במתקנא הוא מלד הסברא אבל חזינן דאין ר"מ בלישנא וכן לדינא ונם בדף כ"ג סע"ב (וכ"ל ע"א) שביד לריכותא ומתקנת הגמ' דמהימני בין באיסורא בין בתמיהא ודברי הר"מ והרב"ב ל"ע:

פרק ו מ"ב כתב הרע"ב יכול הוא שיאמר אי תנון אי יבש ואלו לאחיו אי יתן מה שפסק אי תבע עד שתלבין ראשה וכן הוא בגמ'. ובתוי"ם הקשה בשם הר"ן דהא קי"ל כאדמון בפ"ב מ"ה יכולה היא שתאמר אי כנום אי פטור אלא ס"ש כו'. ולבאר"ב דהא דפליגי אדמון וחכמים הוא דוקא היכא דאין לו במה לבלם ואף אם יש לו והיא מוסגת מה לי שהבמיה האב ולא קיים אבל אם האב יש לו והוא אחב טוען להחתן אי כנום אי פטור לכ"ע החתן יכול להשיב הלא בדינא מלינה לאתבע מיכר וע"כ עבידנא דינא לנפשאי ואמינא תבע עד שתלבין ראשה כי היכי דתקיים אתה הדין המוטל עליך לעלום מה שפסקת לי. וכ"כ לא פליגי אלא היכי דפשע לו אם הרבל בפי' הטיי דכתב רש"י להגן סייע דא"ל תלה אותי בכנלי על הענ שאין לי מה ליתן לך אבל היכא שיש לו לאב ואינו רולה ליתן לכ"ע יכול החתן לעכב הנישואין עד שיתן האב. והכא הלא מפורש בתמיתין שאומר האב אינו רולה ליתן לך משמע שיש לו ואינו רולה ושפיר כתבו הש"ר והרע"ב דאם ביבש יכול לומר אבל בחתן עלמו היה יכול לאתר החתן תבע עד שתלבין ראשה ובעיין בריש"ז בגליון הרלפ"ל לקמן פ' ש"ד בגירות משמע בדברי וכן משמע בתוס' רי"ד אמתי' דהכא, אולם אחר הסיפוק תלאתי בתו"ע אהע"ז סי' כ"ב שלא כדברי הר"מ הוא רק אם יד האשה תשגת בעלמה דאז יכול הוא שיאמר תבע עד שתלבין וכו' ומי' ברמ"א וכ"מ ואחרונים אבל לאחר אין שום ל"מ בזה בין יש לו ובין אין לו יכולה היא שתאמר עכשיו אתנה פקח עלי מה אני יכולה לעשות אי כנום אי פטור וקושית התוי"ם בשם הר"ן במקומ"ש. ואחרי העיון נראה להלדיק לרש"י והרע"ב ז"ל דהכא שאני דגם הבא אומרת כדברי הבעל אי היבש ולא האב אינו רולה ליתן וכן מבואר בפוסקים לחלק בין היכא דהבעיא לחתן ובין הבעיא לבתו משמע דגם הבא תובעת מהאב ופ"כ יפה כתבו דבחתן עלמו יוכל לאמר תבע עד שתלבין אם היא אינה הובעת ביאתו מחתן ומסכמת לדבריו כדי לכוף בזה את אביה וכ"כ לא פליג אדמון שיש לו אם אינה אומרת כלום כדהכא דגם היא תובעת מאביה שאינו רולה ליתן לה ודאי שיכול הבעל לאמר תבע עד שתל"ב אבל לא היבש ובדין ברור לדעתי וכוון ליבב בזה דבריהם לגודל סתמי: מ"ו יהומה ש"שיאמר אמה אי אחי' מדעתה וכתבו לה בתאה אי בתתים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יכולה היא שתבגדיל לטוליא מה שראוי להבאן לה. ומתפקנא לפי שתבואר בגמ' ובפוסקי דבל הקודמת בנישואין אבאה בעיקר ובכי כפי בעת נישואין ואח"כ בתבעו הבכיים מתמת הבעיבורין אחרונה אחרונה בפקדת ואם אחיותי' אחרי' קבלו מישור ובכי בעת נישואיהן אין יחבעו עתה בעת מחתנה אחרי נישואי אחרונות דבגרע לה מישור ובכי אם מבעת נישואיה דאז היה מגיע לה מישור בגדול מכל הבכיים אי בפי בעת שתחתה ולא מלאתי לע"ע דין זה לא בגמ' ולא בפוסקים. וכן נסתפקתי אם קדמה הלעיבה להבאה לפני הבכיה אין הדין בהעיבור לפי בת אחרונות אי לפי הבנים והבפק הב' פשיבנה לה מהא דאיתא בגמ' דאם באו להבאה כאחת מוחות ואולקות בשוה ש"מ דלפי בעת נישואין מישור ולא לפי אמותיהן וכן משמע מפתניות שבת' והפוסקים:

פרק ח מ"א האשה שנפלו וכו' לא זכיתי להבין פי' לא תתבר לאחי כ"מ כיון דבדיעבד מבכרה קיימת היא בוודאי לא אחרי לא אמנע לבי"ד אם אפלה לאבור והמבירה קיימת. ואם כי הגאון בתוי"ם אמר מפורש בסד"ה ובה"ח וז"ל ואם קנה מי שהוא אמנה ולא בא לימלך אלא אחרינן בו יכולין להוציא מידו ואח"כ ק"ל להתוי"ם ז"ל דהא לאחרינן אם מבכרה ונתנה קיים דוקא היכי דלא נמלך בבי"ד אבל אי נמלך ולא אמר אי יכולין להוציא מידו והכי משמע בדברי הגאון רבק"ח אות מ"ם שהביא דברי המל"מ הב"ד אומרין לו לעזוקה דלא ליזבן ולא יתן מעותיו לאפקיר. אבל בטתנת אתנה לא שייך לאמר דאומרים אלא יקבל אתנה ואשה"ה לא נקט באחרי' אלא לא אבור. ואם דנקט בריעא דאמרינן אלו ואלו מודים שמוכרת ומתנת וקיים אשיבת לעזבה הוא מכ"ל. ובאמת לא ידענא גם זה אנא לכו לרבותינו לאחדש דאם אבר הלוקח מ"ד לאחרת בי"ד בדין לבתחילה אבבל המבירה גם בדיעבד וכל כי האי דינא ה"ל לנמלא לפרוטי ולא מלאתי לע"ע לאחד מהפוסקים שיאבר בזה. ואי נימא דלא בתתוי"ע כ"ל בבבתי הפעמה דאין המבירה בעלה בעוס אופן הדל"ל לאחרינן לא אחרינן לא אבור. והנה עיינתי במל"מ פ"ו מה' א"מ בד"ה עוד לאחיה בסופו ומלאתי דאיתא להפסיד הנזכר בדברי הגרע"ח לא נמלא שם כי ז"ל שם דזוקא בני מבירה אחרינן דלבתחילה לא אבור אבל בני אתנה לא שייך דלבתחילה לא אתן דזוקא בני מבר אחרינן לו בי"ד שלא יתן מעותיו כיון דאיכא קפידא דבעל אבל בני אתנה אינן אומרין לו שלא יקבל אתנה ואכי דייק ליבנא דאמרינן דקאני ובה"ח לא אבור לא אתן דלבני אתנה לכו"ע נותנת לבתחילה דלא שייך לאמר אשה בא לכ"ד שיאמר לו עלה שלא יקבל האתנה ואשה"ה לא נקט אלא לא אבור. אבן בסיפא דאמרינן בעלין נפלו לה אשבאתה אלו ואלו מודים שאם מבירה ואתנה שהבעל מוליא ואתי דקאני אשה מבירה ונתנה קיים אשיבת ליבנא הוא דלבני אתנה לבתחילה נותנת ובהשתקת הגרע"ח ז"ל יש שיטי בזה וכתוב שנוכבת ונותנת אשיבת ליבנא וזה עבעת דמוכת. ואולם מדברי המל"מ אשמע ב"ל דלא בעלה אבבירה אף היכא דהאתו בו דאל"כ הלא דינא אינה בוה דאבבירה קיימת דוקא אם לא האתו בו ולא נמלך בבי"ד ובאתנה בכל אופן האבנה קיימת ואין שייך בזה אשיבת ליבנא לנבף אבי עניים נפרדים בדיניהם. אבל"כ דבר באבירה בכל אופן האבירה קיימת רק אבבי"ד אומרים לזוקא דלא ליתן מעותיו כיון דאיכא קפידא דבעל. ואולי כוונת הגרע"ח בחיבת להפסיד היינו להפסיד לאחריני כלומר לבעל אבל הלוקח לא יפסיד דבדיעבד בכל אופן האבירה קיימת. ובאם הפלאה מלאתי כתוב דהל"מ הוא בהא דלבתחילה לא אבור דהי דאבירה קיים מ"מ אין הבעל חייב בפרקונה כיון דהוא מוחזק בו בע"ה בד"ה אם דף מ"א ויעוין עוד בהפלאה ד"ה פירש"י דכתב אפ"ה נפ"מ דהוא אינו מחויב ליתן אותה כדמ"ל לר"ג בפרק בתרא בפקנה מ"ב תבב עבה"ר וכש"כ הכא דהיא בעלמה פעמה לאבור דיכול לאמר דלאו אדעתא דהכי נלה ליתן אותה עבה"ר. ופפ"ד נכתב דינו בל המל"מ ז"ל בין אי אחרינן אלא יתחייב בפרקונה בין אי אחרינן אלא יחויב לבוכבה אחזה לה כל הבנין אל ה"ר יאחק הלוי שם במל"מ ד"ה אלא דהבעיקר סומך הר"י הלוי בזה דהחתן לא אפסיד מידי בין בחתנה בין בנדוניה שכיון שיהיה להתבודכת יכושה אלא תתן להחתן מהיכושה שיעור הנדוניה והחתנה יבו"ם באוכך. והמל"מ דחה דבריו מהאש ואח"כ קיים דבריו בהא דהבעות בידה ליתן חתנה מבכרי אלא לאחותה. אולם מדברי בעל הפלאה ז"ל יוסבר כל דינו כיון דיכול החתן לאמר לה תבב עבה"ר (או אלא יתחייב בפרקונה) אי"כ חמילא אדעתא דהכי לא נגמר הנידון מעיקרא ואחזה לה כל הבנין יעבו"ה. רק דהמל"מ לא ס"ל בהא בהפלאה דלדברי הפלאה אף בחתנה לא אתן לבתחילה ואם נתנה אלא יוכל הבעל לעכב הנישואין או יעבב פירקונה אך מכל דבריהם נראה קיימתא לדידי דאם אבירה ונתנה קיים אף היכא דעבירה היא הלוקח על דברי בי"ד שאמרו דלא ליזבן ודברי התוי"ם והבנב"ח לע"ג. ועיין גת' דף פ"ח ע"ב ד"ה אל"ל אבוי אבאמר נמי מפורש דהוי זגינא בדיעבד בכל האופנים יעוש"ה:

פרק ט מ"ט בתוי"ם ד"ה כתובתה הקשה בהא דאחרינן וכן בשבתגיירה אשתו עמו בתובתה קיימת דמאי אשמעינן בזה הלא הוא אין לה ואינה נוגה אלא מזמן שני וכתובתה אינה אלא מנה דהיינה ימירה מבת ג' שנים בשנאה יעו"ש. והנה מלאתי בתוס' רי"ד שהקשה כן ומיבן דמיירי בשנאה אשה ישראלית בגיותו וכתב לה כתובתה מאתים ומתגייר עמה וס"מ כן קיימה אכתובה הראשונה, ולולא מסתפינא הייתי אומר בזה דין חדש דאחרינן בכ"מ דגיורת ימירה מבת ג' כתובתה מנה הוא רק מן הסתם אבל אם היא אומרת בתולה אני ואינם לא ידעני והוא יודע ג"כ שאחמת בדבריה אי כתובתה מאתים והכא מיירי שכתב לה כתובה מאתים בגיותה ומלא לה בתולים בגיותה הראשונה רק שעומן עתה בגיותו מה לי שהיה בתולה מקודם הלא בחיוב האחתי שלי נעשה שהגייריתי והיא כבר בתולה ממני ואין לה אלא מנה בזה אשמעינן מתניתין שכתובתה מאתים שע"מ כן קיימה ואין בזה מקום לקושיתם וגם דברי המ"מ בר"מ ג"כ נכונים בשמתה. ועיין בגמרא דף י"ב ע"א לפנין נכנסה לחופה ולא נבעלה ויש לה מדים שקל ומרי הגמ' ומסיק דאין לה אלא מנה ואין לה ס"ב שהרי נכנסה ראשון אולם בגיורת בה"ב נראה מתניתין דכתובתה מאתים:

עיש

פרק יא מ"א בתפארי"ו אות (ג) נקט יורשי יורשי' ס' ע"מ דאיירי בתמה שיש לה ב' מיני יורשין. לכאורה קשה לרש"י ורע"ב ז"ל שלא פירשו דקאי על יורשי הבעל בעומדת יבם כ"א על בנים או יורשי אחר היכי דהיינו בנים והוא נגד דברי הגמ' פ"א דמדייק אביי דמייירי בתמה שיש לה שני יורשין וכתבואר בתפארי"ו אולם פשטות המשנה בתמה הוא כדברי רש"י והרע"ב דהא מפורש בתמיתין דהיתומין אינן מייבין בקבורתה ומי המה היתומין הלא המה יורשי הבעל ובודאי שמתה הלא יורשי הבעל המה יורשי כתובתה והמה מייבין בקבורתה רק דאביי מדייק לעיל מיתורא דליתנא יורשי' יורשי' שוד דין מדש היכי דיש לה שני יורשין אז דינא הכי דיורשי הבעל שהם יורשי כתובתה מייבין בקבורתה ובמתמיתין יורשי האב מייבין בקבורתה שהמה יורשין כתובתה וא"כ דברי רש"י והרע"ב ז"ל נכונים בפשטות המשנה והגמרא שרמזה לנו המשנה מיתורא דליתנא לדייק מזה שוד דין חדש לזה לא נתמי לגאר ועיין בתוס' לעיל פ"א ד"ה איזהו:

מסכת נדרים

פרק ז מ"ה המודר מן המעשר מותר בדגנם פי' הרע"ב ז"ל מפני קפנה שנותנין אותה לפני מעשר גדולה ומתנה טולין לכהן גדולה, לא ידענא מנא לי לרע"ב הא דגנם' בקלי ומכי אמורתי מי הוי ברכה דלא ומסיק בטיני הנקליטין והרלוטות ופירוש הרע"ב דלא כמאן ומהפלא שנס רבותיו בתו"ע ותפארי"ו הסכימו לברע"ב ולא זכרו מדברי הגמ':

פרק ט מ"ג ר"מ אומר בתפארי"ו אות (יד) כתב וז"ל וקמ"ל ג' גווני אב מדבות אדם מצוי שיעיב א"ע ולהכי לא מתשב נולד. ולא מבעי כלב כו' אלא אפילו נחש כו' מצוי שיסרגהו ולפיכך אינן כטולד והכי קיי"ל „כל"ב י"ש" עכ"ל. לא זכיתי להבין דבריו דמשמע לפי הלריכותא ולפ"ד דאם אינו מצוי והוי טולד ממש אי אפשר להתיר הנדר בזה ולפי המבואר במשנתנו הוא רק מפני שפיכת נפשת נדרו וכמבואר בתפארי"ו ליון „יג" וכדברי כל המפרשים. ואם נדר שתשת ולא פי' דבריו מקרי כל הני גווני דתמיתין טולד ממש ולא ניתר הנדר בפתח זה ואם פי' דבריו אף אי הוי טולד ממש ג"כ מותר הנדר לפי פי' הא' בלא הטהרה לפי' הב' וכמבואר בלע"ב בשם ירושלמי. ולולא דברי דבריו בתפארי"ו אמינא לתרץ מה דקשה מת הכלב ונהרג הנחש כו' ולא מיפכא אף להדיון אחד וכמבואר בתו"ש (ומשמע ג"כ דלא כתפארי"ו ולדבריו דמביד לריכותא משמע דבהיפוך שנהרג הכלב ומת הנחש שאינו מצוי כלל הוי טולד ממש לדבריו מדלא אשמעינן לריכותא בהיפוך שפי') לדעתי נראה דקשה הכי לגבותא בהיפוך דלזקא אם פי' דבריו אינן כטולד הא אם לא פירש דבריו הוי טולד ממש אף דהוי מצוי כמו מיתת הכלב והיינא הנחש מ"מ הוי טולד ממש אם לא פירש. ואמת שבטו"ש שם ובש"ך משמע קצת כדברי התפארי"ו דכתב הש"ך לחלק בין הני ובין כטורה ונעשית יפה יעו"ש. אך בטו"ש נדין כטורה ונעשית יפה מבואר רק דחל הנדר אבל בענין טולד לא מייירי והוא לפי מסקנת הדין דהכא בתמיתין הוי כתולה נדרו ואין הנדר חל ואף התרה אינו צריך אבל בס"ו חל הנדר בכטורה ונעשית יפה מדאינו מצוי כ"ש אבל דהוי טולד ולא יועיל אף התרה לא מצינו בש"ך. איברא דהר"ן ז"ל כתב בתמיתין בהא דכטורה ונעשית יפה אף התרה אינו מועיל משום דהוי טולד ממש. ויובל היות דהר"ן לא כתב סברא זו רק היכא דאמר פלונית זו כטורה וכמיהון הני בכתב הר"ן בשם הרמב"ם ר' שמלאי בדף ס"ה ע"ב ולפי מיהון זה דלא הוי כתולה נדרו ונשאר בשמו שהוא טולד. אבל לפי מיהון הראשון משום דלא הוי מצוי כ"כ וע"כ לא מסיק אדעתי' להיות תולה נדרו ע"ז אינו רק אי נאמר דאין צריך התרה בכגון אלו דפירש והוי כתולה נדרו עד זמן זה וזה רק בדבר המצוי להשתמש לאח"ז אבל לא בכטורה ונעשית יפה שאינו מצוי להשתמש לא הוי תולה נדרו בזה וא"כ חל הנדר. אבל שלא יועיל התרה לא נשמע מזה. אך יש ללמוד נק"ו דאף במה פירש אמרינן דלא נתבטן לגלות בזה משום דאינו מצוי מכ"כ היכי דלא פירש דלא יועיל התרה דהוי טולד ממש וא"כ אף היכי דפירש לא יועיל התרה דמה מועיל לנו פירושו כיון דלא הוי בזה תולה נדרו וכמבואר בשם הרשב"א והכי נקטינן לדינא וכמבואר בש"ך. אך באמת נראה לדעתי בהא דכתב התפארי"ו הלריכותא הוא רק להלמות שיש לנקוט אלה דבר המצוי ויכי' פירושו נקרא תולה נדרו בדבר המצוי להיות האב בעל משובה והכלב יגועם והנחש יהרג ואם אח"ב לא נעשה האב בע"ת כ"א מת והכלב נהרג או הנחש מת אף דהוי אינו מצוי כ"כ ג"כ מותר הנדר לכל מר כדאיתא לי' אי בהתרה אי בפי' מסקנת הסלכה אף בלא התרה כיון דהוי תלה נדרו בענין מצוי להשתמש ואף אם נשתנה מחמת ד"א בכ"ז לא נתקיים תומת נדרו [ומלאתי ת"ל אח"כ בתוס' רפ"א מכרתי ונהגתי] אבל בכטורה ונעשית יפה אין שום חופן מצוי להשתמש ולא מקרי בפירושו תולה נדרו וא"כ גם התרה אינו מועיל ויעיין מוי"ש:

וראיתי בגרש"ש דף ע"ד בתשבה הקשה לכאורה קושית עצומה ובדי הרגא בעל דין מולד דמשמע דבמה דלא שכיח אינו עוקר הנדר מבוש דלא הוי לי' לאסוקי אדעתי' ומה דשכיח עוקר הנדר ובריש כתובות אמרינן מיפכא דבאונסא דלא שכיח ולא הוי לי' לאסוקי אדעתי' יש מעשה אונס לבטל התנאי ואונסא דשכיח בתנאי וכן בנדרים נופייהו לעיל (כ"ז ב) במעברא ושבבו נהר ג"כ משמע דשכיח דלא שכיח עוקר התנאי, ולכאורה היא קושיא עצומה שיהיו ממש סברות הפוכות. אבל באמת נראה לדעתי דאין כאן שום קושיא ואשבחנא לך. דהיכא דאיש אחד בתמה מנאי ולא קיים התנאי מחמת איזה סיבה ומעין קמן מה אפשר הלא אנוס הייתי ואונס רחמנא פטרי' ולמה תחייבוני אמרינן לי' הוי לך לאסוקי אדעתך האונס ולהתנות ע"ז בפירוש ומדלא התנת בפירוש גלית אדעתך דשתנאי שלך קיים בכל אופן שיהי' אף באונס ואם הוא דאשבחת אפשר דלא אתנית בפירוש וזהו רק באונסא דשכיחא ואסיק אדעתי' הוא אינו אשם בדבר שלא התנה בפירוש ממתת דלא אסיק אדעתי' ומנסינן המנאי ממתת טעמא אונס דרחמנא פטרי'. אבל בנדר לא באונסין לתפשר ממתת טעמא איינין רק בטולד וכולין להתיר ע"פ בחלה והמפס שואל אם היה עולה על דעתך בשת הגדל שתשתנה הענין ע"י הטולד מי נדרת והוא מביב אם היה עולה על דעתי' ודאי לא נדרתי ומעמס זה הוא החכם לעקור הנדר בזה אתרינן דאתדינן דעתי' שבודאי הי' נודר אף אם הי' עולה על דעתו הביטוי דמשום מלתא דלא שכיחא לא הי' מבטל אפילו לנדור נדר והשתא תשקר בדדמי דעכשיו אומר דבאופן כזה לא היה נודר משום שכבר נולד הענין שאינו עכשיו ולזה בעינו שישנה בנדרו אבל מקודם שנולד לא הי' מבטל לשון מלידור משום דבר שאינו מצוי ולפע"ד דברי הכוסים ובכולים בעמעמה. גם בסוף דברי הרש"ש בהקשה בשו"ע בני אתכוב היכא דאמר ע"מ להחזיר ונאנס אמאי לא מחלקין בין היכא דשכיח ובין היכא דלא שכיח הי' נראה לדעתי לבאורה להלק בין אם הטותן הבחנה הוא הנאנס כמו בכתובות ובנדרים ובין היכא דתבירו נאנס כמו בגי אתרוג דהטמן אתנה ע"מ שמחזירו לי ומשמע לי דאפשר הוא בהחזרה ואין לו שום כ"מ באונסא דשכיח ולא שכיח דהמקבל נאנס וע"ש:

פרק י מ"ד האומר לאשתו כל נדרים שתדורי מכאן ועד שתבוא ממקום פלוני הרי הן קיימין לא אמר כלום. פי' הרע"ב דהוי לי' הקמה בעשות והוא כפי' הרש"ש. והנרע"א הביא בשם סר"ן מבוש דלעניין הקמה ליכא ק"ו דנהי דאשבחן דנדרים שאלו דאמריני מצוי לקיומי מאן ליימא לן בנדרים שלא אלו דלא אליתי וסיין בקוביית הנרע"א ז"ל ממש דברי הרא"ש ז"ל בפירושו להקשות על דברי הר"א ממין. וע"כ מיזק הרא"ש בעעם הראשון מממת הקמה בעשות וא"כ יש לנו מזה דין חדש היכא דאמר בהקמתו בנדרים מפורשים כמו אם חדור מלאכול או מלשתות וכדומה מפורש יועיל הקמה למפרע קודם שיחול האיסור. אבל מפשטות המשנה לא משמע כן ועיין בתפארי"ו שכתב כעין זה לר"א אבל לדברי מכתים דש"ל היקש דשיפא לפיכך אפי' פי' כן אפ"ה גם נדר דיחא לי' אינו יכול לקיים מדלא בא לכלל הפר לא בא לכלל היקש. ולא אבין דבריו. מאן ליימא לן דגם בספר היכא שפירש נדרים האלה לא יועיל הפרה למפרע הלא איכא ק"ו וכן מממת ההיקש נדחה הק"ו מדלא בא לכלל היקש אבל היכא דפירש ניחא לפי"ז דגם בהיקש גם בספר מהני וצ"ע. ונולא דמסתפינא הוי אמינא בזה עעם אדם דלא בהראשונים ז"ל הל"ל דבהיקש יש תל' גווני היקש אם החרים לה ביום שתבוא לו שמשים בפירוש כמבואר בכמה מקומות בתלמוד. ובפסוק אישה יקימנה ואישה יפרנו בכללנו כל מיני הקמות והיקש דהחרים לה לא יוכל להיות רק אחרי שתבוא ולמפרע לא יתבן היות בשום אופן ופ"ז קאי ההיקש לכתחילה דכל הקמות הן אחרי שתבוא. ואח"ז הוקש לזה ספרה דהוי ג"כ אחרי שתבוא וזהו פי' אם שבא לכלל היקש היינו היקש דהחרים המבואר בפסוק דלא נמלא רק אחרי שתבוא בא ג"כ לכלל הפר אבל קודם שתבוא דלא יוכל לבא בשום אופן לכלל היקש דהחרים לא בא לכלל הפר. ולפ"ז יסי' דין שום בכל מיני היקש והפרה דלא הוי רק אחרי שתבוא וסי' לכון בעזרת ש"ש פשטות המשנה. אבל מה אעשה דבספרי מוכח דלא כדברי הרא"ש ז"ל כ"ל כתוב מפורש הוא לאסור אסר על נפשו דרק על נפשו יכול לאסור ולא על אחרים ואם יקים הבעל קודם תלות הנדר נמלא דאוסר על אחרים ועיין בגרש"ש ז"ל שהביא ג"כ דברי הספרי רים פ' מטות אע"ש:

מסכת נזיר

פרק ד מ"ב כתב הרע"ב ודוקא כי אחר לה בלשון שאלה כלומר ואת מה. אבל אם אחר הריני נזיר ואת בנימותא ופגתה אחן אינו יכול להפר שהרי קיים לה עיין בתפארי' שנדחק לתרץ דלא הוי קיום קודם הנדר דלא מהני מדאיר מוכ"ד. ולא ידענא מנא לי' הא דאף קודם הדיבור נחשב כלאחר הדיבור לענין מוכ"ד ועיין בר"ן פעמו על תובד"ד. מו כתב דבלי אדעתי' דשתיקתו מיד אח"כ אינו מהי' הקמה ולא הבין מה שנה אם אחר בפירוש שלא הקים למה לא יוכל להפר. ובתוס' (כ"ב ע"ב) משמע שלא כדברי הרע"ב והתפארי' ז"ל ואח"כ מצאתי שגם הגרע"א ז"ל כתב כדברי הרע"ב והתפארי"ו והביר מר' המוס'. ובתוס' דף כ' ע"ב ד"ה הרני מפורש דלא כהנ"ל ומפורש דלא הוי קיום פיש"ס:

מסכת קדושין

פרק א מ"ו בגרע"ב סמוך לסופו ואם לא נתן דמים ולא משך המפן כו' אין באלה הדברים כלום. פי' ב"מ דמ"מ מ"ח ובשות"מ ושו"ע סי' כ"ד דיש בזה מבוש מתוסרי אמנה וכן בגרמ"ש בהלכות מכירה פ"ז ס"ה ובש"ע בסמיעו הרע"ב:

פרק ב מ"ו האומר לאשה בהרע"ב אבל אחיה כו' ואסור אחיו על פי' בקדושתי' **אחשלו** יהיב לה בע. ל"ל ואפילו לא יהיב לה בע וכן הוא ברש"י בגמ':

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת יבמות

פרק א מ"א ואחות אשתו. בפשטות מייבי אחיו ע"י קדושין ואשתו ע"י יבום כמבואר לקמן פ"ג מ"ו ועי' מ"ש שם. ואשתו ע"י שלוחו מבואר בפ"ד סוף מ"ז דאסברה גם הגרא אבל לא פשיט. ואם נירש לשון אסורה אחותה אחיו' מן התורה ואינה מריבה הלשון אם נפלה אחותה ליבום והוא נפ"ד מ"מ אבל שאחי' פטורה אינה לא נמצא שם ופשוטא שאסורה להנשא שכרי גם קרובת חלוצו אוסרת אצרה כמ"ש לעיל אבל שלא מריבה אינה לא נתבאר במשנה ועי' מ"ש שם בפ"ד מ"ח: **שם** לו שמיאתו. עי' מ"ש בפ' ג' מ"ו על תוס' דרע"ק אות ק"ב וקשה מדוע לא הביאם הגמ' בגיטין (שם) מכאן דהיכא משכחת לו שמיאתו כיון דלריך למצוא זה גם בנא שאני קיים עשה דאל"כ אי לי' למתשב גם בת דליתה במיאון כמו ממזר לא מצוא זה גם בנא שאני אחותה לא אחי' קבלו קדושין ואח יש מיאון בלא אין לה אב דיועיל ואיכא. (דאם היתה יתומה ואמה לא אחי' קבלו קדושין ואח יש מיאון בלא אין לה אב דיועיל מיאון אלא שאני' ייבם עראה). ואם אבא קיים והוא קיבל קדושי' מ"ב אז ליכא מיאון ועי"ב מיאון אלא שאני' ייבם עראה ויש מקום לך לחיבון הבני דלעיל דהו"א דבייבם ממזר לבד לא שייך בעשה יבום. קשה מה פריך הגמ' פשיטא ויכי' מוכח מזה דליכא שום סברא לחלק בזה ובאמת יותר מסתבר אלא חיבון זה בתוס' מתירוצי הראשון דבחיבון זה לא הי' הכרח להתוס' לפרש יותר כיון דכן מסתבר והוא פשוט לגמרי מש"כ בתירוצי הראשון ודאי לא הי' להתוס' לפשוט כ"כ ועי"ב נראה יותר בזה בתירוצי אמרי לך יהי' מוכח מכאן בכלל סוגיית הגמ' דבר חדש. דמ"ש התוס' ביבמות י"ז ב' בד"ה אבל דאע"פ שבש"ס עושה ליבומתא לין לחלק כן לפי הלמת יהי' מכאן ראי' דלא לבד שאין לחלק אלא לאסור להקשות גם פשיטא דלפי אמתת לא ס"ד לחלק. לכאו' הגם דהתוס' הולכו הכא לענין מצוה יתירה דהו"א לחלק פריך הגמ' דלפי אמתת בעיקר הדין שבא להשמעינן לא מסתבר ביהי' בפשיל זה אלא דבאר דמשני מכוב אמה תירלו התוס' הגם שגם זה מוכח מלעיל (היינו מרישא) בפ"ז ביבום ממזר לבד והשתא לא הי' ממזר הו"א דבר' סברות יחד מצוה אחרת ומשום שאין כאן לחקיים שם [ובמש"ל] אין זוקק קמ"ל:

ומשום שאין כאן לחקיים שם [ובמש"ל] אין זוקק קמ"ל:

פרק ג מ"א בהו"א לומ' לא אין הקשה מבילה י"ח ב' ומרלה לתו"ע מולין פ"ח מ"א שבאה הר"ב דרק ר' יוסי הוי התם וכונת הר"ב על מתם משנה וקשה הא ביבמות ע' ע"א איתא דאינו משנה ושם איתא בעדיות פ"ד מ"מ סתם משנה. ועוד קשה מברכות ל"ו ריש ע"ב דאינו משנה לף פ כל דב"ש לתומרא וב"ה לקולא. ויש לומר כיון דאתי מזה לענין עלה לחיפוך. אבל עי' תוס' קדושין ב' ע"א ד"ה ב"ש שדנין רק על מה שבשנה: מ"ו **במשנה** הולנות. עי' מהרש"א והוא כלון בתוס' דרע"ק שסיים בקושיא ויל"ד דקשה בגוף הדין דריש מה ס"ד דשלמה לו היה הפי' מותרת לו מ"ש ממשנה ראשונה דאחות אשתו פוטרת צרתה ולא העיקר [דרש] הוא מלאור וכמו שהוכא בהר"ב ריש פ"א. ויותר קשה דלפי הסוגיא הגמ' דף ל' ע"א שהוכא בתו"ע הי' הו"א לי לא אמר בגא זו דשלמה מותר ואיך אפשר [לומר כן] לפי משנה לי ועיקר הדין הזה בקרא. אך הו"א דלאור לומר רק אם שייכים היו מתחת קדושין בכל הנשים לכן נאמר עליי בקרא דלאור לומעב יבום גם מאצרה מדלא כתיב לאור אבל אם אין הנשים מתן לתחת אחות לאחיו אמות יבום לא יהי' דהיא עצמה אסורה עליו דאיסור אחות אשה לא נשתנה מיבום הראשון אבל על אצרה ליבא איסור ועי' לקמן דף ל"ט ע"א דגם לענין בתוכה גוזה בשביל זה אין הראשון ומשום שלאח"ז שבשנים אלאח"ז דגם ממשנה מקודם לא נדע זאת ד"ל דוקא בזה דאחות אשה הוא אינה עיקר לא נאסרה ליבום קמ"ל דגם בזה אצרה אסורה וזה הוא חידוש דבבא ראשונה. ומו בזה עצמו עוד חידוש בעשה בה מאמר אחת שמת ונפלה עתה לפני אח בעל אחותה דלין כ' זיקות עליו בכה"ג דרק במשנה מ' הי' זיקה מהראשון עוד משא"כ כלון דיקה ראשונה לא הי' מתחת הדוות אשתו וגם עתה עשה רק מאמר ולוא יהי' דהוי קידושין היום בקידושין דעלמא ורק מתחת יבום נעשה שוב הו"א דבזה ודאי אצרה מותרת שהיא עיקר אשת אח שמת וגם אחות אשתו לא היתה בכת לאחיו שמת כיבמה שהיבמה לגמרי קמ"ל דגם בזה אצרה אסורה עליו ותע"ג דלפי אמתת גם אחות זקוקתו אוסרת צרתה מכ"מ כביבמה זה אחיו לא הסמוך במשנה אלא אחר שידעינו זאת ממילא גם בזה עכ"פ אוסרה ובלא לא פטרה וכמ"ש הר"ב במשנה זו על בנא א דרק בעי תליה ואסורה בלא תליה:

פרק ד מ"ב בתוס' רע"א לות מ"ה ד"ה ואם וכו' רבינו זצ"ל מקור כאן וכותבו למ"ש התוס' ל"ה ע"ב ד"ה ור"ל וד"ה מיגלי. ולעמ"ד ל' דוחוי' שבתוס' ד"ה ומיגלי הכונה מי למ"ש התוס' וי"ל בד"ה ור"ל וכן כבר רבינו כאן: מ"ז במשנה. לעולה הייני מן אחת ומבואר ברש"י והא דלא תני בבבא זו אל אח כמו בבבא שאח"ז ומדרבא אינו נאמר כאן לגאלה של אח לא הי' צריך לכתוב בבבא שני' [אל אחיו] מפני שסי' נמכך לבאן. אך מ"ל דיאתא בזה דאיתא בבכורות נ"ב במשנה ובמו"ע אהע"ז סי' קס"ג סע' א' דבמת אחד אח"כ שוב כולן שווין בחלק אחת שמת ונשאר הכל ליורשתם מבאר דרק במותחן לאחת [לא יורש המייבם חלקו] אבל לא בראוי לכן בפיר בריאה לא צריך לומר אל אח אלא סתם דכולן שוין הן בשלו וכן במה שלאיו לו משא"כ בסופא [גבי הבוגד] אחיו נועל אלא במותחן צריך התנא להוסיף בנכסים של אחיו היינו מה שיש לו דיקא [סיינו במותחן ולא בראוי שלאיו בידו]: מ"ח סרי זו פטורה. יש לבאר דבלא פשיטא הוא דהא מבואר במשנה לי דאחות אשתו פוטרת גם אצרה וגל דהו"א רק בלא גירש [לא אסור באחות אשתו] והא דכתיב בתורה ואשה אל ובו' בחיי' הו"א דבוגת הכתוב הוא רק בלא גירשה וממעט רק דמותרת לאחר מיתה קמ"ל דמשנה הכא דאין חילוק [דכל בחיי' אסורה אחי' גירשה] והא דלא תקן שגם אצרות פטורין והלוא חזיון דבריש"א דהתולן איתא שם שגם בהלרות הדין כמו בה בבבואר לפני זה סוף מ"ז לפירוש התוס' שבוכה בתו"ע מ"ז ד"ה ואסור. ומ"ב קשה מדוע לא מכר כלל דגם אצרות פטורות מן חליצה. ואפשר לומר דזה הוא דבבי ר"ל בגמ' ד' מ"א בן יסי' נקרא ממזר וא"ב לין לה הקמת הקם על שם אחיו המת] והו"א דע"ב לא הי' כלון מצות יבום כלל. דומה לזה דאמרינן במס' מכות ב' א' הבעיון לאסור זמה לשטות וליכא כיון דאי אפשר לגמרי הגם דאפשר לפסול אותו אך כיון דאי אפשר לפסול לגרשו [דוקשיתם לו כתיב ולא לגרשו] והו"ל דכן הוא ג"כ סכת גבי יבום [דכיון דא"ל להקים לגמרי שם לאחיו הגם דיוליד כיבם בן אבל לא יהי' הולד כשר כמו שהי' אם המת הכשר הי' מוליד אלו הי' הולד כשר וכלל והו"ל אלא שייך כאן יבום] קמ"ל דאלמי אפשר אחר דכתיב בתורה אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא סבן מסיגם דזה נקרא הקמת הקם כדכתיב והי' הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא דהגמ' דרש מזה דרשא אחריתא כמובא בכל זה ר"ל דגם זה ממזה התורה דעיקר יבום תלוי בהולדה מדקאמר אשר תלד. והנה פשיטא מה דליתא במשנה שוזקק ליבום אין סכונה שישאר עמה להוליד בנים אלא בכונה דזוקק לביאה הראשונה וכמ"ש התוס' ד"ה אמר אמרה דזוקק לבאה דהי' אמרי' מייבי מזה ורש"י סיבא. וכתבו זה רק לדין בפני עצמו שאם קידם בביאה לאוד אבל לא המתני' מייבי מזה ורש"י וכר"ב דפי' דבריהם על המשנה ודאי מייבי בקידם מקודם. וכונת התוס' ר"ש שבאה מקודם לאחי' בקדושין ואח"ב כתב כרש"י וזה לא שייך אלא במיאה בביאה אלאחר הקידושין דלא אחיו אמת כי אחיו הי' כשר דהלא בזה שאופן כדעת התוס' לא יהי' כן ליבם מהבמה בלא כיון דאסור לגמור הביאה) אך זה פשיטא. דהא פשיטא הוא כיון שהם לרלוים להקמת הם כמ"ש התוס' כי ע"א ד"ה יבות מעתה שוב יש מקום למ"ש לחלק בין ב' מתחרים לממזר אחר. אמנם על כי תירוצים אלו קשה מה פריך הגמ' פשיטא אחיו הוא ולפי הנ"ל יש כאן חידוש גדול. ויותר קשה דהתוס' נד"ה פשיטא הקשו קושיא כזו מלקמן ד' כ"ג ולא הקשו ממ"ש הם לפי דברי הנ"ל אך גם אם נסלק דברי בכונת התוס' הם עצם הענין מאת וקשה מלי פריך הגמ' פשיטא. ונכון על תירוץ מ' י"ל דשיכת הגמ' הוא כיון דאיתא בסיפא דמשנה מי שיש לו בן ממ"מ אופר ובו' דשם הוי הכונה דפוטר ממתת עצמו ודלאי נמי בריאה הוי עיקר הדחוק מחמת עצמו הפי' היכא דידעה מתחילה דאחיו הוא ממזר דליכא חידוש הנ"ל רק עיקר החידוש הוא דוקא מחמת עצמו פריך הגמ' שפיר פשיטא אחיו הוא ולבתר דמבני הגמ' דהו"א מבוב אחות דבני יעקב הקשו התוס' הא זה נמצא ממשנה דלעיל ע"ז תירלו דודאי עיקר מה שבא הגמ' להשמיענו הוא דוקא דוחיא דסיפא לך מש"ה חזר להשמיע זה כאן כיון דיש כאן עוד חידוש דמייבי ביבום ממזר לבד והלא כי שמעתא לבד בסוגיא ג' ע"ב גם בתוכה דחוכה ובתב עיקר הדין מה שלמעין כבר בשביל דבר שנתחדש בה. ורע"ק דחולק שם עכ"ש בדרך התנא ודאי כן הוא. ואם יותר מזה איתא בתוס' ברכות כ' ע"א ד"ה ומ' ובוכמות ג' ע"א ד"ה אבל מתלן ע"ש. ומעתה לתירוצי הראשון יש מקום לך לחיבון הבני דלעיל דהו"א דבייבם ממזר לבד לא שייך בעשה יבום. קשה מה פריך הגמ' פשיטא ויכי' מוכח מזה דליכא שום סברא לחלק בזה ובאמת יותר מסתבר אלא חיבון זה בתוס' מתירוצי הראשון דבחיבון זה לא הי' הכרח להתוס' לפרש יותר כיון דכן מסתבר והוא פשוט לגמרי מש"כ בתירוצי הראשון ודאי לא הי' להתוס' לפשוט כ"כ. ועי"ב נראה יותר בזה בתירוצי אמרי לך יהי' מוכח מכאן בכלל סוגיית הגמ' דבר חדש. דמ"ש התוס' ביבמות י"ז ב' בד"ה אבל דאע"פ שבש"ס עושה ליבומתא לין לחלק כן לפי הלמת יהי' מכאן ראי' דלא לבד שאין לחלק אלא לאסור להקשות גם פשיטא דלפי אמתת לא ס"ד לחלק. לכאו' הגם דהתוס' הולכו הכא לענין מצוה יתירה דהו"א לחלק פריך הגמ' דלפי אמתת בעיקר הדין שבא להשמעינן לא מסתבר ביהי' בפשיל זה אלא דבאר דמשני מכוב אמה תירלו התוס' הגם שגם זה מוכח מלעיל (היינו מרישא) בפ"ז ביבום ממזר לבד והשתא לא הי' ממזר הו"א דבר' סברות יחד מצוה אחרת ומשום שאין כאן לחקיים שם [ובמש"ל] אין זוקק קמ"ל:

ומשום שאין כאן לחקיים שם [ובמש"ל] אין זוקק קמ"ל:

פרק ג מ"א בהו"א לומ' לא אין הקשה מבילה י"ח ב' ומרלה לתו"ע מולין פ"ח מ"א שבאה הר"ב דרק ר' יוסי הוי התם וכונת הר"ב על מתם משנה וקשה הא ביבמות ע' ע"א איתא דאינו משנה ושם איתא בעדיות פ"ד מ"מ סתם משנה. ועוד קשה מברכות ל"ו ריש ע"ב דאינו משנה לף פ כל דב"ש לתומרא וב"ה לקולא. ויש לומר כיון דאתי מזה לענין עלה לחיפוך. אבל עי' תוס' קדושין ב' ע"א ד"ה ב"ש שדנין רק על מה שבשנה: מ"ו **במשנה** הולנות. עי' מהרש"א והוא כלון בתוס' דרע"ק שסיים בקושיא ויל"ד דקשה בגוף הדין דריש מה ס"ד דשלמה לו היה הפי' מותרת לו מ"ש ממשנה ראשונה דאחות אשתו פוטרת צרתה ולא העיקר [דרש] הוא מלאור וכמו שהוכא בהר"ב ריש פ"א. ויותר קשה דלפי הסוגיא הגמ' דף ל' ע"א שהוכא בתו"ע הי' הו"א לי לא אמר בגא זו דשלמה מותר ואיך אפשר [לומר כן] לפי משנה לי ועיקר הדין הזה בקרא. אך הו"א דלאור לומר רק אם שייכים היו מתחת קדושין בכל הנשים לכן נאמר עליי בקרא דלאור לומעב יבום גם מאצרה מדלא כתיב לאור אבל אם אין הנשים מתן לתחת אחות אשה לא נשתנה מיבום הראשון אבל על אצרה ליבא איסור ועי' לקמן דף ל"ט ע"א דגם לענין בתוכה גוזה בשביל זה אין הראשון ומשום שלאח"ז שבשנים אלאח"ז דגם ממשנה מקודם לא נדע זאת ד"ל דוקא בזה דאחות אשה הוא אינה עיקר שפיר דומה עתה גם כשביא מתחת יבום ולא מתחת קידושין אבל בזה דאחות אשה הוא אינה לא נאסרה ליבום קמ"ל דגם בזה אצרה אסורה וזה הוא חידוש דבבא ראשונה. ומו בזה עצמו עוד חידוש בעשה בה מאמר אחת שמת ונפלה עתה לפני אח בעל אחותה דלין כ' זיקות עליו בכה"ג דרק במשנה מ' הי' זיקה מהראשון עוד משא"כ כלון דיקה ראשונה לא הי' מתחת הדוות אשתו וגם עתה עשה רק מאמר ולוא יהי' דהוי קידושין היום בקידושין דעלמא ורק מתחת יבום נעשה שוב הו"א דבזה ודאי אצרה מותרת שהיא עיקר אשת אח שמת וגם אחות אשתו לא היתה בכת לאחיו שמת כיבמה שהיבמה לגמרי קמ"ל דגם בזה אצרה אסורה עליו ותע"ג דלפי אמתת גם אחות זקוקתו אוסרת צרתה מכ"מ כביבמה זה אחיו לא הסמוך במשנה אלא אחר שידעינו זאת ממילא גם בזה עכ"פ אוסרה ובלא לא פטרה וכמ"ש הר"ב במשנה זו על בנא א דרק בעי תליה ואסורה בלא תליה:

פרק ד מ"ב בתוס' רע"א לות מ"ה ד"ה ואם וכו' רבינו זצ"ל מקור כאן וכותבו למ"ש התוס' ל"ה ע"ב ד"ה ור"ל וד"ה מיגלי. ולעמ"ד ל' דוחוי' שבתוס' ד"ה ומיגלי הכונה מי למ"ש התוס' וי"ל בד"ה ור"ל וכן כבר רבינו כאן: מ"ז במשנה. לעולה הייני מן אחת ומבואר ברש"י והא דלא תני בבבא זו אל אח כמו בבבא שאח"ז ומדרבא אינו נאמר כאן לגאלה של אח לא הי' צריך לכתוב בבבא שני' [אל אחיו] מפני שסי' נמכך לבאן. אך מ"ל דיאתא בזה דאיתא בבכורות נ"ב במשנה ובמו"ע אהע"ז סי' קס"ג סע' א' דבמת אחד אח"כ שוב כולן שווין בחלק אחת שמת ונשאר הכל ליורשתם מבאר דרק במותחן לאחת [לא יורש המייבם חלקו] אבל לא בראוי לכן בפיר בריאה לא צריך לומר אל אח אלא סתם דכולן שוין הן בשלו וכן במה שלאיו לו משא"כ בסופא [גבי הבוגד] אחיו נועל אלא במותחן צריך התנא להוסיף בנכסים של אחיו היינו מה שיש לו דיקא [סיינו במותחן ולא בראוי שלאיו בידו]: מ"ח סרי זו פטורה. יש לבאר דבלא פשיטא הוא דהא מבואר במשנה לי דאחות אשתו פוטרת גם אצרה וגל דהו"א רק בלא גירשה [לא אסור באחות אשתו] והא דכתיב בתורה ואשה אל ובו' בחיי' הו"א דבוגת הכתוב הוא רק בלא גירשה וממעט רק דמותרת לאחר מיתה קמ"ל דמשנה הכא דאין חילוק [דכל בחיי' אסורה אחי' גירשה] והא דלא תקן שגם אצרות פטורין והלוא חזיון דבריש"א דהתולן איתא שם שגם בהלרות הדין כמו בה בבבואר לפני זה סוף מ"ז לפירוש התוס' שבוכה בתו"ע מ"ז ד"ה ואסור. ומ"ב קשה מדוע לא מכר כלל דגם אצרות פטורות מן חליצה. ואפשר לומר דזה הוא דבבי ר"ל בגמ' ד' מ"א בן יסי' נקרא ממזר וא"ב לין לה הקמת הקם על שם אחיו המת] והו"א דע"ב לא הי' כלון מצות יבום כלל. דומה לזה דאמרינן במס' מכות ב' א' הבעיון לאסור זמה לשטות וליכא כיון דאי אפשר לגמרי הגם דאפשר לפסול אותו אך כיון דאי אפשר לפסול לגרשו [דוקשיתם לו כתיב ולא לגרשו] והו"ל דכן הוא ג"כ סכת גבי יבום [דכיון דא"ל להקים לגמרי שם לאחיו הגם דיוליד כיבם בן אבל לא יהי' הולד כשר כמו שהי' אם המת הכשר הי' מוליד אלו הי' הולד כשר וכלל והו"ל אלא שייך כאן יבום] קמ"ל דאלמי אפשר אחר דכתיב אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא סבן מסיגם דזה נקרא הקמת הקם כדכתיב והי' הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא דהגמ' דרש מזה דרשא אחריתא כמובא בכל זה ר"ל דגם זה ממזה התורה דעיקר יבום תלוי בהולדה מדקאמר אשר תלד]. והנה פשיטא מה דליתא במשנה שוזקק ליבום אין סכונה שישאר עמה להוליד בנים אלא בכונה דזוקק לביאה הראשונה וכמ"ש התוס' ד"ה אמר אמרה דזוקק לבאה דהי' אמרי' מייבי מזה ורש"י סיבא. וכתבו זה רק לדין בפני עצמו שאם קידם בביאה לאוד אבל לא המתני' מייבי מזה ורש"י וכר"ב דפי' דבריהם על המשנה ודאי מייבי בקידם מקודם. וכונת התוס' ר"ש שבאה מקודם לאחי' בקדושין ואח"ב כתב כרש"י וזה לא שייך אלא במיאה בביאה אלאחר הקידושין דלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הוי לאיסור רק משום מחוה זקוקה ולא משום טועל בלא קידושין ולדעת רב הונא מבואר במשנה דלא סוי מסוחה אלא בקיים ובעל ניסמה: ומדוייק בזה מה שהזכו הכוס לכתוב שיית דוקא במקום ספק וכו' ובזה התירו לו מיד. לך כתבו ר"ז לדין בפני עצמו לך אם אומר אין כאן ע"ם ובפסטות משמעות החלת הכוס' דסברי שעברו גם על ביאה בלא מאמר. ודלמי בלשון רש"י ז"ל פסחב בריאה ובסיפא דכל מהר יכול לומר אלא שפיר כפיני משמע דמוקי שעשה כדין שקדים מאמר דליכם לא הוי קידושין גמורים ואם לא היתה יכמה הוין קידושין גמורים אין סברת לומר דאי"ם רש"י שפיר כפיני לא חיל רק לענין דין אמתת זקוקה. וא"ש לעיל דבני קידושין לף ביכמה לאנוי לומר דגם מופה בעי כמ"ש הרמ"א בסי' קס"ו סע' ב' בכל אשה דעלמא. ול"ל הוי קודם הביאה שאין גמורים ואם היא לאינה יכמתו לא נאמר בלום: מ"ב והמשה וכו' יוצא. כיון בלא גע בסבר ר' עקיבא דאין קידושין הנעשין בתחיבי לאוין ולכן הוי מחוור מבואר ביכמות ל"ב ת"ר זו וכו' וממשנה קידושין ס"ו ע"ב דאם קידושין תופסין ליכא ממזר ולחכמים יוצא בגע ובדף מ"ט ע"ב איתא ר"ב דהדין אם יש ממזר מחייבי לאוין אלו אם קידושין תופסין בחייבי לאוין אם לא:

פרק ה מ"ב הרי זו כמלותה. ר"ב והוי כמבואר בפ"ד מ"ד בהשתו וע"ש בהר"ב: מ"ה נתן גע ובעל. גם כאן הוי כמ"ש הרא"ש מ"ג או או וכן מבואר כאן ברש"י דס"ל אלן לאשונה ואלן לשני או נתן גע לשני או בעל לשני ואפי' בעל נמי הוי רק לר"ע דס"ל דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וכמ"ש הר"ב סוף מ"ד וכן הוא בכבות בשמ"ז:

פרק ו מ"א הוא דעבד"א לות ס' במ"ל מתפקר ר"ב מיעוט ה"ד. והא דלא מייתי מ"ש הר"ן שם בשם הרשב"א שהם מרוכין לידע שיש כאן עדים וא"ב לוקי שיש עדים שמוטים לחורי שדקיהם ולא רלו לת הנדים. וכן הוא בלה"ע סי' מ"ב סע"ב. אך זה אינו דהעשה הוא שיכולה לומר שהיתה מוקמת לו ולא בחלתה כלל בשם קידושין וזה לא שייך ביכמה לומר מוקמת כיון דבכל תופן מקנית לכן אף שמוקמת בו כיון שהיא בעולה ואף באונס קנאה הינם [ומה לי שמוקמת בו]. אך בעיקר הקושיא של רבינו תמה אני הא המל"מ עצמו בפ' ב' מסעות ה"ה סוטות מרלי" זו שהא שקדמה ביאת הבעל מעריך לחות ביאה בלופן דמהני ליכם דאל"כ מה פריך הגמ' סוטה ל"ד ברב דהוי יכום ימת שם' ביאה דלא מהני ליכם. ולכן שיר' שעלם ממנו רלי' זו. אך מהחלה ליכא קושיא עליו דיל דסבר המל"מ דבני עדים בהביאה דקדמה הבעל עדי יחוד או עדי ביאה ובסברא היא דביאה זו גורם שהסתיכה אח"כ עשאה סוטה שייך גם זה לדין סוטה לא מיבעיא לר' יהושע דיש סוטה דבני בקטו וסתירים עדים דבני בזה נמי אלא אפי' לר' אליעזר המגריע רק בקטו י"ל דמודה בזה משום דזה שייך להתחלה וסוי בכלל קיומו וכן לעיומד דבר דבר ממנון בסוטה ב' ע"ב דגם זה בכלל דבר שבעבוה וכן לבלעמוד דעד נמי בני בזה שייך לדברי סוטה עדים גמורים זה כי פשיטא. ואע"ג דביאה הבעל אחר הכנאין ונסתרה אח"כ לא בני עדים שם שייך להבנאין שהי' עדים אבל באחרוסה או בשומרת יבם דבעל אלא הי' לו לבטול שזה לא שייך להעדי קידושין אלא היא מקרה בפני עצמה בזה ודלי בני עדים שיהי' נקרא קדמה ביאת הבעל בזה. רק מסופק כיון שכל ביאה כל דהו די ליכמה לחיות אחתו בזה אפשר גם עדים לא בני ואי"כ פריך הגמ' ממ"ש לא ליכא עדים בביאתו עדיין לא הוי קדמה ביאת הבעל ולא ליכא עדים אי יבום: מ"ד בתוך"ע אות ס"ז ד"ה לא וכו' בדקוק הדין וכו'. בגמ' ס"א איתא דמייבי נמי בגן הארוסין ומיתא יותר בהחלת המשנה ונמצן הארוסין ליכא חידוש דחולן ע"כ הירלו הוס' הידוש דשייך נמי ביכמה מן הארוסין דגם הבעל דעשה מאמר מייבי כין מן הנשואין וכין מן הארוסין וא"כ מה חידוש הו בסיפא ותירוצם ליכא: שם בסוה"ד ו"ע. כ"ב לענ"ד ניחא דכולי פירקא שם סובב בדין הורה כיון דבסיפא תנן דיבי ארוסין מדרבנן דהיינו שיות. וא"כ אי פרכא הגמ' ליהני קידש דאסורה ליכמה מן הסוגה. ולכן יוכן מה דאמרינן שם והא כולי פירקא ופורכ"ש כגון דמוזמת כו' וקשה מדוע לא הביא הגמ' ממשנה דלעיל כי ע"א וס"ע ע"א משנה זאת דאמרינן קא פסיק ותני כין מן הארוסין וכו' דמייבי בכה"ג עצמו ואע"ג דאלו מוחזק ואידך כיון דהוין בפרקין עדיף אף לי מצמא גם בפרקים הקודמים מ"מ אם יהי' הרלי' מדין זה עצמו עדיף. אך שם לפסד לומר שאינו אמור רק מדרבנן וכמ"ש רבא בחמת אבל בפרקין מייבי בריאה רק בדיני הורה מדאשיב בסיפא ארוסין דרבנן שפיר פריך הגמ' דמוכח דאסור אף מן הנשואה אלהיו לכה"ג ואיל פרכא הגמ' לרב בדף כ' דליף מקרא וגם רבא דלא יליף מקרא לא קאמר רק דתנא דבריתא שהביא ע"כ סבר דאינו אלא מדרבנן וע"כ מצי הגמ' בדף ס"ח נמי כן על המשנה אבל בדף פ"ד דאסרינן ממזרת ליעקב ואלנה לכהן מן הנשואה מבואר דלא סבר כתנא דבריתא שהביא רבא לכן הוצרך רש"י ז"ל להביא מקרא. ובלעדי כל האוכך קשה נמי מה פריך הגמ' ליתני קידש ניחא כיון דאם לאינה אסורה ליכמה מן הנשואה. אך באמת אזיל פרכא הגמ' בדאחריתא וכמ"ש דלהכי הביא הגמ' רק מפרקין ולא מהמשניות דפרקים שלפני זה וכבר הביא הרשב"א בחידושיו לקמן (פ"ד) בזה על רש"י ואמנם ניחא לו שעל רש"י זיל אריכות בפרש בתוס' ירושלמי פי"ב ס"ו לתרץ על רש"י:

פרק ז מ"ה הלום ומפתה. ר"ב ע' בת' ר"ב ביו"ד מהדורא תניינא סי' ר"ב והובא בתוס' דהוי דוחק גדול רק שלא יהי' הטוב בטוטה נדבר משנה יש לקבל הירון ההוא. אמנם בקושיא שעל קמן כתב שבעי נגר לדפרקיני' ויש יותר לתמוה על הר"י שכתב על דברי הטור שכן מבואר במשנה ובגמ' שם ביבמות ס"ב דף ס"ע והוא לריפוך. וגם הר"ן לא הרגיש להקשות על הטור והב"י גם הש"ך והש"ז שדקדקו אחר דברי הטור לא דקדקו כאן כלל וכלל. על כן נלע"ד לומר דבלמת אין כאן קושיא כלל ושפיר דייק הב"י וכתב דמבואר שם במשנה ובגמ' דיש להקשות. אן במשנה שהעמיד התנא יחד לאונס ומפתה גם בטוה והיינו בחוסה וקידושין שושבת אחתיו והא לא דמי דאונס ומפתה אינה יוכבת אחתיו. ויש לתמוה לקמן במשנה דף ע"ע ע"ב דאיתא בגבא אחד סרים ואילונים הוכיח הגמ' מזה דסרים הוי בידי שמים ופי' לקמן ד' ע' ע"ב ועי"כ הלכה כרע"ק כיון דסתם משנה כותי' אי מחלוקת ואח"כ סתם ולא זה הוא משום דכתב בחד בגבא ולכן יהי' מרוחק זה מזה. ויותר הי' מקום לשאת בטוטה לעיל במשנה ד' ס"ז ע"ב והוא כאן במשנה שלפני זה דחרש ניושבת אחתיו שוטל אם הוא ישראל וחיא בת כהן כיון דתקינו לה רבנן קידושין אבל בטוטה אף שושבת אחתיו אינו אוסל כיון דלא תקינו רבנן בטוטה קידושין. ומה הי' מקום גם לקמן דלא שייך שם דחיית התוס' בד' ס"ע ע"א ד"ה ומפתה. ב) קשה על הגמ' דאיתא שם תניא לה דחנו רבנן שהלי ליכנה לא נמצא בש"ס רק אם חסר במשנה איזה ביאור מביא הגמ' בזה בריאתא דמבואר יותר. כמו לקמן ל"ו ע"ב דאיתא במשנה נשא אשה ואת הרי זו פטורה ולא נתבאר ממה היא פטורה הגם שבפטוט ידענה דהכוונה שפטורה מחלוצה ויבום מ"מ לא נתבאר דלמת הכוונה דפטורה מלחלוצה לו אולה זה ע"כ מביא הגמ' שאין מבואר לדהיא הכל בלא ביטול וכן לקמן ל"ו אי דאיתא במשנה מושאין על האמסה מבואר דזה ובבריאתא מפורש ביטול מעשה"ם כאן מה מחדש הגמ' כוונה במשנה ע"י בריאתא ו'. ולא שמפורש הטעם משום דהקידושין ניתא וכמו שהוכיח רמב"ן לקמן קי"ב ע"ב עכ"פ אין מבואר בהבריאתא יותר ממשנה לך סברת הגמ' דכי ס"ד הקידשה שוטה ומשלה ויושבת אחתיו אחתיו' מופרת בתרומה וכי יש מבלות עין יותר מזה לחבר גזרו לאמור בכה"ג ולזה מביא הגמ' תניא לה דתנ"ר דשם אחתה

כשוטה וקטן שנאלו ומתו כן הוא במשנה שמת הטוטה והיא עתה פנוי' כמו בלוגם ומפתה לך הו"א דמחמת הביאה בטלה ונקנו התנא בשבח מיני ביאות באיסור אלא פסל אותה הן ע"י לוגם דרק הוא פסל והן במפותה שנתיהם פעמו במקרה והן בטוטה שהיו ביאות פנויות רגות בכל אלה אין הביאה פסלה וכן בבריאתא דקוטן ומתו הלא גם בחיים לא הוי קידושין ומעתה לעלמת כמו באה"ע סי' מ"ג ומ"ד. לך ודאי בחיים אינם קידושין וכיון שיצאת ממנו מותרת לאחר בלא גט אף ס"ד אם מת מתו בטוטה התחיו יצאר קלת מיוב לקחתו לאחיו שם. קמ"ל הבריאתא דלא וכן הוא במשנה דהו"א דביאה שהיו מטוטה אלא כדין עשאה זאת. אבל ביבמה ובלי לאסורה בהתומה דלא דמי להלי דלא בעי גט כיון שנאלת לאחר משא"כ שהאבל בחרמתה בעולה בהתיו ודאי אבור מבוס מרחיה עין דלא ידעי שהוא טוטה. וזה בכתב הב"י דמבואר במשנה ובגמ' שאם בת כהן בטוטה לטוטה וקטן ויושבת אחתיו אסורה בתרומה. ויש לראות הר"ב דקדק למה שינה הטור לכתוב כאן בטוטה וקטן ולא כתב בטוטה וקטן ישלאת כמו לעני זה לך יתה דכלן רמה לדייק דוקא בעודה בטוטה לו אבל אם נישלאת כבר ובטבעו יצאה מתם לו שמת בזה האופן מותרת לאכול בתרומה שביאה הלסורה לא פסלה. והא דלא קאמר המגיד דין זה כיון דמוכח מכח הענין דמייבי דוקא בעת דוחאה דלוגם ומפתה וגם מדלא סידר זה בתר תרש במשנה שלפני זה והטור לא הביא מה דמוכח מלבוגו שאמר בטוטה והוי כמ"ש הע"ז ביו"ד בסי' כ"ם על הטור ובזה מתורץ קושית הבוס הב"ל יבמות ס"ט ע"א ד"ה והמפתה כיון דהו"א בטוטה הוא רק מתחת דהוי בזעת תדיר וזה אין הידוש בקטן כמ"ש הבוס' לקמן ל"ו ע"ב ד"ה נשא לקמן ודרבא מנה נמי הוא. וגם בלעדי דברי הבוס' אינם מבוס' זה בקושיתה לפי מ"ש שם סי' אחר הב"ל ע"ש. אך הבוס' פירשו שכל הידוש דטוטה הוא שאין לה דין בעילה לשובלה מתרומת בית אבי' וכן מבואר מרא"ש שביאתה לקושיתה לקטן ולכן שפיר הקשו הגם שהבי' בכל אחת חילוק קושית הבוס' בשבח ומ"ש בשל אבל לפשוט ניחא. ומה שמוסיף לעגד דברי לבלוגם הוא מ"ש שם לקמן פי"ג מ"ב דר"א אומר אין מעשה קנינה כלום בת ישראל לכהן וכו' בת כהן לישראל ר"ל בתרומה אלמנת כהן דר"א סבר דלא הקיום רבנן דישואין בקטנה מוחרת בתרומת בית אבי' אע"ג דיושבת אחת בעלה וחכמים דפליגי הוא רק מחמת דסברי שבתקן ישואין לקטנה במקום ר' ביבמות קי"ב ע"ב. לך אינו דשם הוי בחוסה ושוכרה עמה דמי שרואה אותם אוכלת בתרומה ויודעים שיש לה בעל הנות רואים שהיא קטנה ויודעים דאין מעשי' כלום משא"כ בגדולה שיש לבוה לו קנין כל העולם יודעים שהוא שוטה וקטן:

פרק ח מ"א בתוי"ט ד"ה בעל וכו' מיבעי לן בגמ' וכו' ל"ב דף ע"ח הוך ח' לא הוי עלה כל"ל: **שם** בתוס' רע"ח אות ע"ב ד"ה ק' לי וכו' ל"ב בבר עמד בקושיא זו בהשב"ח בחידושיו כאן ומתרץ בדחוקים. ועפ"ד כונת הגמ' דבעי רק שיהי' מבכתה זר מעיקרא דבמתיר גרושתו המעשה ליכא מעלות זר מעיקרא אבל בפנוי דבא שיש מעלות המעשה בידי אדם מעיקרא כפי דאיתא בירוש' פרק זה מ"ד הוציא ידו וסרסו מבפנים דברי הכל אסור לבוא בקהל גזה לא ממזרים מלאים זר: מ"ה בבע"ב ד"ה סרים ופי' הר"ב ממה. ל"ב ודאי הי' אפשר לאתקמי מהני' גם לר' אליעזר ולאוקים בסרים אחר. לך ודאי מייבי דומיא דאילונים דהוי בידי שמים כן הוכיחו הגמ':

פרק י מ"א הוס' רע"ח אות ס' ד"ה בהרע"ב וכו' בגמ' הולכן וכו' עד טעם לשבח בזה.

בבר עמד בזה המ"ל סוף פ"ו דיבוס ודאם להוכיח מכלן דלא בסבוס' יבמות ג' ע"ב ד"ה לפי הלא ביבוסלמי דאסורה לאח הבועל כמו לאח הבעל ובריאה כתב דאפשר דכאן הוא משום קנאה. ומה שבי' המ"ל בספק מבואר לבדיא ברש"י ניטוח ד' פ' ויש לתמוה על רבינו רע"ח וכי רחוק אלו עשה דקנם והוא מביא מיד אח"ז עשה דקנם בבת לי מעשר ואין לומר דקביא לי דכמו שפרין הגמ' ומשני לקמן ל"ח כן ה' לא לגמ' לסדר גם בבבת זה. זה לא קבא דבין דפשיעה לבגמ' כן לתרן בבעל. שוב לא אלבל בזה בסיפא דלאו בכל דוכתא שיין מ"ש הבוס' שבת מ"ג ל' ד"ה בוסף ולבן הי' לרש"י פשיטות (בגיטין ד' פ' הכ"ל שהאלתי) לפיש דלא מייבמין לשני משום קנאה וכתבתי בגליון הרמב"ם פ"ו מיבוס מה שקשה על הכ"ל בתירוצו על קושית הטור בסי' קע"ב על הרמב"ם דפסק בספק ערוה על הבעל דאין מיבמין דמחמת ממזר ולהכ"ל גם שם משום קנאה והוציא הרמב"ם שם זאת מהוספתא שמדמה פשיעה דידה דשם לפשיעה דהכא לקנאה בגמ' שם בספק רק לא ואין ניחא לבעל כיון דשם פשע בה הוא מבי"ב הכא: **שם** בהרע"ח אות פ"ח ד"ה ומ"מ וכו' עד בחוס'. ל"ב ד' ל"ח לי ד"ה אמר: כ"ב בהרע"ח ד"ה אמרו לה מת בעליך כו' מ"מ מהביאתן וכו' ולא כתב בגמ מייבי ויש רק אלא בדקדוק כתב כן ולא פירש לופן אחר. ואם נאמר אלא הי' לו לכתוב כן ניכם דהוי רשע אם יסרב לעבר בין דאסורה עליו מחמת איסור דרבנן שנזכו לאת מזה ומזה אם לקחה באיסור אלא מייבי בפנוטו כי בגמ שאלתם לעלמא כפי הבוה הפשוטה בלבון ניסת זה אינו דגם ביאתה דעלמא הי' רשע לו שופטני להביה לדיו ביולנו אח"ז להוה ממזרים מדרבנן דתמיר יותר ממזר ודלי דאסור לממזר ולא ליאתא אלא בספק ממזר כיון דגם ביאתה לחון הדין שאיך לערש מדרבנן כיון שנשאה באיסור ואמרו התכמים ע"ז כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל. ומעופת שלין זה כונת התוי"ט דמדמי דברי הגמ' לדברי הטור ושם מייבי ביאתה לאח דלהכי לא הביא זאת בסי' קע"ב דמייבי ביבם אלא בסי' י"ז דמייבי לעלמא אלא כונת התוי"ט לדקדק בגמ"ש סגמ"ש שלא לשם סיבם וכו' דלא מייבי בהכי אלא שדנין על המגדים קודם שבאו עדים עתה לך הי' כפי הגדת העדים לא אחר מיתת הבעל לאין חילוק בזה כין אם נשאה ליבם לו נשאה לעלמא ורק לאחר שבולנו קודם מיתת הבעל נאמר שבם ממזרים מן הבוה ואלחרון אינו ממזר כונת המשנה דאין ממזר מן הבוה. ובאמת קשה על הגמ"י לומר בבא זו לעפי זה דקלי ליבם לאין מת בעלך ויבם מבעל לעלמא אמת דודאי כן הוא ג"כ ביבם אבל המשנה מיירי בשם אמנם קבה על הבוה"ע קודם כל דזה לי לפסר כמ"ש הת"ש [בתה"ע] סי' י"ז ס"ק קכ' דבגמ' ד' מ"ב איתא בהדיא אחרון לאחר שמוטה. אמת דכן הוא גם קודם שמוטה לף הסוגיא מיבם לוגם אבל בשמנה מיירי לפי לשון הגמ' לאחר שמוטה וע"כ מילון מלבניתה וכמ"ש הגמ"י. ובאמת יש לתמוה מה מגילה מגא הבוה"ע לשיוש לבעור ממנ"י שכתב דבריו לזה הוא ממזר מדרבנן ובלגה מבואר על דבר זה עצמו [בבה] שבתב הטור בתוס' ד' ס"ז ע"ב ד"ה הולד ובהרא"ש פ"י סי' ג' והביאו כן מסברות והת"מ בתה"ע סי' ד' ס"ק י"ז ובסי' י"ז ס"ק קי"ט וכ"ש ס"ק קס"ח כתבו כן שזה הוא דעת הטור וזה דומה לפפיסת הבוה"ע על הר"ב בסנהדרין פ"ז מ"ס ד"ה יבם. והב"י אלא הביא מזה [הייט סיוע לטור מדברי הבוס' הנ"ל] לפי הגראה י"ל דבכל מקום בב"י וכן בכ"מ שמעתיק לבון הרמב"ם ובטור ולא כתב יותר [הייט שגראה שבי' נריך הב"י לו הכ"מ להביאה אינה ראי' לו אינה ספבר לפי דעתנו. הוא לא מעשה אלא הב"י לו הכ"מ הראוי' הוא לו בהסבר זה רק] כאמת הוא דבוי שם [בב"י לו בכ"מ] בהוא יותר [מהבוה לפיטנו] רק שאבבד לו ממתן ובעתיקו רק מה שמגלו: **שם** במשנה מ' בבוס' רע"ח אות פ"ז ד"ה קבה לי וכו' לקמן פ"ג מ"ב. ל"ב וכן הוא בגדה מ"ע סלבתא חושבין שמת בבבו בבעל לאחר זמן. ואמנם כתב הב"ש בהה"ע סי' קל"ה ס"ק ס"ע בחידון אחד שלם בה' לא ס' שערות מקודם י"ב אם דאמנו לא מבני אחה"כ בדאיתא בגדה מ"ח ע"ב ולא נראה לאחר זמן רק אלו [שהי' קודם י"ב שנה]: לא הייטינן בבאו מוד ובבבו דאלו הוי מוסרין הוי גם אלו מוסרין וא"כ קאמר מתנה הכא רק הוין סתם דמייבי אלא הבית ב' שערות ובמת לא לאמלא בזיה לאבן מיהו לבו ידועה אלא הי' ל' שערות ובבבו ובגוונא שבי' הב"ש בבוס' בדה מ"ח. והא דלא מביא הר"ב בפי' י"ב גם מיאתם זה הוא

כיון

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כיון דשם יש לו מציאות פשוט שלא בעל בגדלותו וכדברי הגמ' דמה מ"ז ע"ב כנ"ל. אבל כאן דלית מציאות דשם כיון דמבואר בסיפא אחר שהות בן עשרים שכבוה אף כשבעל אח"כ ליכא מציאות, ואחרי דאי מבאן לשם שבמציאת הש"ס. וזה דלא כתב הר"ב כאן לגזה מחשם נשרו והלכה עד פ' י"ג הוא כיון דאין כלפה במשנה זו אלא כמומאל בגמ' ל"ז ע"ב ובמבואר בלה"ע בסי' קס"ו סעי' ב' דבמיבן מולות ולא מחייבמות משה"ב בפ' י"ג דבש סוה פ"מ לפסק הלכה. ובמה דף נ"ב ע"ב מנין הסדרי עוברה בחיובים גם רבי' להבש"ש הנ"ל ע"ש. ועולה דמסתפינא הייתי אומר דבר חדש דהא דאמרינן בנרה דלענין שאסורה לאבן הדיוטין שמא יבא מין דהוי פסק הוראה הוא רק שם משום מומר דאי"ה וכמו שכי הוצמה ב"ה ע"ב ד"ה והתם נשרו דמוק ושרו הוא ג"כ חבש רמוק. ואם דאלה הגמ' בלאיסור לאיסור בנדה הוא רק לרבוקי בלא בעל דשבגדילה אף דהוי גם כן מומר דחשם מים לחנם רק הוא מדרבנן. אבל לענין שאר איסורים לא חייבינן לנשרו ונסרנו דכאן לאיבא חשם איסור מיסה ולכת אבל בלאיסור לאו לבד ודאי לא חייבינן לנשרו. ומה חוזר דמסיק הגמ' יבמות פ"ב ב' ברכה לעולמה שלפנינו ביבמות ק"ט דלאתאסור ברת חבשו לאיסור לאו לא חבשו ובשמע דכן הוא המסקנא דהם שבאבר בקשיא כתב הרמ"ם בברכות ד' כ"ו פ"ב בשם הגאון דשאר לאבלכם וכן יש גירסא בהרמב"ם פ"ט מטומאת את נבוסו דגם הרמב"ם דסבר שפק תורה מן התורה לקולא אבל בספק כרת מן התורה לא לרשבו לחומרא והלכ"מ שפ' י"ב מבכורים כי ש"מ מחלק ב"ב בין לאיסור כרת לאיסור לאו לענין ס"ם ובסמ"ג עיו"ד בהקדמתו לה' עריפות מחלק בין מיסור מלקה בספק הסקול בין מיסור מלקה בידי שמים לא כרת לבין לאיסור לאו. מעתה כיון דלבי' יוחנן דבמים מים לחנם רק הוא מדרבנן. אבל לענין שאר לאי

לא קאמר אבי דהגמ' קאמר דיחומא פשיטא אלא הא קמ"ל דנעלה שתתרסה ומתגרסה ביחומא וא"כ אלינא דמסקנת הגמ' לא חייבי מתני' אלא כקה ביחומא וא"כ קשה לרבין לשון הר"ב דהלא הר"ב קאמר דברי אבי הגמ' וכ"ז לא כתב בסוגיית הגמ' דהגמ' שקלא וטריא דמתני' לא חייבי כלל ביחומא ומה דאיתא במשנה יחומא הוא על דרך משל ומלשון הר"ב משמע דמתני' חייבי ביחומא רק דהגמ' קאמר דאלו דוקא יחומא קשה לעצמה אבל בשאר מתא גם נערה בחיי אם אך נתגרסה ומתגרסה קשה לעצמה ע"ז מקשה המחבר דלפי לשון דברי הר"ב משמע דחייבי חייבי ביחומה ממש רק הגמ' קאמר דלא יחומה בלבד זה אין דרך הגמ' רק תנא דברייתא ויכל לחדש על מתני' ולאמר דאלו דוקא מתני') אין זה מדרך הגמ' אלא אשבר מתא אחר וא"כ המחבר פוגר בהמשנה אך הר"ב ומתוי"ט קלנו כאן וסי' לרס לכתוב מקודם פשט בהמשנה כמ"ש רש"י ומסקנת הגמ' דיחומה קשה לעצמה אף בלא נתגרסה ומתגרסה ומה דתנן נתגרסה ומתגרסה חייבי בחיי קיים [ומתני' לא חייבי ביחומה כלל] אלא דלענין קשה דיום ביחומה ומעתה פשיר הקשה הרמ"ש על הרמב"ם כיון דאבי קיים [בסוגיית הש"ס דמה דאיתא במתני' יחומה הוא רק על דרך משל וכו'] אין תנן סתם דמפרה פשוט דמשמע מהכל:

פרק ה מ"א בגרע"ב ד"ס והיא כותבת. ע"ב ואוי מעשה אדיתא כמ"ש הרמ"ש בתו"מ סי' מ' סוף סעי' ח' וס"ס בע"ם מהר כמ"ש הכ"מ רק שהוא רצה לרלי' לסכי כותבת: **שם** בתוס' דרע"א אות ט"ע ד"ה אין זה מספיק. לפלורה הי' מבוא לאמר לפי התוס' ס"מ ר"ש סעי' כ"ח כרב וא"כ הכא לא איכיבון למסקנת הגמ' אלא דגם בממון הוי מתנה ע"מ שכתוב בתורה אך כזה הי' צריך התו"ש לפרש. ועוד יותר דהביאון דקלי לשמואל לא לאביי לא הי' ניחא להתוס' דהגמ' יפלפל כ"כ בחריבות אלא אביבא דהלכתא אלא מסקי דהוי ידע ומחל. ולפי הבאתי בגליון כ"מ ל"ד ד"ש תיבון זה אמת דמה פריך הגמ' לר"מ הא לשמואל דר"מ ל"א מודה ר"מ בלא עקר וגם שם כן הוא דאמת לא נאבד מ"ש זה מתוספת וממה שהיכלו מכות נ' ע"ב ד"ה ולשמואל בשמיעה ולי אוזל אליבא דרב קשה מה מהני הגמ' הא מני ר' יהודא הוא לרב מודה ר' יהודה בהא דלא ידע דמחיל ולי ניחא דקלי לאביי זה לי אפשר דבשלמא בכתובות הכא דלאיבן לא קשה שפיר מיהו התוס' דחיל לאביי אלא גם הוא צריך להבין המשנה אבל שם קשה יותר לתוס' דמ"ש דר"מ ר"ל ולרבא שם דמסיק שאמרו לרע"ע מה"ת יניח הגמ' מלפלפל בהו ולפלפל לאביי. אך לתירון ג' ניחא דגם שם שייך עקר ושייך ידע דמחיל כיון דליכא שנועה וחיוב תשלומין על הסומר והשואל אין הסגאתו על מתפן ובענין דאיתא בכ"מ ל"ו ע"א דגרושי גרע לעמירתו וכענין קלא בעיניו לאמאה. מעתה אין ניחא שפיר התו"ש תמה על הר"ב בפאה ס"ב מ"ה מדוע לא כתב הר"ב לפי הגמרא וכתב דרש"י מפרש לרוב כפי המקבן אבל הר"ב מביא תמיד מסקנת הגמרא. אך ניחא מיהא דר"מ לדיעה שיש חילוק בדין ודאי מביא הר"ב רק לפי הגמרא אבל בב"ב אין נ"מ לדיעה רק בפשט המשנה דיש לקבר לכל יעשיר לפלפול אחרון או להאריך בגאר העשה דמסקנא ולהבי פירש דלא בגמרא ודבר זה מבואר לדיעה בחו"ש מזר פ"ה מ"ה ד"ה וב"ש שכן עשה הרמב"ם אם אין חילוק לדין. מעתה מה לי אם אמר תחלה בטל בדין זה ושנו תיוק בתורה בטלי דרבנן אלו אמרינן דתנאי קיים וכבנן עשו מחזק יותר בדרבנן סוף סוף התנאי בטל בטלי דרבנן לכן לא נכנס הר"ב לכל פלפולי דגמרא במה דהלכה כרב"ג. ולא מעעמיי ובלוקימתא בתרא דגמרא דף ע"ד תע"ב דאם תנאי שבממון קיים ולא דרבנן עשו מיוק יותר אין נפ"מ לדינא: **מ"ב** בתוס' רע"ק אות ט"ו ד"ה בהר"ב שמלון מרינן שנועה וכו' ובל"ל לרש"י ולהר"ב למקבע וכו' ג"ב למעשה הבית רבינו תרומלמי ולא הבית סיום דברינו ופירוש הרמ"ש וכמו שהבית התו"ש בטלה ד"א יעקב דעיקר הוא דאיכא תשמיש' הרע"ק הוא דאיכא תיקונו כרשותה דיתמי אינהו ונקט טעמא דשנועה רק לאלוני. ולכן בתרו רש"י הר"ב ונקט סתמת זה הוא לפרע מנכסי יתומים כיון דהוי כלילו הי' כרשותם מיד מסמת האוריש ואמ"ב דלענין לאומי הי' לשם לעקבע משום דהוי כבלא נפיון אין בזה דקדוק כלל כיון דתחילת המשנה דלקמן אחר פוגמת ועד אחר הוא מנכסי יתמי ומשך הלוקן שבועה ז עד שלא נפיון ונקטו הראשון שכולם דומים זה לזה והם מעשה אחר שכתבו הוהם שבועות מ"א ע"א ד"ה ובו. ולהדבא לו הי' ניקטו רש"י והר"ב משום שלא נפיון הי' קשה עליהם הא בתמת העיקר הוא דהוי משלבלי דיתמי כיון שזכו בהו מיד ולכן יותר עוב לשם לעקבע משום הבא לפרע [מנכסי] יתומים דבזה אפשר לכלל הש"ד והמסקנא וכ"ו כתבתי רק לדעת רבינו זצוק"ל שסובר כיון שגם זכו היתומים עדיין לא שייך הבא לפרע מנכסי יתומים אבל האמת יורה דרכו בכל מה שהוא לתועלת היתומים עכון מזה שלא שייך השלישות לשלישים ואם לא יגיע לבעל חוב ולאשה יגיע להיתומים שוב הוי בכלל זה שעניין ליורש ומתיישנין שבועה דעשינן לי' לאן מה שהי' יכול אבוהון לעשון אחתבע לי ולא סרעתיך ולכן גם לפי הפשוט המשנה אולת דברי הירושלמי מני נקרא שבועה ז יותר שבועה הבא לפרע מנכסי יתומים מוגרע שלא בפיון דכאן אינא עוסק על שבועה שבועה שלא בפיון גם שובת יתומים ע"ב: **מ"ד** במשנה עד אחד כו' כיצד כו' קשה מה כיצד וכי מי לא ידע הבנה [בגמרא] בשיטת כולהו איך בילאור [אבל בביאור דע"ח לבאורה מיותר] ואיך לומר כיון שאמר כיצד אחינו לאמר הרמ"ש אן גם בזה. אולם מלאה לבאיה מכאן רמי' לדעת הכ"מ שהוא בשאין סוף סי' פ"ד דמאריך שיטתו הלוה ברי מפי עצמו וזה שבאמר הנאת כיצד כלומר לא הי בדברי עד לחוד ע"ז אמר דלא דוקא כלומר מהמת עצמו טענת ברי בתקנגלת כהוצאתיך ויש [גם] עד אחר. ולדות קושי' הש"ך מסי' ע"ח הפסר לאחרן כשבועה דשם הוי דין תורה דעד מחייבין ממון הלבר גם בלא שבע ברי משמע די לענין שבועת עד אחד משמע לא ידע ליבא כדי לפשיט [וכך דוקא] אם עוגן ברי [לא מחייבין שבועה ע"ש יעד] לחיים דעתו [וק"ל] ובזה אפשר לתרץ קושי' הרוס' דף פ"ט ע"ח ד"ה מרעפא על הר"ח וכלה מיהא ובשבועות מ"ב ע"א ובהרמ"ש שם דוחים דברי הר"ח מפת קושיא א אבל לפי הכ"מ ניחא דבלא אינו כמו בלבון המשנה שאמר הנה פרעתי אלא רב פפא אמר מעצמו כן ובזה ליבא שבועה ורק מהמת קיים לי בגוון" עדיף מעד דעלמא דגם בשלא ידע הנה רק מהמת עד אינא שבועה ע"ש:

מסכת נדרים

פרק א מ"ב אלומר לחברו. עי' תוס' דר"ע אות ו"ו ד"ה לא ידעתי וכו' ר"ב במשנה דגמרא אחתא לחברו רק בנסכר ע"פ אי' שם תיבת עכ"פ אי' בגמרא ובגליון במשנה בפירוש המרכ"ס אחתא לחברו ובמרכ"ס ניחא דבעי תנאה לגע ובלבון שלמי לחתא ובלבון המזיק בגמרא ע"ו ל"ב ע"ב ובגליון במשנה בפירוש המרכ"ס מבבנלי ובפי שבתבתי בגליון הגמרא ע"ו ל"ב ע"ב ומהגמרא דר"מ מ"ד [נראה דהעיקר בגי' הבבלי דבירוש אחתא כפי] מה שאמר רבי בילדותו ובבבלי הפתיקו כפי שאמר בזקנותו ומעתה דעיקר הבבלי ל"ל דכאן תיקן רבי דברין ואלו אלא אמרה לפוטרף לחבירו דאיתא בהרמב"ם והר"ן בריש מס' ע והבלון נמי בהקדמת הרמ"ש ל"מפ' א דלא מייירי נמס' א בקרבן שעמו דוה שייך לקדשים אלא שאסר על עצמו או על חברו דבר שהוא שלו אבל אם חברו על עצמו מעתה אין יכו' בהמשנה האומר קונם וכו' הוה כיעי לקרבן יכו' משמע קרבן נמור ואם מה לא מייירי כאן ויהי' הכרח להוסיף שאמר קונם וכו' עלי או עליך או לחתך עלי לתען לערב על פאוסים ונראה לי' לתאמא תריצות בזה ולבן נקיט לאומר: לחברו שוב ידעתו אלא כיון לקרבן סתם ובן נראה אלא' כיון שאמר לחבירו בזה הוי כמבולא שאמר

חלינה מבואר דדי לגימוד חיבה לאשה דלא בעי לשגע חלינה ושיוכל לאחמירה אבל דעתה בעי' ובתוס' דר"ע ביבמות בבמשנה שם אות ק"ב הביא רש"י זו בגע"ר ואין הכרח אלא עקשה לפ"ז על רש"י יבמות ובתוספות דף פ"ב סוף ע"א ד"ה דעשיה והלי ויבמה כו' לאמר לא תיכן דויבמה הוה דבעי הגע לפטל הוקה אך ל"ל דסבר רש"י דלהה לא בעי לימוד דפשיטא דלא בטל הוקה ובלא הגע שעל לבטל ניפולון דידי' וגם הוקה. ואין לומר כיון דאיכא הוקה בטולם אין מוכר לאחמירה זה אינו דזה בכלל אמה דכתיב לאחה דלמדין שם שיש דהוה לענין זה כאחמו אבל לא מבואר גם לגרשם על כרחם. ולקח משמע ממה דאיתא ביבמות ובתוספות הר"ל על כנסה דהוי כאחמו לכל דבר למלי הלכתא אמר ריב"מ לומר שמגרשם בגע ומחזירה ומחזיר על כרחך אין רק מרצונו ה"ב אשבר לומר כן גם נמגרשם. ויש לראות דלא מתבטל הוקה לעמרי דהא סברי רבנן דפליגי על ר"ש ביבמות י"ח ע"ב. ובאיתור הגמרא כ"ע ע"ח דבאחר הוקה לאחמה על אח אבל לא בעלמו בבעל הראשון. ואין לומר ה"ב הוי ב' זיקות אמת יבם אחר שבכסה על האח. זה אינו דהא חזינן דרבנן סברי כן שבאחר זיקה לאסור על אח שנולד אח"כ ואח פשוט יכול ליבם דזיקה ז אין רק אחת עם קידושי הבעל ועכ"ם לענין גט בעל הראשון בעל הראשון. גם מסופק אני אם גט זה יכול לפרוח ע"י שלוח כן לקבלה וכן לגולה כיון שבשום מעשה פשוט זיקה אחר מוטל על הבעל ובעבמה עמה ותידוש אלא נמנא מכל זה לגום מרש"י ור"ב מבואר כן וגם לא נמצא בהיפך בשאר פוסקים והש"ע בסימן קפ"ח כתב רק דין המשנה והגמרא:

פרק ט מ"א בהר"ב ד"ה רשב"ג וכו' בכל תורה. יש לראות בכל המפרשים שמביא הגמרא בתוספות ס"ג ע"ב וריש פ"ד על משנה א דלכא לוקמתא זו ולולם העיקר מה שאריך ביאור הוא אלא הר"ב בפאה ס"ב מ"ה מדוע לא כתב הר"ב לפי הגמרא וכתב דרש"י מפרש לרוב כפי המקבן אבל הר"ב בפאה ס"ב מ"ה מדוע לא כתב הר"ב לפי הגמרא וכתב דרש"י מפרש לרוב כפי המקבן אבל הר"ב מביא תמיד מסקנת הגמרא. אך ניחא מיהא דר"מ לדיעה שיש חילוק בדין ודאי מביא הר"ב רק לפי הגמרא אבל בב"ב אין נ"מ לדיעה רק בפשט המשנה דיש לקבר לכל יעשיר לפלפול אחרון או להאריך לבאר העשה דמסקנא ולהבי פירש דלא בגמרא ודבר זה מבואר לדיעה בחו"ש מזר פ"ה מ"ה ד"ה וב"ש שכן עשה הרמב"ם אם אין חילוק לדין. מעתה מה לי אם אמר תחלה בטל בדין זה ושנו תיוק בתורה בטלי דרבנן אלו אמרינן דתנאי קיים ובכבנן עשו מחזק יותר בדרבנן סוף סוף התנאי בטל בטלי דרבנן לכן לא נכנס הר"ב לכל פלפולי דגמרא במה דהלכה כרב"ג. ולא מעעמיי ובלוקימתא בתרא דגמרא דף ע"ד תע"ב דאם תנאי שבממון קיים ולא דרבנן עשו מיוק יותר אין נפ"מ לדינא: **מ"ב** בתוס' רע"ק אות ט"ו ד"ה בהר"ב שמלון מרינן שנועה וכו' ובל"ל לרש"י ולהר"ב למקבע וכו' ג"ב למעשה הבית רבינו תרומלמי ולא הבית סיום דברינו ופירוש הרמ"ש וכמו שהבית התו"ש בטלה ד"א יעקב דעיקר הוא דאיכא תשמיש' הרע"ק הוא דאיכא תיקונו כרשותה דיתמי אינהו ונקט טעמא דשנועה רק לאלוני. ולכן בתרו רש"י הר"ב ונקט סתמת זה הוא לפרע מנכסי יתומים כיון דהוי כלילו הי' כרשותם מיד מסמת האוריש ואמ"ב דלענין לאומי הי' לשם לעקבע משום דהוי בכלא נפיון אין בזה דקדוק כלל כיון דתחילת המשנה דלקמן אחר פוגמת ועד אחר הוא מנכסי יתמי ומשך הלוקן שבועה ז עד שלא נפיון ונקטו הראשון שכולם דומים זה לזה והם מעשה אחר שכתבו הוהם שבועות מ"א ע"א ד"ה ובו. ולהדבא לו הי' ניקטו רש"י והר"ב משום שלא נפיון הי' קשה עליהם הא בתמת העיקר הוא דהוי משלבלי דיתמי כיון שזכו בהו מיד ולכן יותר עוב לשם לעקבע משום הבא לפרע [מנכסי] יתומים דבזה אפשר לכלל הש"ד והמסקנא וכ"ו כתבתי רק לדעת רבינו זצוק"ל שסובר כיון שגם זכו היתומים עדיין לא שייך הבא לפרע מנכסי יתומים אבל האמת יורה דרכו בכל מה שהוא לתועלת היתומים עכון מזה שלא שייך השלישות לשלישים ואם לא יגיע לבעל חוב ולאשה יגיע להיתומים שוב הוי בכלל זה שעניין ליורש ומתיישנין שבועה דעשינן לי' לאן מה שהי' יכול אבוהון לעשון אחתבע לי ולא סרעתיך ולכן גם לפי הפשוט המשנה אולת דברי הירושלמי מני נקרא שבועה ז יותר שבועה הבא לפרע מנכסי יתומים מוגרע שלא בפיון דכאן אינא עוסק על שבועה שבועה שלא בפיון גם שובת יתומים ע"ב: **מ"ד** במשנה עד אחד כו' כיצד כו' קשה מה כיצד וכי מי לא ידע הבנה [בגמרא] בשיטת כולהו איך בילאור [אבל בביאור דע"ח לבאורה מיותר] ואיך לומר כיון שאמר כיצד אחינו לאמר הרמ"ש אן גם בזה. אולם מלאה לבאיה מכאן רמי' לדעת הכ"מ שהוא בשאין סוף סי' פ"ד דמאריך שיטתו הלוה ברי מפי עצמו וזה שבאמר הנאת כיצד כלומר לא הי בדברי עד לחוד ע"ז אמר דלא דוקא כלומר מהמת עצמו טענת ברי בתקנגלת כהוצאתיך ויש [גם] עד אחר. ולדות קושי' הש"ך מסי' ע"ח אפשר לתרץ כשבועה דשם הוי דין תורה דעד מחייבין ממון הלבר גם בלא עוגן ברי משמע די לענין שבועת עד אחד משמע לא ידע ליבא כדי לפשיט [וכך דוקא] אם עוגן ברי [לא מחייבין שבועה ע"ש יעד] לחיים דעתו [וק"ל] ובזה אפשר לתרץ קושי' הרוס' דף פ"ט ע"ח ד"ה מרעפא על הר"ח וכלה מיהא ובשבועות מ"ב ע"א ובהרמ"ש שם דוחים דברי הר"ח מפת קושיא א אבל לפי הכ"מ ניחא דבלא אינו כמו בלבון המשנה שאמר הנה פרעתי אלא רב פפא אמר מעעמו כן ובזה ליבא שבועה ורק מהמת קיים לי בגוון" עדיף מעד דעלמא דגם בשלא ידע הנה רק מהמת עד אינא שבועה ע"ש:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שאמר לחבירו פתח קרבן עלי לו פתי עליך ומתוכן נזה גם הקושיא של רעק"א ז"ל בלות ז' שלי אפשר לפרש פתח שאמר מיץ וכו' דאילו כן נקיט כאן דין מירות והין מקום לזה אלא בנזיר וכן איתא באמת שם בתוספה ושם ודאי הכוונה שהם אבל הכא דלא מייירי רק באוסר תפן הוקף רש"י לפרש כן והוא נמי מתמת התחלת המשנה שאמר לחבירו דידעת ע"ז דלא מייירי בנזיר באמת דאילו כן מה לו לחבירו אבל כן הוא כפי' רש"י שאמר לחבירו הריני מיר אם אוכל מפיך הם אתן לך לאכול מפתי וממילא בכלל זה אם לוקל מפתי וא"כ היינת לחבירו סובב בהכרח לכל הבנות וכן בשטתה מכיח יותר אלא יאכל מפת חבירו ואלא יאכיל את חבירו והרמב"ם כיד החזקה דלא נקיט לחבירו איתה כיון דמפרש שם לפני זה פרטי הדיעות יהי' ידוע הכונה ולא נרוץ ביאור יותר מש"כ במשנה דלא אמר מקודש לכן ודאי כמו שיש הכרח במשנה לי לחיבת לחבירו כן כאן ובריש מיר פירש"י הכיריים מיץ וכו' וכתב דשם מייירי במירות עצמן ולית לבן לחבירו ע"כ :

פרק ב מ"א בר"ב ד"ה בתחתן וכו' ולא סבי בכדו חבית לו לבך עליך. כ"ב ע' לבוטות אלו בדף כ"ח ע"ב : **שם** בתוס' דר"ע לות ע"ו ד"ה ת"ע דלא תבן כו' כ"ב וכן הקשה התוס' הדשים ולא תירץ ע"ד. ולע"ד שפיר הקשה התוי"ט דלכאורה קשה מה פריך הגמ' ע"ו ע"ב והא משתעבד לה דלמא מייירי שהי' בהסכמתה שידור ואח"ז נתחרטו ודנין אם הגדר חל ונם הר"ן שהקשה דהוי לבטל פ"ו דלמא נפ"מ בזקנה ושי' מג"א לו"ח רש סימן כ"מ לו שיש לו זכר ונקבה דלכ"ע במשנה יצמות ס"ל ב' דמהני ומבואר בתר"ע סימן מ' סעי' ה' ואין לומר דהגמ' והר"ן מילתו לתוקי כך משום דסתמת תנן דמשמע דבכל גוונא מיירי זה אינו. דהא גם לתוקימתא דגמ' ומה שסמך הר"ן תירוץ על תירוץ זה הוא רק בגוונא [מ'] ולא מוקמינן בכל גוונא אלא רק באומר הנאת תשמישך עלי. אך על הגמ' זה אין קושיא דודאי גם זה הי' תירוץ אבל כיון שמצא הגמרא לוקימתא דרב הכנא שהמציא דין באשה שנדרה שלא מלון הבעל שמתלק כן הי' דרך הגמ' לנקוט עדיף ממה שמצא בכר ובאחר אתכם אח"ז אבל באמת הי' הגמרא יוכל לתוקי נמי כאן כמו שהקשתי לעיל [הייתו שהי' בהסכמתה לו בזקנה על קושית הר"ן וכמש"ל] וכן לקמן בנדרים פ"ח וכן בכתובות פ"א ע"ב ודאי הי' הכרח רק לדברי רב כהנא ונם מתמת ברב כהנא בבר אמר כן במ"ש לפני זה מוקי הגמ' לוקימתא זו ויש לראות שכן הוא במ"ש שבש"ע ביו"ד סימן רל"ד סעיף ס"ו ובתר"ע סימן ע"ו סעיף י"ד מביא הדין כפי לוקימתא דגמרא זו והרמ"א נב' מקומות אלו מוסיף דס"ם במדר ברשותה ולעומה וכמ"ש. מעתה הקשה התוי"ט כיון שהתנא כאן לא לבאר רק ההילוק שבין מדר לשבועה שפיר הי' יכול לנקוט המשנה שלו ממשך וכו' מלעומה ובדברי הרמ"א הנ"ל לענין מדר באיסור מדרבנן דשבועה הוי גזה דאוריתא שהשבועה חל בדבר שאין בו ממש ואיסור הנאה התו"ש ס"ע. אך הי' אפשר להם לתרץ קושי' התוי"ט בדוחק כיון דנקיט הנא בכתובות ס"א ע"ב דין דלא אפשר רק בד"ר בהנא וכמו שפי' רש"י שם לא רצו לנקוט הכא גוון אחר בשבועה וזה דוחק גדול. וכמה שכתבתי דייתה להגמרא לנקוט יותר מה שמצא בבר אמר כן אזה אמורא יש לענ"ד לתרץ נמי ביאמות כ"ב ע"ב אמלי קרי כאן ובשיא וכו' נימא דמייירי שהי' שונג שנתלפה אשתו בח"ח לו בתחתו אך כיון דאמר ר' פנחס הגיגה כ"ו בגנב דאיכא מלאות שונג נקיט כאן הגמרא עדיף לוקימתא זו. ויותר מזה נדרך הגמרא עי' בח"ם בגליון פ"ב מיבמות מ"ה ע"ש : **מ"ב** במשנה ד"ה קרבן שאוכל לך. כ"ב בירושלמי יש וקרבן וכתב המפרש דל"ל הקרבן ואם שיטה הגרסא הי' לו לומר הא קרבן גרסינן כמבואר בהר"ב לעיל פ"ב כוף מ"ד בלא הי' שהיה מהקרבן דשם דאסור וכן הוכיח הר"ן הגיגה כאן דף ט"ז רש ע"א וגם מביא הר"ן לפשיעות כן במשנה זו בשבועה הוי הא בשבועה ופליאה מה דבמשניות לאחת הקרבן ולא הא קרבן בדאיתא במשנה דבגמרא ומה יהי' לפוגי' דגמרא וקובי' מלעיל אם לא שנאמר דאלו הוי לי' יהודה וכל זה הוי לחיפך מהגמרא ובתוס' יו"ט מוזין קרבן ומרחם לח"ם לעיל ובודאי ט"ם יש בזה ע"כ : **מ"ד** במשנה כתרם וכו' ר"ב עי' רש"י כאן ח"ח ע"ב שוטיף דבדק הבית לא מיקן לפדות והלא בערכין פ"ח מ"ו מבואר דתרמי כסיפ אין להם פדיון ובערכ"י וכר"ב וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מערכין ס"ד דקדשי בדק הבית יש להם פדיון וכ"ה לקמן פ"ג מ"ה ורש"י לא נרוץ כלל לזה דגם אם יש פדיון הלא כל זמן שלא נפדה אסור ואין לומר הלא גם בתרמי כהן יש לאסור בעוד שלא נתן ליד כהן ורק אמרינן דעל אחר שבא לידו כוחתו כמ"ש הר"ב כאן. וא"כ נימא נמי בבדק הבית שעל אחר פדיון כוחתו זה אינו. דבאמי זה שמחוסר עדיין ממון ודומה לח"ם הר"ן שכוחא בח"ם סימן תמ"ח ס"ק ג' אבל כפי הגראה הי' כוחא רש"י כן [דמה שכתב דלא נתן לפדות אין כוחתו לא ניתן לפדות כלל רק כוחתו דצריך לזה ממון משא"כ תרמי כהנים בתחילתו לכהן הוא הולין] אבל לפי המבואר לקמן פ"ב מ"ה ובערכין הנ"ל [ר"מ לומר כן דשם אמר בפירוש דיש להם פדיון משמע דלא מבטחינן לחסרון ממון וק"ל] : **שם** במשנה ואם סתם אסור. כ"ב כאן בתוס המשנה כריב"ב בערכין פ"ח מ"ו והלכה להפוסקים והר"ב ומבואר נמי בתוי"ט שם בכרכן דסתם הוי תרמי כהן אך לא אפשר דוקא אם דנין על הנתן עצמו אבל אם אסר תפן ותלה בתרם אמרינן גם לתרמים דשם דודאי לאיסור אכילה הי' כוחתו ואסור דבבכי מייירי הכא והסברא זה הוא נכון כי אם אמר סתם תרם אמרינן לדעת התרמים שיסובב לכהן ממתת דרש שלהם הנא פעולה עכ"פ להוציא מלחתו ונתת לכהן לא יהי שאינו קדוש הרבה שיהי' לבדק הבית עכ"פ יתן לכהן משא"כ הכא [אם אסר תפן ותלה בתרם] שאפשר שלו ואם יהי' כתרם כהן לא פעל כלום ואין רק כמתנה ודאי כוחתו לגמרים

דלא נאסר ע"כ : **שם** במשנה ד"ה הלישכה עי' בקלים פ"ג מ"ח :

פרק ג מ"ג תוס' דבע"ק לות כ"ג ד"ה קשה לי מעשה אזוזי אסור במעמיד וכו' ר"ב קודם כל אין בירור שגם בזיזוזין זה שוגל שמעמיד דברו דבירושלמי איתא זאת רק על מוכר ולקח דיש לפעמים מבנות שבדוקה אמר אך לוא יהי' שכן הוא בכל זיזוזין דמסתמא נאמן אם אמר דבודאי נדר ובפרט שהוא לאחמיר מה"ת לא נאמין לו דשוי' עלי' איסור ואין לומר דלא יהי' שהי' כן לא מהני דכיון דבמדיר לאכול לגמרי אין בדרך לחיות דוקא הוי דברים שבלב ולא שייך חיזוק הר"ב דמשנה לי' זה אינו. דהא לחיפך הר"ב הקשה על זיזוזין אחרי מהי הוי דברים שבלב. על כרחך צ"ל דסבר שהדיבור מחליב האיסור ויש בזה אחתי לומר לענין אלדעים. אולם לוא יהי' שלגמרי דומה ובסי' רל"ב הוצרך דברי הירושלמי רק על מכר ויש גם שם ספק על דין מזמין שבסעיף שלמ"ש. אבל על עיקר הקושיא גם אם נאמר דשוב ר"ל הכלא חיזק באומם דשכיח אמרינן דסוי לו לחתנות כדמשני הגמרא כאן כ"ז ע"ב וכתובות כ' ע"ב אך באומם שבוע לא אמרינן הי' לי לחתנות אבל פשיטות הוא לגמרא דאם הוי נדרי זרוזין ורק הוא הקפיד ונתן מחשבתו לחתנות בדוקא ודאי הי' לו לחתנות דבאומם לא יהי' נדרו כיון דמתת לדקדק ולחשוב מחשבות באופן התנאי ומדלא התנם אין אומם מבטל וא"כ פריך הגמ' ממנ"ם אם דקדק גם אומם לא מהני ואם לא דקדק לא צריך אומם דרק בנדר אחר אחם שלא נתן דעתו וממילא אל הנדר לא בעי לחתנות על אומם דלא שכיח משא"כ כזה שלריך ומחשבה בתנאי מיוחד :

פרק ד סמ"ד בהר"ב ד"ה לא יעשה וכו' לא יקנור. כ"ב ע"ב סובר הר"ב דמה דאיתא בגמ' דקא מרפי לי' לתרעא הכותה שבל ידי קלרעא מעשה המקום פנוי איכול המודר ליכך שם בלי שיכוב לקנור בחלקו אבל לשון זה איתא בר"ב ח"ז ע"ב דמבואר דקאי אל עניו חריפה ולכן פי' הר"ן הכל כאן על חריפה אבל הרמב"ם פירש בתשובה בהר"ב אבל בפ"ע סימן רכ"א סעי' ה' מבואר כרש"י וכהר"ן ויש לתקור לתה לא פירשו כן הרמב"ם והר"ב ולא משום לבון אומן דאיתא בפאה פ"ד מ"ה אין רש"י דגם חריפה מקרא כן כפי שכתב התו"ש שם דכל שנוה כמשך בחבל נקרא כן :

פרק ה מ"ג בהר"ב ד"ה המודר הנאה וכו' וכיוצא בזה. כ"ב בגמ' איתא ד' מ"ו ב' ר"ב אמר לחתנה לשליח ולרביע אחיי אמר אפילו בנזיר ופירש הר"ן והרא"ש בפשוטו שנוטל חלק מהכנסת המודר לבל חד בדאית לי' אבל הרמב"ם מפ' בפירוש המשנה וביד החזקה מביא כן לדינא כמ"ש הר"ב הכא וכתב הכ"מ וכב"י סי' רכ"א שדעתו דהא דאמר ר"ב מתנה שלים ורביע הוא שייר לעצמו אי אמרתן אז לפתח רביע ולפחות הכסיר ולהניי אפילו שייר לעצמו דבר מועט אמנם אחת במרתן לאוסר ובטעם כיון דאסר עליו נכסיו נקרא כל המרתן נכסיו יען שלא יצא כל המרתן עם הממלא בה מרשותו כמה שנאמר לו לאחיה בזה ולהכי אין לאסור רק בהבור שכתב הר"ב אלא [נס] בכל המרתן. והא דלא הרמב"ם מפשט הפשוט הוא. ה) דלפשט הר"ן והרא"ש פשיטא דאסור כיון שיש לו חלק בכל המרתן יהי' גם חלק קטן מ"מ הוי שותף משא"כ לפירוש הרמב"ם יש חידוש דגם כמה שלא הגיעו לעצמו אסור כיון שעי"ז גם מה שהגיעו הוא בכלל נכסיו ובמש"כ הע"ז והש"ך בסימן רכ"א סעיף ו'. ב') מוסכם פשט זה יותר למה דאיתא בשירוזין ד' ס"ה ע"ב בתשובה ר' יהודה לומר וכו' חפיסת יד וגמ' ע"ז היכי דמי הפיסת יד כלל"ד דלהכי לא פירש הרמב"ם כתשובות ופשוט דלא בהר"ן והרא"ש :

פרק ו מ"א בתוס' דרע"ק לות מ"ד ד"ה מותר בלי וכו' דכתיב בני פסח ובשלת ואכלת. כ"ב ד"ה אכל איתא רש' דגמ' ולענ"ד מין שום ר"ש הולין ק"ט ע"ב ופסחים ע"ד ע"ב וגם בתוס' חולין מ"ו ע"ב שהתוס' שריך לאכול כל שבעה מצה דוקא כיוצאים אלא מיד אשר שם תוצאת את הפסח ובבלל זה נמי אכילת הפסח אלי וקראה התורה בזה יען שמבואר בכל בפי' הפסח ולף ובשלת ואכלת את התגיגה ולא נגמר חיוב שלך ופיות בבקר יש לך רשות ליכך לבישך. וזה נמשך לפסוק ב' דכתיב וזבחת וגו' אלא ובקר ומתחיל בפסח ואלא בפסח אין בקר אך בקר לך פי' רש"י דקאי על תגיגה וכן הביא שם בשם הרמב"ן א"כ הכא נמי קאי על תגיגה. ולכיון מתי פירש דבשלת ואכלת קאי על פסח ומביא ראי' דכיון דייטב מהבשלו אבלותי' ומדיה כ' ל"ה ובשלו הפסח וכן הי' דעת רש"י דקאי על פסח. אמנם אם לא הי' לשם הראי' מד"ה לא פירשו רק על תגיגה כמו התברכתא . ולדידי' לף שיש לפרשו כמו בד"ה מסתבר לו יותר לפרש כאן על תגיגה מהמת קראי דלעיל וכן איתא בפסחים ע' ע"ב דוזבחת פסח קאי על בקר וגלגל נמי בשם פסח כיון בסתמו עם פסח כדאיתא בפסחים פ"ו מ"ב כן הוא כאן לדעת התברכתא ועכ"פ לכל הדיעות אלו ע"כ אין ראי' כלל מכאן אלא לדברת הגריבו ראי' מהתם לידע הכוונה כאן : **מ"ד** במשנה ובמוריים. כ"ב מבואר בע"ז ל"ד ע"ב דהוי משומן דג ועי' ערוך ערך אמן וערך מריס שהוא מיבול שיש בם שומן דג ויש בו גם יין לפעמים כמבואר בע"ז ס"ל ובחולין ו"ו ע"א :

פרק ח מ"ב בתוי"ט ד"ה רבי מאיר וכו' ואיכא למימר עד פני בו' עד שיצא כ"ב דלבון לפי הוא אחר שעתה : **מ"ו** במשנה עד שיבא הוא. כ"ב עד שיבא ממשך למשנה כ' דכאן דנסא דיין [דשם ביין עד שיבא אסור עד שיצא] ולוא ושוב שאני שגם ביבא הוי עד שיגיע עי' כלי בסר"ן : **שם** בתוס' יו"ט ד"ה אינו אסור אלא עד סעודה בל לילי הוא. כ"ב ודשי" פירש שבבר מותר בלילה כפייך לעיוסיכ ובזה אין צריך לומר לאו דוקא כיון דבתורה כתיב ועמיתם בתשעה וכתבו התוס' בכרות מ' ע"ב שבדיוק הוא מדלא פריש בעיוני הוי לכתב בתשעה בתרם [בערב] תעמו א"כ קרא בתורה גם [בתחלת] ע' שם וגם לדרש התכמים ברכות מ' דעיוה"כ בתלילה נקרא עיונו וגם המ"א בסי' תר"ד כתב דיוצא בזה כמו תענית וא"כ גם [בתחלת ליל תעניתי] שייך לומר ליל הנשם וזה הוא כמנהג בממעטין בסליחות בעיוה"כ דשייך בלילה [שבער] וכמ"ש המ"א סוף סי' הנ"ל מבלי"ה ע"כ :

פרק ט מ"ד בסר"ב ד"ה אלו בייתי וכו' ולכל המודר כו' ר"ב זה איתא בברייתא בגמרא דף ס"ה ע"א ומי סביעות שנוה בהרין שם : **שם** תוס' תרוסים אות לי' ד"ה וקשה הא קיימא לן כו' ר"ב התוס' תדשים התוק לשנה דברי התוי"ט ואינו כן עי' ב"י על יצמות מ"ב ע"ב דמבואר דבק בסתם ואח"כ מתלוקת אין לזה דין סתם שיהי' הלכה ברורה בסתם לבל לאחי צריך רלי' מיוחד לפסוק בהמתלוקת שלא"כ כל' מהתלוקה ובפרט לפי מה שכתבו התוס' שם ובביצה כ' ע"ב דפשל ע"פ דהוי רבים במה דסתם בתנא קורי' א"כ הי' בסתם שקודם נעשה עכ"פ רבים ואיך פסקינן לקמן הלכה [בתכמים] ע"כ אמר דאינה אלא מתנה אחת דלוגא זאת הי' רבים נגד רבים ומקור הסתם ומתלוקת הוא ביצמות מ"ב ע"ב ועי' מ"ש בנזיר פ"ו מ"ט :

פרק י מ"ב במשנה שבטל מפר בבנר. כ"ב בפסחות משמע דקאי נמי על שעת הסחמת זו הוי כר"א אבל הרמב"ם בפי' המשנה נראה דרוצה לבאר המשנה זו לכ"ע והמשנה דלקן סתם וסמך על המשנה הי' ולעומר דבטל מפר בבנר לר"א אפילו מודה לר"ש ג"כ מפר לעולם :

פרק יא מי"ב תוס' דר"ע לות ס"ע ד"ה אלא הכא וכו' אמה אינה נאמנת לאסור. כ"ב כונת המרדכי הוא דודאי שהתי' נאמנת כפשוטו לית לה מנו דאם תיאסר על כל העולם אינו מנו דאין לכונה רק שתאסר לבעלה דעיני' תנם באחר ואם תאמר רק הנאת המשך עלי אין לה כתובה ובאמרה נאמנתי יש לה כתובה כמבואר בריטא לך הקושיא הוא באמרה שאין רצונה בכתובתה רק שתבטל מאיסור שיודעת שתאסרה לו בזה הבי' נאמנת וכמו בתוס' פ"ם מלאתי דנאמן לאסור ולא לכתובה ואין זה בכלל מנו ואלו עשנה הפלגי האמרוטים בכללי מנו בח"מ סי' פ"ב כיון שהיא עמה אינה רוצה הכתובה רק שתאסר וכמו דאיתא בכ"ב קל"ד ע"ב ובהומי' כללי מנו ל"ש ל"ב ותתכות כמ"ו ר"ל לכן המרדכי ולא אמר סתם דלהרמנת בתנו לתנן שבדע דשיטתו הוא רק באמרה לא בעינא כתובה וגם לא שייך בזה לדברי הגמ' שכתב הר"ב בשתנאי לאחר תעלי מה שכתב ליכי ח"כ ממילא תגיע בכתובה. זה אינו דבבר"ב שאמרה שאין רצונה בכתובה ודאי אינה מגעת [בכתובה] וא"כ אינה מנו :

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהרב חגאון הגדול זאב בן אריה אבד"ק גאלדינגען וטעלז בעהמ"ח הגהות בן אריה על השס"ם

מסכת כתובות

פרק ב מ"ט בתוספות חדשים ד"ה האשה כו' וכי לא הי' בירושלים מחבואה כו'. נ"ב וגראה לישב על פי מה שדרשו חז"ל בגיטין דף נ"ו ע"ב על פסוק ובכן ראיתי רשעים קבורים איכא דאמרי קבורים ממש דאפילו מילי דמיפמרין אינלי להו וסירס"ל מילי דמיפמרין מפמן ממונו של ישראל עכ"ל וזה הי' בחורבן בית שני כדאיתא שם וא"כ לא היה שום מחבואה ומקום מוצנע מעכו"ם שהשא אשה מותרת ע"י זה כי הכל נתגלה להם:

מסכת סוטה

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה ר' יהושע כו' ואכתי קשה לי אמאי אמריגן כו' נ"ב ע' חלקת מחוקק סי' קס"ו ס"ק נ"ד שמיישב קושית התוי"ט דבזמן הבית הי' תקנה לחזור ולקנאות לה בשני ב' והיא תשתרה בשני ב' ואז תשתה לכו"ע וינלנל עליה על סתירה הראשונה ותשתה ותהי' מותרת לו ע"ש [וע' ברכות דף נ"א ע"ב אלך ואסתתר בשני אלקנה בעלי כו' ובשני יסופע שם שהקשה איך העבור על איסור יחוד א"א שהוא מן התורה. ויש לומר ביקנא לה שלא תשתור עם שני כשניים ביחד שמותרת ביחוד עם שנים ומ"מ שותה כשהסתר כמ"ש הרמב"ם פ"ג מה' סוטה ה"ג וע"ש במשנה למלך]:

פרק ד מ"ד תוי"ט ד"ה אשת שריב לשון הרמב"ם כו' וסרים אדם פי' הכ"מ כו' נ"ב והנכון בכוונת הרמב"ם במה שכתב במותרות לבעליהן היינו גיורת ומשוחררת דמותרת לסרים אדם כדאיתא ביבמות ריש פרק הערל [דף ע"ו ע"א] וכן פי' המבינה למלך ע"ש [בפ' שני מהלכות סוטה הלכה ו']:

פרק ה מ"ג תוי"ט ד"ה ר"א כו' וקשה דבמשנה כו' מפרש הרע"ב כו' וג"ע עכ"ל נ"ב לא קשה מידי דלר"ע דדרים [כאן] מרומית דקרקע גופייהו דערי הגוים ולאי דהוה דאורייתא דהא קרא להכי אתא. אבל הרע"ב שם בעירובין פ"ד מ"ח כוונתו להא דדרשינן בעירובין דף נ"א ע"א מקום ממקום ומקום מגיסה כו' וחוץ מחוץ כו' מערי הגוים דהיינו ערי מקלט וזהו בחמת אסמכתא בעלמא ולאו ג"ש ממש משיני [וזהו אפי' לרבנן] וכן כתב רש"י שבת דף נ"ד ע"א ד"ה בעירובי תחומין כו' ולזה כוון ג"כ הטור בסי' מ"ז:

פרק ז מ"א תוי"ט ד"ה ותפלה כו' ושוד דמשמע דקידוש דאורייתא בפ"ק דמיר (כמ"ש שם פ"ז מ"ה). נ"ב לפי מה שכתבו תוס' שם [במיר דף ל' ע"א ד"ה נמי היא] בשם ר"ת דהא דמקשינן שם מושבע ושומד מהר סיני פי' בתמיה קא מקשי אינו מוכח משם כלל דקידוש גופיה הוא דאורייתא אלא דלפירש"י שם מוכח דהוה דאורייתא ולזה כיוונו התוס' כאן [בסוטה דף נ"ב ע"א ד"ה ק"ם] ושיקר הראי' דקידוש דאורייתא מברכות פ' מי שמתו דף כ' ע"ב וכמו שכתב התו' כאן (והרב התוי"ט הסמיכ זה מלשונם ולא ידעתי למה): מ"ד תוי"ט ד"ה ר' יהודה כו' כתבו התו' מ' ותמי' לרבי כיון כו' נ"ב התוי"ט קיצר בלשון התוס' מאוד וע' בדבריהם [דף נ"ג ד"ה ורבי יהודה] שהקשו ב' קושיות, ומה שכתבו התו' בזה הלשון תמי' לרבי כיון דהטיל הכתוב כבר בין קרקע למעשה נימא דמעכבי תרוויהו עכ"ל. יש לפרש דכוונתם לרבי דס"ל קידושין דף פ"ז ע"ב דמקרא נדרש לפנו ולאחרו א"כ נימא דלעכבו תרוויהו, פי' ולא מציו דפליג רבי בהא דקרקע לא מעכבי גם לענין הלכה יש לעיין דראה דשם הלכה כרבי [וכמו שפסק הרמב"ם ה' עבדים פ"ב ה"ו וכמ"ש הטעם בכ"מ שם משום דר"ח בר אבא אר"י אבל חכמים כו' ע"ש וכן אמר ר"ח בר אבא אר"י בר"א דף מ' ע"ב אבל חכמים אומרים כו' מקרא נדרש לפנו ולאחריו ע"ש ובקדושין שם מוכח דלולא הדרשא דבאלה היו מודים דמקרא נדרש לפנו ולאחריו אפילו לר"ע ע"ש] וגם הקשו התו' לר' יהודה דס"ל דמקרא נדרש לפנו ולא לאחריו דאדרבא ס"ל לאמיר אינו' אפילו אי לא הוה כתיב אלא כה דקריאה מעכבי ולא מעשה ותירצו התו' על קושיא שניה וי"ל דס"ל ור' יהודה הא כו' ע"ש וקושי' ראשונה הימנו בתימה והתוי"ט קיצר בדבריהם. ומשמע מלשונו דמ"ש התו' ותמי' לרבי היינו לרבו של בעל התוס' ומחמת זה הוצרך בלשון התוי"ט תיבת (היכי מצי) ואינו נכון [וגם אם נפרש בתו' תמי' לרבי פי' לרבו של בעל תוס' לריך ג"כ לפרש כנ"ל ומקשי מכח ההלכה דקי"ל מקרא נדרש לפנו ולאחריו בקדושין שם ובר"ה שם וכנ"ל]: מ"ח תוי"ט ד"ה והמלך כו' רש"י ודקדקתי ולא מצאתיה כי אם כו' אחרים אומרים כו' נ"ב גם רש"י [דף מ"א ע"א ד"ה שנאמר] הביא לשון הספרי זה"ל כדתניא בספרי בפרשת המלך לא משנה התורה הזאת אין קורין ביום הקהל אלא במשנה תורה עכ"ל והיינו הא לאחרים ויש לומר דמפרש רש"י לאחרים מפרשי דלהכי כתיב וכתב לו את משנה התורה הזאת לא שני' כותבנה כולה לעצמו אלא הי' קורא ביום הקהל אלא משנה תורה לבד [ובאמת איכא עוין לגופי' נדרש את משנה התורה כו' וקרא בו כו' על יום הקהל] וממילא מוכח מדרשא לאחרים דהמלך הי' קורא בהקהל כיון דכתיב משנה תורה לאחר נבי מלך ונראה דהתוי"ט מפרש דברי האחרים [דהתי"ק אמר שם משנה אין לי אלא משנה תורה שאר דברי תורה מנין ת"ל לשמור את כל דברי התורה הזאת כו' וע"ז אמרי אחרים] אין קורין ביום הקהל אלא משנה תורה ושם נמי כתיב ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת ואפ"ה לא היו קורין אלא משנה תורה לבד אלמא דממשנה תורה לחוד איכא שמירת כל התורה [שמביאו לידי יראה ויראה מביא לידי שמירה כו' כמ"ש בספרי שם על פסוק למען ילמד ליראה ע"ש] א"כ ה"נ גבי מלך כמי אע"ג דכתיב לשמור וכו' איכא למימר דכתב משנה תורה לבד בפשטא דקרא ולפ"ז אינו מוכרח לאחרים מקרא זה דהמלך הי' קורא בהקהל: שם בתוי"ט ד"ה ופרשת המלך כו' ורש"י מפרש כמו במשנה נ"ב לפנינו ברש"י איתא כפי הרע"ב [בדף מ"א ע"א בד"ה ושמע כו' וקללת כו' ומשם חוזר למקרא וקורא אשימה עלי מלך כו'. ומה שכתב רש"י בסוף הדיבור ואח"כ קורא פרשת המלך פי' אחר שגמר הכל ויש ליתן טעם לזה לפי שנדחה פרשת המלך מסדר הכתוב בתורה מנימו אחר הכל למען לא יסיים בקללות רק יסיים בפרשת המלך המסיימת למען יאריך ימים כו' הוא ובנו בקרב ישראל] וע' יצקוב ויצק שנרשתו במשנה וברכות וקללות ופרשת המלך ואולי גם גירסת רש"י היה כן:

פרק ט מ"ו תוי"ט ד"ה במלא ההורג כו' והרמב"ם בפ"י מה' רוצח כו' וכתב הכ"מ כו' נ"ב ע"ש שנדחק בזה שדברי הרמב"ם הם נגד הגמ' דכריתות ריש פרק ו' דף כ"ה ע"א וע"ש מה שכתב בזה ואולי שהרמב"ם סמך על הא דאיתא בירושלמי על מתני' דהכא [הלכה ז] א"ר שמואל בר' יצחק עד שהיא בחיים היא קדושה מתמיתא אמרה כן תנא והרשה בעדר מהו תנא תנא מקדושתה עכ"ל הירושלמי ע"ש וכיון דחזינן דלהירושלמי מוכרחין אנו לסברת הכסף משנה שם א"כ אין כאן דוחק [דלדידן דקי"ל כר' יצחק שנאסרת מחיים] באמת היינו טעמא דמתמיהין. ולא קריכין לאוקמא שתם מהני' דהכא ושתם משנה דכריתות ריש פ"ו שם כדתנא [ולא כהלכתא דקי"ל דנאסרת מחיים וכו'] ורק כמ"ש בירושלמי וכסברת הכ"מ] אלא דנגמ' דכריתות שם דחי לה אליבא דרבא לפי סברתו [וא"ל לירושלמי הכ"ל טעמא דרבנן בכריתות שם (דמחלקי בין אשם לעגלה ערופה) דפליגי על ר"מ באשם תלוי שאינו יוצא בקדושתו אם נודע קודם שנשחט מעשה דמפרש גנמ' שם כ"ג ע"ב מחוך שלבו נוקפו כו' משא"כ בעגלה ערופה לא אמריגן כן]: שם משנה י"ב תוי"ט ד"ה וגופת צופים פי' הרע"ב דבם הבא ממקום שנמו ליפיאה ומדקדוק הלשון שם העלם לא יתרבה כו' נ"ב ע' ראשון לציון לגירסת הרע"ב היה כמו שהוא לפנינו בגמרא [דף מ"ח ע"ב הבא מן הליפה] ע"ש מיהו אף לפי גירסת רש"י והתוי"ט מן הצופים נמי פירושו ההרים הגבוהים הידועים שמה הי' שמם צופים ע"ש צופים מהם למרחוק וע' פסחים פ"ג מ"ח בתוי"ט ד"ה צופים ולפ"ז אין דוחק כלל לומר נ"כ שכל הר והר מהם הי' נקרא צפיאה כפי' הרע"ב וכגירסת שלפנינו בגמרא [ומשום שמשם ליפים למרחוק] אלא שבכולן היו נקראים ההרים צופים בלשון רבים. ואף שם העלם לא יתרבה מ"מ כיון שמשם הי' על שם המקרא והפעולה [שהוא הצפיה משם למרחוק יתכן לשתרבות [והרבים נקראו צופים] כמו מן מקדש מקדשים. המדרש, מדרשות, כנסת, כנסיות. ולומיכן, לכן הדבם הבא מן ההרים הללו הי' נקרא צופים אלא שמתחלפו מלאשון בחולם בדרכן להתחלף וע' פסחים דף מ"ט ע"א ובתוס' שם ד"ה אם עבר צופים ולפירוש הרע"ב דכאן י"ל דבאמת כל מקום ומקום שהיו יכולין לראות משם ירושלים מארבע רוחותיה הי' נקרא צפיאה והא"דבם מקומות בכללן היו נקראו צופים וכן לשון דקרא מן הרמחים צופים ע"ש שהיו שתי רמות שצופות מזו לזו קורא להם הכתוב צופים כן נראה לפי דעת הרע"ב וגירסא שלפנינו בגמרא:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org